

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION**
For Freedom

Ukraine and Belarus

Журналістська практика

Бйорн Сташен

Мобільна журналістика

Бібліотека масової комунікації
та медіапракотики
Академії Української Преси

 Springer VS

Журналістська практика

Засновано
Вальтером Ла Рошем

Видано
Габріеле Гоофакер

ISBN 978-3-658-11782-5
DOI 10.1007/978-3-658-11783-2

ISBN 978-3-658-11783-2 (eBook)

First published in German under the title
Mobilier Journalismus

by Björn Staschen, edition: 1

Copyright © Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 2017

This edition has been translated and published under license from Springer Fachmedien
Wiesbaden GmbH, part of Springer Nature.

Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, part of Springer Nature takes no responsibility
and shall not be made liable for the accuracy of the translation.

Цей твір, включаючи всі його частини, захищений авторським правом.
Будь-яке використання, яке прямо не дозволено законодавством про
авторські права, вимагає попередньої згоди видавця. Це стосується,
зокрема, тиражування, перекладу, мікрофільмування, зберігання та
обробки в електронних системах. Відтворення загальних назв, торго-
вельних назв, позначень продуктів тощо в цьому творі не виправдовує
припущення про те, що такі назви можна розглядати як вільні з погля-
ду законодавства про захист товарних знаків і марок, і тому можуть
використовуватися будь-ким, навіть без спеціального позначення.

Видавець, автори та редактори виходять із того, що дані та інформація в
цьому творі є повними і правильними на момент публікації. Ні видавець,
ні автори, ні редактори не беруть на себе жодних гарантій, явних чи
неявних, щодо змісту твору, будь-яких помилок чи тверджень. Видавець
залишається нейтральним щодо географічних позначень та територі-
альних позначень на опублікованих картах та щодо адрес. Установ.

Бйорн Сташен

Мобільна журналістика

Київ 2021

УДК 070:004.7](072)
С78

Текст друкується за виданнями: Björn Staschen, *Mobiler Journalismus*.
Namburg: Springer VS, 2017.

Сташен Б.
Мобільна журналістика: практичний посібник / Сташен Б. ; пер. з нім.
В. Клименка / за загал. ред. В. Іванова. — К. : Центр вільної преси,
2021. — 258 с.

Книжка «Мобільна журналістика» Бйорна Сташена присвячена практичним
проблемам переходу традиційної журналістики до використання новітнього
обладнання та новітніх засосунків у теле- та радіожурналістиці.

Книжка буде корисна як практичним журналістам, так і тим, хто тільки прихо-
дить в професію.

УДК 070:004.7](072)

ISBN 978-617-7370-29-0

FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION For Freedom.
Ukraine and Belarus

Gefördert durch die Bundesregierung Deutschland
За підтримки Федеративної Республіки Німеччина

© Академія української преси, 2021
© Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, 2021
© Центр Вільної Преси, 2021
© Сташен Бйорн, 2021
© Пер. з нім. Віталій Клименко, 2021

Зміст

Передмова.....	9
1 Мобільний репортаж.....	13
Огляд	
1.1 Що таке «мобільна журналістика»?.....	15
1.2 Переваги і недоліки «репортажу зі смартфона».....	18
1.3 Мобільний репортаж і використання новин.....	21
1.4 Чи позбуваємося ми своїх колег?.....	23
1.5 Чи позбуваємося ми самих себе?.....	25
1.6 Нова свобода через мобільну журналістику.....	26
Додаткова література.....	28
Пов'язані посилання.....	28
2 «News Gathering» (збирання новин) у дорозі.....	29
Нові інформаційні агентства	
2.1 Приймання повідомлень: особиста стрічка новин.....	33
2.2 Отримання: актуальний сейсмограф.....	36
2.3 Отримання новин: краудсорсинг.....	37
2.4 Надсилання: поширення власних повідомлень.....	38
2.5 Надсилання: кураторство чужих повідомлень.....	41
2.6 Надсилання: створення спільнот.....	43
2.7 Перевірка джерел.....	45
Додаткова література.....	50
Пов'язані посилання.....	50
3 Репортерський набір у сумці.....	51
Обладнання для «мобільної журналістики»	
3.1 Мерехі та зв'язок.....	52
3.2 Муки вибору: який телефон обрати?.....	53
3.3 Зовнішні мікрофони.....	57
3.4 Штативи.....	63
3.5 Тримачі для смартфона.....	66
3.6 Карданні підвіси.....	70

3.7	Накладні об'єктиви	72
3.8	Світло	74
3.9	Аккумулятор і заряджання	77
3.10	Дрони	79
3.11	Інше	81
	Пов'язані посилання	83
	Інтерв'ю з Марком Бланк-Сеттлом	84
4	Радіо в дорозі	89
4.1	Трохи теорії: аудіоформати	90
4.2	Андройд: запис і редагування	93
4.3	iOS: запис і редагування	99
4.4	Windows: запис і редагування	105
4.5	Публікування	108
4.6	Live-Streaming (пряма трансляція) та застосунки з праймальним сервером	109
	Додаткова література	111
	Пов'язані посилання	111
	Інтерв'ю з Ніколасом Гарнеттом	112
5	Телебачення в дорозі	119
	Зйомка	
5.1	Засадниче	120
5.2	Орієнтація зображення, напрямок погляду та ручний штатив	121
5.3	Розділітьте сцени: правило п'яти кадрів	125
5.4	Застосунки для зйомки: Filmic Pro	130
5.5	Інші застосунки для зйомки	138
6	Телебачення в дорозі	149
	Монтаж	
6.1	Засадниче	150
6.2	Монтаж на iPhone	151
6.3	Монтаж на телефонах Android	158
6.4	Монтаж на телефонах Windows	165
7	Телебачення в дорозі	169
	Стрим-трансляція	
7.1	Не тільки очевидець: відповідальність при стрим-трансляції	171
7.2	Правові рамки при стрим-трансляції	175
7.3	Змістовні поради і трошки про стрим-трансляції	177
7.4	Важливий не лише вміст	180

7.5	Стримінгкові застосунки: Periscope	182
7.6	Стримінгкові застосунки: злет і падіння Meerkat	184
7.7	Стримінгкові застосунки: Facebook Live	185
7.8	Стримінгкові застосунки: Vambyler	188
7.9	Інші стримінгкові застосунки також для професійних користувачів	192
7.10	Стримінгкові застосунки: потоки на YouTube	194
7.11	Нежурналістські стримінгкові застосунки	197
7.12	Стрим-трансляція з кількома джерелами зображень	199
7.13	Професійні рішення за допомогою власного обладнання	201
	Пов'язані посилання	203
	Інтерв'ю з Філіппом Вебером	204
8	Цифровий сторітелінг (оповідь) у дорозі	209
8.1	Подальша обробка фотографій	212
8.2	Оживити фотографії	215
8.3	Комбінація звуку, зображення та відео	220
8.4	Snapchat та Instastories	227
8.5	Застосунки цифрового сторітелінгу	233
	Додаткова література	236
	Пов'язані посилання	236
9	360 градусів — навкруги в дорозі	237
9.1	360 градусів — через застосунок	240
9.2	360 градусів — через камеру	242
9.3	360 градусів: зйомки та сторітелінг	244
9.4	360 градусів: публікування	247
	Пов'язані посилання	249
	Інтерв'ю з Мартіном Геллером	250
	Післямова	255

Передмова

Академія української преси продовжує випуск перекладів українською мовою кращих книжок з журналістики. Зараз ви тримаєте в руках книжку Бйорна Сташена «Мобільна журналістика». Автор — відомий німецький журналіст, репортер телебачення NDR / ARD, керує NextNewslab та очолює інновації NDR у мобільній журналістиці. Він відомий також як викладач. До «Мобільної журналістики» він разом з Вітце Веллінгом випустив «Мобільний сторітелінг — Путівник журналіста по галактиці смартфонів».

Ця книжка є своєрідним продовженням перекладів 2018-2019 рр., присвячених суміжним темам. Я маю на увазі «Соціальні медіа для журналістів. Редакційна робота з Facebook, Twitter & Co» Штефана Прімбса (її, до речі, широко цитує Бйорн Сташен у своїй роботі) та «Телевізійну журналістику» Даніеля Моя і Мартіна Ордольфа.

Книжка «Мобільна журналістика» цікава з кількох міркувань. Це, як і абсолютна більшість німецьких видань з журналістики, саме посібник. Причому посібник практичний. Тобто повна відсутність теорії та покрокова допомога в підготовці журналістських матеріалів та використанні обладнання і засобів для цього. Крім того, в ній враховані останні зміни в цьому напрямку.

Теперішній час дає можливість для революційних змін. На наших очах відбувається перехід від тележурналістики, яку можуть дозволити собі тільки великі компанії (через витратність телевиробництва), до індивідуальних виробників рухомого контенту. Це стало можливим через кардинальне покращення знімальної техніки, коли камери багатьох телефонів мають кращу якість, ніж професійна телевізійна техніка. При цьому зросли і монтажні можливості нової техніки. Це перетворює журналіста з власне тільки репортера, на також монтажера, звукоінженера, оператора. Автор не просто перераховує технічні можливості, а й дає практичні поради, як журналісту за допомогою конкретних пристроїв та програм якісно та швидко виконувати свою роботу.

Журналісти були мобільними завжди. У цьому сутність професії. Якісно інформувати людей про те, що відбувається «за вікном» не можна, якщо ти сам не вийдеш на вулицю та особисто не будеш присутнім на події.

Репортажне відчуття атмосфери події можливо тільки за безпосередньої присутності журналіста. Зрозумілі фізичні обмеження. Журналіст не може бути одночасно в різних місцях. Потрібна відповідна обробка матеріалу іншими фахівцями для того, щоб пустити його в ефір або на шпальту. Але тепер, за нових технічних можливостей, відбулася справжня революція в мобільності.

При цьому слід відзначити, що Бйорн Сташен не є спілим прихильником нових технологій. Він тверезо оцінює ситуації, коли більш ефективними є традиційні підходи. Разом з тим, відчувається захоплення від того, що тепер журналістика стає більш оперативною та менш кошовною.

Цікавим є визначення смартфона як найкращого набору інструментів для журналістської роботи: смартфон дозволяє записати звук і зображення, редагувати та монтувати їх, миттєво передавати тощо. При цьому автора неможливо звинуватити у рекламі новітніх телефонів. Він чітко бачить та говорить про їхні вади, наприклад, необхідність близького розташування до об'єкта зйомки, певні умови освітлення та ін. Особливо небезпечним є те, що тепер журналіст має сам повністю займатися технічним забезпеченням репортажу. І ці зусилля забирають час від власне журналістської роботи. Хоча переваг значно більше. При цьому смартфони стали важливим не тільки виробником, а й джерелом новин для аудиторії.

Ще одна велика проблема: чи не витіснить мобільна журналістика з професії операторів і тих, хто раніше обробляв відео в редакціях? Бйорн Сташен бачить цю проблему і пропонує свій рецепт вирішення: йти назустріч один одному, репортери мають опановувати навички оператора і навпаки. Звичайно, повністю проблеми це не вирішує і цілком можливо, що все ж такі частина вузьких професіоналів вже незабаром буде змушена шукати собі нові галузі діяльності. Тим більше, що потреба зробити новинну журналістику менш витратною є нагальною.

Здешевлення виробництва призводить і до зменшення залежності від державних та комерційних інвестицій. Це вже призвело до потужного викилку з боку молодих новинних стартапів, які пропонують оперативний та достатньо якісний продукт. Але це призведе і до кризи можливостей отримувати прибутки. Тобто можлива криза журналістики як професії. Автор вважає, що допомогти втриматися на плаву журналістам допоможе професіоналізм. Однак непрофесійний погляд людини, яка ралтом опинилася на місці цієї кавої події, часто є більш привабливим, ніж професійний розгляд цієї події журналістом пізніше. Загалом, сире відео сприймається краще, бо виглядає автентичним. Тут у журналістів є одна перевага: аудиторія знає, що журналіст відповідає за достовірність цієї інформації, яку подає.

Звичайно, революційні зміни в доступності обладнання, яке можна використовувати для збирання, обробки та розповсюдження інформації, є чудовими для затвердження та розширення такого базового права людини, як свобода слова. Авторитарні вправи політиків по забороні каналів комунікації, які їм не подобаються, стають все менш ефективними. А цензурувати потоки інформації все більш проблематично. Є і зворотній бік медалі. Потік інформації включає в себе і фейкові хвилі. Частина аудиторії виявилася легкою здобичкою для тих, хто використав нові технічні можливості для дезінформування. Хоча зусилля з формування критичного мислення, вироблення простих та ефективних способів перевірки інформації (у тому числі й через смартфон) роблять заслону від екзерсисів будівельників вигаданих реалій.

Особливо гостро стоїть проблема використання можливостей соціальних медіа. З одного боку, ці медіа є потужним джерелом інформації, яке може стати журналістською новиною, з іншого, цю інформацію обов'язково необхідно ретельно перевіряти, бо соціальні медіа — потужний розповсюджувач фейків. Завжди треба пам'ятати, що дописувачі соціальних мереж не зобов'язані дотримуватися журналістських стандартів, тобто їхня інформація потребує критичного погляду та перевірки. До речі, в книжці наводяться кілька шляхів перевірки інформації соцмереж. Цікаво, що при розгляді значення різних соціальних мереж як джерела інформації, Бйорн Сташен використовує їхню роль у подіях на Євромайдані.

Особливої уваги заслуговують соціальні мережі й як розповсюджувачі власне журналістського контенту. І окремі журналісти, і цілі медіа вдало використовують соцмережі для оперативнішого та більш масового охоплення аудиторії.

Цінним є надзвичайно практичний характер книжки. Автор не тільки дає поради щодо того, як використовувати смартфони та інші сучасні прилади в журналістській діяльності, але і як та за якими критеріями обирати ці прилади. Звичайно, при цьому треба враховувати, що книжка писалася кілька років тому, і описане автором технічне оснащення та застосування вже значно удосконалилися. Цінними є дуже цікаві практичні авторські поради з використання різних засосунків при репортажній зйомці.

Окремий розділ присвячений підготовці мобільних матеріалів для радіо. Причому автор поєднав практичні поради з мініенциклопедією тонкощів підготовки, зберігання та передавання аудіофайлів. Але це не означає, що Бйорн Сташен ралтом впадає до висвітлення теоретичних проблем. Детальний опис форматів поєднується з покроковими інструкціями зі створення (запису, монтажу, редагування, зберігання) радіоматеріалу на базі смартфона.

Окремий розділ присвячений стримінгу: як журналістським питанням організації, так і технічним проблемам забезпечення. Дуже цікавими є поради з ведення стримів. Причому тут автор розглядає як сучо технічні, так і етичні проблеми. Репортер не має вести себе як просто очевидець, він постійно має пам'ятати про свою аудиторію. Наприклад, абсолютно неприйнятним є жорстокі кадри з понівченими тілами, при висвітленні терористичних атак треба дотримуватися вимог законодавства тощо. Журналіст не має забувати про своє призначення як інформатора суспільства, він має давати достовірну, повну і збалансовану інформацію. Це дуже важко, але важливо при стрим-трансляціях, коли ситуація часто є непередбачуваною. У виданні представлені також і цілком практичні поради з організації вдалого стриму.

Сильною стороною книжки є також вставні інтерв'ю з відомими авторитетами у мобільній журналістиці. Наприклад, з репортером BBC 5 Live Ніколасом Гарнеттом. З 2009 року Ніколас Гарнетт використовує лише власний iPhone, щоб записувати, редагувати та відправляти свої репортажі на радіостанцію, де працює. Він так висловлюється: «Насправді, я ненавиджу цю назву (це про мобільну журналістику), і колиш вона зникне. Бо коли ми підготуємо достатньо журналістів, такий спосіб роботи стане просто стандартом. Я прагну настільки того дня, коли я вже не буду «аутсайдером», а стану мейнстрімом. Я дуже хочу, щоб кожен журналіст опанував цей метод, бо справа не в інструментах, а в нашому ставленні, у тому, що таке журналістика». І ще: «Нова технологія — це не просто заміна старої. Вона завжди міняє нашу роботу». Не можна не погодитися.

Книжка «Мобільна журналістика» входить до серії «Журналістська практика», заснованої Валтером Ла Рошем (ДУП видала переклад його «Вступу до практичної журналістики»). Ці так звані «жовті книжки», за якими опанують професію наші німецькі колеги.

Закінчити хотілося б словами Бйорна Сташена: «Мобільна журналістика» означає свободу, особливо в країнах, де немає вільних, незалежних медіа. Але й тут «mobile reporting» створює нові простори для журналістської свободи: бути більше зовні як репортери, на місці разом із тими, про кого ми робимо репортажі... Прикро, що сьогодні все частіше про це (відстоювання професійної свободи та незалежності) забувають».

Валерій Іванов,

доктор філологічних наук, професор,
президент Академії української преси

1. Мобільний репортаж

Огляд

Резюме

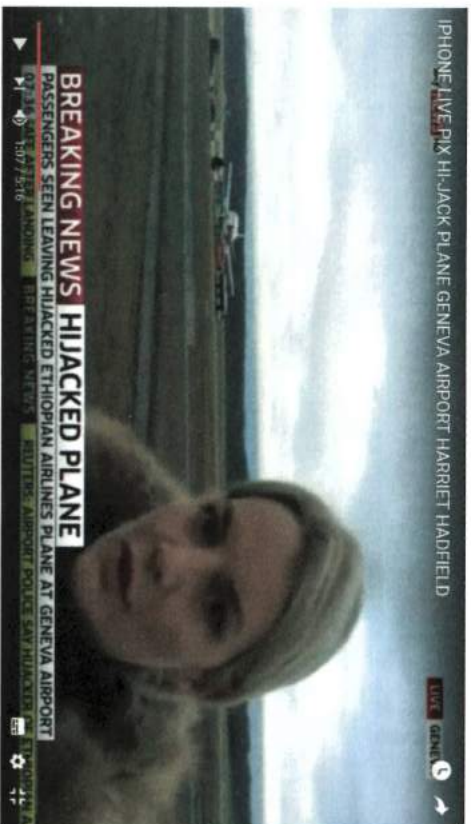
Попередня оцінка — хто і як використовує «мобільну журналістику»? Який тут є досвід, успіхи та невдачі? Чи допомагає #Mojo у виробництві контенту для використання на мобільних пристроях? Чи придатний #Mojo насамперед для економії грошей? Як це змінює кар'єрну професійної діяльності журналіста?

Це було радикальне рішення: швейцарський регіональний мовник «Letman View» із Женеви влітку 2015 року повністю переключив виробництво своїх програм на смартфон. Усі репортери були забезпечені айфонами та репортерськими наборами. Головний редактор Лоран Келлер пояснив цей крок у газетному інтерв'ю «Le Temps» так: «Ми вирушили на пошуки більш легкого та швидкого реагування. Але, звичайно, мова також іде про зменшення вартості інформаційних програм».

«У прямому ефірі за 90 секунд» — філософія виробництва новин британської телекомпанії SkyNews майже така ж радикальна: через 90 секунд після того, як репортер прибув на місце події, він має вийти в прямий ефір. На додаток до питання про те, як за такий короткий час він зможе добути необхідну інформацію для фірмного включення, йдеться насамперед також і про технічну проблему. SkyNews (як і деякі інші мовники) вирішує цю проблему вже протягом декількох років завдяки iPhone: репортери використовують спеціальний застосунок, який для прямого включення поєднує кілька каналів трансляції (див. розділ 7.11.), і самостійно налаштовують своє обладнання, як, наприклад, репортерка Sky Гарріет Хедфілд під час викрадення літака в аеропорту Женеви (*Ілюстрація O1-O1*).

© Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH 2017
B. Staschen, Mobilier Journalismus, Journalistische Praxis,
DOI 10.1007/978-3-658-11783-2_1

1. Мобільний репортаж

Ілюстрація 01-01

«В прямому ефірі за 90 секунд»: Уже впродовж кількох років SkyNews підключив репортерів через iPhone. Скриншот: Біорн Сташен.

Більше простоти, швидша реакція та сподівання на зменшення витрат — чи це всі головні аргументи на користь «мобільної журналістики»? Характерна особливість тележурналістики в останні кілька десятиліть полягала в тому, що вона була надзвичайно затратною у виробництві. Відео та телебачення зазвичай не були справою окремих журналістів (принаймні, до появи перших віджів). До того ж, техніка, навіть для віджів, була дорогою, це була справжня інвестиція. Небагато журналістів-фрилансерів могли дозволити собі власне обладнання. Виробництво відео (майже) завжди організовувалось на основі поділу праці.

Однак завдяки дедалі потужнішим смартфонам та більш якісним камерам смартфонів намітилася зміна парадигми: деякі телефони вже мають роздільну здатність 4К, тоді як більшість телевізійних студій працюють із роздільною здатністю 1920 x 1080 пікселів (у кращому разі). Телевізійна техніка стає доступною та простішою у використанні. На зміну армії вузьких спеціалістів (оператори, звукоінженери, монтажери, репортери) — принаймні у новинній журналістиці — все частіше приходять невеликі мобільні групи, які працюють на місці події та знають усі складники виробничого процесу. Це стосується не всіх тем і не всіх ситуацій, але відбувається все частіше.

1.1 Що таке «мобільна журналістика»?

1.1 Що таке «мобільна журналістика»?

Термін «мобільна журналістика» був придуманий прабатьками #Mojo, такими як австралійський журналіст Іво Бурум (див. 1.6), автор книги «Підручник з мобільної журналістики», або Глен Б. Малкехі, який працює технічним інноватором на ірландському суспільному мовнику RTE, а у 2015 році започаткував «Конференцію з мобільної журналістики» в Дубліні. Малкехі разом з іншими журналістами у межах Європейської асоціації мовників "Euronews" і проводив новаторську роботу в цій галузі. Втім, термін «мобільна журналістика» дещо вводить в оману: звичайно ж, кожен журналіст є мобільним, хороша професійна журналістика завжди була мобільною відповідно до міжнародного галузавого поняття. Це частина журналістської роботи: після ретельного дослідження супроводжувати якусь подію безпосередньо на місці, рухатися разом із нею та залишатися «мобільним». Проте відео- та телевізійні журналісти, використовуючи традиційні виробничі процеси, часто виходять при цьому за межі своїх можливостей.

Якщо журналіст захоче супроводжувати довгу колону демонстрантів і одразу ж вести репортаж — чи то у прямому ефірі, чи у формі змонтованих телевізійних роликів, — він зіткнеться зі значними логістичними проблемами: де розмістити ПТС (пересувну телевізійну станцію) для прямих включень під час руху колони? Адже телевізійний фургон зазвичай не може вестися трансляцію під час руху, оскільки для цього потрібно точно направити супутникову антену, а правила безпеки праці та дорожнього руху будуть цьому суперечити. Це складніше: де, і особливо коли, репортер зможе змонтувати щогодинну інформаційну передачу, якщо колону продовжує рухатися? Часто відповідь полягає у складній і дорогій логістиці включення з продюсерами, кур'єрами та правильним позиціонуванням камери і ПТС. А оскільки поточні події не зважають на написані сценарії, результати часто бувають незадовільними, тому що репортер опиняється не в тому місці не в той час.

«Мобільна журналістика» — це насамперед «мобільний репортаж», тобто йдеться про весь виробничий процес. Досі журналістам доводилося зазвичай «повертатися на базу», в редакцію чи в ПТС, щоб вивантажити матеріал. «Мобільний репортаж» передбачає, що журналіст бере всі виробничі засоби із собою і працює в дорозі. Це уможливило нову мобільність та нові форми роботи. На відміну від Лемана Блеу у Швейцарії, [Гюя компанії] NDR це не перевела свій виробничий процес на лінійне телебачення (станом на осінь 2016). Однак ми маємо хороших досвід роботи з мультимедійними проектами, в яких використовувався «мобільний репортаж».

Profilier So tickt Hamburgs Parlament

Die SPD-Fraktion im Hamburger Parlament hat sich am Donnerstag für die Einführung eines neuen Verfahrens zur Überwachung von Abgeordneten ausgesprochen. Das Verfahren soll die Abgeordneten während ihrer Amtszeit überwachen und ihre Bewegungen dokumentieren. Die SPD-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen. Die CDU-Fraktion hat sich dagegen ausgesprochen. Die FDP-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen. Die Linke-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen.

Die SPD-Fraktion im Hamburger Parlament hat sich am Donnerstag für die Einführung eines neuen Verfahrens zur Überwachung von Abgeordneten ausgesprochen. Das Verfahren soll die Abgeordneten während ihrer Amtszeit überwachen und ihre Bewegungen dokumentieren. Die SPD-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen. Die CDU-Fraktion hat sich dagegen ausgesprochen. Die FDP-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen. Die Linke-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen.

Die SPD-Fraktion im Hamburger Parlament hat sich am Donnerstag für die Einführung eines neuen Verfahrens zur Überwachung von Abgeordneten ausgesprochen. Das Verfahren soll die Abgeordneten während ihrer Amtszeit überwachen und ihre Bewegungen dokumentieren. Die SPD-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen. Die CDU-Fraktion hat sich dagegen ausgesprochen. Die FDP-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen. Die Linke-Fraktion hat sich für die Einführung des Verfahrens ausgesprochen.

Одним із прикладів є проект „#roliflag“ (Люксембург 01-02). Шість груп репортерів, як правило, з двох журналістів, супроводжували шістьох політиків протягом одного дня та розповідали про їхню повсякденну роботу перед засіданням земельного парламенту, яке у Гамбурзі відбувається зазвичай пізно пополуночі або увечері — так званий «парламент після роботи». Завдання полягало в тому, щоб, використовуючи соціальні мережі, переважно Twitter, Periscope та Snapchat, надіслати «з дороги» телевізійні репортажі.

Це було завдання, яке неможливо було виконати за допомогою звичайних засобів: з одного боку, його реалізація була б фантастично дорогою. З іншого боку, постали б майже непереборні логістичні проблеми: шість груп репортерів, які десь у місті намагаються монтувати, озвучувати та ще й передавати в прямий ефір свої репортажі «з коліс», тоді як їхні підоплічні вже прямують на наступні зустрічі. Де розмістити ПТС, пересувати монтажні пульти? Таким чином, єдино можливим рішенням було використовувати лише смартфон. Або напівпакі: цей проект був би нереальним, якби не було можливості здійснювати всю роботу за допомогою смартфона.

Результат виявився цілком пристойним: ми випустили понад 20 відеорепортажів тривалістю від однієї до двох хвилин, якістю яких здобільшого була настільки високою, що ми могли б транслювати їх і по лінійному телебаченню. Ми також випустили багато прямих стримів на Periscope і протягом дня були «трендовою темою» на німецькому твітері — навіть якщо це говорить про те, що світ твітера поки що

Важливі також висновки «за лаштунками»: за пів дня ми навчили дванадцятьох наших колег з редакційно-технічного відділу, які мають досвід роботи на телебаченні, основам «мобільного репортерства» через iPhone. Отже ця технологія, принаймні її основи, можна опанувати після короткого інструктажу. Тому варто замислитися над тим, чи не повинен тренінг з «мобільного репортажу» — з огляду на його технічну простоту — бути першим кроком у навчанні відеожурналістів роботи з камерами, адже навіть невеликі УЛ-камери незрівнянно складніші в роботі.

Ще один висновок. До цього проекту ми залучили не лише своїх колег з телевізійної редакції новин, але й операторів, співробітників технічного відділу зовнішньої трансляції, редакторів розважальних програм та одну колегу з радіо. Оскільки профілі професій змінюються, а «мобільний репортаж» є елементом феномену медійної революції, на мою думку, дужливо важливо разом випробувувати та відчувати майбутні зміни, шанси і ризики.

Тут може також ітися про здешевлення виробництва контенту, але в основному це стосується менших затрат на обладнання. Я не вірю в те, що в майбутньому ми зможемо очікувати той самий новинний контент не від команди з трьох людей, а від мобільних репортерів-одинаків із самим лише смартфоном. Ось чому в проекті „#roliflag“ були задіяні групи з двох осіб які при виконанні роботи часто змінювали одне одного: поки один колега знімав матеріал для наступного ролика, інший монтував репортаж на основі вже відзнятого матеріалу. Мова йде також про те, щоб усвідомити можливість «мобільного репортажу» та скористатися цими можливостями для виробництва іншого, нового контенту.

Адже «мобільний репортаж» — це розширення можливостей журналістики. Для мене — це суть розвитку, і це рухає мій інтерес. Я не заперечуватиму, що мене цікавлять також технічні деталі, але переважною перевагою є сутнісні можливості новинної журналістики. Я сам працював кілька років радіожурналістом. З моменту мого переходу на телебачення я задрив своїм колегам на радіо, наскільки гнучко вони можуть працювати на місці події: наскільки меншими стали витрати на техніку. У разі чого можна просто дістати телефон і вийти в прямий ефір. «Мобільний репортаж» по смартфону ставить тележурналістів майже в такі ж умови. Щоб повідомити з місця події, потрібно мати лише смартфон та децину інших аксесуарів (див. розділ 3). Якщо для виробництва контенту репортер використовує смартфон він може також набагато довше залишатися на місці події.

Йдеться не про «або — або». Ми не збираємося продати всі відеокамери і

і з'ясувати, в яких ситуаціях він нам корисний, а в яких — ні. Наприклад, смартфон варто використовувати при класичних зйомках як «другу камеру», щоб отримати загальний план з висоти пташиного польоту, або для уповільненого зйомки. А коли репортер зі своєю командою готує матеріал для вечірнього випуску новин, то за допомогою смартфона він зможе передати перші кадри на Інтернет-сторінку або у Facebook.

Досі колегам з Інтернет-редакції часто доводилося ставати в чергу і розмішувати репортажі в мережі після їх трансляції на лінійному телебаченні. Як би це гірко не було, попри те, що багато редакцій проголосили стратегію «спочатку в Інтернеті», але наші виробничі процеси все ще спрямовані на те, щоб матеріал був готовим до випуску спершу на лінійному телебаченні. Отже, смартфон може стати в пригоді, коли в ході другого, паралельного виробничого процесу — поряд зі звичайним — можна буде швидко розмістити в Інтернеті перші кадри з місця події: оригінальний звук, який додатково записується після телевізійного інтерв'ю, короткий анонс репортажа, який пояснить ситуацію на місці, або коротке додаткове інтерв'ю з головним героєм в режимі livestream.

1.2 Переваги і недоліки «репортажу зі смартфона»

Іноді колеги підсміюються наді мною, коли я розповідаю їм про «мобільний репортаж». Для них я той, хто багато розповідає про майбутні технології, в реалізації яких вони насправді не вірять. Після цього я почав розповідати про свої репортажі вже після їх виходу в ефір. І це призводило до здивування чи спантеличення: адже хоч якість та монтаж і відрізнялися від традиційних технологій і оператор або монтажер бачили ці відмінності, але часто вони не помічали таких відмінностей, які, на їхню думку, не дозволили б матеріалу вийти в ефір.

Що сталося б, якби Стів Джобс вивів свій iPhone на ринок і визначив його не як масовий, а як вузькоспеціалізований гібридний продукт для запису зображень, звуку та їх передавання, яким можуть користуватися лише оператори? Гіпотетичне запитання, яке, однак, у загостреній формі допомагає дещо пояснити: багато смартфонів можуть набагато більше, ніж ми думаємо. Адже ми часто не помічаємо самоочевидних речей: телекамера може записувати зображення. Її сучасні моделі можуть передавати ці зображення через Wi-Fi або, з додатковим обладнанням, через LTE, але навіть це не є нормою. Натомість смартфон може знімати зображення, і водночас він є комп'ютером, який може їх монтувати, а також і антенною, через яку їх можна передавати.

Смартфон — це свого роду швейцарський ніж: Марк Ган, британський тренер із #Mojo і репортер, який звернувся до цієї метафори, і з того погляду, потрапив «у десятку». Може, це і не найкращий ніж на всі випадки, але це найкраща комбінація інструментів для типової журналістської роботи.

Зображення зі смартфона ширококутні через особливості самої камери. Вони більш ширококутні, ніж зображення з багатьох відео-камер чи фотоапаратів, що, своєю чергою, означає дві речі: з одного боку, смартфоном важко знімати у великому наговлі пресконференції, завви політиків чи футбольних матчів, оскільки його необхідно розмішати відносно близько до об'єкта зйомки. Часто це неможливо зробити, якщо, наприклад, операторським групам відводять місця в кінці приміщення. Смартфони також мають більші проблеми при роботі у складних умовах освітлення — чи то в темряві, чи то з різким контрастом між яскравим світлом і тінню. До речі, це стосується як камери смартфона, так і дисплея: в екстремальних умовах освітлення складно компонувати та налаштовувати зображення на дисплеї.

Ілюстрація 01-03, 04

*Зйомки з iPhone у репортажі для програми «Теми дня» (Ліворуч);
пряма трансляція репортера ВВС Ніка Гарнетта з чемпіонату Європи
з футболу у Франції, скриншот: Бйорн Сташен (праворуч).*

З іншого боку, смартфони мають одну велику перевагу: вони є частиною повсякденного життя. Багато людей говорять через свої телефони, роблять селфі, знімають на відео себе та друзів чи родичів. Для нас, журналістів, більшого і не треба: телефон стежить за людьми, і люди говорять у телефон. З досвіду багатьох #Mojos, смартфон усуває бар'єри. Для людей, які не мають досвіду спілкування з медіа, репортер зі смартфоном уявляється більш близьким, оскільки він не так лякає, як велика знімальна група.

Репортери можуть скористатися перевагами смартфона також і в ситуаціях, **складних для зйомки.** Так, наприклад, коли влітку 2015 року Управління внутрішніх справ Гамбурга заборонило знімати в таборах для приймання

біженців, ми дійшли висновку, що зацікавленість в інформуванні громадськості важила більше, ніж ця заборона, тим паче, що в деяких таборах спалахнула короста. Тому після консультації з правовим відділом телекомпанії NDR ми відвідали біженців на місці і відзняли репортаж на iPhone (*Ілюстрація 01-03*).

Репортер зі смартфоном менш помітний: він передає зображення найкращої телевізійної якості і при цьому часто схожий на туриста, споглядача чи відвідувача. Коли репортер ВВС Нік Гарнетт (див. інтерв'ю після розділу 4) повідомляв про заворушення вболівальників в Ліллі під час чемпіонату Європи з футболу 2016 року у Франції, йому стало в пригоді мобільне малопомітне обладнання. Потім він написав у Facebook:

"Sums up mojo for me — I was able to get really close to what was happening (so close we got hit by the shockwaves of some of the CS canisters exploding) and yet — to all intents and purposes — I looked like everyone else with a mobile phone. Camera crews were set upon and attacked, reporters punched, equipment wrecked."

(Переклад: Для мене цей репортаж став квінтесенцією основних переваг #Mojo. Мені вдалося підійти до місця події настільки близько, що ми відчували ударні хвилі від розоривів сльозогінних гранат, і попри це я виглядав як будь-хто інший, який знімає на свій смартфон. За знімальними групами гналися, на них напали, репортерів били, техніку нищили). (*Ілюстрація 01-04*)

Репортера зі смартфоном розпізнати непросто. Це також має й інші наслідки, наприклад, для безпеки під час демонстрацій, коли поліцейські повинні мати змогу розрізнати демонстрантів та журналістів. Тут перевага може швидко стати вразливістю. Репортер зі смартфоном також має подумати і про захист приватної сфери та прав на власне зображення тих, кого знімає. Дуже під час зйомок його можуть і не розпізнати, на відміну від великої знімальної групи, а тому репортер не може опиратися на «мовчазну згоду» осіб, яких він знімає (див. також розділ 7).

Смартфон невеличкий і зручний: він підходить для зйомок із зовсім інших ракурсів, ніж велика камера. Ви можете розмістити його в контейнері і заповнити його, смартфон можна покласти на полицю, використати магнітний штатив для запису з незвичного ракурсу — вашій уяві немає меж. Але смартфон є «лише» масовим продуктом: час автономної роботи та місце для зберігання інформації обмежені — більш обмежені, ніж під час роботи зі знімальною групою, у якій в мікроавтобусі є ще достатньо акумуляторів та порожніх носіїв інформації. Це також потрібно враховувати.

1.3 Мобільний репортаж і використання новин

«Мобільний репортаж» існує не у вакуумі: #Mojo не виходить на ринок як додатковий спосіб виробництва, який інакше залишився б незмінним. Навпаки: медіаринок переживає глибокий процес змін — можливо, такий же значимий, як і винахід друкарського верстака. Цим легко можна було б заповнити окрему книгу: новини переважно поширюються не через традиційну інфраструктуру (передавальна антена, кабель, супутник), а через інтернет-проголки («IP News»). Мережі належать конверсійним групам, а найбільшими платформами для поширення інформації (такі як Twitter, Instagram, Google або Facebook) є так само (американські) корпорації. Вони дотримуються (майже) виключно економічних законів і значною мірою уникають традиційного нагляду за масмедіа, який здійснювався впродовж років, наприклад, через ради з питань радіомовлення і телебачення або земельні органи нагляду за медіа. Чи будуть ці корпорації завжди надавати всім провайдерам відкритий доступ до своїх платформ і не допускати дискримінації контенту? Сумніви з цього приводу є, принаймні, доречними.

IP-News також означають. Що новини можна створювати в імпровізованому офісі (роб ур офісе) протягом кількох годин, що також має наслідки для контенту. Іноді зображення потрапляють до редакції або й до глядачів раніше, ніж самі факти. Це кидає виклик старим правилам організації редакторської роботи, а також робочим процесам загалом. На ринку з'являються нові постачальники новин: американський портал «Vice News», примром, щойно зібрав 500 млн. євро інвестицій для розширення своєї пропозиції у всьому світі; він виходить також і на німецький ринок зі своїм незвичним контентом. Утім, що цікаво для цієї книги, так це та роль, яку смартфон відіграє по інший бік, тобто для споживачів нашого контенту.

Споживання новин стає мобільним. Усі останні дослідження підтверджують цю тезу, навіть якщо цифри дещо відрізняються. За даними дослідження Інституту Reuters, в якому взяли участь понад 50 тис. осіб із 26 країн світу, що користуються інтернет-новинами, більше половини (53 відсотки) опитаних заявили, що споживають новини переважно через смартфон. Німецьчина із сорока відсотками дещо відстає від цих показників, але і тут тенденція чітка: від 2013 року використання мобільних телефонів для отримання новин майже подвоїлося — з 22 відсотків до 40 відсотків на сьогодні. Люди більше не чекають вечірніх новин, а отримують їх на ходу, в метро, у перервах між зустрічами. Новини стають всюдисущими, і потреба в постійному їх оновленні, в тому числі і в рухомих зображеннях, продовжує зростати. Уже чверть користувачів регулярно переглядає відео. Засновник Facebook Марк Цукерберг описує відео як «новий текст» — на його думку, відео стають рушійною силою соціальних медіа.

Це має свої наслідки: мушу визнати, мене дратує, коли доводиться повертати смартфон, щоб переглянути якийсь зображення. І очевидно, те ж саме відчуває багато інших користувачів. Звіт про тренди від Інвестиційної компанії Maru Meeker свідчить, що в 2015 році в США користувачі близько третини свого часу переглядали вебконтент вертикально, тобто не обертаючи свій смартфон.

Є багато вагомих аргументів на користь горизонтального режиму перегляду відео. Перш за все — наші очі розташовані по горизонталі. Крім того, ми (як і раніше) в основному виробляємо контент для класичного телебачення — і телевізори, як водиться, висять на стінах горизонтально. Втім, звичайно ж, існують теми, які можна краще реалізувати по вертикалі. Англійський переклад назв форматів досить промовистий: режим «Портрет» описує вертикально зняте зображення — тож чи підходить формат «Портрет» переважно для зображення людей в найширшому сенсі? Адже на горизонтальному екрані люди часто губляться в незначних дрібницях. З іншого боку, «Пейзаж» описує світлинку, зроблену горизонтально — тож чи підходить пейзажний формат насамперед для відображення всієї картини, загального огляду?

Цілюм очевидно ще одна тенденція: все більше користувачів відвідують соціальні мережі, щоб знайти новини. Для пошуку інформації майже половина (46 відсотків) використовує Facebook & Co. Facebook просуває новини та контент з рухливими зображеннями й пропонує шоразу ширший асортимент. З іншого боку, сайти постачальників новин втрачають своє значення.

Що це означає для контенту, який ми виробляємо? Який вигляд повинні мати новини, які споживачі читають переважно в дорозі? «Аль-Джазіра плюс», могоде відгалуження арабського каналу новин, багато експериментувала у США з відео, створеними за допомогою смартфонів для використання на смартфонах. Наприклад, AJ + широко повідомляла про заворушення у Фергосоні після загибелі Майкла Браяна у 2014 році. Продюсер AJ + Шаді Рахімі так узагальнила принципи своєї роботи у Фергосоні під час презентації на конференції з мобільної журналістики 2015 року в Дубліні:

«Ми виробляли продукт виключно для соціальних мереж та мобільного використання. Ми знімали та монтували виключно на iPhone. Швидкість була важливішою за якість, дуже динамічною. А ще: ми працювали з текстовими вставками, а не з голосовими коментарями».

Деякі з цих правил також можна знайти в підкастах до відео у соціальних мережах, які я узагальнив у розділі 8.

Відео з Фергосона має сирий вигляд, воно дуже хитке, часто з поганим звуком, іноді не сфокусоване, подеколи з поганим освітленням. Я показав його на семінарі в Гамбурзькому університеті і запитав студентів, як вони оцінюють це відео. Відповідь мене здивувала: відео сприйняли добре — головним чином тому, що воно виглядало автентичним. Зорові звички людей змінюються у світі, в якому вони все більше знімають власні відео на смартфонах. Очевидно, й у сфері новин, принаймні почасті, цінуються відео, які дають змогу глядачам самим робити висновки: відео, які виглядають як сирова, подаються без коментарів або з коротким поясненням. Цьому відповідає друге твердження студентів: їм сподобалося, що в кадрі не з'явився жоден «репортер-всезнайко», який пояснював би як влаштоване життя. Коротше кажучи, смартфони дають можливість із мінімальними зусиллями створювати відеозаписи, які в соціальних мережах можуть діяти краще, ніж класичні новинні відео лінійного телебачення. Втім, останні також можна зробити професійно і за допомогою смартфона.

Не випадково смартфон стає все більш важливим як для виробництва новин, так одночасно і для їх споживання. Ця тенденція прискориться із запровадженням 5G, наступника LTE у мобільному зв'язку. Має сенс розглядати «мобільне репортерство», у тому числі і з цього погляду, як можливість швидше доставляти контент, котрий відрізнятиметься від того, який ми виробляли раніше. Тож можна сказати: у виробництві новин варто пильніше прислухатися і придивитися до смартфона. Можливо, він відкає нам деякі премудрості про те, який контент краще працює при споживанні на мобільних пристроях.

1.4 Чи позбуваємося ми своїх колег?

Дебати про наслідки «мобільної журналістики» повторюють зрештою ті запитки дискусії в часи, коли перші журналісти скопилися за віджей та дзеркальні камери. Багато операторів мали підстави з тривогою дивитися на такі тенденції, даже, з одного боку, вони ставили під загрозу їхню власну роботу, а з іншого — на початку давали результати, які за якістю поступалися їхнім власним. Часто вони запитували: «Чи погодимося ми з таким станом речей?» Я ще й до сьогодні чую коментарі, зазвичай жартовливі, коли крокую коридорами NDR з віджей-камерою: «Знову ти зі своїм мішаним кіно!».

Компанія зможе впоратися з подібними страхами лише тоді, коли сама буде керувати змінами: ключове слово — «управління змінами» (change management). Адже ми не зможемо зупинити зміни тільки тому, що вони нам не подобаються. Не можна впровадити десятка років випускати класичні телевізійні новини тоді, як усі інші швидше досягають схожого результату за допомогою смартфона.

Це один бік справи. Але так само важливий й інший бік: ми повинні бути певними того, що на цій дорозі не втрачимо талант, знання та професійні навички. В NDR, коли ми випробовуємо «мобільну журналістику», намагаємося залучити всі відділи, «захопити із собою» всіх колег. У проєкті #roiktag були задіяні співробітники як редакції, так і виробничого підрозділу. Ми виграємо від співпраці один з одним: оператор може набагато краще пояснити журналістові, як правильно виставити кадр або впоратися з проблемним освітленням. Так само і журналіст зможе підказати оператору, як вести інтерв'ю. І це станеся: ми рухаємося назустріч одне одному, принаймні, у новинній галузі. Подібно до того, як в редакції новин знайдуться колеги, які зацікавлені в технічній обізнаності, так само й у виробничому відділі з'являться ті, хто зацікавиться журналістською діяльністю. У підсумку зміняться профілі професій.

Отже, нам буде потрібно менше персоналу? Звичайно, той чи інший директор ТРК чи керівник програм відповідь на це питання «так». Коли виробництво стає менш затратне, коли профілі професій зливаються, виникає певний вільний простір. Але це той простір, який нам конче потрібний для того, щоб більше працювати над контентом. Адже сьогодні ми виробляємо багато хвилини лінійного телебачення з великою інтенсивністю праці. Якщо ми хочемо зберегти нашу якість у «класичному телебаченні» і одночасно виходити в соціальні мережі, нам потрібен вільний простір.

Скажімо, «Al Jazeera Plus» випускала свої репортажі з Фергосона виключно зі смартфонів і для смартфонів. Інші репортери робили репортажі для традиційного телевізійного новинного каналу «Al Jazeera». Втім, ця лінія поділу, безумовно, такою не має майбутнього. На мій погляд, у майбутньому групи репортерів (операторів, техніків) будуть працювати на місці і в тісній співпраці обслуговувати різні платформи, задовольняючи вимоги цих різних каналів трансляції. Наприклад, якщо ми хочемо давати сюжети у вертикальному форматі для Snapchat (див. розділ 8.4), то ми не зможемо одночасно «стрімити» та ще й робити окремих горизонтальний формат для лінійного телебачення. Питання оплати, наприклад, також потребують уточнення: репортер більше не зможе отримувати плату за вироблений «один фільм». Адаже як «мобільний репортер», він пропонуватиме декілька різних сюжетів однієї і тій же події та на одну й ту ж тему.

Спектр форм і платформ стає все ширшим — і аудиторія також фрагментується. Нам доведеться виробляти більше контенту, щоб і надалі охоплювати таку ж саму кількість глядачів, слухачів чи читачів. Тому було б недбалістю розглядати «мобільну журналістику», як і інші нові форми виробництва, насамперед як можливість заощадити гроші та персонал. Насамперед, це спроможність розповідати по-іншому, що відкриває нові можливості і, отже, вимагає додаткової енергії.

1.5. Чи позбуваємося ми самих себе?

Оскільки численні виробники смартфонів та інтернет-провайдери надають усе більшого значення відео, то й камери постійно покращуються. І не тільки це: застосунки, за допомогою яких можна редагувати та виставляти в мережі відео та фотографії, стають усе простішими, і їх може опанувати будь-хто. Смартфони стали масовим товаром, і їх може придбати кожен. Отже, у «мобільній журналістиці» ми маємо справу з виробничими інструментами, які може придбати та опанувати будь-яка людина. Таким чином, ми відмовляємося від спеціальної переваги: адже колись не кожен міг дозволити собі професійне телевізійне і частково радіообладнання. Вже з цієї причини для виробництва телевізійних програм спочатку знадобилося державне, а потім і комерційне фінансування. Телебачення було інвестицією в техніку. Усе це, принаймні почасті, стало історією.

То чи може будь-хто виробляти телебачення? Майкл Розенблом, один із перших учителів світового руху віджів, поділяє цю думку. Він твердо вірить, що «Mojoz» ще не зрозуміли, що вони — то початок кінця.

“We make it, you watch it — it's the dumbest thing you can do to believe that will work in the future.”

Переклад: «Ми виробляємо, ви дивитесь. Безглуздо думати, що так буде і в майбутньому». Для Майкла Розенблома бум смартфонів створює «світ, повний об'єктивів камер». «Прислухайтесь до технологій», — закликав він учасників конференції з мобільної журналістики 2015 року в Дубліні: «Незабаром буде з мільярди виробників контенту».

Журналісти стануть кураторами: на переканання Розенблома, функція журналістів обмежуватиметься насамперед кураторством контенту цих «трьох мільярдів продюсерів зі смартфонів». Я в цьому сумніваюся: Розенблом має рацію в тому, що технологія доступна кожному. Однак журналістське ремесло — це набагато більше, ніж технологія. Журналістський пошук, побудова репортажу, вміння розповісти «хорошу історію» означають набагато більше, ніж просто можливість записувати чи стримити відео.

Однак конкуренція зростає: журналісти коштують дорого, а аматори — дешево, або й зовсім нічого. Тому такі інтернет-сервіси, як Google, Facebook або YouTube, роблять багато для того, щоб опікуватися контентом своїх споживачів і робити його придатним для використання іншими. Завдяки таким сервісам, як Google „YouTube Newswipe“, вони навіть пропонують опікувані портали з відео про новинні події, зміст яких можна ліцензувати для подальшого використання. У цьому сенсі «мобільна журналістика» грає на руку тим, хто ще не створював контенту з рухомими зображеннями. Тож конкуренція на відеоринку значно зростає.

Багато видавництва також побачили для себе нові можливості: відео стало важливим фактором успіху, але воно дуже дороге у виробництві. Вперше за весь час смартфон дозволяв змогу репортерам щоденних газет та журналів використовувати рухомі зображення без великих затрат. Наразі всі основні друковані медіа Німеччини виробляють відео, одні з більшим, інші з меншим успіхом. Впадає в око, що саме видавництва, а не класичні поставальники відео, такі як телевізійні мовники, провадять новаторську роботу в галузі «мобільного репортажу». У цій книзі йтиметься про репортерів *step.de* та *VILD*, які виробляють успішні лайв-стріми. *VILD* також вдало експериментує з відеожурналами у вертикальному форматі. Журналістика смартфонів започаткувала багато нового — нових конкурентів на відеоринку, які кидають виклик класичним виробникам рухомих зображень.

1.6 Нова свобода через мобільну журналістику

У розвинених країнах **Mojo означає перш за все нову конкуренцію**, а це — розширення можливостей, більшу гнучкість і, можливо, спосіб заощадити витрати. Деінде журналістика смартфонів має набагато більшу актуальність і, напевно, вибуховість: а саме йдеться про активну роль у зміні країни.

Візьмімо для прикладу М'янму, яка у 2015/2016 роках пройшла через захопливий процес трансформації. Після десятиліть військового правління країна демократизується, влада повільно (для Декого занадто повільно) повертається до людей. Це також має наслідки для медіа. Роками державний телевізійний мовник MRTV був єдиним голосом бірманців. Це на ранніх етапах такі фонди розвитку медіа, як BBC Media Action, почали навчати журналістів, які паралельно з державними медіа самостійно виробляли б радіо- і телепрограми. Але проблема була в тому, що жоден незалежний журналіст у М'янмі не міг дозволити собі власну телевізійну техніку, зокрема камеру V.I. У 2014 році тодішня директорка програм BBC Media Action у М'янмі Клер Лайонс почала розробляти програму „*Mojo*” — «Мобільна передвиборна журналістика» (*Mobile Election Journalism*) (*Ілюстрація 01-05*).

У М'янмі широко використовувалися і використовуються смартфони на платформі Android, а останнім часом вони стали достатньо хорошими для створення телевізійних репортажів. Отож, у М'янмі «мобільна журналістика» дає змогу журналістам (у тому числі багатьом блогерам) стати вільним, незалежним голосом, поряд із державними мовниками. Я мав можливість кілька днів працювати з командою BBC Media Action в Янгоні, консультуючи їх щодо проекту *Mojo*. Інші *Mojos* працювали з журналістами в африканських країнах (наприклад, Кенії) і мали там подібний досвід:

журналістика смартфонів має там величезне значення. Саме вона і робить можливим реалізувати на практиці теоретичну свободу журналістики.

Ветеран руху *#Mojo* Іво Бурум після багаторічної діяльності на австралійську телекомпанію ABC зробив перші кроки з розвитку цього виду медіа в Австралії: у рамках проекту „*NT Mojo*” він навчив дваятьох представників корінних спільнот цієї країни «мобільної журналістики» і так надав їм можливість ділитися своїми проблемами і клопотоми з більшою аудиторією. Бурум також організував підготовку й навчання представників меншин в інших частинах Австралії та на індонезійському острові Тимор. Також і цього разу учасники проекту мали можливість робити свої репортажі у відео-голосовому форматі лише завдяки смартфону. *#Mojo*-проекти Іво Бурума спрямовані не тільки на професійних журналістів: він вважає „*citizen journalism*”, тобто громадянську журналістику, перспективним підходом.

«Мобільна журналістика» — це більше, ніж «іPhone-журналістика». Це твердження має особливе значення для країн, що розвиваються. Останніми роками iPhone був рушійною силою розвитку. Однак зараз не менш важливо стежити за розвитком смартфонів на платформі Android, які набагато частіше використовуються в країнах, що розвиваються, і в багатьох випадках є єдиною платформою, на якій журналісти можуть створювати контент з рухомими зображеннями.

Ілюстрація 01-05

Репортер Гійо Вайлін знімає продавця кокосових горіхів на смартфон.

Фото: Бйорн Сташен.

Додаткова література

- Burum, Ivo (2016). Democratizing Journalism through Mobile Media: The Mojo Revolution. London: Routledge.
- Burum, Ivo & Quinn, Stephen (2015). MOJO: The Mobile Journalism Handbook: How to Make Broadcast Videos with an iPhone or iPad. London: Focal Press.
- Goldstein, Taz (2012). Hand Held Hollywood's Filmmaking with the iPad & iPhone. Berkeley: Peachpit.

Пов'язані посилання

- NDR-Projekt „#politag — So tickt Hamburgs Parlament: Zuletzt abgerufen am 19. Juni 2016. <http://www.ndr.de/nachrichten/hamburg/So-tickt-Hamburgs-Parlament.politag100.html>
- Reuters Institute. „Reuters Institute Digital News Report 2016.“ Zuletzt abgerufen am 19. Juni 2016. <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Digital-News-Report-2016.pdf>
- Rosenblum, Michael. Blog „The VJ“. „Most journalists don't get it — yet.“ Zuletzt abgerufen am 19. Juni 2016. <https://www.thevj.com/vjworld/most-journalists-dont-get-it-yet/>

2.

«News Gathering» (Збирання новин) у дорозі

Нові інформаційні агентства

Резюме

Як репортер може отримати інформацію, перебуваючи в дорозі? Чи є Twitter, Facebook, Snapchat та інші соціальні медіа придатними «інформаційними агентствами»? Ті, хто покладається на них, повинні дотримуватися правил, адже соціальні медіа не є вулицею з одностороннім рухом, їхній зміст необхідно перевіряти.

Немає контексту — (поки що) немає новин. Пакистанець Сохаїб Атхар досить скромно називає себе у своєму акунті на Twitter «IT-консультантом», який ховається в горах від «білого колеса» — мегалоліса Лахор. Він консультує комп'ютерні підрозділи деяких компаній у Пакистані, а коли відчуває втому, то їде в гори неподалік Абоотабаду. Його переїзд у гори був частиною стратегії безпеки (Being Safe Strategy), або, як він пише, спробою уникнути небезпеки нападів та насильства у Пакистані. 1 травня 2011 року під ніком „@ReallyVirtual“ він опублікував допис на Twitter (*Ілюстрація 02-01*).

2. «News Gathering» (збирання новин) у дорозі

Sohail Athar
@ReallyVirtual

Newsreporter hovering above Abbottabad at 1AM (is a rare event).

9:58 PM - 1 May 2011

↩ 3,840 ★ 3,332

Ілюстрація 02-01
Твіт Сохаїба Атхара

«Гвинтокрили над Абботабадом, перша година ночі, рідкісне явище» — протягом кількох годин Сохаїбу Атхару судилося стати першою людиною, яка повідомила про те, що найближчими днями домінуватиме в заголовках газет у всьому світі. Дуже вертольоти над Сохаїбом Атхаром були американськими бойовими гелікоптерами. Іншою ціллю було велике помістя в Абботабаді, обнесене з усіх боків муром, — схованка людини, яка на той час була найбільш розшукуваною у світі — Усами бен Ладена. Те, про що повідомив Сохаїб Атхар, стало частинною надзвичайно важливої новини — просто Атхар про це ще нічого не знав. Та й жоден з його читачів не мав жодного уявлення про те, яку подію описав Атхар у своїх твітах. Лише постфактум можна було встановити, що американська таємна операція буквально через декілька хвилин після свого початку вже потрапила в соціальну мережу «Twitter».

Ця невеличка історія розкриває три важливі характеристики служби коротких повідомлень «Twitter»:

1. Багато подій, а може навіть і всі, відбуваються також і у Twitter, часто навіть спочатку у Twitter. Twitter швидкий і майже завжди на місці події.
2. У коротких новинах Twitter на 140 знаків (плюс посилання) часто відсутній контекст: новина виходить у світ, і немає можливості точно оцінити її зміст, справжність та значення.
3. Часто пишуть не-журналісти, новини яких, відповідно, не обов'язково мають підпорядковуватися правилам та законам журналістики.

Отже, німецький термін „Kurznachrichtendienst“ [Дослівно: служба коротких новин — перекл.] не є точним. Те, що поширює Twitter — це насапме-

2. «News Gathering» (збирання новин) у дорозі

ред «messagers», тобто повідомлення. Але такі повідомлення не є одночасно і «News», новинами; це трапляється досить рідко. Англійський термін «messaging service» набагато краще передає суть цього явища.

То чи є Twitter придатним джерелом інформації у роботі журналіста? Ті, хто працює «на ходу», часто залежать від Twitter та інших сервісів, які можна швидко переглянути на своєму смартфоні (Facebook, Instagram, Snapchat, WhatsApp та багато інших). У будь-якому разі, твіти Атара викидали хвилю спекуляцій: що відбувалося в пакистанських горах? Лише через декілька годин у Вашингтоні були висловлені перші правильні припущення: за чутками, США знайшли схованку Усами бен Ладена і ліквідували провідника Аль-Каїди. Проте спочатку цьому не було підтверджень, аж поки не висловився Кіт Урбан (*Ілюстрація 02-02*).

Keith Urban
@KeithUrban

So I'm told by a reputable person they have killed Osama Bin Laden. Not damn.

Übertragung anzeigen

↩ Antworten 3 Retweets ★ Favorisieren ... Mehr

REWEETS FAVORISIEREN
1.710 721

16:24 - 1 Mai 2011

Ілюстрація 02-02
Твіт Кита Урбана

Новина вже є — але все ж без підтвердження з другого джерела. Кіт Урбан, на той час керівник офісу колишнього міністра оборони США Дональда Рамсфелда, написав у твітері, що втаємничена особа, яка застосує на довіру, повідомила, що Усама бен Ладен був убитий. „Not damn“ — «гаряча штука!» — новина вийшла у світ. Деякі журналісти могли знати Урбана, але вони не знали його джерела, тому досі не існувало достовірної інформації, але з'явилася надійна зачіпка для подальшого розслідування.

Сьогодні журналіст навряд чи може дозволити собі не стежити за Twitter. Це вже видно на прикладі подій тієї першої травневої ночі 2011 року.

Те ж саме стосується й інших джерел новин, особливо тих, які мають подібне значення — Facebook та все частіше також Instagram, Snapchat, WhatsApp або різноманітних блогів та новинних сайтів, які не належать до великих інформаційних медій. Усі вони також часто підхоплюють події, які розгортаються за межами видимості традиційних інформаційних агентств та Інтернет-порталів. Причому вони часто повідомляють про ці події набагато швидше, наприклад, ще під час проведення якоїсь демонстрації, тобто майже в реальному часі. Для репортера на місці події ці джерела мають вирішальне значення не тільки тому, що в дорозі не завжди можна швидко отримати доступ до інформаційних агентств. Утім, журналісти повинні пристосувати використання Twitter & Co. до вищезазначених правил — адже, на відміну від більшості новинних агентств, Twitter та Facebook не завжди транслюють надійні джерела. До того ж, соціальні мережі — це не «базиски», які «знічев'я» щось там постять. Вони є засобами комунікації, де надсилають і отримують [повідомлення] обидві сторони.

Twitter чи Facebook? I Twitter, і Facebook! I ...! Для порівняння Twitter та Facebook лабораторія «Соціальних медіа та політичної участі» (Social Media and Political Participation) в Університеті Нью-Йорка обрала важливу новинну подію за останні кілька років. Учені оцінили інформацію у Facebook та Twitter під час протестів на київському Майдані¹. Результати виявилися цікавими:

Facebook використовувався активніше, ніж Twitter. Після початку акції протесту офіційна сторінка Євромайдану у Facebook за кілька тижнів набрала понад 125 тис. «лайків» і, відповідно, велику кількість людей, які регулярно стежили за інформацією з цього сайту. Втім, більша частина інформації була написана українською мовою — доказ того, що сервіс Facebook був спрямований насамперед на місцеві та регіональні цільові аудиторії, і по суті мав на меті координацію протесту, передавання організаційної інформації та мобілізацію на місці. Багато повідомлень містили також логістичну інформацію про те, де на Майдані можна попити чаю або де демонстранти можуть по дорозі зіртітися.

З іншого боку, Twitter використовували дещо менш інтенсивно, хоча і не набагато: 120 тис. твітів з хештегом #euromaidan за кілька тижнів. Однак лише третина твітів була українською мовою, майже стільки ж (28 відсотків) англійською та 24 відсотки — російською. Проте твіти, написані з даними про місцезнаходження (з геолокацією), вказували на те, що більшість неукраїнськомовних твітів була надіслана з околиць Майдану. Автори до-

¹ <http://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2013/12/04/strategic-use-of-facebook-and-twitter-in-ukrainian-protests/>

слідження інтерпретували це так: якщо Facebook використовувався насамперед для вирішення логістичних завдань і обслуговував місцеву цільову групу, то Twitter — переважно для трансляції політичних повідомлень з Майдану для міжнародної аудиторії.

Безумовно, ці результати не можна узагальнювати: ні Twitter, ні Facebook не будуть у всіх випадках найкращими медіа. Набули великого значення також і такі сервіси, як Snapchat та WhatsApp. WhatsApp усе частіше використовувється під час демонстрацій для безпосереднього спілкування (свеето реєр) між учасниками або організаторами демонстрацій, щоб ускладнити доступ до інформації з боку поліції чи медіа. Далі як приклад буде описано використання Twitter у мобільній журналістиці. Однак результати можна також перенести і на інші соціальні медіа, які за порівнянних правил користування можуть надати схожі переваги — навіть якщо окремі сервіси мають свою специфіку та свої вимоги до користувачів.

У наступному розділі розповідається, як соціальні медіа можуть допомогти мобільній журналістиці в дорозі, однак у ньому не дається повного чи остаточного пояснення, яку «стратегію соціальних медіа» повинні розробляти журналісти. Для цього, наприклад, рекомендується ознайомитися з роботою Стефана Прімбса «Соціальні медіа для журналістів». Редакційна робота з Facebook, Twitter & Co» із серії видавництва Springer «Журналістська практика» (2016) (видана українською мовою Академією української преси в 2018 р. <https://www.aup.com.ua/shitelan-primbs-socialni-media-dlya-zhur/>).

2.1 Приймання повідомлень: особиста стрічка новин

Усі важливі шоденні газети пишуть у Twitter: новинні портали, такі як Spiegel.de, та програми новин, такі як Tagesschau та heute. До того ж, деякі співробітники й кореспонденти в Німеччині та за кордоном також надсилають свої повідомлення через Twitter на власні акунти. Якщо ви витратите трохи часу на ідентифікацію облікових записів Twitter, за якими варто стежити, на вашому смартфоні швидко з'явиться компактне інформаційне агентство.

Не тільки репортери, а й багато «об'єктів» інформування також використовують Twitter і Facebook як носіїв інформації. Наприклад, коли на початку 2014 року на Майдані настав пік протестів, на той час іше президент Янукович спробував узяти ситуацію під контроль, запропонувавши компроміс. Він запросив на зустріч деяких представників опозиції. Користувачі

2.2 Отримання: актуальний сейсмограф

Окрім індивідуально підібраних джерел новин, Twitter, Facebook & Co. та кож можуть «винести на берег» редакції теми, які ще не потрапили в поле зору журналістів. Twitter регулярно називає найважливіші Twitter-тренди («пошука») і показує, чим переймаються наші та їхні джерела новин.

Крім того, хештеги (#) перетворюють Twitter у "спільноти на час". Один приклад: оскільки відділ новин NDR влітку 2013 року багато повідомляв про повені на Ельбі в Мекленбурзі-Передній Померанії, Шлезвіг-Гольштейні та Нижній Саксонії, @NDRReporter також багато писав у твітері на цю тему. NDR став надійним джерелом з теми «#повені». І завдяки цьому репортери в редакції були поінформовані про речі, про які вони без твітера не дізналися б. Наприклад, один із користувачів Twitter звернувся безпосередньо до @NDRReporter (Ілюстрація 02-05):

"Що діється в Блекеде? Моєму чоловікові щойно зателефонували, ТРИВОГА... всі солдати, яким учора було дозволено повернутися додому, мусять тепер виїжджати туди".

Ілюстрація 02-05
Твіт Сабріни Менерт

Твіт був відповідною точкою для пошуку зі швидким результатом: прогноз повені для Блекеде було щойно переглянуто в бік погіршення. Дамби з ранише покладеними на ній мішками з піском могли не втримати напору води, тому викликали підмогу, щоб понасипати більше мішків з піском. Медіа про це ще нічого не знали, але рятувальники вже були попереджені, адже значення мала кожна хвилина. Без твітера редакція NDR не змогла б повідомити про це відразу, хіба що через години.

2.3 Отримання новин: краудсорсинг

Соціальні медіа також підходять для активного ініціювання розслідувань. Це виходить далеко за межі заклику у Facebook "Надсилайте нам свої фотграфії снігової катастрофи!", як показує наступний приклад із Великобританії.

Продавець газет в Англії Ян Томлінсон їхав додому. Зазвичай йому знадобилося б менше півгодини дорогою через Сіті — фінансовий район Лондона. Але 1 квітня 2009 року довелося проїхати безліч поліцейських кордонів і їхати мінувцями: глави держав країн G20 зібралися в Лондоні на свій саміт. На вулицях були тисячі демонстрантів та безліч репортерів з усього світу. Я вів репортаж для ARD від поліцейського кордону перед Банком Англії. Однак Ян Томлінсон мав мало спільного з протестами, і ми, журналісти, дізналися про нього лише через кілька днів. Адаже спочатку були лише розпливчасті розповіді про чоловіка, який повалився, як здавалося, без будь-якої видимої причини. Журналіст газети «Guardian» Пол Льюїс спочатку так повідомив про цей інцидент:

«Поліція заявляє, що померлим виявився Ян Томлінсон (47 років), продавець газет, який повертався з роботи додому».

Ілюстрація 02-06
Твіт репортера Guardian Пола Льюїса

Проте Пол Льюїс не випустив з поля зору трагічну смерть і у своїх подальших твітах закликав надсилати йому фотографії, відео та іншу інформацію про смерть Яна Томлінсона. Протягом кількох днів він отримав матеріали та інформацію, які допомогли йому відтворити події:

Краудсорсинг. Льюїс спирався у своєму дослідженні на свідчення очевидців протесту проти G20. Відповідно, свої перші твіти він писав під хештегом #g20. Поступово вималювалася картина, згідно з якою Томлінсона спочатку вдарили кийком, а потім збив з ніг офіцер поліції. Льюїс активно використовував Twitter для просування свого розслідування. Зрештою, він зміг довести, що Томлінсон впав і помер після надмірно жорстких дій поліції. Його розслідування у твітері пролило світло на події навколо акції протесту проти G20: Ян Томлінсон, який випадково опинився поблизу демонстрації, став жертвою свавілля поліції!

2.4 Надсилання: поширення власних повідомлень

Поширення власних новин — це щоденна робота журналістів. Тут вони по-чуваються впевнено, вони звикли «транслювати». Однак багато хто робить це у Twitter та Facebook, не усвідомлюючи релевантності сервісу для перегляду новин та не зважаючи на це (див. вище). Але лише тих, хто зважає і реагує, серйозно сприймають як відповідника новин. Twitter працює

лише так: давати і брати, надсилати і слухати [інших]. Отож, успішно поширювати свої новини зможе лише той, хто стежить за тим, чи ці новини ще актуальні, чи, може, їх уже давно поширили інші, а також той, хто відповідає, коли до нього безпосередньо звертаються.

За цих передумов Twitter дуже підходить як іще один канал поширення в статусі самостійного відправника — для окремих репортерів з особистими обліковими записами, для редакторів, каналів або інших медіа з функціональним акаунтом типу @NDRReporter.

Vilm Staschen @VilmSta · 22 Feb
Mit dem Fernbus nach Kiew für die @tagesthemen: Abfahrt Hannover ZOB. In 30 Stunden sollen wir da sein. #euromaidan

Ілюстрація 02-07
Твіт Вільорна Шашена

Коли акції протесту на Майдані досягли апогею, я за дорученням програми «Тіми дня» поїхав автобусом далекого сполучення з Ганновера до Києва (Ілюстрація 02-07). В автобусі було багато емігрантів з України, які поверталися додому. Нас цікавила їхня думка, їхні страхи та сподівання.

2. «News Gathering» (збирання новин) у дорозі

Ілюстрація 02-08
Твіт Штефана Кайльмана

У ніч нашої автобусної поїздки Юлія Тимошенко вийшла з в'язниці. Розсудливий, позбавлений ілюзій погляд людей в автобусі був на той час невеликим контрапунктом до (твітер)-ейфорії від очевидного успіху протестів #Euromaidan`у. Як мобільний репортер, я був поінформований про події в Києві і зміг додати до загальної картини погляд своїх героїв — простих людей. Тєї ночі у мене з'явилось декілька нових фоловерів, попри те, що мені довелося робити довші переїзди в Twitter через поганий мобільний зв'язок в Україні. @tagesschauder та @Weltspiegel змогли передати деякі мої твіти, сигналізуючи, що один із їхніх репортерів перебуває в країні.

Twitter, Facebook & Co. ідеально підходять як додаткові канали для поширення класичних новин: @NDRReporter зазвичай твітує посилення на випуск «Тем дня», який знімає репортер NDR. Крім того, багато колег все частіше публікують у твітері короткі відеоролики, які вони спеціально знімають для соціальних мереж. Наприклад, коли СДПН і Партія Зелених у квітні 2015 року в Гамбурзі презентували свою коаліційну угоду, багато глядачів цікавились, чи змогли Зелені домогтись включення в неї достатньої кількості своїх передвиборчих об'єднань. У короткому відео, повністю виготовленому на iPhone, я запитав своїх колег, кого вони вважають переможцями та переможеними. Я зберіг однохвилинне відео на "Vimeo" (на той момент Twitter дозволяв лише максимум 30-секундні відео) і виклав його у твітері (Ілюстрація 02-09). Рухомі зображення погуглярні — відео переглянули сотні разів.

2.5 Надсилання: кураторство чужих повідомлень

Ілюстрація 02-09
Твіт Бйорна Сташена

2.5 Надсилання: кураторство чужих повідомлень

Жоден репортер не може одночасно бути в різних місцях, наприклад, висвітлюючи події під час демонстрації. А тому він може представити у твітері лише фрагменти того, свідком чого він став сам. Ті, хто потім за допомогою ретвітів додасть до власних повідомлень спостереження інших учасників, створять для своїх фоловерів більш повну картину (вона рідко буває цілковито повною), і тим самим збуде авторитет, а можливо, і додаткових фоловерів. Утім, варто задуматися над тим, наскільки надійним є джерело інформації (див. «Перевірка джерел» нижче). Тому багато користувачів твітера додають до свого профілю примітку, що «RT» — це не те саме, що "схвалення" (Endorsement) — тобто думку або оцінку, яку «ретвітять», не обов'язково автоматично поділяють з огляду на її зміст. Даже ретвіти також можуть зашкодити відправнику, а в гіршому випадку — і медіабренду.

NDR Reporter @NDRReporter 21 Dez 2013
 RT @BioemSta: Wohnkllasse Richtung Reeperbahn: Balken, Plastersteine, Angesprant. @NDRReporter #h12112

09:26 - 21 Dez 2013 Details

Ілюстрація 02-10
 Ретвіт з „NDR Reporter“: RT @BioemSta: Wohnkllasse in Richtung Reeperbahn: петарди, бруківка. Ситуація напружена.

Багато медіаконпаній ведуть так звані «парасолькові акаунти». Наприклад, у редакції телебачення NDR було створено обліковий запис @NDRReporter, який тут уже часто згадувався. Окрім власних твітів, @NDRReporter транслює також повідомлення від колег із місця подій, як, наприклад, із демонстрацій у гамбурзькому районі Шанденфіртель (*Ілюстрація 02-10*). Автентичність репортера на місці події — все це зміцнює парасольковий бренд. Для мене як для репортера парасольковий акаунт із куратором має ту перевагу, що в гущину подій не потрібно вирішувати, чи цікавить певне повідомлення у твітері всіх фоловерів — у цьому разі тих, хто не живе в Гамбурзі. Мій колега в редакції вирішує, які твіти транслювати. Той, хто хоче отримати більше, ніж цей уривок із повідомлень у Twitter, знає, до кого звертатися — а саме до репортера, якого регулярно ретвітить парасольковий акаунт.

2.6 Надсилання: створення спільнот

Той, хто хоч раз надіслав повідомлення, уже породив очікування: власник акаунту у Twitter повинен бути готовим використовувати його тривалий час. Коли восени 2013 року з ньюзрум у Гамбурзі @NDRReporter почав усе більше писати у твітері, у гамбурзькому районі Шанденфіртель завалася вибухова суміш. Сквотери «Червоної флори» змобілізувалися по всій Європі на демонстрацію, яка привабила тисячі агресивних учасників. Одна з причин полягала у тому, що в Гамбурзі якраз велася суперечка щодо знесення культових «іконографічних будинків Ессо» на Репербані, а також про те, що робити з групою біженців, прибулих до Гамбурга з Африки через Лампедузу. 21 грудня сталося загострення ситуації, постраждали сотні поліцейських і демонстрантів. У результаті гамбурзька поліція створила «зону безпеки», в якій людей можна було перевіряти без конкретного приводу.

До медіа зверталися як до учасника події. Під час репортажів про цю «зону безпеки» нас постійно запитували (*Ілюстрація 02-11*): «Чи ви на місці і чи маєте власне уявлення про події?» Нова якість у стосунках між аудиторією та медіа — розмова про змістовність повідомлень.

Ілюстрація 02-11

Диалог з „@fotza“

Цей аспект Twitter також сприяє зміцненню власного медіабренду. Ідеться про комунікацію на метарівні: розмова не про контент як такий, а про те, як створюється репортаж. Останній рідко трапляється в наших програмах, але займає багато місця в соціальній мережах. Цей «погляд за лаштунки», повнення, як створюються репортажі на наших класичних каналах, викликає великий інтерес — як і в наведеному прикладі “мобільного репортажу” з міста для нашого відділу регіональних новин (Ілюстрація 02-12).

Ілюстрація 02-12

Твіт від „NDR Reporter“: Так працює Т5 - @NDRReporter розмовляє з дорожнім знаком, Телефон, мікрофон, застосунок ARDReporter і все. Навколо всі сміються.

Для чого потрібні Facebook, Twitter та інші соціальні медіа?

Отримання:

- особиста стрічка новин
- поточний сейсмограф

Відправлення:

- краудсорсинг
- поширення власних повідомлень
- кураторство над новинами інших
- створення спільнот

2.7 Перевірка джерел

Стратегічне значення Twitter для міжнародної політики має зворотний бік, як це доводять автори книги «Blogs and Vultures: New Media in Contentious Politics» (Блоги і кулі: Нові ЗМІ в суперечливій політиці): «Інформація» часто стає «яглицюм»? Терористи ДІЛ не в останню чергу використовували Twitter, Facebook та YouTube з пропагандистською метою. А під час демонстрацій і протестанти, і мешканці сусідніх будинків, і поліція з пожежниками використовують Twitter, виходячи зі своїх інтересів. У лютому 2015 року в ході запеклих зіткнень у банківському кварталі Франкфурта з приводу відкриття нової штаб-квартири Європейського центрального банку поліція не обмежилася поширенням інформації: вона закликала мирних демонстрантів свідомо триматися подалі від тих, хто застосовує насильство — і виставила їх у сумнівному світлі (Ілюстрація 02-13). На думку критиків, деякі твіти порушували обов'язок поліції дотримуватися нейтралітету.²

² <http://www.usip.org/sites/default/files/rw65.pdf>

³ <http://www.metropolaut.de/2015/03/twitter-zur-aufstandsbekaeampfung/>

Polizei Frankfurt
@Polizei_Ffm

Folgen

Mit farbenfrohem Protest in #Frankfurt hat
DAS nichts mehr zu tun / #EZV #Blockupy
#18M #18muidrei

RETWEETS 176
FAVORITEN 88

23.09 - 17. März 2015

Ілюстрація 02-13

Твіт франкфуртської поліції: Це вже не має нічого спільного з мирним протестом.

Поліцію Південного округу Верхньої Баварії критикували за досить улесливий, майже підбаворливий твіт з нагоди протестів проти саміту G7 у баварському місті Ельмау (Ілюстрація 02-14). І навіпаки — після стрілянини в Олімпійському торговому центрі в Мюнхені влітку 2016 року поліція

Мюнхена скористалася своїм акаунтом у Twitter надзвичайно професійно: вона поінформувала громадян, попросила допомоги, застерегла від оприлюднення фотографій поліцейських операцій — і все це кількома мовами. Таким чином, репортер, який висвітлював події, досить швидко отримав інформацію з Twitter.

Polizei Oberbayern Süd
@polizeiOBS

Folgen

Wir vermissen ein wenig die Stimmung mit
Musik und Samba von gestern. Wo sind
denn die Trommeln? #G7 #Gara

RETWEETS 20
FAVORITEN 34

04.08 - 7. Juni 2015

Ілюстрація 02-14

Твіт поліції Південного округу Верхньої Баварії: «Ням трохи не виглядає вчорашнього настрою з музикою і танцями. Куди поділись барабанщики?»

Ще один мінус: той факт, що відправляти повідомлення у Twitter може будь-хто, не полегшує журналістам роботи: такі відправники самі по собі не підходять як журналістське джерело, оскільки часто це невідомі люди, вони можуть бути упередженими або, в гіршому разі, поширювати відверті «фейки», неправду. Після падіння аеробуса компанії Gettaplugins у фран-

ПУЗЬКИХ Альпах у березні 2015 року протягом кількох годин надходили числені неправдиві повідомлення, сфабриковані фейки, буцімто це фотографії і відеозаписи моменту катастрофи та поля з уламками в недоступній місцевості (*Ілюстрація 02-15*).

Storyful @Storyful 24 Marz
This photo being shared as A320 crash site actually shows an incident in Turkey in 2007 #dailydebunk
Übersetzung anzeigen

REVIEWS 140 FAVORITES 48
05/24 - 24 Marz 2015 - Details

Ілюстрація 02-15

Твіт від Storyful: «Ця фото показує начебто місце катастрофи A320, хоча насправді воно стосується інциденту, який стався в Туреччині у 2007 році».

Як можна перевірити повідомлення в Twitter? Колеги у відділі соціальних мереж «ARD Aktuell» у Гамбурзі (саме тут виробляються «Події дня», «Теми дня», «Вечірній журнал», «Події дня 24», «Дзєркало тижня» і tagesschau.de) тепер мають чіткий план, за яким вони діють, коли джерела не ясні. Для Міхаеля Вегенера, керівника відділу соціальних мереж, ця процедура нагадує «копосередкований метод».

Редакція починає з так званої «редакційної верифікації». Вона спирається на класичні запитання «Що? Де? Коли?»: що містить твіт, що можна

побачити на відповідних фотографіях чи відео? Де і коли створений твіт? Тут часто допомагають дані про місцезнаходження (геотеги) з Twitter та Facebook. Якщо у твітах або записах на Facebook містяться, наприклад, фотографії із Сирії, то часто можна знайти інші фотографії з цих місць для порівняння. ARD Aktuell використовує їх, щоб визначити, чи дійсно це те місце, яке начебто там показане. Крім того, твіт рідко приходить сам по собі: чи надходить та ж сама інформація з інших джерел, чи надходять подібні зображення з інших акунтів? Чи, може, це єдиний твіт або фотографія, якими часто обмінюються?

Крім того, потрібно перевірити джерело: чи воно відоме, персоніфіковане, або, наприклад, чи був обліковий запис Twitter перевірений за допомогою синьої галочки (дещо незрозуміла процедура, коли Twitter активно просить окремих користувачів довести, що вони ті, за кого себе видають)? Чи була раніше співпраця з джерелом? Наскільки надійне джерело, багато чи мало у нього фоловерів, що говорять інші про це джерело?

Потому редактори намагаються безпосередньо зв'язатися з відповідником: з одного боку, щоб мати змогу поставити кілька запитань для верифікації, а з іншого — щоб отримати право, наприклад, на пересилання фотографії чи відео. Однак, якщо такого дозволу не буде, то правовий інститут «оперативного висвітлення актуальних подій» часто все ж дозволяє передрук. Коротше кажучи: якщо інформація є значущою і без використання твіту не можна обійтися, то його можна показати.

Наступним важливим кроком є перевірка за допомогою експертів. Для колег з ARD Aktuell це можуть бути кореспонденти ARD у вітчизняних і закордонних студіях або, наприклад, науковці та офіційні джерела, такі як поліція, пожежники тощо, які знаються на тій чи іншій темі або орієнтуються на місці події і можуть допомогти вирішити, чи є зображення «справжніми», а інформація достовірною; чи відповідають дійсності деталі, дата, місце події, контекст?

Про верифікацію контенту в соціальних мережах написано цілі книги. Оскільки в цій книжці йдеться про мобільну журналістику та використання соціальних медіа як «інформаційних агентств з місця події», ми не будемо заглиблюватися в подробиці цієї теми. Утім, важливо не стати носієм неправдивої інформації, перебуваючи на місці події. Twitter, Facebook і Co. можуть насамперед стати приводом для подальших досліджень на місці події. Однак вони дуже рідко підходять для цитування безпосередньо у власному репортажі.

Найважливіші етапи верифікації

1. Перевірка контенту за допомогою журналістських запитань «що, де, коли», геотегів або порівняння з іншими джерелами
2. Перевірка джерела
3. Контакт із відправником
4. Контакт з експертами

Додаткова література

Stefan Primbs, Social Media für Journalisten: Redaktionell arbeiten mit Facebook, Twitter & Co. (Wiesbaden: Springer VS, 1. Aufl. 2015)

Пов'язані посилання

Sean Aday, Henry Farrell, Marc Lynch, John Sides, John Kelly and Ethan Zuckerman, Blogs and Bullets. New Media in Contentious Politics. <http://www.usip.org/sites/default/files/rw65.pdf>

John F. Nebel, Twittern zur Aufstandsbekehrung. <http://www.metronaut.de/2015/03/twittern-zur-aufstandsbekehrung/>

Craig Silverman, Verifi cation Handbook. An Ultimate Guideine On Digital Age Sourcing For Emergency Coverage." http://verificationhandbook.com/downloads/verifi cation_handbook.pdf

3. Репортерський набір у сумці

Обладнання для «мобільної журналістики»

Резюме

Відповідні телефони, відповідні аксесуари: штативи, насадні лінзи, мікрофони, зовнішні акумулятори, ліхтарі тощо. Як смартфон можна перетворити на ПТС (за невеликі гроші).

Вибір правильного обладнання — головне для мобільної журналістики. Це визначальна ознака «мобільного журналіста»: він або вона виготовляє журналістські матеріали за допомогою «смартфона для всіх», а не за допомогою професійного мікрофона, професійної камери чи суперноутбука. Смартфон не лише символізує зміни, які наразі переживають журналісти, — він також уособлює зміни в журналістській загалом. Дуже все частіше новинний контент не тільки продукується мобільно, але й так само споживається. Звичайно ж, нікому не вдасться автоматично задовольнити звичку споживання новин мобільною публікою лише тим, що новини виробляються теж мобільно. Утім, якщо користуватися для цього тим самим пристроєм, через який аудиторія отримує новини, тоді все ж таки можна інколи вийти на слід, а то й підібратися впритул до очікувань та вимог мобільних користувачів. Приклад: відео у вертикальному форматі часто виходить за межі уваги професійних операторських груп, тоді як журналіст зі смартфоном щоразу під час зйомки сам вирішує, як йому тримати свій телефон, тобто камеру.

Навряд чи щось розвивається швидше, ніж ринок смартфонів, а разом із ними — супутніх аксесуарів. Чотири-п'ять років тому важко було навіть подумати про створення новинних сюжетів на смартфонах, а сім-вісім років тому телефони не відповідали вимогам якісного звукозапису. У цьому сенсі наступні розділи не є істиною в останній інстанції, а лише підказками, на що слід звертати увагу журналістам, купуючи смартфони та аксесуари. До того ж, методи роботи в різних журналістів різні. Із цього погляду й обладнання також буде відрізнятися. Одні віддадуть перевагу конкретним телефонам, інші будуть у захваті від спеціального мікрофона або аксесуара для освітлення.

«Менше — це більше», — каже багато хто з #MoJo. Врешті-решт, яка користь від «мобільної журналістики», коли репортери з'являться на місці події із сумками, наплічниками, коробками та різними причадами? «Мобільний репортаж» — це ще й простота, швидкість, гнучкість і мобільність — іноді як «шоу одного чоловіка» чи «шоу однієї жінки». Варто пам'ятати про це, коли думаєш, які аксесуари придбати. Звичайно, зовнішній мікрофон, можливо, легкий штатив та аксесуари для освітлення можуть бути корисними — але так само корисно спробувати смартфон-журналістику «в чистому вигляді», щоб дізнатися, як можна досягнути хороших результатів без будь-яких аксесуарів. Адже в цьому і полягає одна з можливостей «мобільної журналістики»: невеликий пристрій, який у кожного практично завжди при собі і який дає змогу записувати звук, фотографувати, знімати та монтувати відео, а також передавати матеріал. А багато хто у вільний час може одного разу потрапити в ситуацію, коли раптом навколо почнуть творитися «екстрені новини».

3.1 Мережі та зв'язок

Для мобільних журналістів важливе значення має контракт на послуги мобільного зв'язку: якщо ви хочете використовувати свій смартфон, зокрема, для створення та завантаження відео, вам обов'язково слід перевірити обсяг даних, який ви забронювали у свого оператора мобільного зв'язку. За необхідності контракт слід змінити так, щоб під час «екстренних новин» не сталося раптового зниження швидкості передавання даних або не виникли жахливі витрати. За кордоном ми рекомендуємо використовувати місцеві SIM-картки, за потреби через мобільну точку доступу (див. 3.9.).

Інший варіант — багатоваріантні SIM-картки, як-от, від T-Mobile або Skurom, які забезпечують зв'язок у багатьох країнах. Наприклад, платна мережа iPass пропонує доступ до багатьох мереж Wi-Fi: у кризових ситуаціях або під час катастроф стільникові мережі бувають переважані,

а іноді тимчасово відключені. У цьому випадку iPass забезпечує швидкий і надійний доступ до багатьох бездротових мереж по всьому світу, наприклад, в аеропортах або готелях. Крім того, у 2015 році Google оголосив, що виводить на ринок транскордонні SIM-картки.

Одним із рішень може також бути **передавання даних через супутник:** невеликі супутникові системи, наприклад, від Соблам (Exhologer 510) або Hughes (9202), дозволяють надсилати дані з будь-якого місця — незалежно від наявності Wi-Fi та стільникових мереж. Проте швидкість передавання даних часто низька, а витрати високі. Зміщення в часі між передавачем та приймачем може становити до чотирьох секунд і більше, що ускладнює прямий ефір, особливо в радіомовленні. До того ж і обладнання не зовсім дешеве: невелика «тарілка» для передавання і приймання даних коштує 2000 євро і більше.

3.2 Муки вибору: який телефон обрати?

Основні критерії вибору телефона #MoJo визначаються його використанням: хороша камера важлива для якісних фото- та відеозаписів. Крім того, телефон повинен мати достатньо місця для зберігання інформації, в ідеалі з можливістю розширення картками пам'яті, оскільки відео- та звукозаписи займають багато місця. Важливо також мати потужний акумулятор, а в ідеалі — запасний акумулятор (рідко трапляється в наші дні), щоб телефон міг витримати інтенсивне навантаження в режимі «екстренних новин». Дисплей повинен відображати результати роботи з прийнятною якістю навіть за складних умов освітлення. Також корисно, якщо можна буде швидко і легко використовувати зовнішні джерела, наприклад, викидати під час репортажу музику або відеозаписи очевидців. Важливо також, щоб телефон був максимально міцним і витримував повсякденні навантаження в реальних умовах роботи журналіста.

Android чи iPhone? Це основне питання розділяє групу мобільних журналістів на два табори. Деякі моляться на смартфони Apple та iOS з їхніми очевидними перевагами: для *одного бренду*, який поширений по всьому світу, можна розробити індивідуальні застосування. А оскільки в мобільній журналістиці, особливо що стосується відео, надзвичайно важливо повністю вичерпати можливість телефону, то iPhone мав тут явну перевагу. Багато застосунків, які сьогодні складають центральне місце в мобільній журналістиці, вперше з'явилися на iPhone і вже потім зазнали подальшого розвитку. Деякі з них і досі доступні лише для iPhone, тоді як до інших розробники додали версії для Android. Адже великі економічні переваги ринку Android

також може означувати довгоочікувану для журналістів зміну тренду: після тривалої перерви «флагманський» телефон знову пропонує змінені акумулятори. Як і Samsung, LG інвестує в лінійку продуктів навколо флагманського телефону, до якої входять приставний адаптер камери з більшою кількістю ручних функцій, а також додаткова камера на 360 градусів та окуляри віртуальної реальності на 360 градусів.

Таким чином, рішення про придбання Android видається дещо складним: у тих, хто обирає «великі бренди», не виникатиме великих проблем із використанням відеозастосунків, таких як FilmіsPro (див. розділ 5). Огляд смартфонів, які пропонують хороші камери, дає, наприклад, сайт «DXO Mark», на якому в найдрібніших деталях оцінюється якість зображення не тільки у смартфонах, але і в дзеркальних та інших камерах. З іншого боку, тим, хто економить кошти і купує потужний, але недорогий телефон, скажімо, від китайських або індійських виробників, слід звернути увагу на хорошу продуктивність камери й акумулятора, принаймні, на папері. Часто лише у повсякденному використанні стає очевидним, якими функціями можна надійно користуватися.

Третій варіант — це телефони від Windows: лінійка Lumia потіхеньку животє на узбіччі, маючи незаняте охоплення на ринку. Це має свої наслідки: нині не існує жодного застосунку для прямої трансляції (livestreaming), про який варто було б згадати. Власники цього пристрою також марно шукать багаті інші програми, зокрема для «цифрової оповіді» (Digital Storytelling) та мультимедійних застосунків. З точки зору #Mojo наразичайно прикро, що Windows не вкладає більше зусиль у лінійку Lumia. Адаже ці телефони, а особливо наявні зараз моделі Lumia 950, пропонують дуже добротну камеру з широкими можливостями ручного управління. Наприклад, Windows — на відміну від Apple — дозволяє встановити частоту до 25 кадрів за секунду і пропонує безліч форматів зображень та опцій роздільної здатності.

Інші варіанти — це планшети або екшн-камери, такі як GoPro, а також комбінації дзеркальної камери і смартфона. Планшетами зручніше користуватися під час монтажу, але, як на мене, вони надто громіздкі для зйомки. Для iPad існують спеціальні аксесуари #Mojo, так звані Rascaster (див. 3.4.). Хоррошим доповненням також може бути й екшн-камера, наприклад, застосуюнок потокового відео Periscope дає змогу також передавати дані з GoPro, підключеного до смартфона. Тим, хто цінує DSLR-відеозйомку (зйомка на цифрову дзеркальну камеру), сподобається експериментувати з поточним відтворенням відеорядів на своїх телефонах для монтажу і завантаження готових фільмів. Виробник дронів DJI випустив «Osmo» — камеру, яка не тільки знімає в 4K, але й відображає потік безпосередньо на екрані смартфона. DJI Osмо постаєвається з рукою, яка стабілізує камеру за трьома осями, тобто ми маємо два в одному — камеру та гімбал (карданний підвіс) (див. 3.5.).

3.3 Зовнішні мікрофони

Якщо ви хочете придбати лише один аксесуар для мобільної журналістики, то, на мій погляд, це має бути зовнішній мікрофон. Утім, якість звуку від вбудованих мікрофонів часто буває достатньою для запису атмосферних звуків («атмо»): якщо ви запишете вуличні звуки, виробничі шуми чи бубоніння під час конференції, то вбудований мікрофон на смартфоні може дати прийнятний і придатний для трансляції результат. Однак головна проблема внутрішніх мікрофонів — це вітер. Тут може допомогти «вітрозахист», який можна надіяти на смартфон, так само, як ми це робимо з мікрофоном (агори або знізу, з потрїбного боку — там, де вмонтований мікрофон для приймання звуку). Для цього підходять деякі моделі вітрозахисту для великих мікрофонів, але на ринку вже з'явилися «вітрощитки» (Windshields), які «скроєні» спеціально для смартфонів, наприклад, від таких виробників, як Gitzalp (приблизно 30 євро), Subemіs (близько 20 євро) або Windblocker у формі брелока (приблизно 12 євро).

Утім, проблемами зі вбудованим мікрофоном часто виникають при записі інтерв'ю: якщо записувати співрозмовника на внутрішній мікрофон смартфона не в ідеальних умовах, тобто коли немає зовнішніх шумів та відлуння, результат буде невтішим — адже на оригінальний звук накладатимуться атмосферні шуми. Така якість звуку навряд чи підійде для радіотрансляції. Погана якість звуку також значно погіршує загальне враження від відео: вислів «звук робить музику» — це не порожня фраза. У такій ситуації допоможуть зовнішні мікрофони.

Ілюстрація 03-01

Правильний штекер: срий штекер «TRS» зліва — це для смартфона. В іншому випадку допоможе адаптерний кабель, як на фото. Фото: Бйорн Ставен

Але спочатку одна технічна деталь. Якщо, наприклад, ви хочете використовувати аудіообладнання з відеокмери, у вас можуть виникнути проблеми: iPhone, Android та Lumia мають вхідний роз'єм 3,5 мм, що має вигляд «звичайного» роз'єму, як на відеокмері. Однак при підключенні мікрофонів треба мати на увазі: на відміну від відеокмери, вхід у смартфоні розділений на чотири «смужки» (*Ілюстрація 03-01*) (позначено сірим кольором, лворуч), тоді як «звичайний» штекер має лише три «смужки» (позначено чорним кольором, праворуч). Роз'єм із чотирма смужками відомий як «штекер TRRS». Тому для роботи зі смартфоном мікрофони повинні мати штекер TRRS. Якщо ж у вас «лише» штекер TRS, або взагалі відсутній шттепсельний роз'єм на 3,5 мм, то для використання мікрофона потрібно застосовувати перехідник. І будьте уважні: цей перехідник також повинен мати вихід TRRS. Багато мікрофонів, які сьогодні пропонують для смартфонів, мають відповідно роз'єм TRRS.

TRRS має одну перевагу: через одне і те ж з'єднання звук одночасно може передаватися на смартфон і виходити з нього. Це відкриває можливість прослуховування звуку під час запису (за умови, якщо ця функція підтримує використовувані застосунки). Найпростіше це зробити за допомогою перехідного кабелю — так званого Y-кабелю, який розділяє чотири-смуговий штекер TRRS на два 3,5-мм роз'єми для мікрофона та навушників. В інтернет-магазинах ці адаптери часто продаються під назвою «комбо-штекери» й іноді рекомендуються для «геймерських» гарнітур.

Ілюстрація 03-02
Мікрофон Rode SmartLav+ захищена із штекером TRRS.
фото: Біорн Сташен

Найчастіше я використовую лавальєвий мікрофон: тоді як вбудовані мікрофони на мому смартфоні вловлюють атмосферні шуми, лавальєвий мікрофон стабільно покращує звук інтерв'ю. Лавальєвий мікрофон прикріплюється на одяг на відстані приблизно 20 см від рота. Завдяки тому, що він прилягає до тіла, він також уловлює і низькі частоти. Важливо його правильно зорієнтувати: маленький мікрофон повинен «дивитися» на рот. Невеликі зміщення можуть помітно вплинути на звук. Мікрофони Lavalier чутливі: коли одяг рухається, вони вловлюють шелест тканини. Тож при його прикріпленні до одягу треба бути уважним. Хороший лавальєвий мікрофон для смартфона, такий як "Rode SmartLav+" (*Ілюстрація 03-02*), коштує близько 60 євро. Оскільки для мене кабель мікрофона занадто короткий, щоб при записі одночасно виставити гарний кадр, я використовую мікрофон майже виключно з подовжувачем TRRS (приблизно 5 євро). Німецький виробник Sennheiser розробив для iPhone більш преміальну лінійку лавальєвих мікрофонів: «SiRMic Digital» і «MK2 Digital» подають цифровий аудіосигнал на iPhone через невеликий адаптер, який для Sennheiser розробив спеціаліст з аудіотехніки для iPhone компанія Arogee. Азійський виробник VOYA пропонує лавальєві мікрофони для смартфонів непогані якості за дуже низькими цінами (від 20 євро).

Звичайні мікрофони також можна використовувати з адаптером: кожен, хто має обладнання VU або в кого є доступ до технічного обладнання у свого підрядника чи роботодавця, може підключити наявні мікрофони до свого смартфона. Компанія iCMultiMedia розробила цілу низку мікрофонів та аксесуарів для запису звуку через смартфон. На мою думку, особливо практичним є iRig PRE: він коштує дещо менше, ніж 40 євро, і являє собою невеликий адаптер, який підключається до смартфона через штекер TRRS (*Ілюстрація 03-03*). iRig PRE можна також підключити до iPhone. Проте можна взяти і вдвічі дорожчий iRig PRO, який під'єднується до телефонів iOS лише через власний роз'єм Apple Lightning. Якість звуку трохи краща, оскільки звук подається в iPhone у цифровому форматі. Крім того, на старих моделях iPhone вхід для навушників залишається вільним: утім, це лише незначна перевага. iRig має невеликий вихід для навушників, який можна використовувати для прослуховування звуку під час запису, якщо ця функція підтримує відповідний застосунок. Мікрофони до iRig можна підключити через стандартні роз'єми XLR. iRig містить 9-вольтну аккумуляторну батарею, яка забезпечує фантомне живлення конденсаторних мікрофонів. Однак він може працювати і без фантомного живлення. Невелике коліщатко збоку регулює гучність звуку, що особливо корисно для посилення звуків із тихих джерел.

Ілюстрація 03-03
За допомогою iRig PBE звичайні мікрофони можна підключити до смартфона через XL-R-кабель. Фото: Бйорн Сташен

Корисні також і спрямовані мікрофони: у ситуації, коли під час інтерв'ю неможливо скористатися пристібним мікрофоном, вони дають змогу вловлювати оригінальний звук. Наприклад, під час опитування на вулиці ви не будете обплутувати дротами кожного перехожого. До того ж, пристібний мікрофон із дротом може стати на заваді, якщо репортер хоче відтворити яскраві ситуативні оригінальні звуки, коли головний герой активно діє: скажімо, збирає автомобілі на конвеєрі і рухається туди-сюди між станціями. А ще спрямований мікрофон може допомогти вловити «правильну» атмосферу. Приклад: під час тренінгу для журналістів у М'янні мій чудовий колега Пхьо Вайлін зняв невеличкий сюжет про чоловіка, який розбивав кокосові горіхи на узбіччі біля пагоди Шведагон у столиці Янгоні і продавав їх охочим втамувати спрагу (див. *Ілюстрацію 01-05*). Шум від вулиці був неймовірним. За допомогою свого смартфона Пхьо навряд чи міг зафіксувати щось інше, аніж звук автомобілів, що проїжджали мимо. Який він мав спрямований мікрофон, то, мабуть, зміг би записати удар ножем по горіху. Крім підключення спрямованого мікрофона через iRig (див. вище), хорошим варіантом є, наприклад, "Røde VideoMic" за приблизно 60 євро (*Ілюстрація 03-04*), який постачається з вітрозахистом та кронштейном.

Ілюстрація 03-04
Røde VideoMic з вітрозахистом та кронштейном, фото: Бйорн Сташен

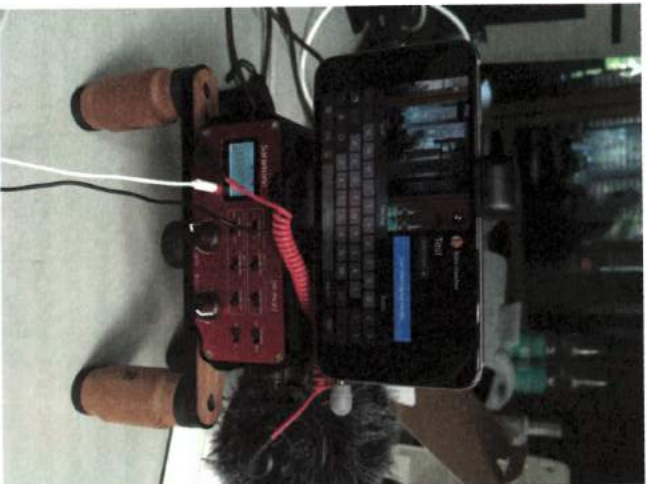
Існує також безліч інших варіантів: Тассам пропонує iM2, гарний стереомікрофон, який підходить до адаптера Lightning в iPhone. До того ж, хороші мікрофони з USB є альтернативою якісному звуку. Репортер BBC Нік Гарнетт, наприклад, вихвалює Samson Meteor, який він підключає до свого iPhone через адаптер камери. Для того, щоб можна було підключати мікрофони до порту міні-USB і ними користуватися, телефони Android повинні підтримувати так звані режим «OTG host» (багато нових телефонів відповідають цій вимозі). Відповідний застосунок мусить також підтримувати USB-мікрофон. Один із варіантів — це «Røde NTB-USB». "iRig-Multimedia Mic HD-A" також покаже гарні результати. Флоріан Райхарт, який у своєму блозі "Smartfilming.com" викладає багато технічних порад для мобільних журналістів, також рекомендує "t.bone MB 88U Dual" від Thomann всього за 39 євро.

Ще один варіант — це **мікрофони Bluetooth**, до яких я, втім, ставлюся досить критично. По-перше, якість звучання простої телефонної гарнітури часто недостатня для потреб журналістики: запис на такий мікрофон у максимумі разі звучить як дешево якісніша телефонна розмова, без басів, без максимального широкого частотного діапазону. По-друге, я вважаю, що з'єднання між гарнітурою / мікрофоном та телефоном через Bluetooth є все ще ненадійним, особливо коли для запису звуку та відео використовуються застосунки (що типово для «мобільної журналістики»). З іншого боку, багато застосунків (наприклад, Easy-VoiceRecorder, див. розділ 4.2, або Filmic Pro, див. розділ 5.3.) підтримують мікрофони Bluetooth.

Під час прямих трансляцій важливо контролювати якість звуку (див. розділ 7). Однак такі застосунки, як Facebook Live або Periscope, не підтримують

зворотні аудіоканали, які, наприклад, можна прослуховувати через iRigPre. Це означає, що при використанні зовнішніх попередніх підсилювачів, таких як iRigPre, існує високий ризик того, що під час прямої трансляції звук, який надходить у телефон, буде або занадто тихим, або занадто гучним (тобто спотвореним). На цей випадок iK Multimedia розробила "Кіір А / V" — тримач для смартфона з XLR-роз'ємом для мікрофонів. Шкода, що і тут не можна регулювати звук трансляції. Крім того, на тримачі, який частково виготовлений із пластику, немає колдаки для зовнішнього спалаху, за допомогою якої можна було б використовувати світло чи інші аксесуари.

Одним із рішень для моніторингу звуку під час прямих трансляцій можуть бути невеликі аудіомікшери, призначені для запису звуку з цифрових дзеркальних камер. Вони також дають змогу використовувати декілька джерел звуку та збалансовувати їх між собою, наприклад, лавальєвський мікрофон для «модератора» та спрямований мікрофон для Інтерв'ю.

Ілюстрація 03-05
Контроль звуку за допомогою аудіомікшера Saramonic SPPA-X-2
Фото: Бйорн Сташен

На ринку є різні варіанти, включно з Saramonic SPPA-X-2 (ілюстрація 03-05-Saramonic), який пропонує два роз'єми XLR і два роз'єми TRS, а також фантомне живлення для мікрофонів. До того ж, пристрій має знімає різьбу для Y-дюдюмового гвинта штатива, а також власний гвинт штатива, щоб, наприклад, закріпити на поверхні тримач смартфона (див. розділ 3.4.). Збоку кріпиться рейка для перехідника під колдаку для спалаху. Менший Saramonic "Smartmixer" має навіть вбудований тримач для смартфона, але не дозволяє збалансовувати мікрофони між собою: на всі канали є лише один регулятор. Іншими опціями є, наприклад, Tascam DR60D MKII або Fostex AR 101. Запропоновані аудіомікшери можуть також стати в пригоді для відеозаписів із більш складним звуком — наприклад, для записів із двома співрозмовниками або зі звуком від аудіосистеми. Проте і тут діє те ж саме правило, що і для #Mojo загалом: чим простіше, тим краще. Безумовно, таке придбання має сенс лише за умови, якщо репортер при використанні зовнішніх мікрофонів у більш складних ситуаціях часто виходить за межі своїх можливостей.

3.4 Штативи

«Природа — твій штатив», — це основне правило навчальних курсів з відеожурналістики стосується і смартфонів. Звичайно, смартфони можна притупити до каменя або склянки (або прикріпити за допомогою гумки для волосся — імпровізований штатив!), покласти на дисплей, щоб клацнути в небо, або у склянку, наповнюючи її кавовими зернами, щоб отримати «круті кадри» (wow shot) (див. розділ 5.3.). Занадто багато аксесуарів і техніки можуть також звузити простір для творчості — зрештою, маленький смартфон дає змогу обрати абсолютно різні варіанти зйомки та куту огляду в порівнянні з великою телевізійною камерою. «Менше означає більше» — цю думку варто пригадати ще раз, особливо коли йдеться про важкі штативи. Репортеру, який зосереджується на аудіозаписах, навряд чи часто буде потрібен штатив для свого смартфона. Та й відеожурналіст зазвичай може обійтися без штатива, якщо так трапляється. У розділі 5.2. наведені деякі поради з використання «ручного штатива», тобто про те, як добитися достатньо стабільного зображення на смартфоні навіть без аксесуарів.

Якщо ви збираєтесь придбати штатив, я б порекомендував узяти невеликий мініштатив, який можна використовувати в багатьох ситуаціях. Він чудово доповнює підручні засоби: для Інтерв'ю, наприклад, маленький штатив можна поставити на стос книг або на дах автомобіля, — і ось смартфон уже розміщений на рівні очей співрозмовника. Багато #Mojos вихваляють

настільний штатив Manfrotto «Ріхі» (вiд 25 евро), який забезпечує дуже стабільну, надійну опору. Донедавна Manfrotto також пропонував складаний «Rocket-Tripod», який все ще можна купити з рук. Існує безліч інших великих фотоштативів, які забезпечують достатню підтримку. Я мав хороший досвід роботи з «Gorillapod магнетіс» (близько 25 евро) — штативом із гнучкими ніжками, який чудово об'являється навколо різних предметів і надає смартфон незвичайне положення з цікавим кутом огляду. Мангітні кінцівки штатива також дозволяють надійно прикріпити Gorillapod, наприклад, до вуличних знаків або дахів автомобілів. Критики можуть заперечити, що гнучкі ніжки роблять штатив дещо нестійким, але це справа смаку. На першому виставі демонстрації в Гамбурзі я зробив багато знімків за допомогою Gorillapod (Ілюстрація 03-06). Деякі колеги і демонстранти навколо мене усміхалися (здебільшого по-дружньому). Попри це, я міг працювати гнучко, міг будь-де самостійно знімати стендали для своїх колг з NDR.de, не мучачи при цьому щоразу розкладати, а потім складати громіздкий штатив, а тим паче — носити його на собі.

Ілюстрація 03-06

Репортёр розмовляє з дорожнім знаком: стендал для NDR.de 1 травня 2015 року.
Фото: Бйорн Сташен

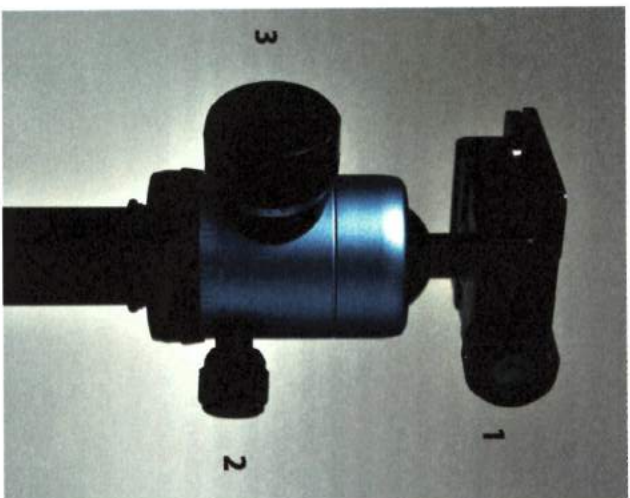
Великі штативи також можуть бути корисними — особливо під час інтерв'ю у повний зріст, які часто трапляються у журналістській практиці. Глен Малкехі, провідний новатор ірландського суспільного мовника RTÉ та один із натхненників #Mojo, рекомендує у своєму блозі "TVUJ" моно-

под "Manfrotto 560B" (близько 130 евро), який завдяки трьом складаним ніжкам може стояти і самостійно. Крім того, Малкехі рекомендує штатив "Nähnel C5", який можна трансформувати в монопод. У складеному стані він компактний, проте максимальна робоча висота сягає лише 1,45 м. На мій погляд, це трохи низькувато — для інтерв'ю у повний зріст потрібна висота принаймні 1,75-1,80 метра, щоб смартфон знімав на рівні очей, а очна лінія (eye-line) була коректною (див. розділ 5.2.). Я мав хороший досвід роботи зі штативом «Roller C5i» (Ілюстрація 03-07), робоча висота якого сягає майже 1,80 м. Його сферична головка (Ілюстрація 03-08) (3) забезпечує швидке коригування катрового вікна (на відміну від триходової панорамної головки, яка робить можливими більш точні налаштування, але потребує і більше часу). Утім, панорамування можна здійснити і сферичною головкою завдяки додатковому горизонтальному обертанню (2). Пластину штатива можна попередньо вирівняти за допомогою спиртового рівня (1). С5i має також регульовану за висотою центральну стійку. Завдяки цьому робочу висоту можна швидко змінити, не витягуючи і не засовуючи всі три ніжки, а потім виставити камеру по горизонту за допомогою вбудованих спиртових рівнів. Крім того, штатив С5i можна перетворити на монопод (одноногий штатив). Однак, працюючи з моноподом, не забувайте про ризик «кривого горизонту»: якщо стоїш на одній нозі, то можна завалитися на один бік.

Ілюстрація 03-07

Roller Ілюстрація С5i. Фото: Бйорн Сташен

Ілюстрація 03-08
Сферична головка CSI. Графіка: Бйорн Сташен

3.5 Тримачі для смартфона

На відміну від багатьох камер, смартфони не мають монтажної різьби для гвинтів штатива. У цьому сенсі поєднання штатива та смартфона все ще потребує «помічника» — тримача для смартфона, «гір» або «гір». Їх за-раз повно на ринку. Багато хитких селфі-стіків постачаються з такими ж нестійкими тримачами. Утім, є деякі продукти, які цілком підходять для мобільної журналістики. Професійні кріплення повинні мати різьбу, яка годиться для 1/4-дюймових фотогвинтів. Наведені нижче кріплення відпо-відвають цій вимозі.

Ілюстрація 03-09
Joby GripTight. Фото: Бйорн Сташен

Ілюстрація 03-10
Shoulderpod SL. Фото: Бйорн Сташен

На мій погляд, **найвідніший практичний варіант** — це кріплення для смартфона, яке виробник горилатодів (див. вище) Jobу вивів на ринок під назвою «GriBriGht» (приблизно 12 євро) (*Ілюстрація 03-09-GriBriGht*). Тимчасом з'явилася версія XL для великих смартфонів (понад 5 дюймів). Кліпса, що легко відкривається, надійно фіксує смартфон. Деякі #Mojos повідомляють, що «GriBriGht» зламався після третього використання, але мій служить уже декілька років. Проте якщо тримач поєднати з гнучким GorillaRod, то результат справді може бути дещо хитким.

Набагато привабливішим і надійнішим варіантом є Shoulderrod S1 (*Ілюстрація 03-10*), і не лише завдяки своїй історії. Двоє чудових каталонських дизайнерів із Барселони, Енріке Фрізанно та Ана Марія Вісенс, заснували дизайнерське бюро нездовго до економічної кризи 2008 року. Коли не стало замовників, вони недовго думаючи втілили свою особисту пристрась до фотографування смартфоном у конкретній продукті. Вони виявили, що їхній смартфон хоча і може робити хороші фотографії, але його непростю тримати в руках, а тим паче прикріпити до штатива. Дизайнери розробили Shoulderrod S1, який можна точно підігнати під відповідний розмір смартфона за допомогою гвинта і який надійно тримає телефон без хитання. S1 також можна використовувати як настільну підставку для смартфона і крипити до будь-якого стандартного штатива. S1 надзвичайно популярний у середовищі #Mojo ще й тому, що був зроблений вдумливо та з увагою до деталей. Тим часом у S1 з'явилися брати і сестри: дерев'яна ручка, а також дерев'яна рейка (R1 Pro), на яку крім S1 можна прикріпити аксесуари для світла і звуку. Таким чином, можна створити "смартфонну" рамку (rig), яка якнайкраще підходить для використання у складних умовах зйомки. Серія Shoulderrod вирізняється особливою гнучкістю: приклад використання R1 Pro з аудіомікшером показано на *Ілюстрації 03-05*.

Ілюстрація 03-11
BeastGrip Pro. Фото: Бйорн Сташен

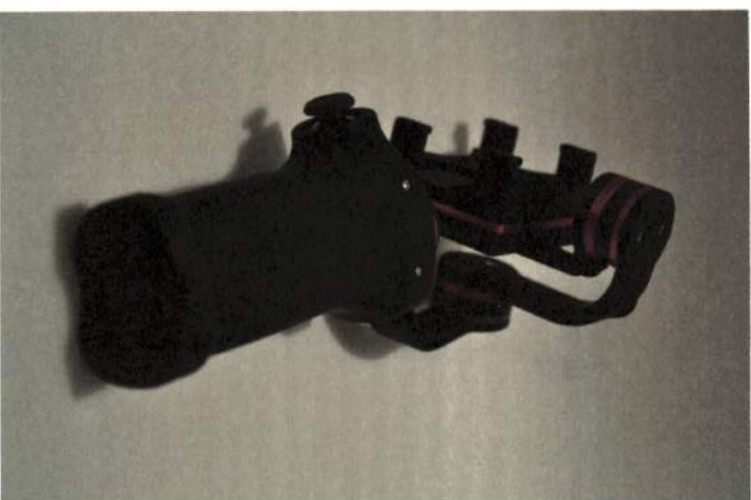
Такі рамки дають змогу встановити більше аксесуарів, але це все ж крок убік від компактного «майстра на всі руки» — смартфона — до більш складних конструкцій. На мій погляд, хорошою установкою, є наприклад, «BeastGrip Pro» (*Ілюстрація 03-11*), яка з'явилася в результаті популярної кампанії на Kickstarter. На знімку вона зображена з накладним об'єктивом (див. З.б.) та Røde Videomic з вітрозахистом. Велика їхня перевага: усі три пристрої можна тримати однією рукою, а рамка набагато стабільніша, ніж просто рука зі смартфоном. Крім того, BeastGrip можна накрутити на штатив. На додачу до вже згаданого Shoulderrod R1 Pro, є й інші початальники установок для смартфонів. Популярним є, наприклад, radcaster, який був спеціально розроблений для iPad, але може поєднуватися і з іншими пристроями, такими як GoPro, iOgapher для телефонів iOS та багатьох «кей-сів», розроблених для використання з приставними об'єктивами (див. З.б.). Новинкою на ринку є rig для смартфонів від гонконгівського виробника Meike, до якого можна кріпити як приставні об'єктиви, так і кліпсові лампи.

3.6 Карданні підвіси (gimbal)

«Факультативна програма» починається з карданних підвісів (стабілізаторів для смартфонів), але вони аж ніяк не є обов'язковими. Підвіси допомагають стабілізувати камеру під час зйомки, використовуючи великі двигуни та електроніку для компенсації рухів руки по трьох осях (yaw / вправо, вліво / вниз, ubik — «3 axis»). Вони допомагають утримувати горизонт, не зважаючи на рухи, і супроводжують рух руки на ручці галантними рівномірними нахилами смартфона. Підвіси є стандартним обладнанням на більшості коптерів: вони компенсують не тільки коливання при польоті та вірванованні апарата при сильному вітрі, але й постійну вібрацію. Без підвісів записи з дронів можна зазвичай використовувати лише після тривалої обробки та стабілізації зображення, що, своєю чергою, впливає на роздільну здатність. Стабілізатори зайняли своє місце також і у сфері спортивної відеозйомки за допомогою «екшн-камер» (GoPro й под.) і уможливили дуже стабільну, спокійну зйомку навіть при різких рухах.

У мобільній журналістиці підвіси можуть забезпечити плавне і стабільне зображення, зокрема, коли камера рухається. Репортаж, під час якого журналіст їде за головним героєм, або вздовж стіни з плакатами, або гуляє по виставці, або знімає стенд-ап перед камерою, або коли журналіст щось розповідає, — у всіх цих ситуаціях підвіс може бути надзвичайно корисним і здатен забезпечити майже таке саме зображення, як і стаціонарні камери. Стаціонарні камери (Steady Cams) — це професійне телевізійне обладнання: дороге, важке та трудомістке в експлуатації. Натомість стабілізатори невеликі й легкі, адже вони стабілізують багато меншу вагу — лише смартфон з камерою, а ефект виходить так само разючим.

Зворотний бік: підвіси — це не просто дрібний елемент обладнання. Вони потребують обережного поводження, тому їх часто постачають у комплекті зі спеціальною сумкою або невеликою валізою, а це робить обладнання більш громіздким. Часто підвісові можуть заважати приєднанні дроти, наприклад, від зовнішніх мікрофонів. У кожному конкретному випадку я особисто вирішувлю, чи брати із собою підвіс. Якщо я знаю, що матиму час для «вау-шотів» в окремому приміщенні (див. розділ 5.3.), то залюбки беру із собою валізу зі стабілізатором. Коли ви працюєте удвох або маєте змогу припаркувати машину десь неподалік, то теж подумайте, чи не захопити із собою підвіс. Однак, якщо ви супроводжуєте демонстрацію і хочете бути мобільними і готовими до дії будь-якої миті, від цього необхідно відмовитися. Варто відмовитися. До того ж, підвіс потребує живлення, а це ще один акумулятор, який потребує зарядки і який може розрядитися в критичний момент.

Ілюстрація 03-12
SamOne Gravity Sports 3D. Фото: Бйорн Сташен

Вибираючи стабілізатор, враховуйте розмір смартфона. SamOne Gravity Sports 3D приблизно за 220 євро (ілюстрація 03-12) — це міцний, надійний підвіс, на якому можна закріпити телефони до розміру iPhone 6S +. Натомість Nexus 5 занадто великий. Менша версія вміщує GoPro і подібні екшн-камери. Свої перші підвіси Sam One розробив для безпілотників і, спираючись на цей досвід, створив гарну модель для мобільного використання. Популярним у спільноті #Mojo є також Laparte HNG01, який трохи дорожчий — близько 300 євро, проте не має якихось помітних переваг. Ринок зараз бурхливо розвивається: іншими виробниками за подібними цінами є iKan (Fly X3 Plus), Feiyu (G4 Plus) чи Niusky (NU3M), які особливо підходять для більших смартфонів. Обнадійливі пропозиції підвісів регулярно з'являються на платформах краудфандингу, таких як Kickstarter або Indiegogo, остання з них — Proview S3 лише за 130 євро в еквіваленті.

Одна мюнхенська фірма спробувала **схрестити підвіс і SteadyCam**: стабілізатор Luvu призначений насамперед для любителів знімати спортивні та екшн-фільми. Цікаво, що базова версія «solid LUVU» (приблизно за 200 евро) не потребує акумуляторів завдяки карданній підвісці (проте через балансири важить більше, ніж підвіс). «Ultra Luvu» (від 480 €) поєднує карданне вирівнювання руху з додатковим електронним стабілізатором. У результаті маємо ще більш плавні зображення, ніж у «простих» підвіс, оскільки кроки та рухи балансуються ще краще.

Виробник дронів DJI також випустив DJI Osmo — камеру 4К, яка безпосередньо сполучається зі стабілізатором. Використана для цього камера ХЗ встановлюється також на дрони DJI. Через це DJI продає також окремо руків'я Osmo (без камери). Крім того, DJI пропонує підвіс без камери, але з криплінням для смартфона, як у «DJI Osmo Mobile». Перевага: керування ручкою DJI Osmo Mobile сумісне із застосуваннями для зйомки, такими як «Filmm Pro» (див. розділ 5.4.), завдяки чому зйомку можна розпочати і закінчити «плавно», не натискаючи на дисплей смартфона. Камери та стабілізатори інших безпілотників також можна використовувати вручну, включно з Q500 від виробника Улпеес. GoPro також запустив подібну концепцію у своєму безпілотнику «Karma».

3.7 Накладні об'єктиви

Накладні об'єктиви доступні сьогодні майже для всіх моделей смартфонів у багатьох цінних категоріях. Мушу визнати: я ними не дуже часто користуюся. З одного боку, накручуючи та відкручуючи об'єктив, я часто втрачаю перевагу в часі, яку сподівався отримати від смартфона. З іншого боку, я активно пересуваюся на місці зйомки і не намагаюся скоротити відстань до об'єкта за допомогою об'єктива. До того ж, (майже) всі смартфони мають за визначенням широкий кут зйомки, тож можна обійтися і без ширококутного об'єктива. У своїй роботі я рідко використовую надзвичайно широкі кути. Те саме стосується і насадок «риб'яче око», які дуже популярні і наявні майже в кожному наборі, але з точки зору змісту дуже рідко можуть щось додати до теми: погляд крізь замикову шліпку у буквальному розумінні слова рідко трапляється у відеорепортажах. З іншого боку, телеоб'єктиви часто поглинають багато світла, дають брудні, незадовільні зображення, або навіть (якщо модель не сумісна зі смартфоном) чорну рамку.

Моїм улюбленим об'єктивом є макрооб'єктив, оскільки він дає змогу знімати об'єкти з дуже близької відстані та передавати їхню структуру, поверхню або малюнок. Це може бути суттєвим з погляду передавання змісту. Також

цікаві об'єктиви, які анаморфно спотворюють зображення: вони захоплюють зображення, яке ширше звичайного ширококутного зображення, стискаючи його. Деякі застосунки до камер, такі як Filmm Pro (див. розділ 5.4), підтримують використання створених у такий спосіб відео. Скажімо, художній фільм «Тангерини» (Tangerine) про транссексуалів у Лас-Вегасі, повністю знятий на iPhone, був створений за допомогою Filmm Pro з використанням анаморфного об'єктива від Moondoglab з відповідним застосунком.

Об'єктив необхідно закріпити перед камерою смартфона. Існує декілька способів зробити це. З одного боку, виробники рамок для смартфонів вбудовують у свої криплення різьбу для об'єктивів. Наприклад, Beastgrip Pro, сумісний зі смартфонами на базі Android, Windows та iOS, має 37-міліметрову різьбу та продає в комплекті різні об'єктиви власного виробництва (див. *Ілюстрація 03-17*). Інші виробники кейсів / рамок або об'єктивів зосереджуються на iPhone, як наприклад, Msam (із лінійкою об'єктивів ALM), EchoLens, Yoro, Ztutus, Manfrotto Kipar, Orbitrх PhotoProX. Момент Mobile Photograpy Lens або дуже якісні об'єктиви iPro для iPhone від Schneider Optics. Усі вони пропонують комбінацію з рамок / кейсів з різьбою та об'єктивами.

Інші об'єктиви обходяться без рамок: найбільшу популярність мають продукти Olloclip для телефонів iOS (приблизно 80 €). Їх можна безпосередньо насадити на iPhone за допомогою затискача. Це практично, але водночас означає, що вони працюють з фіксованою відстанню об'єктива від краю iPhone, і тому не сумісні з іншими телефонами. До того ж прикріплені об'єктиви не такі стабільні, як ті, що прикручуються до кейсу або рамки, а це джерело отримів, коли, наприклад, об'єктив раптово зсунеться під час відповідальних зйомок. Анаморфний адаптер від Moondoglab's (див. вище) також насаджується на iPhone, тому він не сумісний з іншими телефонами. Є також низка інших виробників об'єктивів на затискачах, зокрема Макауатта, Mobi-Lens, Lensbaby, Phocus Accent та XCSOURCE. Існують також системи, які для криплення об'єктива до телефона використовують магніти, серед них — Photojojo, Vistring або Wondersom.

На крок далі пішли системні камери, які використовують смартфон як монітор і блок керування. Піонером тут виступила Sony зі своєю серією QX (*Ілюстрація 03-13*). Об'єктиви можна крипити до різних смартфонів (включно з Android!) або використовувати окремо. Через Wi-Fi об'єктив QX підключається до смартфона, екран якого тепер служить відображенням камери. «Приставка камера» пропонує деякі переваги (оптичний зум, кращі властивості об'єктива), але має і деякі недоліки (додатковий акумулятор, появлення з'єднання Wi-Fi із затримкою між об'єктивом та смартфоном на кілька секунд). До QX-1 можна приєднати інші об'єктиви з байонетним крипленням Sony-E-Mount (приблизно 270 евро). Kodak випустив на ринок аналогічні продукти — SL10 та SL25.

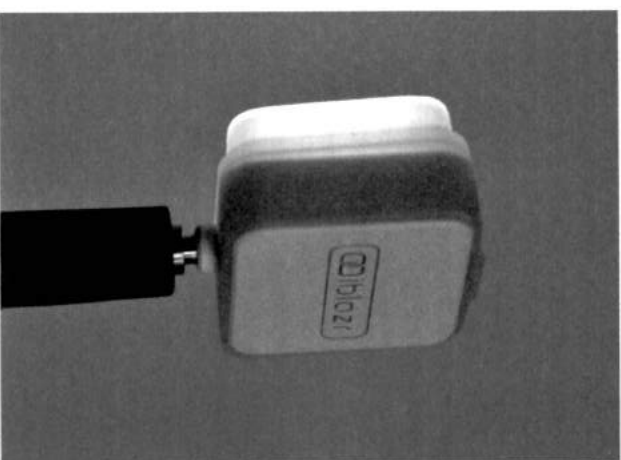
Ілюстрація 03-13, 14

Серія Sony QX (фото: © Sony Corporation), ліворуч; DХО One (фото: © DХО), праворуч.

На відміну від них, **ДХО One (ілюстрація 03-14) працює тільки з iPhone**. До телефону він підключається через адаптер Lightning і в такий спосіб йому не доводиться боротися з тривалими затримками через бездротове передавання зображення. 1-дюймовий сенсор забезпечує чудове зображення, хоча, знову ж таки, камера знімає відео лише зі швидкістю 30 кадрів на секунду, що дратує з огляду на європейський телевізійний стандарт PAL (25 кадрів на увазі, що ці додаткові модулі у найкращому випадку є «довільною програмою» і вони аж ніяк не обов'язкові для мобільної журналістики. Адаже я досі вважаю, що правило «менше означає більше» сприяє творчості, та це й просто практично.

3.8 Світло

«Навayne світло — це твій друг!» — під час зйомки я намагаюся обходитися без додаткового, штучного світла, наскільки це можливо: з одного боку тому, що правильно виставити світло — справа непроста. А ще й тому, що мені часто ліньки брати із собою додаткові джерела освітлення. І, нарешті, тому, що зазвичай, коли мені потрібен прожектор, його акумулятор виявляється розрядженим. Удень зйомка надворі майже ніколи не погортає від нестачі світла, швидше навпаки — через його надмір або через неправильне позиціонування до джерела світла під час зйомки. Основне правило — стояти спиною до світла (див. розділ 5.3.). У приміщенні навayne світло і торшер часто можуть забезпечити дуже пристойне освітлення для проведення інтерв'ю. Але інколи природного світла недостатньо. Наприклад, на клубному концерті, де треба зафіксувати людей у залі та взяти у них інтерв'ю після концерту. Тоді корисними або навіть необхідними є маленькі лампи, які часто можна прикріпити до рамки або кейсу (див. розділ 3.4.). Крім того, в ситуації достатнього освітлення невеличке джерело світла може змусити очі співрозмовника засяяти — а «блиск в очах» (a sparkle in the eye) часто має значення.

Ілюстрація 03-15 іблагт Фото: Бйорн Сташен

Скажімо, лінійка продуктів іблагт (ілюстрація 03-15), яку я дуже ціную, **пристосована для використання зі смартфонами**. Ліхтар іблагт менший за срібникову коробку. 4 світлодіоди на не надто великій відстані забезпечують прийнятне освітлення. Оскільки смартфони знімають зазвичай під широким кутом, відстань до співрозмовника під час інтерв'ю і так не дуже велика. Крім того, акумулятора вистачає на багато днів зйомки. Через USB ліхтар можна зарядити приблизно за 20 хвилин. Невеликий 3,5-міліметровий роз'єм TRS з'єднує іблагт як із кабелем для зарядки, так і з адаптером, за допомогою якого ліхтар можна прикріпити до колодки для освітлення і спалаху на тримачі смартфона (кейсі / рамці). Першого покоління іблагт більше немає на ринку. Іблагт 2 трохи більший і витонченіший. Повний пакет із зарядним кабелем та кількома кольоровими фільтрами коштує в Інтернет-магазині виробника Comserfer.com близько 100 євро.

Багато виробників пропонують аналогічні продукти — так звані «селфі-ліхтарик», які можна прикріпити до смартфона за допомогою TRS-роз'єму на 3,5 мм. В інтернет-магазинах вони коштують від 4 євро. Не забувайте: при цьому ви займаєте (принаймні у телефонах на базі Android) вхідний

порт для зовнішніх мікрофонів. Отож, якщо ви хочете придбати ліхтар із гніздовим штекером, вам слід подумати, як його встановити (я зробив крокштейн з 1/4-дюймового гвинта з різьбою від штатива та штекера адаптера для навушників, використавши при цьому клей для пластику, і тепер можу крутити його в 1/4-дюймову різьбу дужки я Beastgrip). Цікаві також круті світільники для смартфонів, які можна прикріпити до телефона кліпсою, незалежно від моделі, та отримати хороше освітлення завдяки розташованим по колу 10 світлодіодам.

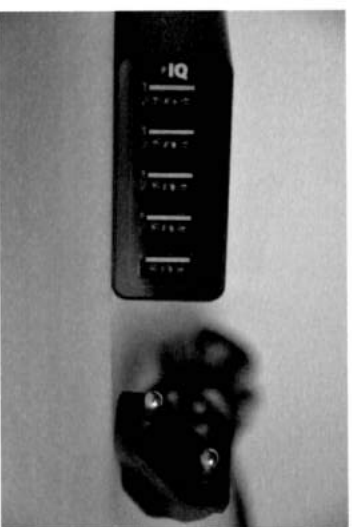
Можна також використовувати **Класичні відео- та фотолампи**, які криляться до колодки для ліхтаря / спалаху на крокштейні. Мої колеги — мобільні журналісти мали, серед іншого, хороши досвід з Metz Measlight LED 160 (близько 20 євро), серією Manfrotto Litemuse (3 світлодіоди від 40 євро, 8 світлодіодів від 80 євро) та iCan iLed 120 (150 євро). Багато виробників, таких як Neewer, а також небрендові постачальники пропонують в Інтернеті пристойні недорогі альтернативи. Купуючи їх, слід переконатися, що світільники мають власні батареї або акумулятори та не потребують додаткових зовнішніх джерел живлення (акумуляторів). До того ж, ліхтарі повинні мати безступінчасте регулювання яскравості. Дуже добре, якщо можна змінювати температуру кольору, щоб світільник міг адаптуватися до природного освітлення в приміщенні та на дворі і на зображенні правильно передавались кольори (не мали синюватих чи червонуватих відтінків).

Температура кольору у Кельвінах (прибл.)	Свічка
1600 K	Свічка
2600 K	Лампа розжарювання (40 W)
2800 K	Лампа розжарювання (100 W)
4000 K	Флуоресцентна лампа (нейтральний білий)
4120 K	Місячне світло
5000 K	Ранкове / вечірнє сонце
5500 K	Дободіне / післядодіне сонце
5500-5600 K	Електронний спалах
5500-5800 K	Полуденне сонце, хмарно
6500-7500 K	Похмує небо
7500-8500 K	Туман, сильний серпанок
9000-12000 K	Синє небо відразу після заходу сонця / незадовго до сходу сонця, на світанку

3.9 Акумулятор і заряджання

Журналісту зі смартфоном потрібен повний заряд. Це може метафорично стосуватися людини з телефоном у руках, і це точно стосується самого телефона. Яким би важливим не було повідомлення, як би добре не була розказана історія — без смартфона мобільна журналістика не можлива. Саме «мобільне репортерство» інтенсивно споживає заряд акумулятора: той, хто знімає та редагує відео, багато завантажує та «стрімить», вичерпує можливості свого телефона і, перш за все, розряджає акумулятор. Крім того, деякі аксесуари також споживають електроенергію — зовнішнє освітлення, мобільні точки доступу, карданний підвіс тощо.

Багато телефонів мають невеличку потужність: місткість акумулятора iPhone наваряд чи перевершує 2000 міліампер-годин (мАг), деякі телефони Android мають акумулятори місткістю до 6000 мАг. Проте в режимі «екстремі новини» (Breaking News) усі ці смартфони перетнуть межу своїх можливостей уже через кілька годин і розрядяться. Тоді в дорозі виручить повербанк — мобільний зарядний пристрій, який, знову ж таки, треба зарядити заздалегідь. Якщо ви стримите «екстремі новини», вам доведеться досить швидко звернутися до такого пристрою. Існує незліченна кількість моделей — найменші не забезпечують навіть повної зарядки телефона, проте вони легкі і виручають, коли треба врятувати останні кілька хвилин запису. Більші акумуляторні блоки видають понад 20 000 мАг, але вони важчі. Кожен повинен знайти свій бажаний варіант: ті, хто регулярно підзаряджає і рідко стримить, очевидно, зможуть обійтися менш потужними повербанкми. На жаль, я надто часто забуваю заряджати свої пристрої. Тому я користуюся Анкер PowerCore на 20100 мАг, якого вистачає приблизно на шість заряджань айфона. Він має два виходи, тож я можу підключити два пристрої одночасно. Однак цей повербанк і важить близько 350 г — важкий шмат заліза, але він уже рятував мене в певних ситуаціях.

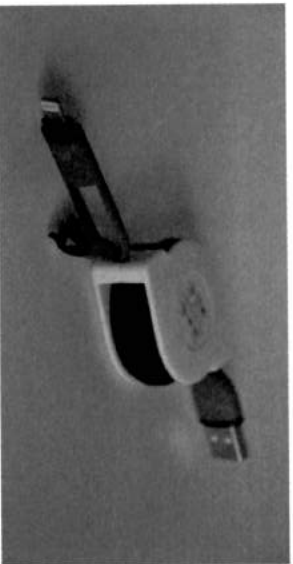

Ілюстрація 03-16

Зарядна станція з п'ятьма портами USB. Фото: Бйорн Сташен

Правило **«завжди все заряджай»** має стати звичкою. Це означає: увечері в готелі, коли зйомки закінчилися, всі пристрої слід зарядити, щоб вони могли досягти повної потужності за ніч, включно з повербанком. Якщо ви на кожен гаджет носите із собою по одному зарядному пристрою, то пошук розеток в готельному номері доведуть вас до відчаю. Надійною заміною багатьом окремим зарядним пристроям є зарядна станція (*Ілюстрація 03-16*), яка може заряджати від трьох до десяти пристроїв одночасно. Крім усього іншого, «Апкет» вивів на ринок пристрійні варіанти: достатньо невеликий як для оснащення #Mojo, але досить потужний для цілей #Mojo — це Апкет PowerPort з п'ятьма портами USB (40 Вт), приблизно за 20 євро. На ринку представлені безліч інших моделей: купуючи, важливо звертати увагу на потужність у ватах (W) та силу струму в амперах (A). При одночасному використанні всі порти повинні бути в змозі видавати принаймні 2 А кожен, інакше, залежно від пристрою, зарядка може тривати вічністю або навіть зівратися. Автомобільні зарядні пристрої, які підключаються до прикурювача і можуть забезпечити повну зарядку під час руху до місця події, також повинні забезпечувати не менше 2А. Якісні зарядні пристрої регулюють силу струму відповідно до пристрою, що заряджається.

Безліч шнурів: якщо ви одночасно використовуєте смартфон на Android (або на Windows) та iPhone, вам потрібні різні зарядні кабелі. А якщо вам доведеться заряджати всі пристрої одночасно, то буде потрібен не лише один кабель. Порядок у сумці можуть навести кабелі, які опціонально закінчуються обома штекерами (Lightning та Mini-USB) (*Ілюстрація 03-17*). Існують варіанти, які можна намотати на котушку: прощайвай, кабельний салат!

Ілюстрація 03-17
Кабель для зарядки Android/Windows та iPhone. Фото: Бйорн Сташен

3.10 Дрони

Дрони стають усе цікавішими й придатнішими для використання в журналістиці. Як правило, йдеться про квадрокоптери (літальні апарати з чотирма пропелерами) або мультикоптери (літальні апарати з більшою кількістю пропелерів), які завдяки великій кількості двигунів відносно стабільно тримаються у повітрі. Вони досить великі, щоб нести на собі невеликі камери. Власні програми стабілізації та невеликі карданні блоки (див. розділ 3.5.) дають змогу отримувати дуже спокійні, плавні зображення. Деякі дрони мають власні камери і канали радіозв'язку, що дозволяє пілоту на землі контролювати через смартфон зміст і якість зображення. Інші дрони пропонують кріплення для екшн-камер, наприклад, від лінійки GoPro. Деякі з них здатні також передавати зображення на блок управління на землі.

Ілюстрація 03-18
DJI Phantom 3 (Фото: obs/DJI)

Цей напрям останніми роками також швидко розвивався. Досі безпілотні літальні апарати були дорогими, складними в експлуатації, часто для польотів потрібен був дозвіл, якщо вони важили більше п'яти кілограмів. Нині напівпрофесійні дрони прості в керуванні, забезпечують фантастичні зображення — і вони стали доступні за ціною. Лідером ринку є виробник DJI, який завдяки серії Phantom (*Ілюстрація 03-18*) вивів на ринок безпілотники, завдяки яким пілоти можуть легко отримувати хороше зображення. Вони коштують від 800 до 1500 євро, пропонують функцію «повернення додому», якщо

дрон заздалеку віддалиться від пілота або розрядиться акумулятор, а також дуже вдалі програмні та апаратні рішення для максимального плавного польоту навіть за середньої сили вітру. DJI щойно представив свій останній безпілотник: «DJI Mavic» можна скласти та транспортувати у фотосумці. Він пружкий, легкий і знімає плавні відео у форматі 4K. Виробник екшн-камер GoPro вивів на ринок продукт-конкурент — безпілотник «Karma», який, однак, за більшістю позицій пропонує трохи менше, ніж DJI Mavic. Іншими виробниками є Yuneec, Walkera, WLtoys, але, наскільки мені відомо, жоден із них не зміг розробити подібний за якістю пакет комплексних рішень.

Чи варто кувувати дрон? Аерофотознімки можуть бути фантастичним доповненням до репортажу: вони покажуть глядачеві загальну картину, дадуть уявлення про відстані та реальний вигляд будинків і місцевості загалом. Але тут також діє правило: аерознімку не слід використовувати лише заради неї самої, навіть якщо інколи у неї дуже привабливий вигляд: краса інколи пермагає зміст. З напливом дронів цей ефект, очевидно, найбільшчими роками зійде нанівець. Любителі техніки може використати дрон у конкурентній з іншими журналістами, щоб за невеликі гроші створити собі унікальний імідж. Сучасним безпілотником зможе управляти будь-хто. Досвідчені пілоти часто радять спочатку потренуватися в керуванні на дешевому квадрокоптері без камери (від 10 євро), щоб виробити відчуття льотних властивостей безпілота, а вже потім перейти на дорогу модель з камерою.

Однак слід дотримуватися важливих правил. З одного боку, будь-який пілот — незалежно від того, використовує він безпілотника як хобі чи для професійних зйомок — повинен перевірити свою страховку цивільної відповідальності. Більшість звичайних страхових полісів не покривають шкodu, заподіяну безпілотниками. У цьому випадку необхідно оформити окреме страхування — страховий захист безпілотних літальних апаратів є обов'язковим із 2005 року. Дозвіл на запуск безпілотника потрібен, якщо дрон важить більше 5 кг або використовується з комерційною метою. Останнє зазвичай відбувається, коли зйомки проводять у журналістських цілях. Уповноваженими органами виступають авіаційні адміністрації федеральних земель. У Гамбурзі, наприклад, це управління внутрішніх справ. У різних федеральних землях правила різні. Гамбург вважається федеральною землею з найсуворішими правилами. Зазвичай управління внутрішніх справ видає платний дозвіл на політ у кожному конкретному випадку, а також спочатку вимагає проведення демонстраційного польоту, під час якого пілот має довести свою здатність керувати безпілотником. Нещодавно почали видавати багаторазові дозволи, які передбачають виконання суворих приписів. У Федеральному управлінні авіації є перелік авіаційних адміністрацій федеральних земель (див. «Пов'язані посилання»).

Крім того, слід дотримуватися й інших приписів: у Німеччині безпілотні літальні апарати повинні залишатися в полі зору пілота. При цьому використання біноклів не дозволено. Це обмежує дальність польоту безпілотника радіусом від 200 до максимум 300 метрів від пілота. Безпілотні літальні апарати можна запускати або садити на території третіх осіб лише з їхнього дозволу. Під час польоту необхідно дотримуватися прав на недоторканість житла та особистих прав. Загалом польоти безпілотних літальних апаратів дозволені лише в так званому «неконтрольованому повітряному просторі». Він виключає заборонені зони, скажімо, у радіусі 1,5 км навколо аеропортів Німеччини. Згідно зі списком Stifting Waterbest (див. «Пов'язані посилання»), безпілотний літальний апарат не може пролітати над «урядовими районами, атомними електростанціями, склупченнями людей, житловими районами, промисловими підприємствами, місцями аварій, зонами стихійних лих або військовими об'єктами». Великі безпілотні зони були запроваджені над такими містами, як Ганновер, Франкфурт, Лейпциг, Дрезден, Дюссельдорф та Дортмунд.

Федеральне міністерство транспорту планує додатково обмежити цивільне використання безпілотників, оскільки було кілька інцидентів з використанням безпілотних літальних апаратів поблизу великих аеропортів. Норми, які діють у європейських та інших країнах, відрізняються від норм, які діють в Німеччині. Тому, перш ніж планувати політ, пілот повинен у кожному конкретному випадку перевірити відповідні правові норми.

3.11 Інше

Аксесуари без обмежень? Моє основне правило: я не кувую більше аксесуарів, ніж вміщує репортерська сумка #Mojo. Наразі вона дещо розбухла, і в моменти слабкості я себе запитую: може, мені потрібна нова, трохи більша сумка? Але я поклявся тримати дисципліну, тому що для мене «мобільний репортаж» — це ще і легкість, мобільність, тобто профілактика потенційної грижі міжхребцевого диска, коли відеожурналіст чи оператор мусить одночасно носити на собі штатив, важку камеру та освітлення. У цьому сенсі кожен має сам вирішувати, які аксесуари використовувати частіше і в чому є потреба. Журналісти, які (у тому числі) пишуть довші тексти, скажімо, для Інтернет-медіа, але не носять у своєму наплічнику ноутбук, оцінять компактну клавіатуру Bluetooth, яка полегшує набір тексту. На ринку є кілька розкладних моделей, які можна легко транспортувати в сумці для аксесуарів. Нижче коротко представлю подальші розумні ідеї та декілька хитрих рішень.

Ілюстрація 03-19
Аксесуари, які мені подобаються: саморобний шарнірний двигун для камери з кухонним таймером, накопичувач OTG та iXrand. Фото: Біюрд Сташен

Обсяг пам'яті завжди обмежений: зарадити цій проблемі допоможуть маленькі флешки (*Ілюстрація 03-19*). Sandisk випустила першу модель для iPhone. Флешки iXrand можна підключити до iPhone за допомогою адаптера Lightning. Хоча вони не розширюють пам'ять, проте дають змогу перемішувати файли на карту пам'яті через застосунок, щоб звільнити пам'ять телефону. Потім матеріали на iXrand можна обробити на ПК за допомогою роз'єму USB. Версія на 16 Тб коштує понад 40 євро, 128 Тб — понад 110 євро. iDiskk, iDrive чи Phonestar є аналогічними продуктами. Існують більш дешеві варіанти для телефонів Android: якщо вони, як і більшість нових моделей смартфонів, підтримують службу OTG, можна вставити невеликий USB-накопичувач, який розпізнається як розширення пам'яті. Потім файли можна переміщати туди-сюди за допомогою файлового менеджера смартфона. Більшість накопичувачів, додатково до міні-USB-порту, мають USB-порт для ПК.

Друга основна проблема — це покриття мережі: воно сильно коливається, особливо в сільській місцевості та при інтенсивному використанні. Крім того, за кордоном доступ до мережі часто дорогий (роумінг). Утім, у більшості телефонів (якщо вони не мають двох гнізд для SIM-карти) оператор визначається однією SIM-карткою. А заміна SIM-картки означає, що з репортером неможливо буде зв'язатися за його відомим номером. Одним із виходів є гнучкість у використанні іншої мережі, ніж тієї, яка визначена SIM-карткою в смартфоні. Мобільні точки доступу (MiFi) встановлюють 3G

або 4G / LTE з'єднання через стільникову карту і роблять його придатним для використання через Wi-Fi. Хороші пристрої від Netgear або TP-Link коштують близько 100 євро. До того ж, виникають витрати на додатковий тарифний контракт на мобільний інтернет або на SIM-карту для інтернету за кордоном. Якщо ви використовуєте точку доступу MiFi на додаток до смартфона, ви також можете використовувати два способи одночасно за допомогою таких застосунків, як Speedify (підключення 4G телефона та стільникового підключення точки доступу MiFi через Wi-Fi). Такий "bundling", тобто поєднання мобільного зв'язку зі з'єднанням через Wi-Fi, використовують також професійні застосунки потокового мовлення від LiveU або Dejero (див. розділ 7.11).

1 годі немає меж для творчості: смартфони легкі, аксесуари часто можна змайструвати з підручних предметів. Наприклад, я побудував пристрій, який дуже повільно обертається, і в такий спосіб дозволяє проводити якісну рухому уповільнену зйомку. Я прикріпив в-дюймовий гвинт до кухонного таймера Tshibo за допомогою клею, який застигає під світлодіодним променем. На ньому можна закріпити смартфон за допомогою будь-якого тримача для смартфона. Кухонний таймер обертається на 360 градусів протягом 60 хвилин. За допомогою таких застосунків, як Нуреларсе (iOS, Android), ви можете робити чудові знімки. #Mojo також означає: радість від експериментів. Розважайтеся!

Пов'язані посилання

- „DHO Mark Mobile: The Reference for Image Quality“. Zuletz abgerufen am 12. März. <http://www.dxomark.com/Mobiles>
- Florian Reichart, Blog „Smartf1 lming.com“, www.smartf1 lming.com.
- Glen V. Mulcahy, Blog „TVVJ“, tvi.vj.wordpress.com
- Nick Garnett, Blog nickgarnett.co.uk.
- LuftfahrtBundesamt, „Anschließen der Landesluftfahrtbehörden“, Zuletz abgerufen am 24.Juni 2016. http://www.lba.de/DE/Presse/Landesluftfahrtbehoerden/Landesluftfahrtbehoerden_Uebersicht.html?nn=701672
- Stiftung Warentest, „Das müssen Hobby-Piloten wissen.“ Zuletz abgerufen am 24.Juni 2016. <https://www.test.de/Drohnen-Das-muessen-Hobbypiloten-wissen-4727469-0/>

Інтерв'ю з Марком Бланк-Сеттлом

Перш ніж навчати журналістів, Марк Бланк-Сеттл багато років працював репортером Bi-bi-si. Сьогодні він — викладач у Коледжі журналістики ВВС. Він є одним із першопрохідців навчання «мобільної журналістики», і за ці роки навчив тисячі колег того, як виробляти придатний для радіо і телебачення контент з використанням насамперед iPhone.

Журналіст, який працює «у полі» зі смартфоном, залежить від трьох речей: обсягу пам'яті накопичувача, електроживлення та якомога кращого покриття мережі. Що ти порадиш, коли немає мережі?

Три стовпи «мобільної журналістики» — незалежно від того, якими засобами ви користуетесь, яку історію ви розповідаєте — це місце в пам'яті, акумулятор та покриття мережі. Покриття мережі може мати велике значення, особливо при завантаженні великих відеофайлів. Якщо зв'язок буде дуже поганий, то у будь-кого, хто завантажує навіть хвилину відео — незалежно від того, яким засобом воно було зняте та в якій роздільній здатності — виникне проблема. Отже, «мобільний журналіст» завжди повинен намагатися знайти прийнятне покриття мережі.

Є кілька хитрощів. Один зі способів — швидко переключити телефон у режим польоту, а потім знову дозволити підключення до мережі. Це часто допомагало мені знаходити мережу LTE, тоді як до того я міг використовувати лише мережу UMS. Отож, просто розірвіть з'єднання, а потім відновіть його.

Коли цей метод спрацює, то це лише «спроби і помилки», просто удача? Чи можна пояснити, чому він спрацює, і покласти на нього?

Я би дуже хотів сказати, що цей метод науково доведений, але, на жаль, це не так. Я використовував його багато разів і рекомендував багатьом людям, і він часто спрацює. Я б точно спробував, тим більше, що зусилля досить незначні — 5 секунд, викинете режим польоту, а потім викикаєте — це все.

Є й інші засобушки, які показують, наскільки якісне з'єднання та де розташовані найближчі передавальні вежі і мережі Wi-Fi. Для цього існує дуже хороший засобушок iOS — «Open Signal». У місті, звичайно, багато радіоантен: їх може бути достатньо, щоб викинути зв'язок, пройти кілька метрів і знову під'єднатися. У сільських районах іноді доводиться ходити набагато далі. Деякі засобушки не працюють зі з'єднаннями, слабшими за UMS — тоді засобушок допоможе знайти потрібну мережу.

Я працюю журналістом 20 років, і коли починав, то стукався у двері незнайомих людей і питав, чи можна мені швидко подивитися у свою редакцію з їхнього телефону. Тоді ще не було мобільного зв'язку. У наш час можна постукаєти у двері і натомість заплатити: «Чи можу я скористатися вашою стільниковою мережею?» Особливо, якщо деесь у сільській місцевості неможливо знайти навіть мережу UMS; тоді може виручити бездротову мережу Wi-Fi у найближчому сільському об'єкті. Можливо, за декілька євро ви наразі зможете переслати свій матеріал. Як я вже сказав, якість зв'язку є запорукою успішної роботи #Mojo.

Чи справді Bi-bi-si заохочує своїх репортерів стукати у чужі двері? Люди сприймали це позитивно?

Переважно, так. Адже Bi-bi-si в країні знають. У більшості випадків люди раді, коли можуть допомогти. Але може і не пошастити, навіть приватна мережа Wi-Fi може бути слабкою, особливо в сільській місцевості. Дехто дозволяє безкоштовно скористатися своєю мережею, інші запитують: «Ну і скільки ти готовий заплатити?» Але ти ж не платиш із власної кишені — ідеться насамперед про те, щоб мати якомога більше різних варіантів, і в скрутній ситуації мати план, як можна з неї вийти. Це краще, ніж сказати: нема мережі — я йду додому.

Чи має сенс використовувати мобільну точку доступу від іншого оператора стільникової мережі, а не того, що використовується в смартфоні?

Це дуже розумно, а крім того, тут також допомагає смартфон без Sim-lock, який можна використовувати з будь-яким оператором мережі. Якщо телефон працює лише з однією SIM-карткою, то в разі блокування мережі ви можете зіткнутися з великими проблемами. Багато журналістів також носять із собою два телефони з картками від різних провайдерів, щоб мати найкращий доступ до мережі, або ж щоб перевірити, яка мережа працює краще зв'язок. Нещодавно я навчав журналістів в Уельсі, там багато пагорбів, гір, долин, а тому і мережі покриття постійно змінюються. Там журналісти зазвичай отримують смартфони, які працюють з кількома операторами, тобто вони мають при собі декілька SIM-карт і можуть обирати різні мережі. На відміну від смартфонів, мобільні точки доступу зазвичай не мають «Sim-lock», тому з ними можна використовувати різні мережі. Деякі колеги кажуть: «Ну, тоді мені доведеться тратитися зі ще одним гаджетом, який працює на акумуляторі». Але мобільна точка доступу може бути достатньо компактною, щоб не заважати роботі.

Чи є ще якісь аксесуари, які можуть стати в пригоді?

Я також рекомендую зовнішню карту пам'яті, яку можна використовувати зі всіма моделями телефонів. Якщо якість з'єднання дуже низька, репортер може скопіювати свій матеріал на цю флешку і відправити її в редакцію, наприклад, кур'єром або таксі.

Є застосування, які намагаються одночасно використовувати стільникове та Wi-Fi з'єднання. Один з них — Speedify. Який твій досвід роботи з ним, чи працює цей сервіс?

Я зареєструвався у Speedify і спробував цей сервіс. Мене він не надто вразив. Існують інші сервіси, такі як Dejero або LiveU (див. розділ 7.12.), які поєднують кілька каналів передавання. Здається, вони працюють краще, проте лише з сервером приймання. Speedify спробував те ж саме без сервера приймання. Мій досвід та досвід моїх колег свідчав негативний. Можливо, нам просто не пощастило, можливо, сервіс буде удосконалюватися — тоді це було б чудово. Але поки я цього не бачу.

Чи є ще якісь поради, що робити, коли прийом поганий: підняти телефон високо над собою, щось інше?

Все залежить від контенту, який необхідно переслати. Зокрема, соціальні мережі можуть упоратися з меншою пропускну здатністю мережі. Існують сервіси, які перетворюють текстове повідомлення SMS у твіт. Якщо, наприклад, нічого не допомагає, то це може бути способом все ж таки повідомити про подію. Подібний сервіс існує і для Facebook. Отже, замість того, щоб за поганої роботи мережі або її відсутності надсилати прості тексти повідомлення окремим людям, ви можете надіслати їх до цього сервісу, який потім перетворить їх на повідомлення у Twitter або Facebook. Найбільша проблема — це дійсно великий обсяг даних, особливо у відео.

Чи змінить щось 5G, стандарт LTE для стільникового зв'язку, який збираються запровадити у 2020 році?

Поділяю, що 5G змінить все, це наступний «великий бум». Чи справді це буде так, дізнаємося в кінці десятиліття. Важливе питання полягає в тому, чи можна додатково до оголошеної швидкості завантаження — щось на кшталт художнього фільму за кілька секунд — досягти і подібних швидкостей передавання даних. Це було б особливо важливо для мобільної журналістики. Інше питання — де можна буде користуватися 5G: спочатку лише у великих містах? Коли він з'явиться у сільській місцевості? Ми вже сьогодні бачимо, що там навіть UMTS не скрізь доступний.

Як ти думаєш, чи має сенс «мобільна журналістика», якщо відсутній один із її стовпів — а саме якісний зв'язок, наприклад, у сільських регіонах?

Питання в тому, які ресурси ви маєте. Якщо у вас є якісна камера, команда та ПТС із супутниковим зв'язком, то ви матимете кращі результати, ніж зі смартфоном і поганим покриттям мережі. Але у більшості людей у дворі не стоїть дургон ПТС. І для них, навіть без якісної мережі, смартфон може стати редакцією новин у кишені, адже вони можуть записувати матеріал у якості, достатній для радіо і телебачення, редагувати його, а відсилати пізніше — можливо, після повернення в офіс. Смартфон дозволяє журналісту завжди бути журналістом. Якщо щось трапляється і бригада операторів опиняється на місці події — чудово. Але наскільки це ймовірно? Саме це я намагаюся донести до журналістів: якщо щось трапляється, вони можуть у будь-який час скористатися своїм смартфоном, щоб повідомити про це.

Чи відбудуватиметься впровадження та поширення мобільної журналістики швидше там, де не вистає таких ресурсів, як знімальні групи та монтажні столи?

Зазвичай, коли щось трапляється, ми можемо вислати знімальну групу. Але таких груп не так багато, як подій, про які варто розповісти. У цьому сенсі смартфон — це чудова можливість для нас на Bi-Bi-сі повідомити також інші, нові історії. Але якщо твій бюджет, наприклад, як блогера невеликий, ти не зможеш дозволити собі знімальну групу. Тоді журналістика зі смартфоном — це практично єдиний шанс записати аудіо чи відео. І ти можеш поділитися створеним контентом безпосередньо в соціальних мережах — це чудовий шанс.

Як шанувальник Mojo, скажи, чи не хотів би ти, щоб усі знімальні групи цілий тиждень не виходили на роботу, а натомість було дозволено користуватися лише смартфонами?

На перший погляд, це чудова ідея. Я просто не впевнений, чи зможемо ми запропонувати глядачам матеріал, який відповідав би їхнім очікуванням щодо якості зображення та звуку. Адже смартфони мають межі своїх можливостей — наприклад, при складному освітленні. Тоді можна використати зовнішні світильники — зрештою, йдеться про те, щоб усвідомити межі можливостей смартфона та відповідно його використовувати. Смартфон може бути сам по собі корисним для зйомки іншого ракурсу під час інтерв'ю, як друга камера, так би мовити.

Як ти думаєш, що неодмінно має входити в набір для Mojo?

Вважаю, що достатньо декількох пристроїв, які поміщаються в невеличку сумку. Додаткова пам'ять, маленький мікрофон, маленький штатив. Світло теж може знадобитися, але не завжди. Потрібна зовнішня батарея та, можливо, мобільна точка доступу. Звичайно, можна також витратити багато грошей на додаткові об'єктиви, наприклад від Sony (див. розділ 3.7.).

Ілюстрація: Оснащення Марка Бланк-Сеттла

Але все це все збільшує вагу і вартість обладнання. Ключовим для мене є те, що навіть кілька аксесуарів за невеликої гроші можуть зробити ваші репортажі набагато кращими.

Оснащення Марка Бланк-Сеттла: пристібний мікрофон Smartlav +, ліхтар іблaзr, штатив Gorillapod, розширення пам'яті Sandisk iXpand для iPhone, Shoulderpod S1, об'єктив із застілкою та зовнішній акумулятор.

4. Радіо в дорозі

Резюме

Провести інтерв'ю та записати довголині звуки за допомогою смартфона. Якими засобами для цього скористатися? Як із аудіокліпів зробити готовий стендап та структурований матеріал? Які засоби підтримують пряму трансляцію зі смартфона? Як опублікувати матеріали для радіо?

Для багатьох радіожурналістів «мобільна журналістика» вже стала частиною повсякденного життя навіть більше, ніж для їхніх колег із телебачення. Часи, коли радіорепортери записували на касету чи плівку, давно канули в луту; з'явилися флеш-рекордери та інші носії інформації. Зрештою, смартфони — це не що інше, як зручні носії інформації, які можуть ще й надсилати інформацію. Тому все більше і більше радіостанцій змінюють свої робочі процеси так, щоб підключати репортерів до прямого ефіру через телефон (але не в телефонній, а в студійній якості звуку). Труднощі, з якими борються відеожурналісти, — низька якість зображення (в тому числі через слабкий сигнал стільникової мережі), високі вимоги до обсягу пам'яті та споживання заряду батареї. З аудіоматеріалами ці труднощі набагато менші, адже вони потребують менше пам'яті та ємності акумулятора. Сьогодні більшість мобільних телефонів легко справляються з різними аудіокодексами, які важливі при виробництві радіопрограм.

Зміни на радіо відбуваються повним ходом: на сьогодні багато редакцій відправляють пересувні станції лише на якісь значні заходи, на яких декілька репортерів широко висвітлюють події для багатьох програм. Репортер рідко з'являється на пресконференцію чи презентує книгу з «повним набором» саме з тієї причини, що телефон дає йому ті ж самі можливості, що й ПТС десяти років тому. Але «мобільний репортаж» для радіо дешевший за колишній спосіб виробництва не тільки тому, що дорога техніка та додатковий персонал може залишитися вдома: «Мобільний репортаж» пропонує й інші переваги: репортер зі смартфоном набагато мобільніший, ніж, скажімо, ПТС-фургон під час демонстрації або іншої події, яка розгортається на великій площі. Утім, яким має бути склад групи, я раджу вирішувати в кожному конкретному випадку. Адже навіть якщо смартфон є більш дешевим засобом виробництва, інколи доцільно мати ще одного колегу — техніка або репортера, який допомагає на місці. Розподіл праці в команді допоможе швидше вийти в ефір в хорошій якості. Завдяки смартфоні матеріали для радіо може виготовити будь-хто. Якщо немає власної ДАВ чи FM-станції, то готові аудіоматеріали можна опублікувати через Інтернет. Нині для цього існує багато хороших платформ.

У багатьох випадках під час запису вбудований мікрофон смартфона є цілком прийнятним варіантом — особливо це стосується телефонів iOS та лінійних моделей Android / Windows. Багато смартфонів уловлюють також навоколишні звуки ("atmo") у придатній для використання якості. До того ж, щоб уникнути шуму вітру, як описано в главі 3.1, на телефон можна надіти звичайний вітрозахист для круглих мікрофонів, особливо при записі надворі. Крім того, деякі винахідливі постачальники розробили вітрозахист спеціально для смартфонів.

Якщо вбудований мікрофон не забезпечує бажаної якості, проблему може вирішити зовнішній мікрофон (див. розділ 3.2.). Для Інтерв'ю я насамперед рекомендую лавальєві або пристібні мікрофони, а також мікрофони спрямованої дії. За допомогою штатива спрямований мікрофон можна розташувати поблизу співрозмовника, наприклад, на столі. До того ж, це допоможе уникнути шумів від доторкання до мікрофону. Дроти завжди слід укладати з напуском. Якщо вони будуть натягнуті, то під час руху можуть виникнути потріскування або шипіння мікрофона.

4.1 Трохи теорії: аудіоформати

Для того, щоб успішно робити важливі записи, необхідне базове розуміння аудіо- та файлових форматів. Якщо ви хочете зберегти записи, ви використовувате формат і «контейнер» — так само, як і при виготовленні варення: фрукти варяться або цілими шматочками, або розварюються до

рідкого стану, або до стану джему, а потім потрапляють у банку, бляшанку чи іншу посудину. Хороший огляд найважливіших форматів і контейнерів дає, наприклад, блог «e-teaching.org» (див. «Пов'язані посилання»), з якого була взята частина інформації, поданої нижче.

Ємності (або «контейнери») для аудіоформатів позначаються у розширенні файлу: наприклад, «.mр3», «.wav», «.m4a», «.ogg» або «.wma». Подібно до того, як на етикетці банки з варенням вказують термін придатності, ім'я кухара або інгредієнти, аудіоконтейнери також можуть бути «марковані» такими «метаданими», як ім'я автора, назва пісні або дата запису.

Основні аудіоконтейнери

WAVE: Файли з розширенням «.wav» зазвичай містять нестиснуті цифрові дані у форматі РСМ (див. нижче). Файли «.wav» часто є найкращим вибором і рекомендуються, коли записи обробляються пізніше, наприклад, під час монтажу.

AIFF / CAF: Контейнери, розроблені Apple, можуть містити різні формати, але, як правило, аудіофайли в нестиснутому вигляді, що також добре для мобільної журналістики. Новіший контейнер CAF зберігає значно більше метаданих, ніж AIFF, і не обмежений у розмірах.

MP3: Популярний контейнер «.mр3» зазвичай містить стиснуті записи в MPEG-1 Audio Layer 3 або MPEG-2 Audio Layer 3. Файл «.mр3» значно менший, ніж «.wav» для того ж обсягу аудіо і тому краще підходить для перезапису у складних ситуаціях прийому. З іншого боку, при збереженні дані втрачаються.

MP4 / M4A: Контейнер MP4 походить від файлового формату QuickTime від Apple. Окрім відео та аудіо, контейнери MP4 також можуть містити зображення, графіку і текст. Розширення файлу «.m4a» є більш точним для контейнерів із аудіоданими, стисненими за допомогою способу кодування AAC.

WMA: Microsoft також приєднався до перегонів, випустивши власний формат контейнера. Контейнер "ASF", коли він містить відповідно закодований аудіоконтент, позначається розширенням ".wma".

OGG / OGA: На відміну від MP3 і MP4, контейнер OGG — це безкоштовний контейнер для широкого спектру мультимедійного вмісту, не обмежений патентами на програмне забезпечення. Аудіокодек «Vorbis» та розширення файлу «.oga» зазвичай використовуються для аудіо.

Контейнер містить інформацію про звуки: для збереження промовлені слова, музика або навколишні звуки повинні бути «перекладені» на цифрову мову. Зрештою, частоти перетворюються на безліч «0» та «1». Цей переклад на "вмикнено" або "вимкнено" здійснюється різними кодексами — мікропрограмами, які з одного боку, перетворюють звук у цифрову інформацію, а з іншого — відтворюють реальні звуки із оцифрованої інформації. Існують різні кодекси, кожен з яких "розуміє" певні формати, так само як англо-німецький словник лише допомагає перекласти з англійської мову на німецьку (і навпаки).

Основні аудіоформати

PCM (імпульсна кодова модуляція) майже без втрат перетворює звуки в цифрову інформацію. Це означає, що фактично нічого не втрачається. Це ідеально підходить для подальшої обробки під час монтажу, наприклад, якщо потрібно посилити низькі частоти або підкреслити спів птахів. Тому файли PCM значно більші, ніж списки аудіофайли.

Flac (Free Lossless Audio Codec) стискає без втрат і не прив'язаний до часто дорогих ліцензій на програмне забезпечення.

MP3 (MPEG-1 Audio Layer 3 і MPEG-2 Audio Layer 3) є одним із перших стиснених кодеків і був розроблений Інститутом Фраунгофера. MP3 особливо популярний, але кодує звуки за допомогою компресії: певна інформація майже непомітно вирізається, щоб зменшити розмір запису. LAME — це відкритий кодек, подібний до MP3.

AAC (Advanced Audio Coding) також кодує з втратами і стискає, наприклад, музику на компакт-дисках до однієї шістнадцятої від оригінального розміру. Цей метод новіший за MP3, і йому віддають перевагу деякі користувачі MP3, оскільки він стискає сильніше і з кращою якістю звуку.

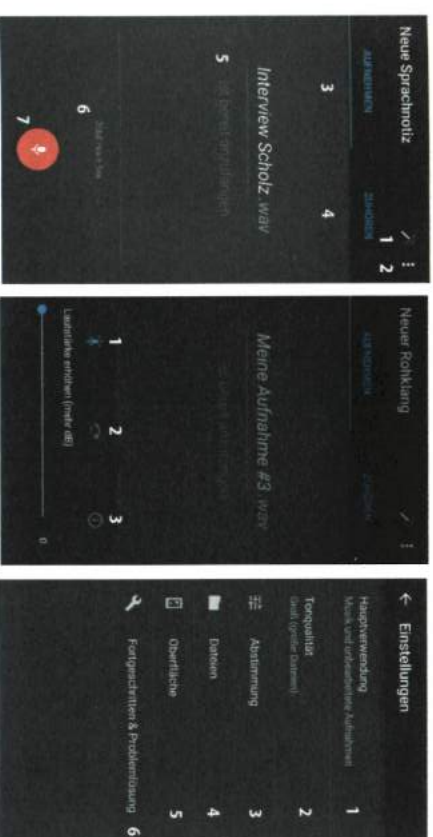
WMA (Windows Media Audio) — це метод кодування з втратами, розроблений корпорацією Майкрософт. WMA також широко використовується, почасти тому, що підтримує DRM (Digital Rights Management — керування цифровими правами) музичної індустрії.

Vorbis — це кодек з відкритим вихідним кодом, який стискає з втратами, але не запатентований і тому може використовуватися без плати за ліцензію, та розширення файлу «.oga» зазвичай використовуються для аудіо.

4.2 Андроїд: запис і редагування

Існує багато хороших застосунків для запису на смартфоні Android. На мою думку, важливими є такі критерії: застосунок повинен підтримувати найважливіші аудіокодеки, зокрема дозволити робити запис без стиснення і без втрат (PCM / FLAC, як .wav або .aif / aif). Робота із застосунком повинна бути простою і зрозумілою. Добре помітна модуляційна крива повинна, наприклад, під час запису допомагати добре виставити зовнішній мікрофон. В ідеалі звук можна чути вже під час запису (наприклад, за допомогою iRig Pre, див. розділ 3.3).

Програма «Easy Voice Recorder Pro» відповідає цим вимогам. Версія Pro має деякі важливі додаткові функції, включно зі стереозаписом та можливістю збільшення вхідної гучності (Gain). Відкриваючи програму, можна відразу розпочати запис (*Ілюстрація 04-01*). Однук спочатку рекомендується виконати деякі попередні налаштування: підмено відкривається за допомогою «чарівної палички» (1) (*Ілюстрація 04-02*). Серед іншого, тут можна збільшити вхідний рівень мікрофона (1). Застосунок можна налаштувати так, щоб запис призупинявся у тихих місцях (2), хоча для журналістських записів це дещо проблематично, адже мовчання також передає інформацію. Крім того, можна відрізати огляд усіх попередньо встановлених налаштувань (3). В головному меню (*Ілюстрація 04-01*) три крапки (2) ведуть до найважливіших базових налаштувань (*Ілюстрація 04-03*).

Ілюстрація 04-01, 02, 03

Я завжди рекомендую записувати з якомога меншими втратами, без компресії або попередньо встановлених фільтрів (якщо через обмежену пам'ять немає необхідності зберігати зменшені файли). Тому основним режимом використання (1) має бути «Музика та невідраховані записи». Якість звуку (2) має бути встановлено на «висока» (в результаті чого виходять більші файли). Потому в розділі «синхронізація» можна обрати формат (3) (*Ілюстрація 04-04*). Для мікрофона слід обрати «Головна лінія», де запис відбувається у необробленому вигляді — якщо тільки не використавтеся мікрофон Bluetooth (див. розділ 3.2.). Тут також можна активувати стереозапис. Дуже важливо вказати контейнер запису та формат, тобто «wav (PCM)». Однак це означає, що записи будуть займати близько 5,5 мегабайт (МБ) пам'яті за хвилину, тоді як усі інші формати завдяки стисненню створюють файли меншого розміру (при 48 кГц, m4a, mр4 і аас займають близько 0,9 МБ за хвилину, 39р між 36 і 92 кілобайта за хвилину, що недостатньо для професійних записів). Частота дискретизації повинна бути якомога вищою, як правило, 48 кілогерц (кГц), що, своєю чергою, створює максимально великі файли: файл .wav із 48 кГц займає 5,5 МБ, а з 8 кГц — лише 0,9 МБ. Швидкість передавання даних потрібно встановлювати лише для формату AAC.

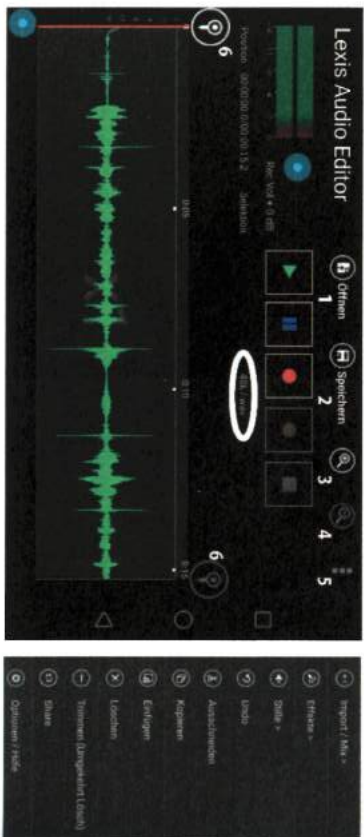
Ілюстрація 04-04, 05, 06

Місце збереження файлів можна вказати в меню «Файли» (*Ілюстрація 04-03, (4)*). Тут можна встановити цільовий каталог (*Ілюстрація 04-05*), що корисно, наприклад, для зберігання якогось проекту у папці оригінального звуку. Якщо при записуванні ви витратите трохи часу на впорядкування свого матеріалу, то він багатократно повернетесь вам під час подаль-

шої його обробки. На деяких пристроях також слід активувати внутрішню пам'ять, щоб записи можна було скопіювати на комп'ютер, а не втратити їх, наприклад, коли видалятимете застосунок. EasyVoiceRecorder зберігає записи за замовчуванням, додаючи до імені файлу префікс з датою запису. Втім, користувачі можуть внести тут свої зміни, зберігши «визначений користувачем префікс файлу», приміром, щоб можна було відразу ідентифікувати всі записи за певним проектом. Запис слід розпочинати лише після виконання базових налаштувань. Повернувшись на головний екран (*Ілюстрація 04-06*), файл можна буде назвати (5). Це ім'я відображається в назві запису після дати або префікса користувача. Запис запускається та призулпняється шляхом натискання кнопки запису (7). Модуляційна крива (обведена овалом) починає рухатися зліва направо і показує, чи правильно налаштований запис: сині смуги повинні помітно збільшуватися та зменшуватися, тоді як червоні смуги символізують перемодуляцію. Часовий код (6) відображає поточну тривалість запису. Після закінчення запису його слід або прийняти, натиснувши на галочку (8), або відхилити, натиснувши на хрестик (9). Потім у розділі «Прослуховування» (4) готові записи можна продовжити, прослухати, перейменувати, відхилити або спрямувати до інших застосунків (наприклад, у хмарне сховище чи на обробку).

Ще одним рекомендованим застосунком для запису для Android є ResForge Pro, проте його інтерфейс не є настільки зрозумілим і має деякі хиби у перекладі пунктів меню. ResForge Pro також підтримує прослуховування під час записування. Рекордер Titanium теж дає змогу виконувати найважливіші базові налаштування і підтримує запис у стисненому форматі WAV, а також підсилення мікрофона. Існує й низка інших застосунків-рекордерів для Android.

Крім того, є декілька прийнятних програм для монтажу. Наприклад, безкоштовна Lexis Audio Editor (також доступна для телефонів Windows за окрему плату, див. розділ 4.4), але ця програма пропонує лише одну доріжку. Функція затухання та мішування треків, наприклад навколишніх звуків та оригінального звуку, або оригінального звуку й музики, представлена лише в дуже обмеженому обсязі та потребує здійснення кількох операцій. З іншого боку, Lexis пропонує неймовірну кількість інструментів, за допомогою яких можна легко виконати кілька коротких кроків редагування.

Ілюстрація 04-07, 08

Lexis починається з вікна редагування (Ілюстрація 04-07). Як і у всіх застосунках, тут важливо зробити базові налаштування, які можна виконати за допомогою крапок меню (5). Меню, яке відкривається (Ілюстрація 04-08), також містить багато важливих функцій для подальшого редагування. Але спочатку в розділі «Опції» (у самому низу) слід зазначити, що обробка повинна відбуватися з найвищою швидкістю передавання даних (320 кілобіт на секунду) та у форматі .wav без стиснення і втрат. На екрані редагування Lexis показує обраний варіант формату (обведений овалом).

Після цього можна відкрити першу звукову доріжку (1). Дві точки маркування (6) праворуч і ліворуч можна використати для позначення ділянок, які слід скопіювати, вирізати або обробити в інший спосіб. Крім того, через меню (5) можна імпортувати інші доріжки, які потім додаються в кінці. Одну доріжку можна також накласти на іншу (наприклад, навколишні звуки на стендап), але лише в режимі «все або нічого»: не існує можливості вирізати, наприклад, фрагменти доріжки. Тут Lexis досягає межі своїх можливостей. Розмір таймлайну можна збільшити за допомогою (3) та зменшити за допомогою (4). Після закінчення редагування готову доріжку зберігають за допомогою (2).

Набагато зручніше редагувати за допомогою багатодоріжкового аудіоредактора. Audio Evolution Mobile Pro (безкоштовна версія підходить лише для пробного використання) був розроблений для музичної індустрії і пропонує величезний набір функцій. Багато з них журналісти не будуть застосовувати. Це робить використання трохи заплутаним і, можливо, складним. Однак суттєвою перевагою Audio Evolution Mobile Pro є велика кількість використовуваних доріжок та підтримуваних аудіоформатів. Оскільки

застосунок також підтримує пристрої MIDI, для цієї мети #Моїо початковий екран не обов'язковий: після короткого підтвердження підключених пристроїв MIDI (жодного) за допомогою «Ок» ви переходите до таймлайну (Ілюстрація 04-09).

Ілюстрація 04-09

Застосунок пропонує різні варіанти редагування на таймлайні. У розділі (1) можна розпочати новий проект, тут також є можливість імпортувати кліпи та експортувати вже готові. «Scroll» (2) означає, що таймлайн шляхом дотику можна переміщувати вправо і вліво, тоді як за допомогою «Edit» (3) можна переміщувати окремі позначені кліпи. За допомогою «Split» (4) їх можна розділити, за допомогою «Range» (5) — позначити та перемістити або скопіювати певні фрагменти. Окремі кліпи можна видаляти за допомогою (6). Audio Evolution Mobile також пропонує можливість регулювання гучності в кліпах (7). Існує ще важлива функція Undo (8) та Redo (9), тож жодна дія не буде незворотною. Подальші опції можна знайти в (10). (11) відтворює поточний таймлайн із початку, (12) — від звукової головки. Зупинити відтворення можна за допомогою (13), а завдяки (14) у застосунку можна додати свої записи (наприклад, власний коментар за кадром).

Нову ж таки, перед початком роботи необхідно здійснити базові налаштування. У меню проекту (1) в самому низу в розділі «Options» можна встановити частоту дискретизації, яка повинна відповідати якості та стандарту радіотрансляції, тобто на рівні 48000 Герц. Потім у цьому ж

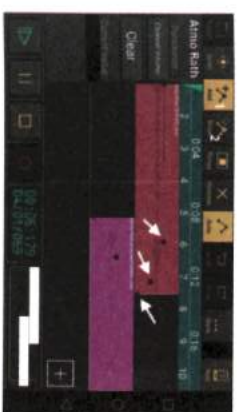
меню можна створити новий проєкт і дати йому назву (4) або відкрити вже запущений проєкт (5) (*Ілюстрація 04-10*). Перший пункт меню можна використати для «імпорту аудіо / MIDI-файлів» (1) або «імпорту пісні з музичної бібліотеки» (2) (програма отримує доступ до музики, що зберігається на телефоні). Після додавання кількох кліпів вони з'являються на таймлайні, як завжди, у вигляді видимих модуляційних смужок різних кольорів (*Ілюстрація 04-11*). У нижньому правому куті екрана (обведено колом) представлений огляд того, яку частину таймлайну відображає вікно редагування. Масштаб відображених кліпів можна збільшити або зменшити, розтягнувши або стиснувши таймлайн двома пальцями. Зелена головка відтворення (Playhead (1)) вказує на те, де наразі призулине но відтворення. Додаткові доріжки можна додати за допомогою символу плюса (2).

Ілюстрація 04-10. 11

Робота із застосунок потребує деякого звикання. Спочатку на панелі інструментів вибираємо тип редагування, а потім місце у кліпах, яке потрібно відредагувати. Це протилежний порядок дій порівняно з багатьма іншими програмами, у яких спочатку відмічають місце, яке треба редагувати, а вже потім вибирають інструмент для редагування. Наприклад, якщо ви перемістили кліпи у потрібне положення, то для застосування кросфейдера спочатку слід вибрати пункт меню «Авто», а потім встановити у кліпі маркерні точки (позначені стрілками), на яких звук має посилюватись і згасати (*Ілюстрація 04-12*). Якщо обрати меню «Авто», панель інструментів у верхній частині змінюється: з'являються дві нові опції, за допомогою яких можна додавати нові елементи (1) та переміщувати наявні (2).

Ілюстрація 04-12. 13

Потрібно трохи попрактикуватися, щоб звикнути до використання Audio Evolution Mobile Pro. Тоді програма стане чудовим інструментом для записування, конструювання та міксування аудіоматеріалів з оригінальним звуком, навколишніми звуками та дикторським текстом, оскільки окремі кліпи можна переміщувати й редагувати з великою точністю. Після закінчення роботи готовий продукт експортується через проєкт-меню («Міх проєкт»). У меню, яке потім з'явиться (*Ілюстрація 04-13*), потрібно ще раз вказати «роздільну здатність» (32 bit) і тип файлу. Тут знову ж таки слід обрати формат «wav», який вимагає великого обсягу пам'яті, але працює без втрат. Потім матеріал зберігається або в каталозі проєкту, або в музичному каталозі, і його можна звідти або опублікувати, або переслати.

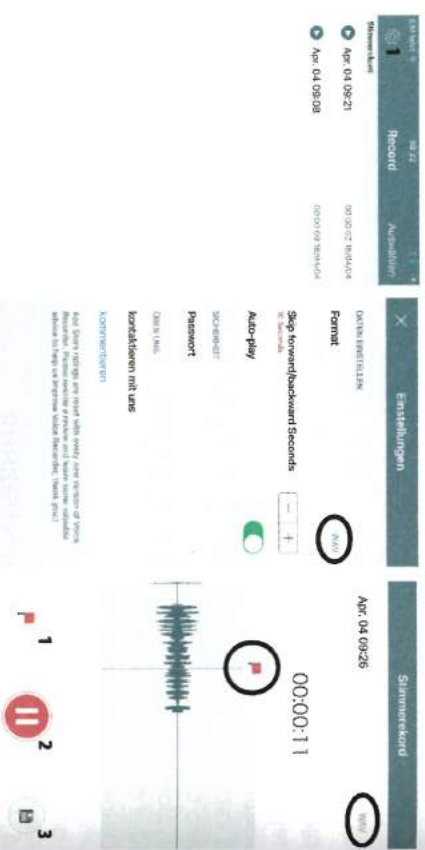
Після останнього оновлення застосунок «N Task» також став гідною альтернативою: уже безкоштовна версія пропонує чотири звукові доріжки для міксування готових матеріалів. Утім, платна версія застосунку (приблизно 2 євро на місяць) дає змогу експортувати аудіофайли у форматі wav із 32 або 64 бітами без стиснення. Як і Audio Evolution, N Task — це більше, ніж аудіомікшер: компактна студія звукозапису також підтримує MIDI-треки та інші функції, які не використовуються в мобільній журналістиці, тому застосунок може здатися дещо заплутаним.

4.3 iOS: запис і редагування

В App-Store від Apple диктофонів як збірок на небі. Багато з них непридатні, деякі годяться, а ще інші чудові. Важливо (і це не дивує), що програми записують у хорошій якості звуку. Крім того, користувач повинен мати можливість вибору між різними налаштуваннями формату та контейнера, а в ідеалі — прослуховувати звук під час записування. Корисними рекордерами є, наприклад, застосунок «AVR», а також «Recorder-App» або «Recorder +» (увага: існує багато застосунків із подібними назвами).

Безкоштовним і простим варіантом, який відповідає найважливішим вимогам, є «Voice Recorder», який часто користується багато журналістів — Voice Recorder вважається майже легендою. Утім, він записує в найкращій якості (PCM у .wav-контейнері, 353 кілобіт на секунду) лише з 22 050 герцами. Це не зовсім відповідає радіостандарту в 48 000 герц, на який зазвичай усі орієнтуються. Попри це, записи виходять цілком придатні для використання.

VoiceRecorder стартує з файлового меню (Ілюстрація 04-14). Якщо застоснок використовується вперше, пам'ять порожня. Перед першим записом слід встановити важливі параметри, доступі до яких можна отримати за допомогою коліщатка налаштування вгорі ліворуч (1). Потім у меню налаштувань можна вказати формат (Ілюстрація 04-15). Окрім .wav-файлів, диктофон також пропонує AAC, MP4, CAF та AIFC. Повернувшись до файлового меню (Ілюстрація 04-14), можна створити нову папку для проекту (2) і здійснити пошук файлів (3). Зручною особливістю є можливість доступу до записаних аудіофайлів (5) із настільного комп'ютера або планшета через Wi-Fi (4). Дотик до кнопки мікрофона (6) перемикає VoiceRecorder на вікно запису, і він починає відразу записувати.

Ілюстрація 04-14, 15, 16

Під час запису з'являється модуляційна крива (Ілюстрація 04-16), на якій можна легко зчитати рівень запису. До того ж, прапорець (1) та обведений колом) можна використати для встановлення міток, що поділяють подальше редагування матеріалу (однак мітки не переносяться в інші програми). Формат запису видно вгорі праворуч (обведений овалом). Запис можна

перервати (2) та зберегти (3) після завершення. Потім він з'являється у файловому меню і там його можна прослухати або передресувати в інші застосунки для редагування.

Ще одним якісним застосунком для запису та редагування є «Hindenburg Field Recorder». Він був названий на честь дрижжабля, який зазнав аварії в 1937 році — на думку розробників застосунку, це була перша важлива подія в історії прямих репортажів по радіо. Поряд із застосунком для iOS, існує кілька програм від Hindenburg для настільних ПК, які можна використовувати для подальшої обробки аудіозаписів. На жаль, програма відносно дорога, з іншого боку — вона пропонує широкий набір функцій. Цей застосунок працює у форматі .wav, що добре для цілей #Mojo, але не пропонує ніяких інших опцій. Це може стати проблемою, якщо через погані стільниковий зв'язок матеріал не можна буде переслати у форматі .wav. У цьому разі знадобилася б ще одна програма, щоб стиснути файли .wav та надіслати його в іншому форматі.

Hindenburg Field Recorder починає роботу з екрана запису (Ілюстрація 04-17). Знову ж таки, спочатку бажано виконати базові налаштування за допомогою коліщатка (8). У меню налаштувань слід вибрати режим «Reporter» (Ілюстрація 04-18), що забезпечує кращий огляд записів. Крім того, частоту дискретизації слід встановити на 48 кілогерц. Hindenburg дає змогу паралельно прослуховувати записи і підвищувати рівень вхідного сигналу (Gain). Версія Pro підтримує 24-бітні файли (можна обирати), але, як правило, працює з 16-бітними записами. До речі, внизу меню налаштувань можна одночасно видалити всі проекти — якщо у смартфоні пора навести лад.

Ілюстрація 04-17, 18, 19

Повернувшись до меню запису (*Ілюстрація 04-17*), можна запустити новий проєкт, використовуючи символ плюса (2). Рівень вхідного сигналу регулюється за допомогою повзунка (3): зазвичай запис повинен перебувати в синьому діапазоні, на піках — у жовтому. Якщо на дисплеї з'являються червоні смужки, запис перемодульований. Записування починається після натискання кнопки (3). Поки воно триває, за допомогою жовтої кнопки запису (4) можна встановити маркери, які в меню відображаються вгорі праворуч (1). Це значно полегшує подальше редагування. Запис закінчується переміщенням символу паузи в повзунок праворуч.

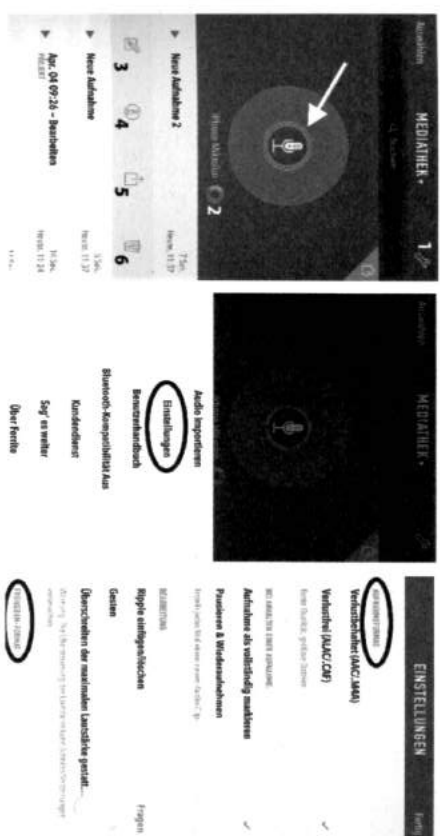
Тепер запис доступний у розділі «Відтворення» (*Ілюстрація 04-19*). Він має вигляд модуляційної кривої, і тут його можна редагувати. Із першої спроби навряд чи вдасться збагнути, як діяти: багато функцій приховуються за необхідністю двічі торкатися тієї чи іншої функції. Унаслідок подвійного клацання на таймлайн з'являються два синіх маркери, якими можна позначити певний фрагмент. Подвійне клацання на фрагмент відкриває контекстне меню, за допомогою якого можна вирізати, скопіювати або видалити відповідний відрізок. Гучність позначеного фрагменту (відображається оранжево-коричневим) також можна регулювати, змінюючи кути (чорні стрілки). У такий спосіб кліп можна зробити в цілому тихішим або посилити чи послабити його звучання на початку або в кінці.

Після цього в проєктному меню матеріал, позначений синім кольором, можна розділити — або як проєкт для подальшої обробки на ПК з використанням іншої програми Nintendo, або як файл .wav. Тут Nintendo пропонує практичні варіанти, такі як надсилання електронною поштою, пряме завантаження по FTP або завантаження на SoundCloud.

Іншими застосунками для запису та редагування є, наприклад, рекордер і редактор TwistedWave, застосунок для запису та редагування Nokusa! або «voddio». Власне, це програма для відеомонтажу, яка, втім, годиться також для редагування кількох аудіодоріжок. Однок проблема з voddio полягає в тому, що цей застосунок довго не відоскралювали, і лише нещодавно він отримав дещо нестабільне оновлення. Репортер BBC Нік Гарнетт (див. інтерв'ю) також роками молився на багатодоріжковий аудіоредактор voddio, але тепер став прихильником нового застосунку, який об'єднує в собі (майже) всі потреби, які має радіо- / аудіорепортер, — Ferrite.

Платна програма «Ferrite» об'єднує найкраще з багатьох програм: це хороший інструмент для записування, який у кінці роботи дозволяє редагувати матеріал у багатодоріжковому редакторі. Навіть безкоштовної версії достатньо, щоб виготовляти не дуже довгі аудіоматеріали. Однак лише преміумверсія видає аудіо без втраг (контейнер AAC / формат CAF).

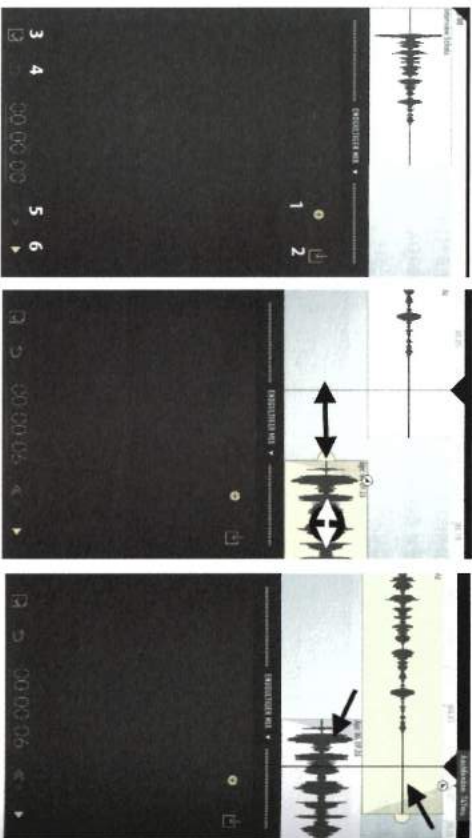
Ті, хто користується безкоштовним застосунком, отримують виключно аудіокоментарі та у форматі AAC, які працюють із втрагатами. Безкоштовна версія дає змогу обробляти до трьох звукових доріжок, тоді як платна — до 32 доріжок.

Ілюстрація 04-20, 21, 22

Робота із застосунком Ferrite починається з медіатеки (*Ілюстрація 04-20*). Знову ж таки, важливо здійснити основні налаштування за допомогою гайкового ключа вгорі праворуч (1). При цьому відкривається велике контекстне меню (*Ілюстрація 04-21*), через яке, з одного боку, можна імпортувати аудіофайли або викликати посібник користувача, а з іншого — через другий пункт меню перейти до налаштувань (*Ілюстрація 04-22*). Важливо зазначити, що Ferrite розрізняє формат запису та формат відправлення. Отже, якщо ви хочете працювати взагалі без втраг, вам слід обрати «Lossless (AAC / CAF)» і як формат запису, і як формат надсилання. Однак останній варіант доступний лише для користувачів платного застосунку.

Кліпи можна легко записати у медіатеці шляхом натискання на мікрофон, позначений на малюнку стрілкою (*Ілюстрація 04-20*). Рівень вхідного сигналу регулюється невеличкими коліщатам (2). Під екраном запису Ferrite показує наявні записи, які потім можна редагувати (3). Інформаційний символ (4) відображає найважливіші параметри файлу — тут, серед іншого, можна змінити назву файлу. Зберігти файл у телефоні або надіслати його можна, використовавши «Share» (5), а видалити — за допомогою (6) (увага, кліпи не можна відновити після видалення).

Ілюстрація 04-23, 24, 25

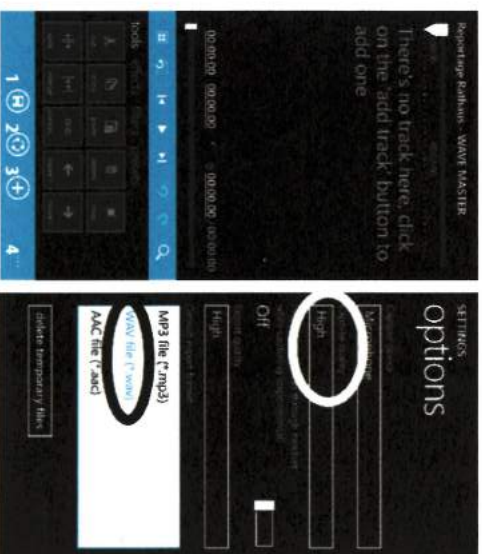
У вікні редагування Ferrite перетворюється на багатодоріжковий редактор (Ілюстрація 04-23): відповідний кліп відкривається на першій доріжці. Додаткові доріжки можна додати за допомогою символу плюса (1). Ще один кліп можна розмістити на новій доріжці у таймлайні за допомогою (2). Кінець редагування підтверджується галочкою (3). Важливою функцією під час редагування є можливість скасовувати попередній крок (4). Ви можете перемищуватися по таймлайну за допомогою (5), а контент таймлайну можна відтворити за допомогою (6).

Редагувати кліпи легко: контент можна скоротити й продовжити вкладками на початку та в кінці кліпу («trim») (Ілюстрація 04-24). Дотик до кліпу відкриває також контекстне меню, за допомогою якого можна скопіювати, вирізати, видалити або розділити кліп у позиції головки відтворення (slubhead). Кліп також можна утримувати та переміщати на таймлайні. Гучність звуку регулюється за допомогою маленьких стрілок у кутах кліпу (Ілюстрація 04-25). Якщо їх перемістити в центр кліпу, приглушується початок або кінець аудіо. Ferrite також пропонує функцію автоматичного приглушування (Auto-Ducking): наприклад, музика автоматично посилюється і знову затухає, якщо на певний фрагмент накладається оригінальний звук. Про-версія Ferrite надає також велику кількість фільтрів та ефектів. Детальні пояснення щодо них можна знайти в Інструкціях до цього застосунку. Після завершення редагування кліп можна зберегти або поділитися ним, як описано вище.

4.4 Windows: запис і редагування

Телефони від Windows — це наче країни, що розвиваються, у тому числі і стосовно аудіозапису. Фактично немає рекордерів, які б дозволяли регулювати якість запису. Наприклад, «VoiceRecorderPro 8.1» із втратами кодує звук у форматі AAC лише з 98 кілобітами на секунду за частоти 44100 Герц. Існують також такі застосунки, як «Аудіо Recorder», «Free Recorder» та «Voice Recorder Pro +», і всі вони не роблять записів належної якості. Для телефонів Windows також доступний редактор Lexis Audio Editor, але він дає змогу редагувати лише одну доріжку. Голландський репортер #Мою Вайте Веллінга, піонер у сфері смартфон-журналістики на пристроях Lumia, також рекомендує застосунок «Recording Studio», який є безплатним, але він потребує певного звикання.

У Microsoft за невеликі гроші можна придбати застосунок, що пропонує **все:** «Wave Master» дає змогу встановлювати якість запису і одночасно є повноцінним аудіоредактором, який чимось нагадує Windows Movie Maker (див. розділ 6.4.). Програма починається з управління проектами. Новий проект можна створити й дати йому назву за допомогою символу плюса. Після цього Wave Master автоматично виводить на екран вікно редагування (Ілюстрація 04-26). Спочатку важливо встановити базові налаштування (4): з'являється меню, в якому «Settings» виводять на найважливіші «Options» (Ілюстрація 04-27). Якість запису слід поставити на «висока», до того ж у WaveMaster і краще експортувати аудіо у «.wav», щоб уникнути втрат при стисненні. Wave Master експортує PCM і частотою 48 000 герц, але лише близько 1500 кілобіт на секунду.

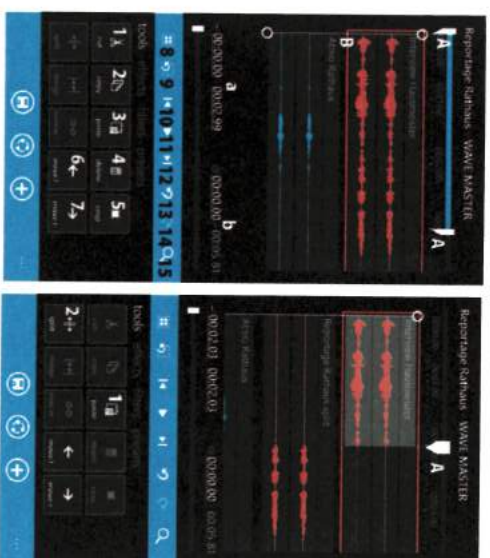
Ілюстрація 04-26, 27

Перші кліпи можна додати, використовуючи символ плюс: з'являється біле підменю, завдяки якому можна вставити порожню доріжку або записати (обведено овалом) чи імпортувати трек (Ілюстрація 04-28). Режим записування відкриває інше вікно (Ілюстрація 04-29), в якому за допомогою вбудованого або зовнішнього мікрофона можна записати інтерв'ю або «Ambient», тобто навколишні звуки: кнопка запису (1) запускає та перемикає запис, кнопка «Stop» (2) його закінчує, а «Cancel» (3) припиняє (і відхиляє).

Ілюстрація 04-28, 29, 30

Записаний або імпортований кліп відображається на таймлайні (Ілюстрація 04-30). При торканні та утриманні кліпу відкривається додаткове вікно, в якому кліп можна позначити (обведено колом) та надати йому певного кольору, що полегшує редагування. Крім того, кліп можна скопіювати, а гучність кожного окремого кліпу можна регулювати стосовно інших записів (стрілка).

Ілюстрація 04-31, 32

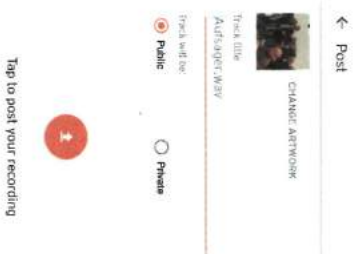
На таймлайні є два різні інструменти (Ілюстрація 04-31): з одного боку, голка відтворення (B), з іншого — два маркери (A), якими обирають ділянку редагування. Часові коди (a) показують початок і кінець ділянки редагування (між позначками A), часові коди (b) показують положення голки відтворення та загальну довжину. Команда на редагування стосується обраних (тобто виділених кольором) кліпів на ділянці редагування — у нашому прикладі лише до треку 1 (інтерв'ю з Домоправителем, червоний колір). Позначену ділянку тепер можна виризати (1), скопіювати (2) або видалити (4). Крім того, кліп із буфера обміну можна вставити в позначену ділянку (3). «Stop» відрізує все, що перебуває поза позначеною ділянкою. Потрібно зважитися до того, що кліпи не можна переміщати, просто доторкнувшись до них: Wave Master не сприймає «вільних» зон. Це означає: усі кліпи відповідають довжині найдовшого кліпу. Має значення лише місце, де можна чути їхній контент (решту кліпу заповнює тиша). За допомогою «Move» (6 і 7) звуковий контент кліпу можна переміщати в межах доріжки. Це трохи складно, але добре, що є кнопка «Undo» та «Redo» (13 та 14). Синя панель полегшує визначення робочих зон: можна вибрати всі кліпи (8) або скасувати всі маркування (9). (10) переносить вас на початок кліпу, (12) — на кінець, (11) відтворює його. Масштаб таймлайну можна налаштувати за допомогою (15).

Позначки редагування (A) можна також сумістити одна з одною і замість певного діапазону позначити на таймлайні одну точку (*Ілюстрація 04-32*). У цьому разі стають доступними й інші інструменти: кліп можна розділити у відповідній точці (створюється нова доріжка, яка містить контент позначеного кліпу, починаючи з позиції маркера). Крім того, безпосередньо в цю точку можна вставити аудіоконтент, який замінює вміст кліпу. Відслідують готовий матеріал завдяки символу дискети. Його можна зберегти в телефоні (відкриється файлове меню), у хмарі або опублікувати безпосередньо на Soundcloud.

4.5 Публікування

Багато журналістів публікують свої матеріали через канали роботодавця: радіостанцію, вебсайт тощо. Усе, що їм потрібно зробити, це переконатися, що їхній аудіотрек потрапить до адресата. З аудіофайлами це не становить труднощів, адже вони набагато менші, ніж, наприклад, відеофайли. Файл .wav часто досить невеликий, тож його можна надіслати електронною поштою. У будь-якому разі, його можна легко надіслати через FTP-Transfer (наприклад, за допомогою Transfer Pro на iPhone або Filezilla на телефонах Android) або через такі платформи, як «We-Transfer» (застосунок для iOS та Android). Однак, якщо ви хочете публікувати аудіо самостійно, на власній платформі, вам слід ретельно спланувати стратегію роботи в соціальній мережах, щоб знайти слухачів для своїх кліпів (Стівен Примбс, зокрема, дає поради щодо цього в посібнику «Соціальні медіа для журналістів» — українською мовою <https://www.aupr.com.ua/shetfan-primbs-sociali-media-dlya-zhurn/>). Тоді у вас будуть хороші шанси знайти аудиторію для своїх аудіокліпів.

Подкасти стають дедалі популярнішими. Їх можна опублікувати у власному інтернет-блозі: існують відповідні платіни для Wordpress & Co. Крім того, існує безліч, також безкоштовних, платформ для обміну аудіо, зокрема на Rodbeal, а також iTunes: щоб посилити свій продаж. Apple у 2014 році придбала незалежну платформу для подкастів Swell та закрила її.

Ілюстрація 04-33

Особливо популярним для розміщення аудіо і досі залишається Soundcloud (*Ілюстрація 04-33*). Велика його перевага: послідовними на Soundcloud можна поділитися, наприклад, у Twitter, і там же безпосередньо прослуховувати. Застосунок Soundcloud підходить як для прослуховування аудіо, так і для завантаження власних треків. Soundcloud дуже поширений і, на мою думку, поряд із власним блогом, є дуже продуктивною платформою для публікації «голих» аудіотреків. Крім того, існує також кілька хороших варіантів, як аудіо можна пов'язати з фотографіями чи іншими візуальними медіа. Деякі ідеї представлені в розділі 8 («Цифрова розповідь» (Digital Storytelling)). Є також кілька застосунків, таких як Stribit, які приєднують короткі аудіокліпи до Twitter і потім їх надсилають. Здобув популярність також новий застосунок «Anchor» (iOS та Android) — соціальна мережа, яка розміщує короткі подкасти тривалістю до двох хвилин і ділиться ними з іншими соціальними мережами. На жаль, застосунок Anchor для смартфона не може завантажувати попередньо створені композиції. Наразі Anchor дає змогу робити це лише за запитом і за допомогою настільного ПК (станом на серпень 2016 року). А це погано для мобільної журналістики.

4.6 Live-Streaming (пряма трансляція) та застосунки з приймальним сервером

Радіо — це також медіа прямого ефіру: багато станцій цінують швидке підключення кореспондента з місця події. Найпростіший варіант (навіть за надто очевидно, щоб писати про це) — елементарний телефонний дзвінок.

Зрештою, смартфон — це також і стара добра «мобілка», мобільний телефон. Були часи, коли радіостанції для живої трансляції просили користуватися телефоном, навіть якщо було доступне «music taxi⁴» і можна було встановити з'єднання ISD-N, забезпечивши набагато вищу якість. Отже, якщо подія відбувається у вас на очах, варто швиденько зателефонувати на свою станцію черговому редактору та з'ясувати, чи не був би негайний прямий репортаж по телефону доцільним стилістичним засобом.

На сьогодні якісний аудіозв'язок з незначною затримкою в часі також можна встановити **через передавання даних зі смартфона**. Як правило, на радіостанції має стояти приймальний сервер, який розуміє кодек станції і може перетворити його в аудіосигнали. Ця складна і дорога (вартістю в тисячі євро) технологія забезпечує пряме з'єднання з мінімальною затримкою, тобто затримкою між відправником та одержувачем. Занадто велика затримка заважає розмові між студією та репортером на місці, оскільки між запитанням та відповіддю проходить надто багато часу. У Європі багато клієнтів користуються застосунком «Luci Live», включно з каналом ARD: його застосунок «MURRO», який базується на «Luci Live», дає змогу робити не тільки дзвінки наживо із звуковим зворотним зв'язком, але й передавання готових радіорепортажів. Однак використання програми платне і, як уже згадувалося, для цього потрібен приймальний сервер, тому для журналістів-одинаків #Mojo це не варіант. У США подібну систему розробила компанія Comtex. Наразі обидві компанії намагаються розробити Video-Livestreaming для задоволення збільшуваних потреб журналістів-мультимедійників.

Журналісти, які не мають зв'язку з радіостанцією, також можуть вести пряму трансляцію. Застосунок «Mixlr» працює з аудіо, як ReGIScore або Facebook Live з відео: після його встановлення користувач може вийти у прямий ефір та надсилати стрим на свою сторінку Mixlr (*Ілюстрація 04-34*). Увагу потенційних слухачів до репортажу в прямому ефірі можна привернути через Twitter або Facebook, «приєднавши» символ Facebook / Twitter. Перед початком стриму можна також вибрати категорію прямої трансляції, щоб її було простіше знайти на домашній сторінці Mixlr. Під час трансляції можна надсилати твіти чи інші повідомлення та спілкуватися через платформу Mixlr. Зміщення між передавачем і приймачем становить близько 10 секунд, що, мабуть, було б прийнятним навіть для «живого» коментування футбольного матчу. Для розмови зі студією (через другий телефон треба встановити зворотну лінію із запитаннями модератора), 10 секунд затримки були би все-таки занадто довгими.

⁴ Назва технології передавання аудіоданих по каналах ISDN

Ілюстрація 04-34

Додаткова література

Stefan Primbs, Social Media für Journalisten: Redaktionell arbeiten mit Facebook, Twitter & Co. (Wiesbaden: Springer VS, 1. Aufl. 2015)

Пов'язані посилання

„Audioformate und -Codecs im Überblick“: Blog e-teaching.org. Zuletzt abgerufen am 30. März 2016. <https://www.e-teaching.org/technik/aufbereitung/audioaudiocodecs>

„Ferrite Recording Studio User Guide V 1.2“: Zuletzt abgerufen am 3. April 2016. <http://service.woof-juice.com/ferrite/user-guide/ferrite-user-guide-1.2.pdf>

Wytse Vellinga. „Mobile Storytelling“: Blog. Zuletzt abgerufen am 3. April 2016. <http://mobile-storytelling.com/>

Інтерв'ю з Ніколасом Гарнеттом

Ніколас Гарнетт працює репортером на радіостанції BBC 5Live у Північній Англії. До цього він працював на інші місцеві радіостанції BBC і комерційні канали Великобританії. Нік називає себе «випробовувачем на краш-тест» у сфері радіотехнологій: наряд чи знайдеться технологія, яку б він не випробував. З 2009 року Ніколас Гарнетт використовує лише власний iPhone, щоб записувати, редагувати та відправляти свої репортажі на радіостанцію. Сьогодні вісім із десяти прямих включень він здійснює через смартфон. Нік надсилав репортажі для BBC зі всього світу. Зокрема, редакція відраджала його в Париж після здійснення там нападу на сатиричний журнал «Шарлі Ебдо», в Непал — невдовзі після землетрусу 2015 року та в Туніс після терактів того ж року.

Відколи ти використовуєш смартфон у своїй репортерській діяльності?

Усе почалося приблизно на рубежі тисячоліть. До цього часу радіорепортери їздили на великих ПТС із величезною антеною УКВ на даху. А потім ми раптово перейшли на трансляцію через супутник: мені видали портативну супутникову установку, і я вже міг вести трансляцію з будь-якого місця. З тих пір обладнання ставало дедалі компактнішим. Потім у 2009 році, коли були випущені iPhone 3G та 3GS, перші розробники почали писати програми, які могли записувати та редагувати аудіо. Тоді я викинув цифровий диктофон Nagra. Згодом, у листопаді 2010 року, я отримав бета-версію застосунку «Luci Live», який зробив можливим вести репортажі з телефона в якості, яка відповідала вимогам радіо. Це був прорив. Звичайно, до цього існував Skype, але «Luci Live» була першою програмою, якої ми могли посправжньому довіряти. І відтоді я роблю репортажі лише через iPhone, це близько 80 відсотків моїх живих ефірів.

Чи вже з перших років це була, як ми зараз кажемо, «мобільна журналістика»? Чи ти займався цим ще задовго до того, як з'явився цей термін?

Я думаю, ми називаємо це «мобільною журналістикою» лише з 2014 року. Насправді, я ненавиджу цю назву, і колись вона зникне. Бо коли ми підготуємо достатньо журналістів, такий спосіб роботи стане просто стандартом. Я прагну настання того дня, коли я вже не буду «акусайдаром», а стану мейнстрімом. Я дуже хочу, щоб кожен журналіст опанував цей метод, бо справа не в інструментах, а в нашому ставленні, у тому, що таке журналістика.

Я вважаю, що новини робляться не в редакції, а за її межами, «в дорозі». Якщо ти як репортер сидиш у редакції, то ти потрапив не в те місце. Я іноді говорю, що не був у редакції вже 5 років. Це не зовсім так, тому що я час від часу заїжджаю на роботу, щоб захопити пару акумуляторів та ручок. Але я не люблю ходити в офіс, для мене це втрачений час. Репортер повинен працювати на вулиці.

Ось приклад: Великобританія запровадила обов'язковий збір на політтиленові пакети. Я не пішов спочатку в магазин, щоб узяти інтерв'ю, я завжди на вулиці і слухаю, що мені відповідають люди. Я бачу, як вони адаптуються. Для мене саме це визначає життя репортера. А потім, коли ти робиш репортаж, ти вже не говориш як ідіот, бо знаєш і розумієш, що люди думають про ту чи іншу проблему. Це стосується також і серйозних тем: іноді звідкись з'являються якісь репортери, котрі поняття не мають, про що говорять. Я завжди на вулиці поряд із людьми, про яких я відповідаю — у тому числі завдяки новим технологіям.

Ти пригадуєш свій перший репортаж, який повністю зробив на смартфоні?

Це було в Скарборо, прибережному містечку на північному сході Англії. Йшлося про те, що там хотіли використати пісок з пляжу для поспинання заледнелих доріг. Я забув свій комп'ютер удома і при собі мав лише телефон. Я вже якимось грався з мультимедійним редактором "Voddio", але ніколи не наважувався використати його в роботі. І ось я раптом, після двох з половиною годин їзди, опинився в Скарборо без комп'ютера. Тож я зайшов до кафе з мережею Wi-Fi, сів, випив кави та зробив репортаж на своєму смартфоні. До цього моменту я ще ніколи в житті не робив репортажі з такими незвичними затратами.

Цей випадок змінив моє життя: з тих пір мені більше не доводиться тягати на собі важке обладнання, а під час роботи я можу навіть випити кави. Своє перше пряме включення по телефону я здійснив, коли лейбористи обрали тодішнього лідера партії Еда Мілбенда. На той час я перебував у його виборчому окрузі. Доц лив як із відра, дув сильний вітер, який просто здув би супутникову антену з машини. Єдиним шансом вийти в прямий ефір був застосунок «Luci Live». І знову ж таки, до того я декілька тижнів грався з ним, але не наважувався скористатися цим застосунком. І тоді я запропонував студії в Лондоні спробувати "Voice over IP" через «Luci Live». Вони не погодилися. Тож я просто встановив з'єднання з іншою місцевою станцією BBC, яка потім передала сигнал датовим зв'язком до Лондона. Мої колеги в студії навіть не здогадувалися, що я веду репортаж з мобільного, але це спрацювало.

Які недоліки «Мою» ти бачиш для себе?

Усе є компромісом, часто доводиться імпровізувати. Я витратив нескінченну кількість часу, придумуючи, як забезпечити хорошу якість звуку. Раніше звукорежисер приїздив на фургоні, спочатку ставив чайник, у нього було печиво, а потім він навіть тримав мій мікрофон — мені ні про що не доводилося турбуватися. Тепер я мушу турбуватися про все і переживати — не тільки про зміст репортажу, але й, наприклад, про якість трансляції. І потім, насамкінець, після всіх технічних приготувань, ти раптом запитуєш себе: що я мушу зараз сказати на мікрофон? Це великий компроміс, великий недолік. Я можу з цим впоратися, бо маю багаторічний журналістський досвід. Але для журналістів-початківців це може стати проблемою.

У тебе тепер менше часу, щоб розповісти про якусь історію?

У мене завжди замало часу.

Тобто я отримую від тебе менше журналістики, бо ти мусиш перематися й через техніку?

Так, такий ризик існує: репортер мусять більше опікуватися тим, як він вийде в ефір, аніж тим, що він скаже. Я уникаю цієї ситуації, прибуваючи на місце події дуже рано. Це якраз перевага репортера, який завжди «в полі». Я можу чекати в повністю екіпірованій машині десь поблизу шосе, і коли щось трапляється, можу швидко вийхати на місце події. Якщо комусь уже для того, щоб вийхати зі студії, потрібно хвилини сорок п'ять, то я буду на місці швидше, ніж він. Зазвичай я прибуваю на місце події задовго до того, як з'являються перші репортери.

Отже, з погляду створення контенту «Мою» може мати і недоліки. А чи є, на твою думку, переваги в такому способі виробництва контенту?

Так, неодмінно. Наприклад, у неділю я поїду до Уолсолла, щоб узяти інтерв'ю у кількох медсестер і спитати, що вони думають про Національну службу охорони здоров'я. Я візьму із собою лише телефон, навушники та вітрозахист, який я надягаю на iPhone зі вбудованим мікрофоном. Він не так уладає в око, і мої співрозмовники будуть значно спокійнішими і говоритимуть зі мною більш відкрито. Люди набагато менше бояться телефона, адже він і схожий саме на маленький телефон. Мені не потрібно тримати під чийось носом величезну коробку з масивним страшним мікрофоном. Я часто беру інтерв'ю у людей, які пережили мало приємного. І тут я можу набагато швидше встановити з ними довірливі відносини, оскільки між нами немає цього дивного, чужого мікрофона, який створює між нами дистанцію.

Чи не забувають люди взагалі, що ти береш у них інтерв'ю?

Так, вони розслабляються набагато більше, дають значно відкритіші, відповідні відповіді, аніж перед телевізійною камерою чи масивним мікрофоном.

Чи буває, що люди реагують негативно, бо очікували для своїх п'ятинадцяти хвилин слави прибуття цілої знімальної групи?

Так, справді, таке трапляється. Тоді інколи я показую професійне програме забезпечення, з яким працюю, щоб ніхто не подумав, що я все ще студент, який випробовує свої сили. Але якщо вдається встановити зоровий контакт зі співрозмовником, почати з ним реальну розмову, просто тримаючи телефон посередині, тоді співрозмовник забуде свої сумніви. Якщо ж з'явиться з великою командою, він ніколи не забуде, що йде запис інтерв'ю.

Чи є для тебе перевагою, що ти як радіорепортер ніг би також використовувати свій смартфон для репортажів на телебаченні, якби це раптом знадобилося?

Влітку 2015 року моя редакція відправила мене в Кале, щоб звітати розповіді про біженців. Того дня Європтунель було закрито, оскільки біженці постійно намагалися в нього потрапити. Це спричинило величезні затори, тож фургон ПТС до Кале так і не дістався. І ось мені зателефонували з одного телеканалу і запитали, чи не міг би я допомогти з інтерв'ю у прямому ефірі для ранкової програми. Я відповів, що можу навіть дещо більше. Це було о 7.24 ранку. А вже о 7.36 я змонтував свій телефон на штативі і зайняв позицію для прямої трансляції. І це спрацювало, хоча була лише одна мережа UMTS, навіть не LTE. А коли я мав вести репортаж з місця землетрусу в Непалі, то виявив напорчуд хороші мережі мобільного зв'язку, що дало мені змогу через Reuters провести кілька прямих стрімів з району землетрусу.

Чи є якісь сюжети, які б ти волів висвітлювати за допомогою класичного обладнання, а не телефоном?

Для телевізійних репортажів я іноді використовував би камеру або камеру DSLR, особливо коли предмети та дійові особи швидко рухаються. Для радіорепортажів я б застосовував традиційну техніку у разі, коли якість зв'язку нестабільна, наприклад, під час репортажу із заповненого шцертв'я стадіону, де багато людей послуговуються мобільними телефонами. Мені вже доводилося втрачати зв'язок зі станцією декілька разів. Є колеги, з якими це траплялося частіше, тому що вони робили те, чого робити було

не слід. Під час великих спортивних або публічних подій я все ж, якщо можна, встановлював би супутникову антену. Тим паче, вони сьогодні достатньо компактні для того, щоб захопити із собою.

Що твої колеги думають про тебе і про те, як ти працюєш?

Більш проворні бачать у цьому можливість потрапити на канал, так само вони і працюють. Вони розглядають це як ще один інструмент у своєму технічному наборі. Але завжди є люди, які вважають, що якість недостатня або зміщення та затримка занадто великі. А це вони скаржаться на цифрові артефакти під час трансляції, на помітні просідання звуку. Проте ці колеги не належать до числа тих, хто проводить своє життя десь на вулиці у пошуках хороших сюжетів, іноді в найвіддаленіших куточках світу. Для мене завжди диво, коли це спрацьовує, і як репортер я дуже за це вдячний. Якби я вів прямую трансляцію через супутник протягом 40 хвилин за 5 доларів на хвилину, це було б дійсно дорого — це не те саме, що працювати через стільникову мережу. Я вже не 20-літній репортер, я намагався йти в ногу з технічним прогресом. Моя мета — залишатися корисним для свого роботодавця, наскільки це можливо.

Ти журналіст, але ми користуємося технологією, за допомогою якої тепер будь-хто може досягти такого самого результату. Хіба ми не копаємо яму своїй професії?

Так, думаю, це почасти правда. Але ж не можна сказати комусь, хто стоїть поруч із Всесвітнім торговим центром, який падає: ти не маєш права це показувати, бо ти не журналіст. Будь-хто може робити фотографії, відео, дізнаватися про новини. Але потім робота з цим матеріалом залишиться завданням для журналіста. До речі, так само, як і ми продовжуватимемо заробляти на цьому гроші. Наприклад, на YouTube є дуже багато матеріалів, але все одно, коли трапляються важливі події, люди вмикають телевізор або радіо, щоб з'ясувати для себе, що сталося насправді. На мою думку, це так і залишиться. Але так: будь-хто може збирати новинний матеріал — я це вітаю. Під час спалаху лихоманки Ебола в Африці у ВВС виникли проблеми з репортажами з місця події — це було просто небезпечно для здоров'я репортерів. А тому ми роздали айфони лікарям у центрах лікування Еболи. Я зробив невелике відео та пояснив, як можна знати хороші відео. Результати були чудовими.

Чи не означає це, що ти більше не будеш працювати «у полі», де відбуваються події, а сидітимеш в офісі, сортуючи матеріали в ролі куратора?

Може бути, що таке станеться.

Ти цьому радієш?

Ні, абсолютно ні.

На твою думку, яке найважливіше обладнання ти б ніколи не забув узяти із собою?

Я б ніколи не залишив удома свій телефон чи запасну батарею. Я часто беру із собою потужний акумулятор, який може перезарядити телефон 15-20 разів. Акумулятор — це реально слабе місце мобільної журналістики. З іншого боку, щоб зробити репортаж, я проводжу на місці події зазвичай чотири-п'ять днів. Раніше через певний час мені доводилося шукати розетку. Сьогодні я можу безперервно працювати з телефоном протягом досить тривалого часу. Так що нова технологія — це не просто заміна старої. Вона назавжди міняє нашу роботу.

Ілюстрація: Обладнання Ніка Гарнетта

Обладнання Ніка Гарнетта: тримач для iPad, e-Stick Selfi, два навушники Sennheiser, один навушник Sony, зарядна станція Anker USB, iPhone 6+, iPhone 6S, iPad Pro 9,7 дюйма, 2 мобільні точки доступу, 2 пілонепроникні чохла для iPhone, мікрофон iRig, адаптер iRig Pro, старий телефон Nokia, тримачі S1 та R1-Pro, світлодіодний ліхтар, кишенькова камера Fuji, HDMI-рекордер Blackmagic, мікрофон XLR, дві пари навушників (для репортера та гостя), насадка для навушників / мікрофона, Anker powerbank, вітрозахист, радіо Somtex, адаптер Shure, штатив, запасний мікрофон, кабелі для світла та зарядки, капелюшок для душу — для захисту телефона від дощу. На зображенні відсутні: MacBook Pro та велика сумка з кабелями.

5. Телебачення в дорозі

Зйомка

Резюме

Які особливі правила діють при зйомках рухомих зображень за допомогою смартфона? Які правила можна перенести з віджей-групи або з класичної зйомки групою журналістів, котрі готують матеріали для електронних медіа? Які засосунки підходять для зйомки смартфонам?

Більше легкості в роботі, здатність швидше реагувати та можливість зменшити витрати — ці причини наводять Лоран Келлер, головний редактор швейцарського регіонального мовника «Léman Bleu» із Женеви, пояснюючи, чому його телекомпанія повністю перевела виробництво новин на «мобільну журналістику» (див. розділ 1.1). Принаймні у «Léman Bleu» минулі ті дні, коли на місце прибуває команда з трьох, а то й із чотирьох людей і поперевах може добряче настрахати головного героя без телевізійного досвіду. Тому що це теж «мобільна журналістика», на телебаченні тим паче: вона проста, непримітна. Під час інтерв'ю між репортером та його співбесідником немає нічого, крім телефона, можливо, на штативі, а в часі пульярності селфі для більшості людей є звичним усміхатися чи говорити у смартфони — на відміну від великих телекамер на плечі, як це властиво традиційному телебаченню.

«Мобільна журналістика» значно зменшує витрати й зусилля, у тому числі й особливо — при виробництві рухомих зображень. Обладнання вміщується в невелику фотосумку. На місці зйомки (для людей і машин) потрібна незрівнянно менша площа. Результати цілком порівнянні, якщо не ідентичні: камера смартфона забезпечує добрі зображення, частково навіть у 4К. Професійна телевізійна камера, безумовно, забезпечує кращу якість — яскраві кольори, кращі зображення у складних умовах освітлення та більшу глибину різкості. І тому «мобільна журналістика» на телебаченні — це питання зважування: переважають вигоди чи недоліки? У новинній журналістиці багато що говорить на користь «мобільної журналістики» — залежно від теми та місця зйомки (див. інтерв'ю з Філіпом Бромвеллом наприкінці цього розділу). Однак вирішальне значення має професійне поведіння з телефоном, оскільки за умови правильних прийомів відео з мобільного телефона стає телевізійним зображенням, що транслюється.

Смартфони є порівняно дешевими, і тому вони також підходять як «друга камера» на місці, наприклад, для наддалекого загального плану в інтерв'ю або для вступного кадру, який представляє гостя інтерв'ю закадровим текстом перед оригінальним звуком. До того ж зйомка двома-трьома смартфонами значно дешевше, ніж кількома камерами з професійними обладнанням.

5.1 Засаднице

Під час зйомки та монтажу смартфон завжди слід перевести в режим польоту (*Ілюстрація 05-01*). Інакше є небезпека, що телефонні дзвінки заважатимуть роботі або навіть знищать матеріал. Тільки коли матеріал передається до редакції, режим польоту, звичайно, треба викинути. Тому репортер, який регулярно працює зі смартфоном, може носити із собою другий телефон для електронної пошти, телефонних дзвінків та доступу до Інтернету.

Ілюстрація 05-01 Викинути режим польоту!

Важливо також мати достатньо вільної пам'яті на телефоні. Окрім збереження візнятих кліпів, багатьом застосунок також потрібен простір пам'яті для власної роботи. До того ж, програми для монтажу часто створюють проекти, які займають ще додаткове місце в пам'яті. Отже, потреба в пам'яті також є додатковим аргументом на користь використання окремого репортерського телефона, зокрема, коли треба створити багато відео контенту (див. також: Розширення пам'яті, розділ 3.11). В Інтернеті є декілька сайтів, за допомогою яких можна розрахувати розміри файлів для різних форматів відео. Зокрема, для представленого нижче відеозапису «Filmic Pro» з рекомендаванними, сумісними з телебаченням відеоналаштуваннями діє таке практичне правило: 1 секунда відео «з'їдає» близько 4 МБ пам'яті.

Потреби в пам'яті для відео студійного рівня

Роздільна здатність: 1920 x 1080

Частота кадрів: 25 кадрів на секунду

Бітова швидкість: 32 Мбіт / с

Аудіо: 48 кГц

➔ 1 секунда відповідає 4 МБ.

5.2 Орієнтація зображення, напрямок погляду та ручний штатив

Той, хто хоче за допомогою смартфона знімати придатний для медіа матеріал, має дотримуватися певних практичних правил. Багато з цих правил можна перенести з відејей-зйомки або зі зйомки професійною знімальною групою на зйомку смартфоном. Інші, однак, є специфічними для смартфонів. У деяких випадках застосовуються більш суворі правила: оскільки обсяг пам'яті та час роботи батареї обмежені, а перегляд матеріалу на телефоні менш зручний, то зменшити потік матеріалів допомагає самообмеження. Наприклад, зображення слід налаштувати до того, як буде розпочато запис. Це стосується й усіх інших зйомок камерами, але наслідки порушення правил на смартфонах особливо болочі. У деяких випадках також необхідно змінити перевірний звичиний спосіб користування власним телефоном.

Той, хто створює рухомі зображення за допомогою смартфона, **також повинен подумати про орієнтацію зображення**. Наші очі розташовані паралельно одне до одного, сприйняття людиною простору є ширшим, ніж нашим. На це орієнтуються також телебачення та більшість відеопроепозицій в Інтернеті. Однак далеко не факт, що горизонтальна картина буде переважати, насамперед в Інтернеті: як правило, багато людей використовують свої смартфони «вертикально». Якби ми знімали відео в такий спосіб, ми б створювали вертикальні відео. Це можна спостерігати у багатьох приватних відео, знятих на мобільні телефони. Якщо такі відеозаписи, створені, наприклад, очевидцями аварій, використовуються на телебаченні, ліворуч та праворуч від вузького відеозапису можна побачити неприйнятливо статичні краї. Перші версії застосунків прямої трансляції «Periscope» або «Meerkat» знімали лише вертикальні зображення. Газета ВЛД зорієнтувалася на цей стиль і випускає в Інтернеті власну щоденну відеопередачу у вертикальному форматі. Інші застосунки використовують квадратні зображення, як, наприклад, Instagram та сервіс для коротких відео Vine.

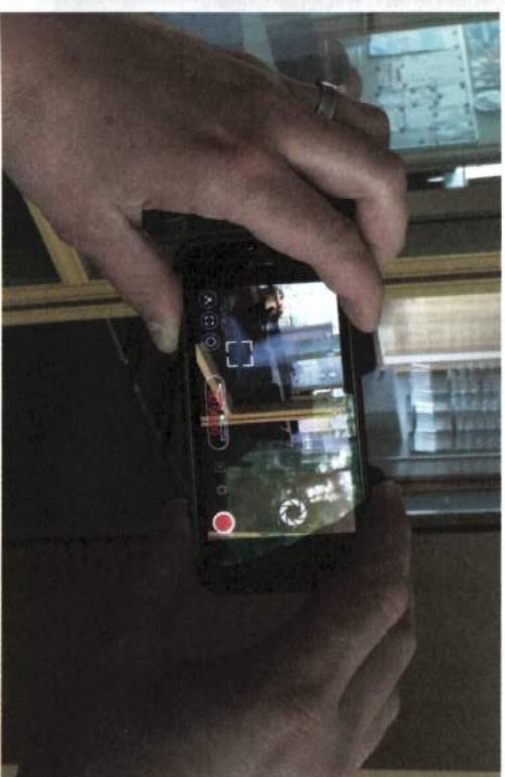
Між користувачами різного контенту спалахнули релігійні війни, результати яких залишається відкритим. Однак більшість споживачів відео й надалі віддають перевагу горизонтально знятому матеріалу. Деякі застосунки, які можна використовувати для створення професійних відео, також пропонують роботу лише в горизонтальному режимі. Виняток становлять, наприклад, Filmic Pro при зйомці (див. розділ 5.4.) та застосунок Android RowegDirector (див. розділ 6.3.) під час монтажу, які забезпечують також і вертикальне рухоме зображення. Тому в наступних розділах я опишу, як можна створювати горизонтальні рухомі зображення, що, однак, не повинно нікого позбавити необхідності постійного пошуку власної відповіді на це важливе питання: ти вже знімаєш вертикально? Чи все ще горизонтально?

Найважливіше практичне правило очевидне: об'єктив камери має бути чистим. Якщо ви будете чистити його перед кожною зйомкою (наприклад, серветкою для чищення окулярів), ви досягнете помітно кращих результатів. Це, власне, очевидно, але будьмо відвертими: хто ретельно чистить об'єктив свого смартфона?

Той, хто знімає довші плани без штатива, має тримати телефон на «ручному штативі». При цьому права рука тримає смартфон так, щоб великий палець міг керувати пусковою кнопкою (завжди з правого боку!), а рука не закривала об'єктив. Ліва рука охоплює праве за'ястя і так стабілізує зображення. Так званий «плавучий хват» — звичайний спосіб утримання смартфона — набагато більше схильний до коливань і, відповідно, до хитких зображень (Ілюстрація 05-02, Ілюстрація 05-03).

Ілюстрація 05-02
Ручний штатив, фото: Бйорн Сташен

Зображення 05-03
Плавучий хват, фото: Бйорн Сташен

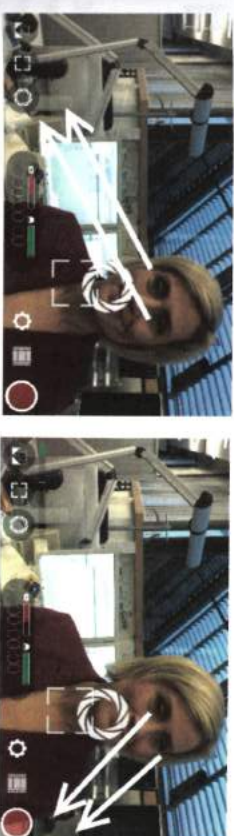
Zoom with your feet (зум ногами): на відміну від багатьох професійних телевізійних та фотокамер, більшість смартфонів не має оптичного зуму (про винятки див. розділ 3.2.). Це означає: смартфони змінюють план (зумують), збільшуючи скоплене зображення за рахунок роздільної здатності зображення й, отже, якості зображення. Тому, хто знімає смартфоном придатні для медіа рухомі зображення, слід утримуватися від зуму. Головного героя або інший об'єкт можна збільшити, коли репортер рухається і наближається — британці називають це «Zoom with your feet» — тобто збільшувати зображення своїми ногами.

«Природне світло — це твій друг». Лампи та спалахи смартфонів, як правило, використовувати не слід, оскільки вони створюють різке, точкове світло і часто відкидають тінь позаду співбесідників. Оскільки «мобільні журналисти» рідко наїжджають на освітлювальних візках, це означає, що найважливішими джерелами світла є природне світло (сонце, відбиття) та навяні штучні джерела світла. Загальне правило таке: з'ясуйте, яке джерело світла домінує в кімнаті, і станьте до нього спиною. В ідеалі ви тоді використовуєте ще друге джерело, наприклад, щоб додати трохи блиску на волосся вашого головного героя. Щоб очі не мали вигляду мертвих, їм також потрібен блиск: тут може допомогти невеличкий прожектор, але щоб він кидав світло на головного героя радше збоку, ніж просто зі смартфона.

Ілюстрація 05-04
«Rule of Thirds (Правило третин)»: Золотий перетин робить головних героїв гарними, скриншот з репортажу Беньяміна Унтера

При створенні зображення, як у випадках, коли знімає віджеї або знімальна група, допомагає Правило третин. Деякі застосунки для камери можуть для цього показувати навіть допоміжні лінії. Наприклад, згідно з основним правилом «третини», головного героя під час інтерв'ю зазвичай ставлять не в центрі, а так, щоб вісь його тіла була на лінії лівої або правої третини; якщо він дивиться справа наліво, вісь його тіла буде на лінії правої третини, і навпаки. Його очі були б десь на перехресті між лінією правої і верхньої третини (ілюстрація 05-04). Учасники інтерв'ю мають завжди дивитися в картинку (ілюстрація 05-05), і ніколи не з картинки (ілюстрація 05-06). Крім того, камера, як правило, повинна знімати на рівні очей. В іншому разі можуть виникнути небажані ефекти: той, кого знімають знизу (вид знизу догори), може здатися трохи гордуватим, іноді домінантним. Той, кого знімають «згори» (вид згори донизу), часто здається приземкуватим, малим, під тиском, загнаним у кут. Обидва плани, звичайно, також можна використовувати свідомо.

Ілюстрація 05-05, 06
Правильний напрямок погляду (ліворуч), неправильний напрям погляду (праворуч).
Фото: Бйорн Сташєн

5.3 Розділяйте сцени: правило п'яти кадрів

При виборі зображення на допомогу приходять «правило п'яти кадрів»: якщо розділити кожну сцену на п'ять запропонованих нижче планів, то пізніше, під час монтажу зображення, майже завжди буде достатньо можливостей зібрати фільм. Крім того, допомагає практичне правило навчитися відчувати на місці, чи достатньо кількість планів знято. Це також допомагає зменшити потік матеріалів та раціонально використовувати обмежений обсяг пам'яті смартфона. Послідовність «5 кадрів» відкрита: як під час зйомки, так і в процесі монтажу в різних сценах ви виберете різну послідовність. А вирішальним є і записується зміст, історія, сюжет, тому деякі журналісти радять подумки розділити радше дії на послідовності з різними значущими планами, аніж сцени на «кадри». Вони попереджають, що існує ризик знімати несуттєві для сюжету деталі, якщо думати лише про плани. На мій погляд, результати здебільшого однаковий — за умови, що журналісти пам'ятають, що хочуть розповісти історію.

Де в приміщенні відбувається дія? Трохи ширший план допомагає локалізувати діяча та дію у приміщенні (*Ілюстрація 05-10*). Знімок у нашому прикладі не ідеальний, дещо невизначений, не чітко дотримано правила третин. І в якомось пильного спостерігача може виникнути запитання, а що то там сховано під чохлам позаду праворуч. Але це також сприяє розумінню: не кожен план є ідеальним. Однак добра історія компенсує невеликі композиційні проблеми.

Ілюстрація 05-10

Правило п'яти кадрів: де це відбувається?

Ці чотири згадані плани є «обов'язковою програмою», далі йде довільна: так званий «Wow-Shot» (*Ілюстрація 05-11*) показує дію з незвичної перспективи. Беньямін, наприклад, обрав вид з висоти пташиного польоту, що ілюструє велику перевагу «мобільної журналістики»: тримати смартфон над головою головного героя неважко. Який операторові довелося свою професійну телекамеру підняти на таку висоту, а потім знімати згори донизу, знімальній групі, можливо, довелося б узяти із собою підйомну платформу. Цілом серйозно: смартфон чудово підходить для Wow-Shots, оскільки він невеликий. Можливості наїрріномантніші: вам уже коли-небудь доводилося знімати зі звукового отвору тітари, щоб зобразити музиканта? Або зі склянки, поки її наповнюють квасолею або цукерками? У цьому поділяють справжні переваги зйомок смартфонами. Беньямін зняв також другий Wow-Shot близько до землі, з дерев'яною колодою на передньому плані та вимкненою бензопилотою на задньому.

Ілюстрація 05-11 *Правило п'яти кадрів: Wow-Shot*

Особливо новачкам слід орієнтуватися на такі фіксовані плани, менше повертати об'єкти (і, звичайно, без зуму, див. вище). Це полегшує зосередження на п'яти важливих кадрах. Такий матеріал, як правило, легше монтувати, ніж зняті мимоволі середньо-великим планом рухи.

Ще одне практичне правило: при фіксованому, статичному кадрі репортер має подумки полічити щонайменше до десяти. В іншому разі існує ризик того, що кадри будуть зняті занадто короткими, і пізніше при монтажі між хитанням після спуску затвора і до кінця зйомки не буде достатньо «м'яса», тобто матеріалу.

10 основних правил зйомки смартфоном

1. Переведіть телефон у режим польоту
2. Почистьте об'єктив телефона
3. Початку правильно налаштуйте зображення, а потім розпочніть запис — заощадите місце для пам'яті
4. Тримайте телефон нерухомо — «ручний штатив» або штатив Використовуйте природне світло — спійню до домінують джерела світла
5. Дотримуйтеся правила третин
7. Майте на увазі правило п'яти кадрів
8. Знімайте радше «нерухомі зображення», менше панорами — лічть до десяти
9. Зум ногами, ніколи через застосування камери (оскільки страждає роздільна здатність)
10. Завершіть запис до того, як налаштувати нове зображення — заощаджуйте місце для пам'яті

5.4 Застосунки для зйомки: Filmic Pro

Усі смартфони мають власний застосунок для камери, який часто добре працює із вбудованою камерою телефону і є, на перший погляд, достатнім (розділ 3.2). Однак лише деякі з цих «типових застосунків для камер» пропонують управління камерою, необхідне для якісної зйомки: похвальним винятком є телефони Windows, які буде розглянуто далі в цій главі, і такі винятки, як телефони Android LG V10 та V20. Окрім цього, більшість застосунків у відеорежимі не дозволяють ручного контролю фокусування та діафрагми, ні встановлення параметрів запису, таких як частота кадрів, — три інструменти, які є надзвичайно важливими для тих, хто хоче знімати професійні рухоми зображення.

Контроль фокусу та діафрагми відділяє зерно від лолови: аматорські відео часто можна розпізнати за тим, що зображення по краю пульсує через так звані «focus pulls»: при однаковому плані камера через різні проміжки часу автоматично шукає фокус на зображенні. Картинка хитається, тремтить по краях. Загальне враження неспокійне і непрофесійне. Крім того, діафрагма постійно автоматично регулюється — світлові значення на зображенні періодично змінюються. Обидвох ефектів не має бути в професійному матеріалі рухомого зображення. Тому деякі застосунки забезпечують необхідне управління камерою — найважливіші представлені нижче.

Тому, хто хоче встановити лише один застосунок для мобільної журналістики і до того ж працює з iPhone або телефоном Android, слід вибрати Filmic Pro. Творці застосунку (Sinegrah) вдосконаливали його протягом багатьох років — спочатку для iPhone — і пристосували до потреб користувачів. Віднедавня на ринку з'явилася також версія для телефонів Android. Але коло користувачів все ще обмежене кількома моделями Android, оскільки різне обладнання багатьох телефонів Android ускладнює адаптацію застосунку. Однак розробники поставили собі за мету зробити Filmic Pro доступним для якомога більшої кількості моделей та поступово розширювати асортимент підтримуваних смартфонів. Поки що застосунок «Filmic Plus» (із синім кольором на логотипі) допомагає тим користувачам Android, чий телефон не підтримує Filmic Pro: урізана версія застосунку пропонує менше функцій (наприклад, відсутність прямого контролю значення фокусу і діафрагми), але працює більш стабільно. Через застосунок «Filmic Evaluator» ви можете перевірити технічні можливості власного телефона Android перед тим, як прийняти рішення про один із двох застосунків (Plus або Pro): нижче в огляді порівнюються підтримувані функції у Filmic Pro / Plus.

Filmic Pro надає користувачеві повний контроль над камерою смартфона — від ручного фокусування та ручної діафрагми до регулювання балансу біло-

го та контролю рівня звуку на вході. Роками в «мобільній журналістиці» було рідкістю, коли б застосунок охоплював дві платформи. Filmic Pro все ще залишається одним із небагатьох позитивних винятків, але за ним підуть й інші, адже ринок Android у всьому світі значно більший, ніж ринок iPhone, а отже, і багато перспективніший. Для нас наявність Filmic Pro на обох платформах має велику перевагу: управління застосунками на Android або iPhone є майже ідентичним. Отже, наступні абзаци стосуються обох платформ.

Filmic Pro пропонує широкий спектр базових налаштувань, за допомогою яких застосунок можна адаптувати до різних виробничих середовищ. Тому, перш ніж випускати фільм, варто поговорити про те, який формат бажав для себе його отримувач — теле- або інтернет-провайдер. Наступні налаштування спрямовані переважно на використання на європейському телевізійному ринку, а також можуть бути використані для онлайн-пропозицій.

Ілюстрація 05-12, 13

Filmic Pro стартує безпосередньо з вікном камери (Ілюстрація 05-12). Перед першими записами необхідно встановити базові налаштування. Відповідно меню відкривається через зубчасте коліщатко (праворуч внизу на екрані). Можна вибрати добрих два десятки різних варіантів. Ви можете прокручувати різні категорії, натискаючи відповідний заголовок (Ілюстрація 05-13).

Важливою є установка «Frame Rate» (частота кадрів) (Ілюстрація 05-14). Вона визначає, скільки зображень показується за секунду. Багато інтернет-застосунків, а також американський телевізійний формат NTSC працюють із частотою майже 30 кадрів за секунду (frames per second). Однак для телепродукції у Європі зазвичай оптимальним є 25 кадрів за секунду (PAL), а для кінопродукції — 24 кадри за секунду. Якщо записана частота кадрів відрізняється від частоти при трансляції, відео слід перетворити. При цьому може виникнути незначне спотворення зображення, у будь-якому разі якість погіршується, і зображення стає «каламутним». Крім того, мінімальне перетворення або взагалі його відсутність економить час. Конвертування вимагає часу — зокрема і саме на смартфонах.

Ілюстрація 05-14, 15

Роздільна здатність зображення, з якою застосунок записує, також визначає якість зображення, додатково до якості фізичного об'єктива камери, що, звичайно, також відіграє певну роль. Однак що краща якість зображення, то більше споживання пам'яті, то більший відеофайл і тим довше триває завантаження готового фільму. У будь-якому випадку рекомендується записувати у форматі HD («High Definition»). Прийнятними є обидва формати 16:9 (1280x720, що називається «Small HD»), або 1920x1080, «Full-HD») (Ілюстрація 05-15). Якщо камера телефона підтримує 4K і пам'яті достатньо, цей вибір також може мати сенс: наприклад, при подальшому редагуванні можна збільшити зображення, не сповзаючи нижче роздільної здатності Full-HD.

У кодуванні відео швидкість передавання даних має бути встановлена як мінімум «Filmic Quality» (32 Mbps — Megabit per second). Швидкість передавання даних визначає (у приблизному описанні), скільки інформації про зображення зберігається за секунду, тобто з якою «глибиною» піксель записується в пам'яті. Що більше біт за секунду, то краща якість зображення, але тим більше це потребує пам'яті. Найвища швидкість передавання даних (50 Мбіт/с) використовує більше пам'яті та, з мого досвіду, не завжди працює стабільно.

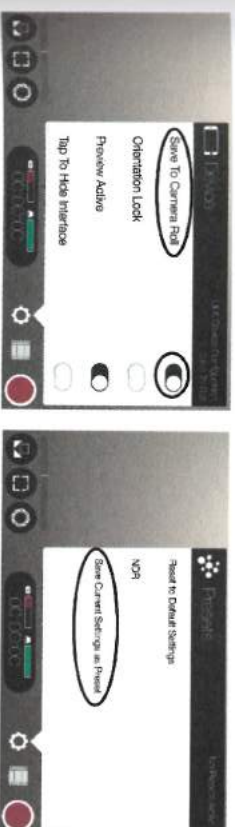

Ілюстрація 05-16

Також щодо аудіоформату варто поговорити з редакторами медіа-отримувача: наприклад, для телевізійних станцій ARD аудіо постаєється з частотою 48 кГц (кілогерц) стисненим (PCM). Але це може варіюватися залежно від споживача. Крім того, стиснений запис означає, знову ж таки, найбільшу потребу в пам'яті. З другого боку, опції стиснення звуку (AIFC, AAC) є звичайними, поширеними форматами, в яких не слід боятися занедко великої втрати якості. Наразі лише версія iPhone дає змогу вибрати аудіоформати (Ілюстрація 05-16), нещодавно випущений застосунок Android пропонує лише вибір частоти дискретизації. Співробітцям запропонувати варіанти з майбутніми оновленнями також для Android.

Filmic Pro дає змогу також використовувати зовнішні джерела звуку. Зазвичай вони розпізнаються автоматично, але у версії Android їх можна також спеціально налаштувати. До того ж, користувач програми Android може вирішити, чи повинен «вимірювач звуку», тобто рівень, показуватися у вікні камери: обов'язково! Оскільки це також є великою перевагою FilmicPro порівняно зі звичайними застосунками для камер — звук запису можна контролювати й навіть прослуховувати його за допомогою функції «Nearphone Monitoring» (моніторинг навушників) під час запису, наприклад, при використанні iRigPro або iRigPro (див. розділ 3.3).

Під Overlays можна встановити різні маски для вікна камери. Це може мати сенс, якщо формат трансляції відрізняється від формату запису або навіть створюється для різних форматів запису. Приклад: якщо відеоматеріал потрібно розмістити в Instagram, а також транслювати на класичному телебаченні 16:9, його також слід записати у більшому форматі 16:9. Однак оверлей 1:1 показує вже під час запису, що було б утрачено за межами квадрату Instagram. Тоді вже при зйомці автор зможе це врахувати.

Ілюстрація 05-17, 18

Іншим важливим питанням є те, де Filmic Pro має зберігати записаний матеріал. Це полегшить подальшу обробку. Адже в iPhone Filmic Pro, як правило, не зберігає різні кліпи в Camera Roll («Фотоголівка» в пристроях Apple), до яких користувач має прямий доступ. Точніше, матеріал спочатку

видно лише у Filmic Pro, і його складно експортувати. Клік у полі «Save To Camera Roll» зберігає безпосередньо у фотогалереї iPhone, тож відео можна швидко імпортувати в інші програми для подальшої обробки (*Ілюстрація 05-17*). У телефонів Android цієї проблеми немає: Filmic Pro завжди зберігає в галереї телефона. Однак у застосунку можна встановити точний шлях зберігання, щоб, наприклад, створювати різні папки для різних проєктів. Це поліпшує наочність.

Виконані базові налаштування можна зберегти як «Пресети», щоб вони більше не втрачалися і щоб їх можна було оновити простим кліком перед кожною зйомкою (*Ілюстрація 05-18*). Для різних сценаріїв можна встановити різні пресети — тобто кожен, хто регулярно знімає для телебачення, але іноді також робить зйомку з меншою роздільною здатністю для інтернет-стрімів, може швидко перемикатися між різними варіантами плану.

Filmic Pro також можна налаштувати на спеціальні лінійні насадки та інше обладнання. Щодо цих дуже спеціальних опцій меню відповідні виробники обслуговування та вебсайт Filmic Pro надають достатньо пояснень, тому в тут на цьому зупинятися не буду. Отож, зроблено найважливіші налаштування. З меню тепер можна вийти через «Done» (угорі праворуч над пунктами меню).

Запис відео: Filmic Pro має багато можливостей установаки кадру, які пропонує також «нормальна» камера. Викідною точкою для записів є стартовий екран — вікно камери Filmic Pro (*Ілюстрація 05-19*).

Ілюстрація 05-19

Два важливі елементи відрізу впадають у вічі — «Reticles» (укр. візирні нитки, візир). Є один візир для діафрагми (1) і один для фокуса (2). Обидва візирі можна переміщати пальцем так, щоб вони були розміщені на елементах в зображенні, який слід зняти у фокусі та на який має орієнтуватися експозиція або діафрагма. У цей спосіб можна контролювати, щоб під час інтерв'ю під блакитним літнім небом (і без того проблематично) не небо сягало світло-блакитним кольором, тоді як обличчя на передньому плані ставало занадто темним, а навпаки, щоб обличчя правильно експонувалося і тло за необхідності «виривалося», тобто було переекспонованим. Як винахідок це було б допустимим за умови правильної експозиції значущого віс্তু зображення. Те саме стосується фокусу: різкість зображення має бути, наприклад, на дієвому головному герої, а не на книжковій полиці позаду нього. Щоб правильно встановити різкість і діафрагму, застосунок іноді потребує трохи часу: отже, після правильного вибору позиції репортер має закластися терпінням і виправити зображення. Тільки після цього йде наступний крок.

Легкий дотик до візирів призводить до того, що фокус або діафрагма «фіксуються». Символи стають червоними. Потім під час запису вони більше не змінюються. Це має низку переваг: наприклад, зображення є більш спокійним, оскільки випадіає автоматичний пошук фокусу телефонною камерою, що в іншому випадку часто робить зображення по краях дуже нестійким. З другого боку, автор має знати, що в гіршому разі інтерв'ююванкй вийде з фокуса, якщо під час аудіозапису він рухатиметься від камери або назустріч їй. Це часто ставить перед журналістами дилему: ходіння з головним героєм із зафіксованим фокусом вимагає постійної відстані між камерою та об'єктом, що є майже неможливим. Однак при автоматичному фокусуванні може виникнути негарне хитання на краю зображення («focus pulls»). Що далі об'єкт перебуває від камери, то більшою є глибина різкості, що може бути корисним. Filmic Pro також дає змогу коригувати фокус вручну, що, однак, вимагає дуже впевненого обходження із застосунком камери.

При зафіксованій діафрагмі смартфон також не робить автоматичних корекцій діафрагми за умови зміни освітленості. Це добре, оскільки автоматичні корекції часто заважають і створюють враження непрофесійності. З другого боку, обличчя стає занадто темним, якщо під час інтерв'ю сонце зникає за хмарою. Це звичайні проблеми, з якими під час зйомки доводиться стикатися кожному операторові, незалежно від використання якого знаряддя. Вирішальним, однак, є те, що лише шляхом ручного контролю діафрагми та фокусування можна досягти результатів, які відповідають професійним стандартам.

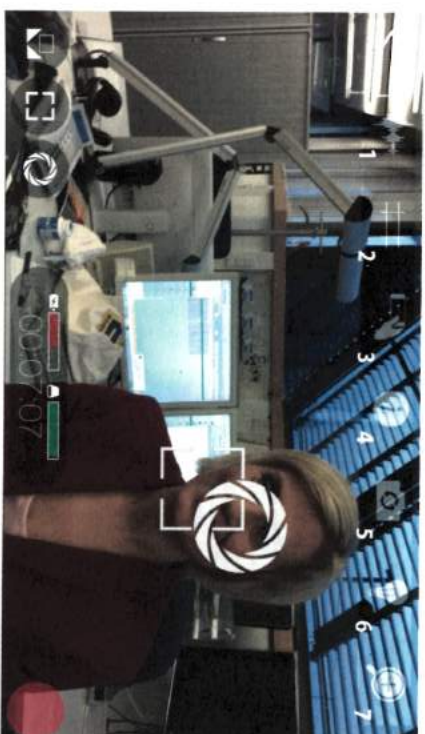
У нижньому лівому куті вікна камери обидва символи з'являються у двох колах (4, 5) у ще раз зменшеному вигляді: тут також можна встановити

фокус та діафрагму. Більш тривалим натисканням на діафрагму також відкривається меню у вікні видошукача, в якому світлочутливість, діафрагму та коригування експозиції можна встановити вручну. Більш тривале натискання на візир або символ фокусу в куті дозволяє ручне зміщення різкості. Обидва варіанти, ймовірно, використовуватимуть радше більш досвідчені смартфон-журналісти, наприклад у складних ситуаціях з рухомими об'єктом.

Поруч із кнопками фіксації діафрагми та фокусу розміщений баланс білого (3). У Filmіс Pro його також можна фіксувати. Це, зокрема, важливо під час зйомок у приміщеннях зі змішаним світлом: тоді баланс білого автоматично регулюватиметься при переміщенні камери із зони з природним світлом у зону, де більше штучного світла. Кольори будуть змінюватися, біла стіна раттом стане жовтою — небажаний ефект. Тож тут варто зафіксувати «середнє» значення (колір символу змінюється з білого на червоний) і під час запису залишити його при цьому освітленні. Довге натискання на символ відкриває шкалу Кельвіна, в якій баланс білого можна знову встановити вручну. Це може бути корисним, якщо сцена записується кількома смартфонами так, що вони знімають з однаковими значеннями, і згодом під час монтажу не потрібна трудомістка корекція значень кольору.

У вікні камери відображаються інші важливі функції: скільки ємності ще має батарея смартфона (6), скільки ще залишається пам'яті (7). Але є одна проблема з Filmіс Pro: якщо пам'яті заповнена, телефон іноді покаже, що він ніби й далі записує, не зберігаючи, однак, відео. Згаданими налаштуваннями можна керувати за допомогою зручного копійчатка (8) (див. вище), а вже записані кліпи можна переглядати та грубо редагувати за допомогою смужки пливки (9). Записування починається, якщо натиснути кнопку запису внизу праворуч (10). Потім біла облямівка зникає.

Аудіометр (11) допомагає визначити правильний рівень гучності. З мого досвіду Filmіс Pro реагує радше чутливо. Це означає, що кут відхилення має постійно бути в зеленому діапазоні. Поява перших жовтих кутів відхилення означає, що мій звук уже часто фонив. А якщо фонить, то це означає, що запис є більшою або меншою мірою непоправним і тому непридатним для використання. Якщо ж рівень можна встановити вручну (наприклад, за допомогою iRig Pro, див. розділ 3.3.), то я зазвичай повільно наблизжаюся від нуля, тобто від мінімального рівня, до доброго зеленого середнього значення і перевіряю рівень звуку, прослуховуючи перед інтерв'ю тестовий запис. Filmіс Pro пропонує безліч інших опцій, до яких можна дістатися за допомогою маленької стрілки у верхньому лівому куті вікна видошукача (12).

Ілюстрація 05-20

Багато з цих налаштувань можуть допомогти розв'язати проблеми. Наприклад, у розширеному меню (ілюстрація 05-20) рівень вхідного звуку може підвищуватися або знижуватися (1), якщо звуковий сигнал надходить від джерела, у якому неможливе власне регулювання (наприклад, мікрофон-лавальє). При композиційному рішенні (див. вище) можна використовувати допоміжні рядки третин (2). Стабілізатор зображення телефона можна вимкати та вимкати (3). Це рекомендують насамперед тоді, коли репортер хоче знати панораму під час запису: такі панорамування часто неправильно коригуються стабілізатором зображення і починають смикатися. В інших випадках стабілізатор часто допомагає. Інформація та інструкції щодо програми можна знайти за допомогою інформаційної кнопки (5). Крім того, користувач може вибирати між фронтальною камерою та камерою заднього виду (5). Водночас слід врахувати, що так звана «селфі-камера» на більшості телефонів забезпечує гостру роздільну здатність зображення, а також має лише обмежене ручне керування. Вбудований телефонний ліхтарик можна вимкати та вимкати (6) — зазвичай це не допомагає зробити зображення більш професійним. Цифровий зум (7) допомагає встановлювати певні точки зуму. Але я не рекомендую його використовувати, оскільки якість зображення страждає.

Готові записи також можна редагувати у Filmіс Pro в обмеженому обсязі (на iPhone, лише якщо вони були збережені у Filmіс Pro, а не в галереї). У програмі можливі прості процеси обрізування, які поділяють подальшу обробку в програмі монтажу. Кліпи можна знайти за допомогою маленького символу «фільм» поруч із копіям налаштувань. Якщо кліпи були збережені в роліку Filmіс Pro на iPhone, їх також слід вибрати в цьому меню та відтворити в галереї iPhone для редагування за допомогою зовнішніх програм.

5.5 Інші застосунки для зйомки

Доступність для Android та iPhone робить Filmic Pro одним із центральних застосунків для камер мобільних журналістів. Крім того, на всіх платформах все ж таки є альтернативи, причому деякі з них дешевші й забезпечують подібну якість, зокрема тому, що Filmic Pro наразі доступний лише для дуже обмеженого кола телефонів Android.

Ілюстрація 05-21

Movie Pro, фото: Бйорн Сташен

Діапазон функцій MoviePro (лише для iPhone) (ілюстрація 05-21) схожий на функції Filmic Pro. Застосунок забезпечує необхідний ручний контроль фокусу та діафрагми. Він також підтримує зовнішні мікрофони, навіть мікрофони Bluetooth, і дає змогу підвищувати або знижувати рівень сигналу на вході. Утім підтримка і документація MoviePro менш розвинена. MoviePro все ж пропонує деякі переваги перед Filmic Pro, наприклад, мабуть, найбільший обсяг відеоформатів для запису, який тільки може запропонувати застосунок: окрім звичайних роздільних здатностей, наявний, наприклад, квадратний формат (1080x1080), який чудово підходить для Instagram. Як і поточні версії Filmic Pro, MoviePro також може робити вертикальні знімки, що важливо для подальшого використання в таких застосунках, як Snapchat. До того ж пресетами у MoviePro також можна дуже добре керувати, зміна між різними пресетами відбувається шіткіше, ніж у Filmic Pro.

І все ж застосунок MoviePro — то не мій вибір: трохи незвичним, наприклад, є опис якості запису зображення. Вона вимірюється не у звичайних Мбіт/с

(мегабіт за секунду), а у відсотках. 400% відповідає приблизно 160 Мбіт/с, 100% — приблизно 43 Мбіт/с (звичайні достатньо для журналістських проєктів). Крім того, MoviePro пропонує нестиснені та стиснені аудіозаписи, але застосунок робить їх лише на частоті 44,1 кГц, тоді як звичайні формати для кіно та телебачення працюють на частоті 48 кГц, MoviePro не включає цю опцію.

Ілюстрація 05-22

Cinema FV5, фото: Бйорн Сташен

На телефонах Android Cinema FV5 протягом багатьох років був найкращим застосунком для виробників рухомих зображень. З виходом Filmic Pro з'явилася реальна альтернатива. Однак Cinema FV5 (ілюстрація 05-22) є цілком конкурентоспроможним: хоча Filmic Pro має добру репутацію та великий досвід роботи з iOS, багаторічний розвиток на платформі Android говорить на користь Cinema FV5. І цей застосунок, на відміну від Filmic Pro, доступний, пристосований і стабільно працює для широкого спектру телефонів, тоді як Filmic Pro буде лише повільно і поступово розширювати асортимент підтримуваних телефонів.

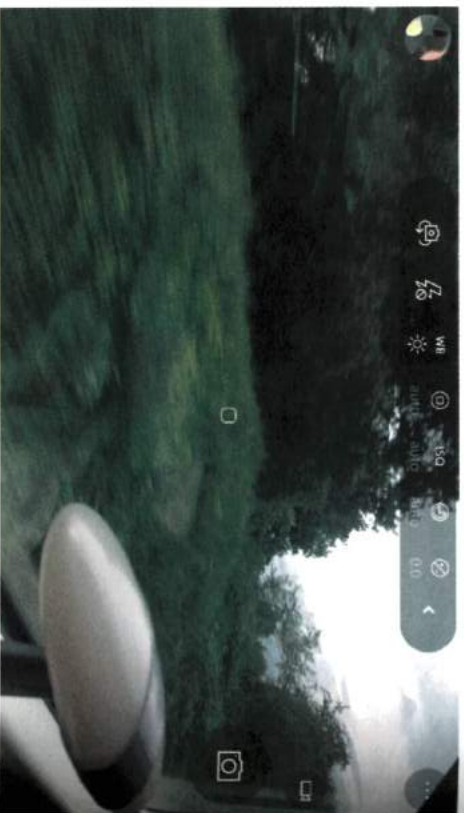

Ілюстрація 05-23, 24

Сінета FV5 також підтримує широкий діапазон планів. Можна вибрати багато різних форматів фільмів (у тому числі квадратний, але не у форматі Full HD 1080 x 1080, а лише 720 x 720, *Ілюстрація 05-23*). Також можна встановити частоту кадрів (якщо операційна система смартфона її підтримує). Багато інших важливих планів відповідають параметрам Filmic Pro і можуть передаватися в аналогічний спосіб.

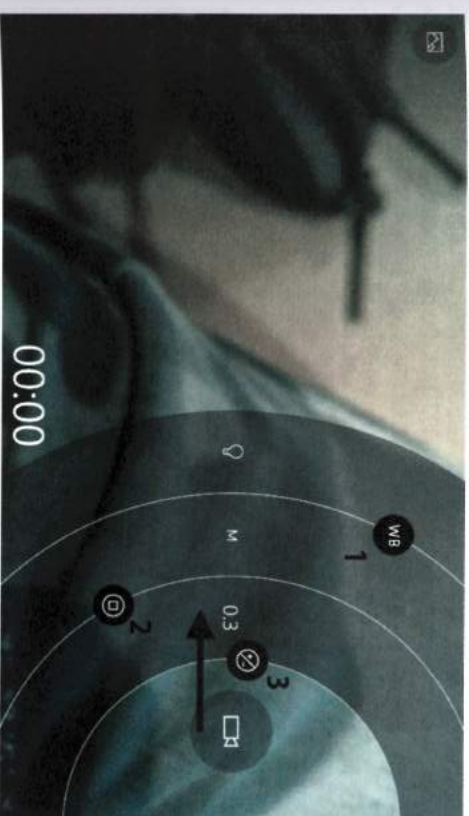
Сінета FV5 також може вручну коригувати діафрагму та фокус. Для цього є два візери (*Ілюстрація 05-24*): зелений (1) для зони фокусування реагує та змінює його положення при короткому дотику до екрана. Білий (2) для зони, відповідно до якої слід встановити діафрагму, реагує, якщо на зону натиснути пальцем довше. До найважливіших налаштувань (3) можна дістатися за допомогою зубчастого коліщатка. У розділі «Меню» (4) є ярлики на допоміжні лінії (наприклад, лінії третин, «Третини»), допоміжні засоби кадрівання, гістограми і стабілізатори. Символ блискавки дає змогу керувати (в основному непотрібними) лампами смартфона.

З мого досвіду, проблему становить прослуховування аудіозапису (6). Сінета FV5, власне, дає змогу це зробити за допомогою необхідного обладнання (наприклад, iRig Pro). Однак на багатьох семінарах і під час власних записів звук навушників не відтворював достовірно того, що записував телефон — часто при прослуховуванні звук був трохи спотвореним. До того ж, Сінета FV5 показує рівень звуку тільки після натискання кнопки навушників або лише тоді, коли запис розпочинається. Це трохи дратує з огляду на необхідне попереднє встановлення рівня звукозапису.

Ілюстрація 05-25
Характерний інтерфейс камери телефону Limta, фото: Бйорн Сташен

Телефони Windows самі пропонують ручне управління камерою — велика перевага смартфонів Limta, принаймні тих, які мають хорошу камеру та високу продуктивність процесора. Після відкриття камери (*Ілюстрація 05-25*) можна перекинутися з фотографії на запис відео, натиснувши на символ відеокамери (*Ілюстрація 05-26*). Якщо символ камери перемістити вліво (напрямок стрілки) до центру видошукача, з'являться три кільця для ручного керування камерою: за замовчуванням усі значення регулюються автоматично (символ «авто» у колі). У крайньому зовнішньому кільці, однак, баланс білого (1) також можна встановити вручну, але лише за допомогою більш загалних символів, а не чисел Кельвіна. Середнє кільце (2) регулює фокус, внутрішнє кільце (3) — експозицію. Ці параметри слід встановлювати щоразу до вмикання експозиції, а також для того, щоб запобігти подальшому автоматичному вирівнюванню під час запису (небажані «focus pulls»).

Ілюстрація 05-26
Камера Windows: вбудований ручний контроль камери, фото: Бйорн Сташен

Вікно видошукача пропонує ще багато функцій, відомих з інших застосунків для камери (*Ілюстрація 05-27*): прямиий ярлик відкриває галерею знятих до цього часу відео (1). Застосунок також може записувати зображення з фронтальної камери (2) та вмикати й вимикати світло смартфона (3). Застосунок WindowsCamera має функцію уповільненого відтворення (4) і відображає налаштування камери, виконані для балансу білого (5), фокусу (6) та експозиції (7). Налаштування відкриваються через три крапки (8), запис починається після торкання символу камери (9).

Ілюстрація 05-27, 28

Для камери Windows перед записом важливі також основні налаштування, до яких можна отримати доступ через меню налаштувань (8) у вікні видеолукача (вгорі праворуч) та переведенням кнопки ліворуч у меню «Відео» (Ілюстрація 05-28). Залежно від замовника доцільною може бути частота 25 кадрів за секунду. Крім того, роздільну здатність слід встановити як мінімум на «HD» (висока роздільна здатність 1920 x 1080 p). Смартфон Windows пропонує велику кількість різних форматів запису, але (поки що) не квадратних.

Проблема в тому, що камера Windows ще не дає змоги керувати звуком: немає ні рівня, ні можливості прослуховувати. Це ускладнює роботу. Альтернатив характерному для камери Windows застосунку на цей час насправді немає.

Ілюстрація 05-29
ProShot для телефонів Android та Windows, фото: Бйорн Сташен

Новою зіркою на небосхилі відеофільмів може стати застосунок «ProShot» (Ілюстрація 05-29), доступний для телефонів Windows та Android. ProShot пропонує записи в режимі 25 кадрів за секунду, 47 Мбіт за секунду в 1080P (і навіть 4K, якщо мобільний телефон це підтримує). Наразі версія Android має більший діапазон функцій і передбачає як ручне фокусування, так і певний контроль діафрагми: діафрагму можна вручну налаштувати на конкретний елемент зображення, але не зафіксувати. Це означає, що вона автоматично адаптується до мінливих умов освітлення, що зазвичай не бажано. На жаль, наразі розробники не бачать можливості змінити це на запит. Вони оголосили, що також запрограмують відповідний набір функцій для телефонів Windows. Однак версія Windows ще не працює стабільно.

Новіший і дуже перспективний застосунок для Android — «Сінема 4к»: фокусом та діафрагмою можна керувати повністю вручну (хоча й не через візир). Застосунок дозволяє керувати фокусом за допомогою програмного зуму (діянка фокусування збільшена, що робить її краще видимою). Він підтримує 25 кадрів за секунду, допоміжні лінії (наприклад, «правильо третини») і, наскільки мені відомо, стабільно працює на багатьох телефонах Android. На жаль, він ще не дає можливості читати рівні звукозапису.

Ілюстрація 05-30
Нова зірка на небосхилі: застосунок для камери «Mavis»

Новим на ринку є також застосунок «Mavis» з великим потенціалом (Ілюстрація 05-30). Його запрограмували студенти Брайтонського університету, які спочатку зосередилися на програмуванні вектороскопа в режимі

реального часу (дистлей у лівому нижньому куті картинки). Ім це вдалося, й, оскільки вони при цьому заглибились у програмування камери iOS, вони створили дуже привабливий застосунок з широкими можливостями ручного управління камерою. Mavis забезпечує ручне фокусування, баланс білого, а також ручну діафрагму, пропонує дисплей рівня звуку та ручне управління вхідним рівнем (підсилення). Крім того, застосунок може записувати в різних форматах, у тому числі 25 зображень за секунду (*Ілюстрація 05-31*) у форматі HD або 4K. Mavis навіть пропонує «реактинг», тобто можливість відображення глибини різкості на зображенні у кольорі.

Ілюстрація 05-31, 32

Однак вікно відшукана є меншим, ніж у всіх інших застосунках: Mavis використовує частину екрана для кнопок ручного керування (*Ілюстрація 05-32*). Це має переваги: усі функції та параметри налаштування видно одразу. З другого боку, деяким користувачам Mavis може здатися трохи перевантаженим. Перший досвід роботи з Mavis є дуже добрим: застосунок працює дуже стабільно, можливо, навіть стабільніше, ніж Filmic Pro, і дає добрі результати. Ще однією альтернативою для телефонів iOS є дуже недорогий застосунок Prometheus Resorder від розробника Ляоюань Гуо. Він підтримує записи 4K, а також повне ручне керування (діафрагма, затвор, фокус) у звичайних форматах (25 кадрів за секунду, 48 кГц аудіо). Інтерфейс є зрозумілим і практичним. За бажання водняний знак можна недорого видалити (приблизно 3 евро).

На завершення — одне практичне правило: багато колег не визначилися з одним застосунком, але мають пристрасть по два на своїх телефонах, якими вони користуються. Застосунки можуть виходити з ладу (зазвичай ще й без поважних причин!). Тому завжди варто опанувати «варіант Б» — другу можливість.

Інтерв'ю з Філіппом Бромвеллом

Філіпп Бромвелл працює репортером, віджеєм та «мобільним журналістом» в ірландському суспільному новиннику RTE в Дубліні. Філіпп знав десятки репортажів зі свого смартфона. Англієць живе в Ірландії близько 10 років, раніше він писав як репортер для BBC з Манчестера та північно-східної Англії. Для RTE Філіпп Бромвелл здійснює багато закордонних відряджень, зокрема на Близький Схід та до США.

Коли ти вперше зіткнувся з «мобільною журналістикою»?

Це мало бути у 2012 або у 2013 році. Я вже протягом кількох років працював відеожурналістом у RTE. Я звик виходити з віджеї-камерою і сам знімати новини. Навіть це не було тоді звичною формою виробництва — нормальним все ще був традиційний спосіб: репортер виходить зі знімальною групою. Тоді я довго розмовляв з Гленом Б. Малкегі (прим. ред.: менеджер із питань інновацій у RTE та засновник «Конференції з мобільної журналістики»), який, мабуть, відіграв найбільшу роль у просуванні «мобільної журналістики» в RTE, а також і далі в Європі. Ми довго говорили про те, що, на його погляд, працює, а що не працює.

Коли ти почув про «мобільну журналістику», чи думав ти, що це може спрацювати?

Скажімо так: я не думав, що це не спрацює. Моя думка була така: треба спробувати і подивитися, які є шанси та які ризики. Я вважав за краще стояти по той бік огорожі, де пробують нові речі, а не по той бік, який закритий для чогось нового. Це вже в мене, напевно, в крові: ще й тому, що я в ролі віджея вже звик їти не лише проторованими шляхами.

Якою була твоя перша історія як «мобільного журналіста»?

Якщо я не помилюся, тоді йшлося про Великодніє повстання в Ірландії 1916 року. Міський архів знайшов старий журнал пожежної служби Дубліна за ті дні. Маю чесно сказати: це спрацювало досить добре. Але, можливо, ще й тому, що я звик знімати сам — у послідовностях, зі значною кількістю великих планів. Я розглядаю iPhone насамперед як іншу камеру. Для мене хоч це й була нова камера, але телевізійна журналістика як така для мене не була новою. Застосунок іще створив кілька невеликих технічних проблем, але ми їх вирішили. Загалом, фільм можна було пускати в ефір.

Як реагують люди, яких ти знімаєш, коли ти з'являєшся зі смартфоном, а не зі звичними оточеннями із цілої телевізійної знімальної групи?

З одного боку, багатьом подобається, коли ти про них повідомляєш. І коли ти їм пояснюєш, що смартфон — це лише інкашва камера, то їм це цікаво. Але, з другого боку, важливо під час зйомки демонструвати достатньо впевненості

та переконання, щоб не створювати відчуття, що ти сам сумніваєшся — у собі чи в техніці. Ми також навчаємо цього журналістів на курсах #Mojo. А ще є теми, де невелике обладнання працює набагато краще: коли ти потрапиш в особливу інтимну ситуацію, з досить складною темою, коли ти особливо зближуєшся з людьми. Тоді непомітна, невелика рамка «мобільної журналістики» добре підходить, щоб менше страшити співбесідників.

Але як бути з тими, хто звик до великого нагтовпу — політиками, наприклад?

Урешті-решт, політики також хочуть донести свою думку: було б нерозумно, якби вони відмовили журналістові зі смартфоном, чи не так?

З якими темами, на твій погляд, #Mojo працює особливо добре?

Я можу пригадати багато тем, де #Mojo протягом останніх кількох місяців у мене добре працювала: РТЄ, можливо, вилучив в ефір близько 50 кінорепортажів #Mojo, які я зняв з колегами. Від ферми з розведення метеликів, яка закривається на літо, до морських укріплень у гавані Дубліна. Цього літа, однак, я також часто відзначав, що багато хороших репортажів про потоки біженців через Європу було створено за допомогою смартфона. Часто серед них були дуже добрі повідомлення, близькі до біженців та їхніх історій. Для цього ідеально підходить легкий смартфон: у журналіста майже немає багажу, він майже зливається з оточенням, майже не повертає до себе уваги і може брати із собою обладнання навіть на великі відстані. Від цього ті репортажі тільки виграли.

Чи є теми, де #Mojo взагалі не працює? Як, наприклад, щодо скупчення камер на пресконференції чи в суді?

На мій погляд, важливо розуміти, що #Mojo не може замінити всі інші способи висвітлення подій. Це просто ще один спосіб описування подій, який іноді підходить добре, а іноді ні. Мені важливо, щоб я міг мати вибір, яку техніку використати, незалежно від того, перебуваю я на місці зі смартфоном чи з віджеї-камерою. А іноді я просто вирішую послати цілу знімальну групу — наприклад, у випадку великого скупчення ЗМІ, якісь раптової завви політика з великою кількістю камер на місці.

Наскільки твоя компанія РТЄ підтримує твою роботу #Mojo?

За європейськими стандартами РТЄ не є особливо великою медіакомпанією, але в Ірландії вона є безумовно найбільшим телевізійним мовником. РТЄ має давні традиції і виробляє телевізійну продукцію у більш традиційний спосіб. Наразі #Mojo вже більше не є тєю проблемою, якої РТЄ боїться торкнутися. На одноденних семінарах ми ознайомили близько 150 колег з тим, на що здатна #Mojo, і близько 20 колег узяли участь у наших чотирьох денних семінарах «Майстер-клас з #Mojo». За цим стоїть певна підтримка

мобільної журналістики. Але потрібен був якийсь час, щоб цього досягти. І сьогодні багато хто на каналі міг би сказати: гаразд, ми теж займаємося «мобільною журналістикою». Але перш за все ми виробляємо телепродукт, як і багато інших мовників Європи — з репортерами, операторами, асистентами звукооператора тощо. Мені хотілось би бачити набагато амбітніший підхід до цієї теми. Щоб ми на більше зважувалися, щоб ми випробували можливість live-streaming, що ми були сміливішими.

А якщо є підтримка з боку колег?

Наша робота сприймається насправді серйозно. І РТЄ відкрила мобільну журналістику для багатьох професійних груп — як для колег із редакції, так і, наприклад, для операторів. Хоча б тому, що інакше не долучились би профспілки. Зрештою, я не думаю, що хтось іще може не бачити великих можливостей, які відкриває ця техніка. Цілком нормальні люди, не журналісти, ведуть прямі трансляції через Periscope і знімають хороші, пристойні фільми. Смартфон демократизує виробництво зображень. Це справді вражає.

А які ж шанси може мати мобільна журналістика з цього погляду?

У країнах з перехідною економікою та країнах, які тільки будують демократичну систему медіа, мобільна журналістика є чудовою можливістю швидко поширити недорогі засоби створення телебачення. З другого боку, сьогодні кожен теоретично може дозволити собі техніку, за допомогою якої можна створювати телебачення або, принаймні, новинну журналістику. Мене дуже вразив мій колишній віджеї-тренер Міхаель Розенблом, коли він сказав, що навколо ходять мільйони кінопродюсерів.

Тож чи не копаємо ми собі могили, бо використовуємо техніку, якою скоро зможе користуватися кожен?

Важко сказати. Я навчився добре розповідати історії. Це моя основна компетенція, а не робота з віджеї-камерою або смартфоном. Я вважаю особливо важливим відкриватися для нової техніки, а не закриватися від неї. За останні кілька тижнів я багато експериментував із застосуваннями, які взагалі не були класичними відеокамерами та програмами для монтажу. Є так багато хороших програм, які не призначені в першу чергу для журналістів, але якими можна робити хорошу журналістику. Тому що вони, наприклад, допомагають створювати графіку або текст на відео, насамперед для мобільного використання. Отож не можна буде стримати іншу тенденцію: наші частки на традиційному телебаченні потроху, поступово зменшуються. Однак наше користування інтернетом зростає — насамперед із мобільних пристроїв. Ми маємо знайти нові способи розповідати історії, які люди хочуть дивитися на своїх смартфонах. І я думаю, що одне рішення — не єдине, але одне з рішень — це мобільна журналістика.

5.

Телебачення в дорозі. Зйомка

Тому що вона пропонує нові можливості для тих, хто розповідає історії в цифровому форматі, для нових форм, які, знову ж таки, пристосовані для мобільного використання.

Ще кілька слів про твоє обладнання: чим ти знімаєш?

Я знімаю з iPhone із самого початку. Я не виходжу з дому без повербанку і завжди маю при собі великий і маленький штатив. Я все ще шукую легкий штатив, який я міг би встановити досить високо, щоб ліній очей під час інтерв'ю була на належному рівні. Але без компромісів не обійтись. Я маю із собою мікрофон iRig та адаптер iRig.

Які застосунки тобі найбільше подобаються?

Я знімаю за допомогою Filmic Pro, як і більшість. Застосунок пропонує насамперед можливість продукувати з частотою 25 кадрів за секунду, що важливо для телебачення в Європі. І мені подобається його інтерфейс. У нього щойно виникли проблеми з останнім оновленням, і половина світу #Mojo хапається за голову й каже: цього не може бути! Ми ж робимо ним телебачення. І дехто забуває, що користується програмою, яка коштує декілька баксів і працює на телефоні. Ось як далеко ми зайшли!

Ілюстрація: спорядження Філіппа Бромвелла

Спорядження Філіппа Бромвелла: iPhone 6S +, штатив «Manfrotto Befree», криглена Shouldergod S1 і Rіg R1-Pro, мікрофон «iRig Mic HD» та адаптер «iRig Pro» для iPhone, лавальє-мікрофон АКС, Gorrіlrod, лінзи-насадкі Pro та освітлювальний прилад «MeiZ LED mesalіght», а також спалах Iblazr.

148

6. Телебачення в дорозі

Монтаж

Резюме

Як монтувати кіносюжети на смартфоні? Які застосунки для цього підходять? На що мають звертати увагу репортери, щоб їхні матеріали за своєю якістю відповідали вимогам телевізійних або онлайн-платформ?

Смартфон — це більше, ніж камера: це також потужний комп'ютер. Привабливість «мобільної журналістики» полягає в тому, що всі робочі етапи на шляху до готового телевізійного репортажу або кліпу для вебсайту можуть здійснюватися на смартфоні. Смартфон пропонує багато можливостей не тільки для зйомки. Є також дуже хороші програми для монтажу зображень. Часто доцільно провести грубий попередній монтаж у застосунках камери: як Filmic Pro або MoviePro, так і Cinema FV5 дають змогу обрізати знятий матеріал, тобто скоротити його на початку та в кінці. Це дозволяє оптимізувати матеріал перед тим, як його імпортувати для редагування в програмі монтажу. Перевага: програмам для монтажу доводиться орудувати меншим обсягом даних, вони реагують швидше і часто стабільніше.

© Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH 2017
B. Staschen, Mobilier Journalismus, Journalistische Praxis,
DOI 10.1007/978-3-658-11783-2_6

149

6.1 Засадниче

З мого досвіду, при монтажі відео найбільшу проблему становить редагування аудіо: вже під час запису слід ретельно виміряти та відрегулювати рівень, щоб пізніше під час монтажу не витрачати значних зусиль на виправлення. На жаль, програми монтажу не пропонують жодних видимих рівнів звуку для окремих кліпів (лише Rippasle Studio Mobile Pro, який буде представлено пізніше, під час прослуховування покаже рівні для окремих звукових доріжок). Отож автори можуть покладатися лише на свої вуха. Однак прослуховування в навушниках зумовлює покращення слухового враження, яке може відрізнитися від враження глядача згодом: той часто сприймає звук через динаміки телевізора або смартфона. Тому кожен сюжет слід також «для проби» прослухати один раз без навушників. Крім того, автори повинні переконатися, що вони працюють із середньою гучністю навушників: якщо навушники виставлені на «повну гучність», то готовий сюжет після збереження матиме занадто тиху модуляцію.

Важлива під час монтажу відео й обчислювальна потужність телефона: крім застосунку для монтажу не слід паралельно активувати занадто багато інших програм. Інакше збільшується ризик того, що програма зависне або вироблятиме некоректні зображення.

Той, хто під час монтажу дотримувався Правила 5-х кадрів, навряд чи матиме проблеми з монтажем: відеомонтаж — це справді мистецтво, про яке пишуть цілі книги. Але й тут є кілька важливих практичних правил, які допоможуть уникнути найбільших помилок. Вирішальним є принцип: окремий кліп має передавати зміст, послідовність із кількох кліпів має забезпечувати чіткі взаємозв'язки. Це означає: план не слід показувати занадто коротко або занадто довго, зазвичай (для актуальних повідомлень на одну-три хвилини) від 1 до 10 секунд. Загальні плани або зняті в стилі репортажу дії часто потребують більше часу для їх осмислення. Великі плани, навпаки, часто спрацьовують, навіть якщо вони коротші. Старе практичне правило, згідно з яким зображення займає 3 секунди, у часи стріміх рекламних фільмів та інтернет-кліпів видається застарілим. Зміна планів та кутів зйомки (розташування камер) полегшує переходи. Схожі плани, навпаки, «стрибають» у монтажі й дратують. Монтують «всередину» панорам або зумів часто буває важко: здебільшого переходи допомагає зробити лише від початку руху до його кінця. Рух на зображенні допомагає зробити монтажі більш плавними: коли щось трапляється на зображенні, око глядача вибачає набагато більше, ніж у спокійних планах. Як правило, монтаж жорсткий, монтажі переходять та інші хитрощі — рідкісні винятки в журналістських фільмах, які використовуються лише у сценах або змінах часу в сюжеті.

При монтажі в #Мою слід звернути увагу на таке:

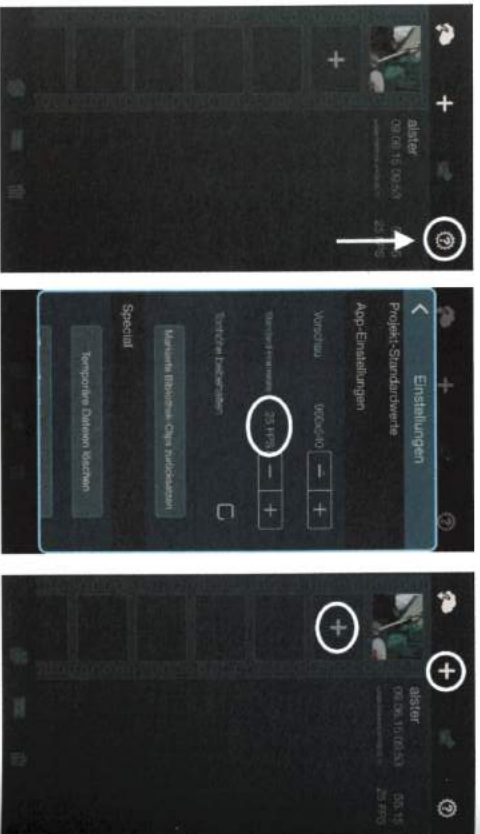
1. Вимкнути інші застосунки
2. Матеріал попередньо проглянути, у разі необхідності попередньо опрацювати (підрізати)
3. Використовувати навушники із середньою гучністю
4. Контролювати звукову доріжку через гучномовець смартфона
5. Діяти плановано, насамперед щодо розподілу звукової доріжки
6. Використовувати значущі кліпи, монтувати змістовні послідовності
7. При монтажі рухи допомагають
8. Уникати монтажних переходів та трюків

6.2 Монтаж на iPhone

Rippasle Studio Mobile Pro — один із найкращих застосунків для редагування для iPhone. Його розробляє Lima Touch — компанія, яка також розробляє і підтримує «маленького брата» — версії робочого столу Rippasle для Corel. Якщо ви купуєте Rippasle, вам слід орієнтуватися на версію Pro, яка має деякі додаткові елементи (наприклад, автоміксер). Головна перевага Rippasle — і, наскільки мені відомо, це робить застосунок у певному сенсі єдиним на ринку — полягає в тому, що під час редагування можна визначити частоту кадрів. Багато програм редагування (включно з iMovie) працюють автоматично в режимі (майже) 30 кадрів за секунду. Однак якщо матеріал знімати з частотою 25 кадрів за секунду для використання на телебаченні PAL, то це не мало б смислу: зображення конвертувалися б під час монтажу спочатку на 30 кадрів за секунду, щоб потім перед трансляцією знову трансформуватися назад. Результатом була б суттєва втрата якості. Rippasle натомість може обробляти матеріал у режимі 25 кадрів за секунду і видавати його знову з такою ж частотою кадрів. Це налаштування можна встановити для всіх проектів безпосередньо у проектному вікні через невеличке зубчасте коліщатко вгорі праворуч (*Ілюстрація 06-01*). Потім як значення проекту за замовчуванням слід встановити 25 кадрів за секунду (*Ілюстрація 06-02*).

Орієнтація робочого вікна Rippasle незвична: програмою краще керувати у вертикальному положенні (горизонтальне відображення радше ускладнює редагування). Це починається вже у проектному вікні (*Ілюстрація 06-03*), в якому або розпочинаються (+) й називаються нові проекти, або відкриті ваються для подальшого редагування старі. У проектному вікні ви можете через стрілку, що показує направо, накопичувати цілі проекти, наприклад,

у хмарних сховищах для подальшого редагування на настільних комп'ютерах. Проекти також можна завантажувати з хмари на смартфон за допомогою стрілки вліво. Це важливі функції для робочого процесу, в якому беруть участь кілька репортерів.

Ілюстрація 06-01, 02, 03

Якщо створюється новий проект Ріпнасле або через дотик відкривається старий, з'являється власне робоче вікно, в якому можна редагувати відео. Воно розділяється на три великі ділянки (Ілюстрація 06-04): у верхньому вікні з'являються медіабібліотека та відео для попереднього перегляду під час редагування. У самому низу з'являється таймлайн (монтажна лінійка) (складається з однієї комбінованої аудіо- / відеодоріжки та трьох окремих звукових доріжок). Між ними розміщена унікальна особливість Ріпнасле — «сторіборд» (розкладування). Вона покаже послідовність кліпів із закладками однакового розміру незалежно від їх відповідної тривалості у фільмі. Користь може виявитися не відразу: навіщо потрібні таймлайн та сторіборд? Але, як покаже мій досвід, саме на маленькому екрані смартфона сторіборд допомагає здійснювати контроль. Один клік на закладці в сторіборд — і таймлайн «мчить» до відповідного кліпу. До того ж, через утримання закладок можна змінити порядок кліпів.

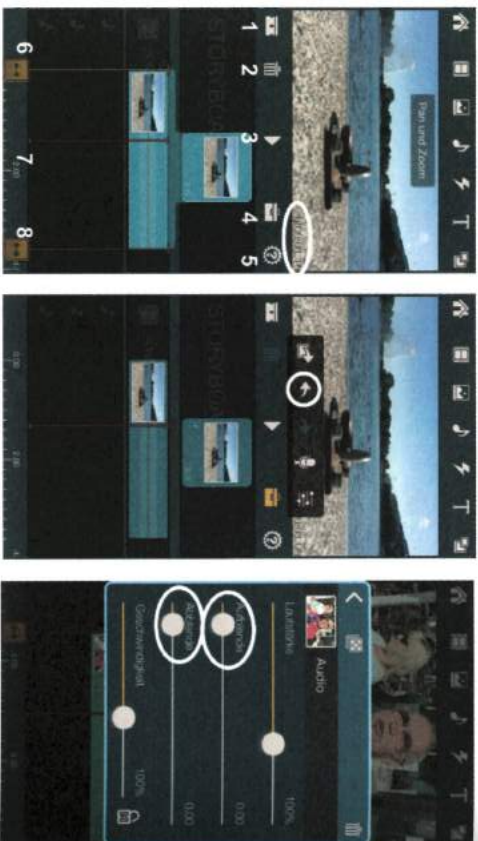
Панель меню над робочими вікнами містить найважливіші функції (Ілюстрація 06-05): через будинок (1) користувач може повернутися до перегляду проєктів, через стрічку пливки (2) — до вибору медіа, які мають стати частиною

фільму. Можна також вставити фотографії (3) та аудіоелементи (4), які і певні переходи (5), наприклад, монтажні переходи й текст (6). Крім того, Ріпнасле має певні «тематичні пакети» (7), які в журналістській продукції використовуються, мабуть, досить рідко. Якщо з бібліотеки вибрано кліп, огляд медіа зникає, а у вікні з'являється репертуар відео (Ілюстрація 06-06). Маркери (1 та 2) можна перемішувати, обраний фрагмент між точками «In» та «Out» можна відтворити (3) перед тим, як відео за допомогою стрілки буде вставлено у таймлайн (4). У такий спосіб усі потрібні кліпи імпортуються у таймлайн.

Ілюстрація 06-04 (текст медіабібліотека та попередній перегляд сторіборд, таймлайн), 05, 06

Відеокліп на таймлайні можна редагувати далі: якщо його торкнутися один раз (Ілюстрація 06-07), то його можна розділити на звуковідтворювальній голові («Playhead», 7) через ярлик у вигляді лева для бритви (1). Через кошик кліп можна повністю видалити (2) або відтворити (3). Через ярлик для інструментів (4) можна отримати доступ до подальших функцій (Ілюстрація 06-08), зокрема функції «Undo» / Скасувати (у колі), за допомогою якої можна скасувати останній крок редагування. Копіювати налаштувань (5) відкриває проєктні налаштування, в яких ми вже встановили, що наш проєкт має редагуватися в режимі 25 кадрів за секунду. Повзунки (6) та (8) — це позначки відповідно «In» та «Out» для кліпу, який можна у такий спосіб подовжити або скоротити. Подвійним дотиком до кліпу відкривається вікно налаштувань кліпу (Ілюстрація 06-09), у якому можна визначити гучність звуку, відкриття та закриття діафрагми, а також швидкість кліпу (пришвидшений рух, уповільнений рух).

Ілюстрація 06-07, 08, 09

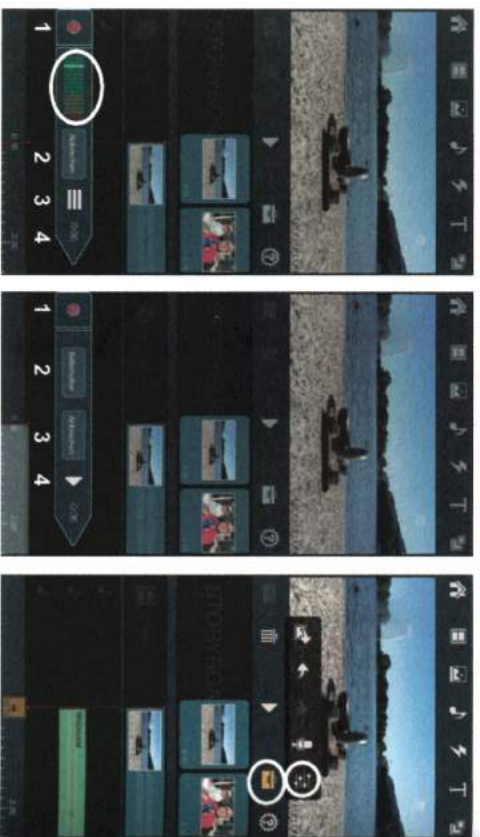
Ілюстрація 06-10, 11, 12

Між окремими кліпами можна вставити переходи, наприклад, монтажний перехід (*Ілюстрація 06-10*). При цьому таймлайн трохи вводить в оману: навіть якщо ефект у таймлайні відображається між двома кліпами, він фактично перебуває над кліпами, пов'язуючи їх безпосередньо між собою.

У журналістських фільмах від переходів часто відмовляються. Якщо так, то прості монтажні переходи трапляються рідко, а також затемнення (вихід із затемнення / згасання) або білі спалахи, використання яких у 99 відсотках випадків зумовлене тільки зручністю: білий спалах (сам по собі радше драгує) використовується для стикування частин інтерв'ю (часто для скорочення висловлювань). Без білого спалаху картинка «стрибне». Однак, на мою думку, монтажні переходи зображення роблять такий перехід більш елегантним. З другого боку, прихильники білих спалахів стверджують, що вони виділяють відредатовані фрагменти інтерв'ю і так досягають більшої прозорості. Проте, як правило, це допомагає проводити інтерв'ю так, щоб головний герой робив належні висловлювання, які можна було б використовувати без обробки.

Існує кілька варіантів редагування звукових доріжок: з одного боку, звук, підключений до відео на першій доріжці, можна налаштувати голосніше і тихіше безпосередньо подвійним кліком на кліпі. Потрійний клік на кліпі, однак, призводить до того, що звукова доріжка автоматично створюється під доріжки (*Ілюстрація 06-11*): звукова доріжка автоматично створюється під відео, тоді як гучність відеодоріжки, навпаки, виставляється на «0» (щоб звук не дублювався на відео- та на окремій звуковій доріжці). Аудіокліпи тепер так само можна (одним і подвійним дотиком) редагувати, перемішувати, вирівнювати тощо. Їх також можна пересувати окремо, щоб створити так звані «overlays» (оверлеї, накладання): при цьому висловлювання гостя інтерв'ю, наприклад, уже починається, поки я в кадрі все ще спостерігаю його дії. Потім він пояснює мені голосом (замість коментара за кадром), що він робить.

Ріпнасє також дає змогу записувати голос за кадром: після завершення монтажу доступ до функції можна отримати через ярлики — ящик для інструментів і мікрофон (*Ілюстрація 06-12*). Відкривається overvoice-рекордер: він уже на тій доріжці, на якій має бути записаний запис (*Ілюстрація 06-13*). Якщо overvoice (накладений голос) треба збергти на іншій доріжці, рекордер можна перемістити по доріжках, використовуючи символ трьох стилізованих доріжок (3). Рекордер показує рівень звуку (обведений колом), який за необхідності можна використовувати для керування зовнішнім мікрофоном. Запис починається після натискання кнопки запису (1). Таймкод (4) запускається. Після завершення запису рівень зникає (*Ілюстрація 06-14*). Звукову доріжку можна прослухати (4), збергти (2), скасувати (3) або перезаписати (1). Якщо запис був успішним, на таймлайні з'являється доріжка «Voiceover». Його можна редагувати, як і будь-який інший аудіокліп.

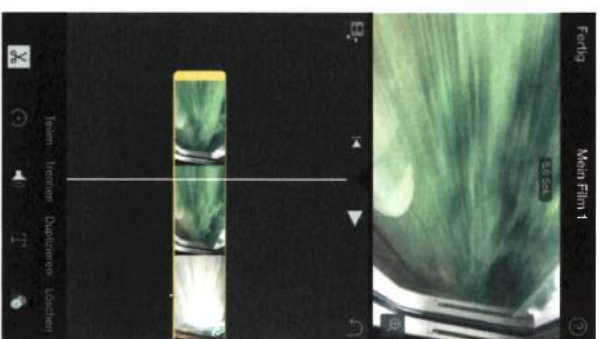

Ілюстрація 06-13, 14, 15

Редагування звуку в Ріпнасле слід запланувати заздалегідь: на яку з трьох звукових доріжок я розміщу які елементи? Хороший приклад: уся атмосфера фільму зібрана на доріжці 1, оригінальні голоси головних героїв — на доріжці 2, а оверлоусе (озвучення) — на третій доріжці. Якщо ви працюєте в такий добре спланований спосіб, ви можете скористатися аудіомікшером, доступним через ярлик із ящиком для інструментів та символ регулятора гучності звуку (*Ілюстрація 06-15*), щоб один раз вирівняти всі доріжки відносно одна одної: атмосфера притишується (доріжка 1, наприклад, до 20-30 відсотків), оригінальний голос і гучність оверлоусе синхронізуються і залишаються на рівні близько 100 відсотків.

Готові фільми зберігаються через символ із ящиком для інструментів: тут приховано квадрат зі стрілкою вправо, що запускає процес відтворення. При цьому журналіст може вирішити, чи слід зберігати фільм на телефоні, чи публікувати його безпосередньо, наприклад, на YouTube чи Facebook. Якщо ви зберігаєте на фотодиску («Фототрафі»), вам слід робити це з тією ж частотою кадрів, у якій фільм має бути знятий та опублікований. Те саме стосується звукової доріжки (зазвичай 48 кГц). Крім того, користувач має вибір між різними режимами якості: відтворювати слід у якості «краща» або «найкраща». Водночас, раніше Ріпнасле у «найкращій якості» інді видавав викривлені зображення, чого не було в «кращій якості». Досвід робить тебе розумним!

У Ріпнасле Studio важко домогтися, щоб так званий оуенау, тобто оригінальний голос в аудіо, уже починав лунати, поки ще демонструється інше зображення. Ріпнасле не пропонує другої відеодоріжки (крім ефекту «картинка в картинці»). Тут важлива видалена робота (у кіпках та таймлайні довжина показується в кожному випадку кадру). Рішення розробники Ріпнасле незбаром виведуть на ринок: Lima Fusion, перший багатодоріжковий редактор для iPhone, зараз перебуває у бета-фазі — чудове, перспективне нововведення, яке ще більше спростить монтаж на мобільних телефонах та приведе його у відповідність з поширеними класичними програмами монтажу.

Ілюстрація 06-16 iMovie (лише iOS)

iMovie — це також солідна програма для монтажу відео. Однак вона має одну велику ваду в порівнянні з Ріпнасле Studio: вона працює тільки в режимі трохи менше ніж 30 кадрів за секунду (29,97 кадрів за секунду). Тому вона не зовсім підходить для продукції РAL. Деякі користувачі вважають інтерфейс iMovie дещо зрозумілішим, ніж у Ріпнасле Studio. Для мене, однак, Ріпнасле ближче до звичних професійних програм монтажу, тоді як iMovie, на мою думку, трохи специфічна. Суттєва проблема iMovie — неточне редагування: найменша можлива корекція при обрізанні кліпу становить

0,1 секунди — це робить покадровий монтаж неможливим. Переходи між кліпами завжди зображуються як символ діафрагми, навіть якщо монтажний перехід не передбачено. Це часто ускладнює синхронізацію відео та звукових доріжок, де на переходах не зображуються затемнення. Однак, якщо ви працюєте переважно для Інтернету чи NTSC, вам слід спробувати iMovie і зважити всі «за» і «проти». Зрештою, смак також впливає на рішення. Деякі програми монтажу більше підходять одній людині, інші — іншій. На жаль, iMovie «з'їдає» близько 700 МБ дорожочинної пам'яті, тоді як Ripmacle Studio потребує лише близько десятиєї частини цього — ще один аргумент для застосунку, представлено далі.

6.3 Монтаж на телефонах Android

Kinemaster — це чудовий застосунок для редагування відео на телефонах Android (ілюстрація 06-17—Kinemaster). Він ретельно розроблений і влоско-налений протягом багатьох років і пропонує багато важливих функцій. Деякі телефони з певними процесорами, наприклад, уже можуть використовувати другу відеодоріжку (подробити на вебсайті розробника). До того ж, Kinemaster, наскільки мені відомо, — єдиний застосунок, який не змінює частоту кадрів обробленого матеріалу. Це означає, що під час редагування через Kinemaster користувачі не можуть конвертувати матеріал в інші частоти кадрів. Разом із тим матеріал, знятий з частотою 25 кадрів за секунду, після редагування в Kinemaster і далі залишається у форматі 25 кадрів за секунду, тоді як інші застосунки (наприклад, PowerDirector) працюють з частотою 30 кадрів за секунду. Проблема Kinemaster полягає в моделі оплати: плата за застосунок не одноразова, розробники вимагають купити абонемент з регулярними внесками (підписку), тому для випадкових користувачів Kinemaster купувати не вигідно.

Ілюстрація 06-17, 18

Kinemaster також при відкритті спочатку показує вид проекту, хоча й у горизонтальному форматі (ілюстрація 06-17): тут можна змінити кілька основних налаштувань (1), показати довідкові сторінки з короткими відео (2), а також зв'язатися з підтримкою Kinemaster (3). За допомогою фотозакладки (5) можна створити новий проект, а за допомогою фотозакладки (5) можна знову відкрити для подальшої обробки вже розпочатий проект. Після короткого проміжного кроку, на якому відео можна відтворити або відхилити, відкривається вікно редагування (ілюстрація 06-18). Під великим вікном попереднього перегляду (1) розгортаються таймлайн (2), праворуч від вікна попереднього перегляду — меню у формі копішати або торта. Тут можна записувати відео (3), але для цього я рекомендую вже представлені застосунки для камери. До того ж, можна імпортувати відео (4) та аудіо (5), а також накласти на зображення (7) шрифти та інші елементи. Мікрофон (6) можна використати для запису озвучення після редагування. Крім того, попередньо змонтоване відео можна програвати у повноекранному режимі (8). Повернення до проектного меню вибирається за допомогою символу (9).

Ілюстрація 06-19, 20

Прості кліпи можна імпортувати через медіабібліотеку (ілюстрація 06-19). Відповідні кліпи переносять на таймлайн простим дотиком. Тут їх після дотику можна редагувати (край кліпу стає червоним) (ілюстрація 06-20). Для цього доступні різні функції: від обертання та дзеркального відображення (2) через монтаж та розділення (3), ефекти (4), зум на відеофрагменти (5), що, однак, завжди означає втрату якості, до зміни частоти кліпу (6) та інші опції (прокрутити далі донизу). Важливе при редагуванні положення покажчика відтворення (playheads) (2). Тут кліп, наприклад, можна розділити. Також є можливість обрізати кліпи: якщо кліпу торкнутися і вибрати опцію «різати / розділити» (3), на початку та в кінці кліпу з'являться жовті зони охолодження, за допомогою яких довжину кліпу можна легко змінити.

Ілюстрація 06-21, 22

Кінемастер також з'єднує на відеодоріжці рухомі зображення та звук. Однак, як і в Rinnacle Studio, звукову доріжку можна розділити. У меню «Різати / розділити» є опція «Витягти аудіо» (06-21): гучність з'єданого з відео звуку автоматично встановлюється на «0», а під відеодоріжку створюється невелика звукова доріжка. Звукову доріжку можна обробляти окремо, навіть регулятори тону можна детально контролювати вручну через меню «Крива гучності» (Ілюстрація 06-22). Важлива також маленька канцелярська кнопка (справа в колі): через неї можна закріплювати кліп на таймлайні, щоб він більше не ковзав під час редагування, створюючи, наприклад, асинхронність між звуком та зображенням.

Ілюстрація 06-23, 24

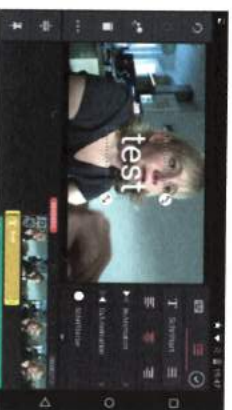
Через мікрофон можна записати озвучення (функція 6 на Ілюстрація 06-18). Для цього Kінемастер забезпечує рівень звуку, а також приймає зовнішні джерела звуку, такі як підключені мікрофони. Через аудіоімпорт (функція 5 на Ілюстрація 06-18), до того ж, можна імпортувати музичні твори, які мають бути використані у відео.

Kінемастер також пропонує найширший спектр так званих «рівнів» функцій (Ілюстрація 06-24). Особливо цікава тут додаткова відеодоріжка (1), яка, однак, доступна лише на певних моделях телефонів (див. вище). Водночас рухоме зображення може бути повністю або частково накла-

дене на інше. На відміну від професійних програм монтажу на настільних комп'ютерах, відповідно видно, однак, не верхню, а нижню відеодоріжку. Ця функція чудово підходить для редагування фільмів з оригінальним звуком. При цьому безперервний розповідний оригінальний голос головного героя може розміщуватися на відеодоріжці та багаторазово «підрізатися» зображеннями його дії (Ілюстрація 06-25).

Ілюстрація 06-25, 26

Через інші рівневі функції можна вставляти фото (2), наносити так звані стікери (маленькі графічні елементи) (3) та вставляти тексти або писати щось від руки (4 та 5). Текстова функція, зокрема, відносно гнучка і підходить для створення як заголовків або кінцевих титрів (зазначення джерел), так і субтитрів для відео (Ілюстрація 06-26): зі зростанням використання відео на мобільних пристроях виникає питання про те, як часто це сприймається «звичний» телевізійний звук. Багато відеопорталів, включно з AJ +-Net, починають передавати контент не через озвучені тексти за кадром, а через «Captions», тобто вставки тексту; а оригінальні голоси супроводжуються субтитрами.

Ілюстрація 06-27, 28

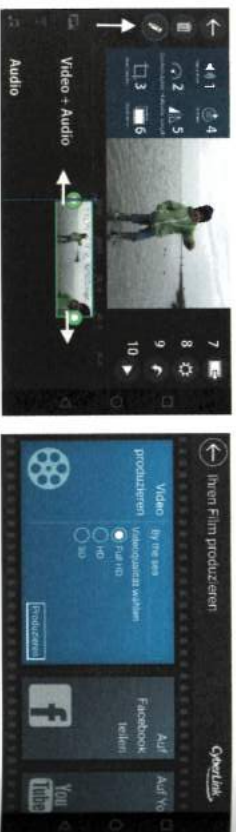

Переходи між відеокадрами регулюються через символ монтажного переходу (Ілюстрація 06-27). Це може бути трохи незвичним для журналістів, які звикли до монтажу на настільних комп'ютерах (як і у випадку з Rinnacle): незалежно від довжини та типу переходу цей маленький ква-

драт «звисає» між кліпами, ніби вони не переходять безпосередньо одне в одне. Це також стосується ситуації, коли спрваді йдеться про жорсткий монтаж: сірий квадрат з простою вертикальною лінією символізує найпоширеніший з усіх переходів.

Після монтажу матеріал зберігається в галереї (ілюстрація 06-28) або публікується безпосередньо на Facebook чи YouTube. Якщо зйомка велася у формат Full HD, то відтворювати слід також у Full HD. Частога кадрави (Frame rate in fps) залишається такою ж, як буде описано далі. Важливо не закривати програму під час процесу збереження: для створення відео без помилок Kinemaster потребує повної обчислювальної потужності смартфона.

PowerDirector (Android) — це альтернатива Kinemaster на телефонах Android. Цей застосунок простіший і пропонує менше можливостей. Разом із тим, віднедавна він також дає змогу на певних телефонах використовувати другу відеодоріжку, наприклад, для модульовання монтажних фрагментів оригінального голосу. Крім того, застосунок можна використувати для монтажу вертикальних відео (наприклад, у форматі 9:16). Нажаль, не можна виділити звукову доріжку із комбінованої відео-/звукової доріжки. PowerDirector зберігає файли у форматі 29,97 кадрів / с, тому для трансляції на телебаченні їх треба знову конвертувати, а це призводить до втрати якості. З другого боку, цих функцій цілком достатньо для сучасної журналістики, наприклад, онлайн. Старі моделі Android до того ж краще справляються з менш складним застосунком, ніж з Kinemaster. Це одна перевага: PowerDirector купують за одноразову оплату; абонемент із регулярною оплатою, як у Kinemaster, не потрібен.

Ілюстрація 06-29, 30

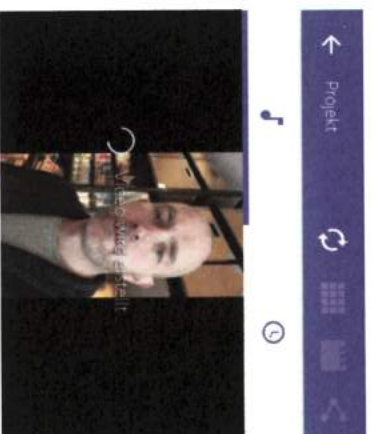
PowerDirector також пропонує під вікном попереднього перегляду шкалу таймлайн (ілюстрація 06-29). Вона складається з комбінованої відео- та звукової доріжки, доріжки для текстів і окремої звукової доріжки, на яку також можна записати оверлоєс (через «Додати аудіо»). Кліпи можна редагувати через символ олівця. Їх можна обрізати безпосередньо

через зелені кнопки на початку та в кінці кліпу (білі стрілки). Крім того, можна регулювати гучність (1) і швидкість (2) кліпу, вибирати фрагменти зображення (3) та змінювати напрям (4). Кліп також може бути віддзеркалений горизонтально (5) або продубльований. Фільм можна «виготовити» через символ півки зі стрілкою (7) (ілюстрація 06-30): його можна або зберегти в галереї, або поширити безпосередньо на Facebook або YouTube. Деякі налаштування можна зробити за допомогою коліщатка (8). До проєктного вікна, з якого і запускається програма, користувачі можуть потрапити через стрілку (9). Відео в повноекранному режимі можна відтворити через символ «Play» (10).

Ілюстрація 06-31 VivaVideo

VivaVideo (Android, iPhone) (ілюстрація 06-31) — дуже популярний застосунок для редагування відео, орієнтований на широкий ринок. Частини редагування, до того ж, виконуються у хмарі, тому робота з VivaVideo без хорошого каналу передавання даних проблематична. Редагувати відео в застосунку дуже просто, проте багато додаткових функцій недоступні. Той, хто цінує професійний таймлайн при редагуванні, буде розчарований. До того ж, VivaVideo створює лише фільми з роздільною здатністю 640 x 368 пікселів, тобто непридатні для використання на телебаченні, та й в інтернеті також помітна різниця в якості.

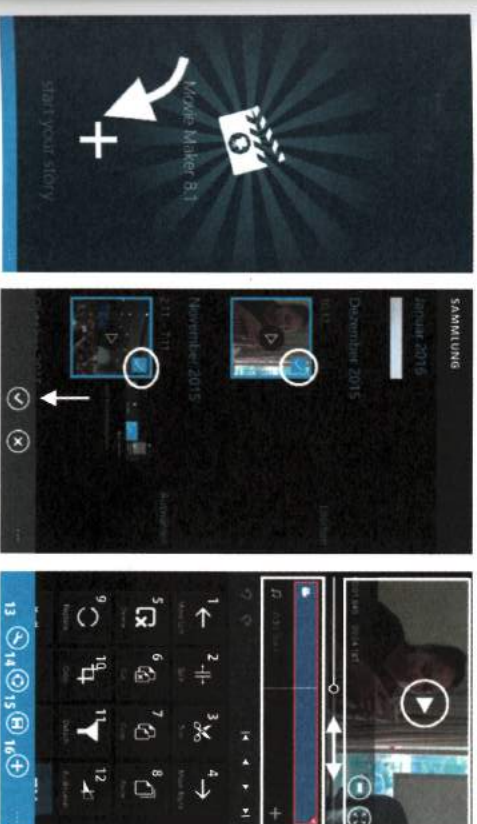
Ілюстрація 06-32 Adobe Clipr

Ще одна можливість для монтажу — Adobe Clipr (ілюстрація 06-32): він має (поки що?) далеко не всі функціональні характеристики, наявні у PowerDirector або Kinemaster. Зокрема, детальне редагування звуку майже неможливе. Adobe Clipr здається через це дешо дивним: інтерфейс, наприклад, з автоматизованою композицією сцен нагадує програми, орієнтовані на широкі маси. З другого боку — і це перевага Adobe Clipr — застосунок впливається в робочий процес, який може закінчитися редагуванням за допомогою Adobe Premiere на настільному комп'ютері. Це, своєю чергою, може бути привабливим, особливо, коли репортер на вулиці початково монтує сирій матеріал, з якого потім у монтажі виготовляється готовий продукт.

Популярний серед деяких #MoJo's також застосунок WeVideo, але він теж (частково залежно від телефону) не відтворює «Full HD» й, отже, конвертує з пониженим хорошим кіноматеріал, тобто погіршує його.

6.4 Монтаж на телефонах Windows

Для монтажу на телефонах Windows найкращий застосунок — це Movie Maker. Як і Pinnacle Studio для iPhone, він призначений для вертикального використання. Movie Maker також відрізняється у важливих функціях від класичних програм монтажу на настільних комп'ютерах: безпосередньо на таймлайні мало що можна зробити. Обробка в основному здійснюється за допомогою функцій редагування, які, відповідно, відкривають нові вікна. Кліп, наприклад, не переміщується безпосередньо через «Дотик і утримання», а лише через функції меню «Move Left» (пересунути вліво) або «Move Right» (пересунути вправо). Movie Maker пропонує лише комбіновану відео- та аудіодоріжку, а також додаткову звукову доріжку. До того ж, програма, як на мене, відносно повільна.

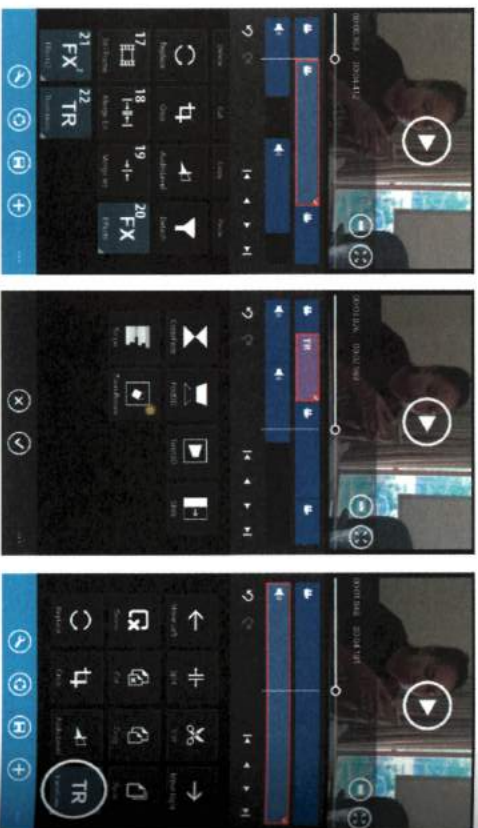

Ілюстрація 06-33, 34, 35

Movie Maker починає роботу з проєктного вікна: «Start your story» (Почни свою розповідь) (ілюстрація 06-33). Через символ «Плюс» відкривається медіабібліотека (ілюстрація 06-34), в якій вибираються окремі кліпи (синя галочка). Після вибору перших кліпів (інші можна імпортувати пізніше) вибір підтверджується через білу галочку (стрілка). Відкривається вікно редагування (ілюстрація 06-35).

Вікно редагування Movie Maker розділено на три великі ділянки: вгорі — вікно попереднього перегляду, під ним — таймлайн. Між ними розташована

робоча зона для головки відтворення (позначена стрілкою). На самій шкалі таймлайн відтворувальну головку, показану як лінію, переміщати не можна. Під шкалою таймлайн різні опції редагування займають майже половину екрана. Кліп позначається торканням до нього, після чого його можна перемістити на один кліп ліворуч (1) або праворуч (4) у послідовності кліпів, а також на відтворувальній головці розділити на два кліпи (2) або обрізати по краях (3). Його можна видалити (5), скопіювати (6) та вставити (8). Крім того, його можна замінити іншим кліпом (9) — довжина та положення кліпу при цьому зберігаються. Ще з кліпу можна вирізати секцію («Стор», 10). Важлива також наступна функція: через «Detach» (11) звукову доріжку можна відокремити від відеокліпу. Під відтедоріжкою створюється нова аудіодоріжка. Також можна змінити гучність кліпу (12). На синій панелі в нижній частині зображення можна зробити налаштування (13), які Movie Maker застосовує до всіх кліпів: наприклад, можна змінити тривалість вставлених нерухомих фото або відключити гучність усіх кліпів. Через символ «Share» (14) фільм можна поширити на YouTube, в Instagram чи в інших соціальних мережах. Його можна зберегти на телефоні через символ дискети (15). За допомогою кнопки «Плюс» є можливість додати інші медіа (16).

Ілюстрація 06-36, 37, 38

Варіанти редагування відео різноманітні (Ілюстрація 06-36): з рухомого кліпу можна створити нерухомий кадр і вставити його на таймлайн (17). На головці відтворення (19) кліп можна об'єднати з усіма сусідніми (18) або

лише з наступним в один кліп. Багато ефектів (20 і 21) радше доступим для журналістських фільмів. Із переходів (22), як правило, будуть додатними лише класичні монтажні переходи, які тут називаються «Crossfade» (плавною переходом) (Ілюстрація 06-37).

Для редагування звуку наявне меню: після торкання аудіокліпу з'являється багато функцій, уже описаних вище для відеокліпів (Ілюстрація 06-38). Важливий перехід — вихід із затемнення та затемнення (Fade In/ Fade Out) — ховається за пунктом меню «Тр» (переходи) (Ілюстрація 06-39).

Після завершення редагування готовий фільм можна зберегти через символ дискети. З'являється підменю (Ілюстрація 06-40), в якому представлено кілька опцій: аудіодоріжку можна експортувати окремо у форматі MP3, проєкт для Movie Maker можна зберегти як файл проєкту для подальшого редагування, а потім знову відкрити лише за допомогою Movie Maker. Проєкт можна передати через Wi-Fi або — і це вирішальна опція — зберегти завдяки «Save video». Нове вікно пропонує різні опції (Ілюстрація 06-41). Залежно від призначення фільм слід зберігати у форматі HD із необхідною частотою кадрів (для PAL 25 кадрів за секунду). Що вища швидкість передавання даних, то вища якість та потреби в пам'яті. Вибрані тут у прикладі 15 Мбіт / с перебувають радше на нижньому краї шкали доцільних швидкостей передавання даних.

Ілюстрація 06-39, 40, 41

допомогою багатьох програм, наприклад, Premiere Pro пропонує хорошу функціональність для 360-градусних відео. Windows MovieMaker також може монтувати сферичний матеріал MP4, навіть якщо він під час монтажу і відображається викривленим. Щоб підкласти саундтрек під відео, загалом достатньо MovieMaker. Після редагування відбувається його завантаження на відеопортал, але не кожен із них годиться.

Для 360-градусних відео потрібен плеєр, який може передавати сферичне враження, тобто який «розуміє» 360-градусне зображення. YouTube і Facebook запровадили такі плеєри. Інші відеопортали (як-от Vimeo) (поки що) цю функціональність не пропонують. Під час завантаження дуже важливо забезпечити 360-градусні відео відповідними метаданими, своєрідним ключем від дверей: якщо файл MP4 принесе із собою цей ключ від дверей, YouTube або Facebook знають, що їхній плеєр повинен показувати відео у 360 градусах. Тому після завершення обробки файл MP4 треба забезпечити метаданими. На настільному комп'ютері це робить безкоштовний застосунок «360 Video Metadata».

Нагомість редагування на смартфоні все ще перебуває в зародковому стані. Однак відео можна повністю відредувати й через смартфон: після того, як його зняли за допомогою 360-градусної камери, воно переноситься на смартфон. Потім через застосунок воно конвертується і зберігається в галереї зображень. Там його можна редагувати — наприклад, за допомогою PowerDirector (див. розділ 6.3.). Готовий фільм знову відтворюється, і його слід забезпечити метаданими. У Google Play Store є застосунок «Vrfix», який виконує роботу вже на телефоні. Його запрограмував Пол Гейлі — завзятий «мобільний журналіст». Але програма все ще досить громіздка і потребує певного доопрацювання (інструкція 09-08). На мій погляд, насамперед важко знайти готові відеоролики на телефоні, оскільки файлове меню застосунку дуже повільно реагує та не показує ескізів.

На iPhone і телефоні Windows редагувати 360-градусні фільми поки що неможливо: хоча тут програми для монтажу дозволяли б редагування, але я поки що не знаю жодного застосунку для iOS або Windows, за допомогою якого на смартфоні можна було б додавати метадані.

Пов'язані посилання

- Vice. „Marsch den Millionen“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <https://news.vice.com/article/chris-milk-spike-lonze-and-vice-news-bring-the-first-ever-virtual-reality-news-cast-to-sundance>
- BLVD. 360-Grad-Video von einem Flüchtlingsboot im Mittelmeer, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <http://www.blvd.de/roitik/ausland/fluechtlingskrisse/das-dramatische-360-grad-video-von-der-fluechtlingsrettung-44571444 bild.html>
- Ryot News. „Welcome to Aleppo“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: https://www.youtube.com/watch?v=Nxxb_7wzylI
- Immersiv.ly. „Hongkong Unrest“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: www.hongkongunrest.com
- Wall Street Journal. „Is the Nasdaq in another Bubble?“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: [http://vrse.com/watch/hyt-mag-vr-walking-new-york/](http://graphics.wsj.com/3d-nasdaq/New-York-Times-Mag.„Walking News York“, zuletzt abgerufen am 10. Juni: http://vrse.com/watch/hyt-mag-vr-walking-new-york/)
- Des Moines Register. „Harvest of change“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <http://www.desmoinesregister.com/pages/interactives/harvest-of-change/>
- The Guardian. „6 x 9: A Virtual Experience of Solitary Confinement“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <http://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2016/apr/27/6x9-virtual-experience-of-solitary-confinement>
- Miguelicz, Geri & Zacharia, Janine. Stanford Journalism Program's guide to using virtual reality for storytelling — dos & don'ts. Zuletzt abgerufen am 4. September. <https://medium.com/@StanfordJournalism/stanford-journalism-programs-guide-to-using-virtual-reality-for-storytelling-dos-don-ts-f6ca15c7ef5c#.1hzen8v6p>
- Madary, Michael & Metzger, Thomas K. „Real Virtuality: A Code of Ethical Conduct. Recommendations for Good Scientific Practice and the Consumers of VR-Technology“. In: Frontiers in Robotics and AI. Zuletzt abgerufen am 26. Oktober 2016: <http://journal.frontiersin.org/article/10.3389/frobt.2016.00003/full#>

Інтерв'ю з Мартіном Геллером

Мартін Геллер працює журналістом і репортером у Берліні. Він заснував компанію «InToVR», яка розробляє формати 360 градусів та VR. До того ж він керівник із відеоінновацій медіагрупи Weitz24 в концерні «Аксель-Шпрінгер-Ферлаг». Він створив світову віджей-команду і брав участь у розробленні нових форм «мобільної журналістики».

Чому 360-градусні відео та віртуальна реальність взагалі цікаві для журналістів?

Найближчими роками значення VR буде зростати й журналістиці в такому разі краще бути «всередині», ніж «зовні». Усе більше людей матимуть окуляри VR удома — чи буде це через один, через три або через п'ять років, мені важко сказати. Вони споживатимуть усе більше і більше контенту в таких окулярах: розваг, ігор, спілкування. І тут не можна без журналістського контенту: журналістика має бути присутньою на всіх платформах поширення. До того ж, VR має особливий ефект, особливу емоційну глибину. Занадто часто цитований вислів «машина емпатії» справді відповідає дійсності: люди ближчі до історій, бо вони живуть практично всередині самих історій. Ми можемо доправити людей туди, куди б вони нікше, мабуть, не могли потрапити. Ось про що мова, на мій погляд. Йдеться також про те, щоб розповідати історії про людину, але місце завжди має вирішальне значення. Перегляд 360-градусного контенту за допомогою мобільного телефона або настільного комп'ютера я вважаю приємною забавкою, добрим входженням у форму. Багато хто навіть вважає це дивовижним, але всю свою силу носії розвиває лише в окулярах VR.

Чи може 360 градусів також допомогти масмедіа в дискусіях щодо правдоподібності та автентичності, ключове слово: «брехлива преса»?

Безперечно. Я думаю, я впевнений, що віртуальна реальність може підвищувати правдоподібність у журналістиці та й насправді робить це. Ми постійно отримуємо реакцію глядачів, які пишуть: «Добре ми змогу дивитись і на Інший бік». Це схоже на стрим-трансляцію. 360 градусів також особливо чесний засіб, тому що ми показуємо всю картину навколо. Ми як журналісти усуваємося: хоча ми й вирішуємо, де стоїть глядач і звідки він на щось дивиться, але на що саме спрямований його погляд, як довго він на щось дивиться, залежить від глядача. Тож ми ведемо його значно менше, ніж у звичайних історіях. Глядач отримує більше самостійності.

Що це означає для сторітелінгу, якщо ми менше ведемо глядача: як можна структурувати та розповідати історії, коли наші глядачі можуть дивитися практично куди завгодно?

З одного боку, я маю дати глядачам набагато більше часу. Монтажний приєм триває не три чи п'ять секунд, а від 12 до 30 секунд. Це також означає, що нам треба ретельніше продумати, де відбувається ця картина, нам треба набагато точніше планувати. Тож 360-градусний запис трохи нагадує театр, наприклад, де ви плануєте декорацію, відкриваєте завісу і знову закриваєте її, а потім маєте іншу декорацію. Я не можу спрямовувати увагу аудиторії через операторську роботу чи монтажні прийоми, а лише через те, що, з одного боку, я вибираю місце, а потім у межах цих місць щось організую чи даю чомусь організуватися.

Є хитрощі, як можна трохи спрямовувати увагу глядачів, наприклад, через рух у кадрі: коли в кадрі рухається людина, яка активно присутня, значна частина глядачів дивиться цій людині вслід. Отже, тієї миті, коли сцена закінчується і починається наступна дія, я можу згодуватися, куди дивиться більша частина глядачів. Крім того, я можу багато чого вирішити за допомогою звуку: тієї миті, коли я стою в тюремній камері і двері голосно грюкають, я можу припустити, що глядач дивиться в бік цих дверей. Однак для сферичного звуку мені потрібні пристрої, які можуть його записувати, а глядачі повинні мати змогу його відтворювати.

Як редактор я можу працювати з начитаним текстом — завдяки цьому я також можу керувати увагою. Але зрештою глядач має повну свободу дивитись туди, куди хоче. Ось чому багато хто також каже після перегляду 360-градусного фільму, що вони могли б його переглянути ще раз, бо є багато такого, чого вони ще не бачили.

Де перебуває репортер при 360-градусних зйомках: у кадрі чи він повинен ховатися?

Я вже колись намагався як репортер стояти в кадрі і вести репортаж, горвочий прямо в камеру. Але я не думаю, що це найкраща форма VR-журналістики. Чому? У класичному репортажі репортер перебуває на місці як представник глядача і збирає враження, які передає. Однак у VR ми приводимо глядача на місце.

Тобто репортеру не потрібно ще й грати там якусь роль. Моя чітка порада майже в усіх ситуаціях: репортер повинен відступити і ніби «сховатися». Однак бувають ситуації, коли ви не можете залишити камеру наодинці.

Сферичне звучання все ще досить складна проблема як під час запису, так і під час відтворення. То що б ти порадив стосовно звукозапису?

Зазвичай я ховаю невеликий пристрій звукозапису в кімнаті або на місці дії. Чому? Тому що звук самих камер часто недостатньо хороший. Зупинімося на прикладі тюремної камери: записувальний пристрій можна поставити під ліжком або за туалетом. Звук має бути правильним, щоб не руйнувався ефект занурення. Але він не обов'язково повинен діяти просторово, хоча це було б ідеально. Звук — це непросто, це проблема, але я вважаю, що наразі ми маємо працювати з невеликими пристроями звукозапису, які бажано ховати.

Ця книга насамперед стосується «мобільної журналістики», тобто нехитрої зйомки, матеріалів, які можна швидко завантажити за допомогою мобільного телефону. Тож акцент робиться на менших камерах, таких як Theta S або Samsung 360. На твій погляд, ці маленькі камери взагалі мають сенс?

Ricoh Theta S я б не рекомендував, поки вона має роздільну здатність лише «Full HD». За допомогою інших цих простих камер, які забезпечують 4K або майже 4K, можна створювати контент, який функціонує на вебсайті або в соціальних мережах, але за допомогою яких ви не отримаєте приз у галузі 360-градусного відео. Загалом я вірю, що можна побічно створювати 360-градусні відеоролики, якщо знаєш як, якщо маєш навички. Під час кризи біженців я послав одну репортерку на Балкани. Вона насамперед робила 360-градусні відео та за допомогою смартфона робила стрим-трансляції й невеликі мобільні відео. Вона забезпечувала високу якість в усіх дисциплінах — але лише тому, що робила це не вперше. Тобто зйомка побічно 360-градусного відео кожні шість місяців, як правило, не забезпечує тієї якості, яку я собі уявляю.

Яку ж якість ти собі уявляєш?

Найголовніше — це висока роздільна здатність — 4K в рівнопрямкутній панорамі. Переходи між окремими лінзами мають бути плавними. А камера завжди повинна стояти дуже спокійно, найкраще — на штативі. Рухи можливі, якщо глядач може їх зрозуміти: наприклад, поїздка на судні, машині або моторолері Vespa. Я орієнтую продукцію на те, щоб вона давала змогу отримувати хороший ефект від окулярів VR, як, наприклад, Samsung Gear VR. Я завжди кажу на семінарах: «Уявіть собі, що камера — це голова вашого глядача і, відповідно, наскільки обережно ви повинні поводитися з камерою».

У 80-х роках у деякого з нас на носі були картонні окуляри з червоним та зеленим. Це чудове тривимірне телебачення не прижилося. То чому ж має прижитися VR з набагато складнішою технікою як у виробництві, так і в споживанні?

Це питання часу, а не питання, чи приживеться VR. Різниця з хайпом навколо тривимірного телебачення велика, тому що ми маємо тут справу з новим етапом еволюції. Спочатку ми бачили рухomi зображення дуже далеко, разом із багатьма іншими людьми — у кіно. Потім рухоме зображення прийшло додому, в коло сім'ї — із телевізора. Зараз телебачення в руках окремих осіб — завдяки смартфонам. Наступним еволюційним кроком є те, що рухоме зображення сприймаємо очима. Глядач пірнає в рухоме зображення. Цей елементарний етап еволюції так чи інакше настане. Питання в тому, чи через три, п'ять або десять років, 360 градусів будуть цілком нормальною частиною медіаіксу, як і інші форми, наприклад, стрим-трансляція. Я вважаю, що це буде одна з багатьох дисциплін, яку ми не повинні ні переоцінювати, ні недооцінювати.

Ілюстрація: оснащення Мартіна Геллера © Martin Heller / IntoVR.de

Оснащення Мартіна Геллера: легкий штатив («максимально вузький, щоб ніжки не закривали занадто багато зображення» — «використання штатива обов'язкове»), роз'єм USB з кількома гніздами («вам потрібно підзаряджати в дорозі, і не лише камеру»), криглenna Freedom 360 із шістьма екшн-камерами «GoPro Hero 4 Black Edition» («якщо приміщення не занадто тісне, я насаджую на нього, якість зображення на вищому рівні — звичайно з викруткою, щоб можна було міняти батареї»), криглenna Kodak SP 360 («також може використовуватися в трюхи тісніших приміщеннях»). Запасні батареї, лінія радіозв'язку Senhiser EW 100 з мікрофоном, що закриплюється, звукозаписувач Zoom H2N («тому що він досить малий, його часто можна легко сховати під час відеозапису»), набір камер «спина-до-спини» (back-to-back) на основі камер GoPro з надзвичайно ширококутними об'єктивами «Eptapiu 250» («великий кут огляду камер під час зйомки надає більшу гнучкість, особливо в процесі постобробки. Не забудьте про дві кришки для захисту прикріплених ліній»), смартфон («для контролю зображень у застосунках або також для фотографій як ескізів / попереднього перегляду зображень»).

ПІСЛЯМОВА

«Мобільна журналістика» означає свободу, особливо в країнах, де немає вільних, незалежних медіа. Але й тут «mobile reporting» створює нові проблеми для журналістської свободи: бути більше зовні як репортери, на місці, разом із тими, про кого ми робимо репортажі. Від Йобста Плотта, колишнього директора NDR і голови ARD, я дізнався, як важливо щодня заново відстоювати цю свободу і так забезпечувати нашу незалежність. Прикро, що сьогодні все частіше про це забувають.

Написати книгу про #Mojo — це майже все одно, що написати книгу про небо, повне хмар, або прибити пудлинг до стіни: технічні зміни відбуваються швидше, ніж будь-який друк книги. А тому я намагався не описувати в деталях найновіший застосунок чи обладнання, а подати чорнові лінії та, насамперед, ідеї щодо того, як можна реалізувати «Mobile Reporting». Я нетерпляче чекаю на будь-які доповнення або виправлення: bioern@bioernsta.de.

Друзі в дорозі: цієї книги не було б без Глена Б. Малкені (RTE), який відкрив мені очі на мобільну журналістику (#Mojo), і не тільки мені: він поширює своє вчення з невгамовною енергією, насамперед шляхом організації щорічної «Конференції з мобільної журналістики» в Дубліні. Він вірив у потенціал #Mojo ще до того, як я взягалі про це почув. І разом з іншими він просував #Mojo та допомагав розробляти програму забезпечення й об'єднання. Прикладами для наслідування у #Mojo є також Ніколас Гарнет (BBC), Марк Бланк-Сеттл (BBC) та Філіп Бромвелл (RTE).

Багато порад та хитрощів у цій книжці походять від моїх приятелів по Мою, таких як Вютсе Феллінга (Оттор Frieslan), Бернгард Ліль (Гамбург), Юсуф Омар (Nindustan Times), Флоріан Райхардт (Smartfilming), Філіп Вебер (stern.de), Пол Гейлі, Марк Ієн, Корінн Поджер, Маттіас Слун, Анджела Кей, Б'янка-Марія Ратай та багатьох інших. Тут слід також зауважити: коли в цій книжці згадуються «мобільні журналісти» (#MoJos), завжди маються на увазі як чоловіки, так і жінки. Дякую за численні обговорення, ідеї та пропозиції. Без Norddeutscher Rundfunk і моїх керівників там я не мав би ні місця, ні можливостей експериментувати з Мою. І останнє, але не менш важливе: команда NDR "NachtNewsLab", а також багато колег з NDR та ARD Aktuell (включно з Біргіт Клумп, Міхаелем Вегенером та іншими) дали багато імпульсів та ідей. Моделями послужили зокрема Зузанне Штіхлер, Фредерік Койнеке. Бенямін Унгер надав мені хороші фотографії для прикладів. Дякую!

Навіть важливішою за журналістику в цьому житті є моя сім'я. Без Джессіки не було б цієї книги (як і багатьох інших речей). Вона присвячена моїм синам Лассе, Йоону і Маартену, щоб вони могли відчутти смак свободи, цінувати й захищати її — і завжди вірити в себе.

Гамбург, вересень 2016 року

Бйорн Сташен

Практичний посібник

Бйорн Сташен

МОБІЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА

Переклад з німецької — Віталій Клименко

Редагування — Ірина Мариненко

Макетування — Юлія Ліщук

Формат 60x90/16. Друк офсетний.

Умов. друк. арк. 14,72. Гарнітура Gotham Pro.

Наклад 2000 пр.

Віддруковано в друкарні ФОП ПАЛІВОВА В. Б.

03061, м. Київ, просп. Відрадний, 95 Е;

тел: (044) 351-21-90

7. Телебачення в дорозі

Стрим-трансляція

Резюме

Повідомлення наживо через смартфон несуть у собі не лише нові можливості, але й нові ризики. Як можна відповідально вести livestreaming (стрим-трансляцію), і що відрізняє журналіста від очевидця? Які застосунки корисні та на що слід зважати під час стрим-трансляції?

Прямі трансляції відрізняються від того, до чого ми звикли в телевізійних репортажах наживо: оскільки дотепер жодне зображення наживо не випускалося без вантажівки «Satellite News Gathering» (SNG) (супутникова відеожурналістика) зі знімальною групою, багатьом репортерам часто доводилося нерухомо спостерігати, стоячи перед поліцейським оточенням або перед порожніми вулицями, якими мала пройти або вже пройшла колона демонстрантів. З різних причин телебачення наврод чи можна зробити «мобільним» під час руху: SNG потрібен час для налаштування, для встановлення супутникового зв'язку — і коли він встановлений, автомобіль більше не може рухатися, тим паче, під час прямого включення.

З другого боку, дорогий супутниковий зв'язок, порівняно зі стрим-трансляціями з мобільних телефонів, надійніший: якщо ви транслюєте наживо через інтернет, то вам слід очікувати перебоїв. Денні стрими взагалі будуть неможливими, якщо покриття мережі погане або мережа перевантажена чи заблокована, як це неодноразово спостерігалось, наприклад, після терактів. У багатьох застосунках від моменту трансляції до моменту, коли він стає видимим для аудиторії, мінає 20-60 секунд. Отже, ця «затримка» настільки велика, що розмова між репортером на місці та модератором у студії стає неможливою.

© Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH 2017
B. Staschen, Mobilier Journalismus, Journalistische Praxis,
DOI 10.1007/978-3-658-11783-2_7

Livestreaming з мобільних телефонів відкриває новий вимір для «мобільної журналістики»: наразі пропущена здатність стільникового зв'язку достатня для надсилання та отримання відео наживо з будь-якого місця. 3G забезпечує прийнятні результати, 4G (LTE) на передавачі і приймачі — частково дуже хорошу якість. Нарешті є застосунки, які використовують цей капітал і забезпечують якісні комп'ютерні програми кодування для зручної в користуванні стрим-трансляції. Livestreaming стає все більш популярним, хоча деякі застосунки на кшталт Wattpuser уже давно працюють на ринку, саме запровадження Meerkat, а незабаром і поглинання Periscope компанією Twitter дали перший потужний поштовх. Facebook Live створив нині наступну хвилю, з більшим охопленням, оскільки він вбудований у середовище Facebook, і більшою актуальністю, тому що багато журналістських провайдерів використовуватимуть Livestreaming як частину своїх послуг у Facebook. Facebook зараз інтенсивно рекламує Livestreaming і часто по-тужно просуває стрим-трансляції в численні стрічки повідомлень. На момент підписання до друку цієї книги Instagram також представив функцію «наживо» для користувачів свого застосунку на смартфоні.

«Falsehood flies, and the truth comes limping after it»⁶. Те, що ірландський сатирик Джонатан Свіфт писав у XVIII столітті, тепер можна з ідеальною точністю перенести на стрим-трансляції: «Зображення наживо вже облітають навколо світу, поки традиційні медіа ще тільки взувають свої черевики». Або SNG все ще розгортають свої супутникові антени. З мільярди мобільних телефонів «там» — це означає, що теоретично з мільярди людей можуть миттєво передавати повідомлення в прямому ефірі.

«Найбільш руйнівна інновація, з якою дотепер стикалося класичне телебачення» — Так Міхаель Розенблом описує застосунок для відеотрансляції наживо. Розенблوما дехто вважає «батьком відеожурналістики». Він підготував тисячі віджетів та консультував медіакорпорації по всьому світу, тому він знає, про що говорити. На думку Розенблума, класичним медіа нині випала «прекрасна нагода, що змінює життя, змінює галузь». Він вважає, що медіа мають прагнути цього та вибрати стрим-трансляції мільярдів людей у світі для своїх власних пропозицій і поширювати їх на свою аудиторію. Однак під час лекції для BBC йому стало зрозуміло, що медіа бачать у «нових провайдерах прямого ефіру» не шанс, а перш за все небезпеку, конкуренцію, як він пише у своєму блозі «The UJ».

Однак між «Livestreaming» та «репортажами наживо» величезна різниця, як показали численні стрими протягом останніх місяців. Цим можна також

⁶ Брехня летить, а істина шкутильгає за нею — *Прим. перекл.*

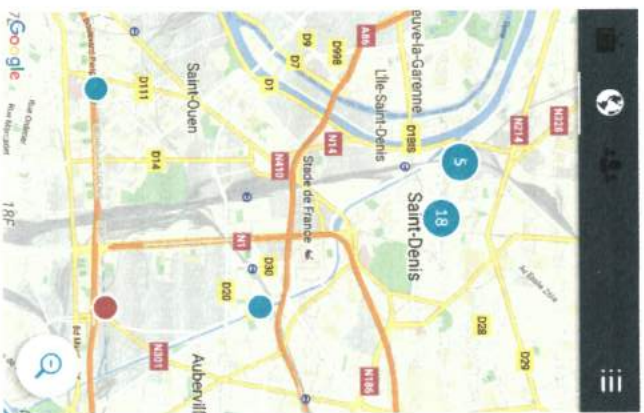
замкнути коло щодо твердження Джонатана Свіфта другою його фразою: «Стрим-трансляції летять, придатні репортажі наживо шкутильгають за ними». Змістовність багатьох стримів жалюгідна, з журналістського погляду деякі з них не мають жодного сенсу. Інші торкаються поточних подій, і стає зрозуміло, які нові труднощі створюють нові застосунки як для користувачів, так і для провайдерів. Адаже той, хто на місці в прямому ефірі стежить за розвитком події, рідко має достатньо часу або необхідне уявлення для її класифікації чи аналізу. І хто може оцінити — по суті, передбачити — які дії будуть розгортатися далі перед його камерою, яка ідея транслюватиметься світові за кілька секунд? Коли в серпні 2015 року в Бангкоку в результаті бомбової атаки загинуло 20 людей, то в стрим-трансляції через застосунок Periscope можна було навіть наживо побачити частини тіла — таке важко перенести, це за межами сприйняття.

7.1 Не тільки очевидець: відповідальність при стрим-трансляції

Відповідальне використання застосунків для стрим-трансляцій — це те, що може відрізнити журналістів від очевидців. Звичайно, межі розмиті і, звичайно, нежурналісти (наприклад, очевидці) також можуть відповідально використовувати інструмент «Livestreaming». Але журналісти *мусять* бути відповідальними, як на мене, якщо вони не хочуть втратити свій авторитет і довіру своєї аудиторії. І ще одна прописна істина: ви чините правильно, якщо будете всебічно експериментувати і випробовувати межі. Але також важливо вчитися на досвіді та робити висновки. У Німеччині газета WILD та step.de серйозно поставилися до застосунків для стрим-трансляцій, насамперед до Periscope, та ретельно випробували їх. «WILD» навіть стверджує, що винайшов при цьому власну форму — «Periscorotage». Тому те, що репортери цих медіа несуть відповідальність за наступні — досить проблематичні — приклади, слід глумачити обережно, адже багато інших масмедіа не дозволяли собі жодних помилок, бо просто не наважувалися вести стрим-трансляції. Тепер вони мають зиск із досвіду, набутого небагатьма першовідкривачами.

Теракти в Парижі в ніч з 13 на 14 листопада 2015 року вважаються одними з тих моментів, що визначили прорив у використанні застосунків для стрим-трансляцій серед широкої публіки, які до того були доступними менше року. Протягом кількох хвилин після початку серії нападів у Мережі вже були десятки стримів, у яких можна було чути постріли та бачити переляканих людей. Із центру Парижа стримило стільки очевидців і стільки

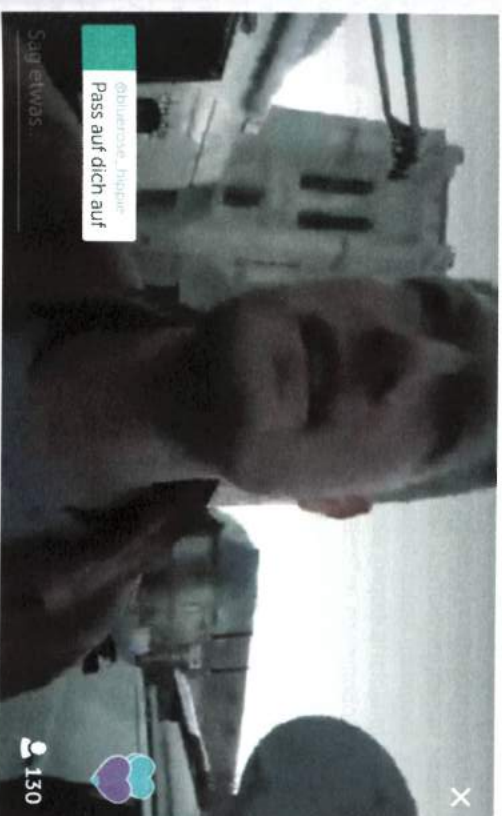
людей бачило ці стрими, що тимчасово впав Ретіскаре — що, до речі, люстру проблему із застосунками для стрим-трансляції на великих заходах: оскільки вони використовують стільникову мережу, то на них впливають і перешкоди в ній.

Ілюстрація 07-01

Ретіскаре-стріми з антитерористичної операції в Сен-Дені, скріншот: Бйорн Сташен

У наступні дні Ретіскаре і Далі подавав багато стримів з Парижа, які теж надсилали очевидці, але часто й журналісти. Відтак уранці 18 листопада підрозділ поліції за підтримки солдатів та спецпризначенців провів обшук помешкань у паризькому районі Сен-Дені. Сталися кілька перестрілок, під час яких було вбито три людини, в тому числі один з імовірних організаторів терактів. Через застосунок Ретіскаре світ міг наживо стежити за антитерористичною операцією (*Ілюстрація 07-01*): трохи пізніше можна було скачати 23 збережені стрими, включно із зображеннями наживо, знятими репортером журналу Stern Філіпом Вебером (*Ілюстрація 07-02*). Блогер Штефан Ніггемаєр говорить про «терористичне порно» журналу Stern і цитує у своєму блозі уривки оригінального звучання Вебера:

Ілюстрація 07-02

Репортер журналу Stern Філіп Вебер у трансляції через Ретіскаре, скріншот: Бйорн Сташен

«Окей, тут щось відбувається. Я просто йду за наповном. Я йду тут позаду за людьми, я поняття не маю, що тут відбувається.»

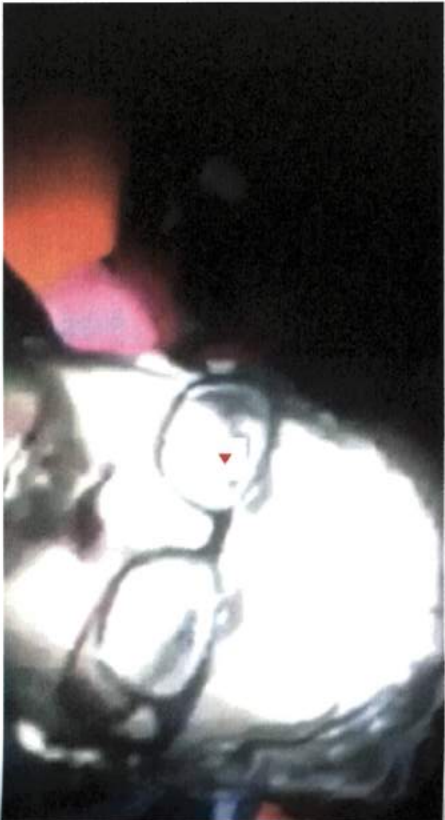
Незрозуміло, що тут відбувається, але я просто переслідую їх...

О, о, поліція, поліція висувається вперед. Поліцейські зі зброєю наготові. Поліцейські зі зброєю наготові. Насуваються і ...

Поліцейські зі зброєю наготові тут ідуть. Не зрозуміло, що вони шукають. Я стою просто за поліцейськими. Просто за поліцейськими зі зброєю наготові!».

«**Це найбільш безвідповідальна журналістика, яку я бачив останнім часом**», — так Штефан Ніггемаєр називає репортаж Вебера на Ретіскаре у своєму блозі *stefan-niggemeier.de*: «Це журналіст, який, за його власним зізнанням, нічого не знає про ситуацію, в якій він перебуває, крім того, що вона, мабуть, дуже небезпечна. Який не тільки себе наражає на небезпеку, але й, можливо, також поліцейських, яких він «переслідує». Який весь час повторює, ніби напідпитку, що стоїть просто за поліцейським зі зброєю наготові, зі зброєю наготові й ні секунди не замишлюється, чи насправді це добре, що він стоїть тут із мобільним телефоном наготові й знімає, і біжить, і знімає».

Критика суворо: Вебер використовує насаперед технічні можливості, але в очах Ніггемаєра нехтує своєю журналістською місією — класифікувати, аналізувати та інформувати. І, що не менш важливо, він намагає на небезпеку себе та, можливо, інших. З другого боку, Вебер використовує нову для багатьох журналістів форму висвітлення подій, з якою йому та багатьом іншим спочатку доводиться набувати досвіду. Він повідомляє не надто багато більше, ніж «простий» очевидець, але чи критикували б очевидця так само суворо за подібний стрим? Багато глядачів дивилися репортажі Вебера в прямому ефірі, а онлайн-медіа, такі як успішний американський портал Vice, виявили, що автентичні стрими, в яких репортер повідомляє про суб'єктивні враження, інтенсивно використовують саме молоді користувачі. Вебер не самотній зі своїм досвідом на межі ризику, про який ми з ним поговорили для цієї книги (див. інтерв'ю в кінці розділу): також інтенсивно експериментує газета ВЛД. Репортер Пауль Ронцгаймер супроводжував сирийських біженців на шляху до Німеччини та, серед іншого, транслював через Регісворе наживо передачу через Середземне море (*Ілюстрація 07-03*).

Ілюстрація 07-03
Репортер газети ВЛД Пауль Ронцгаймер, скриншот Бйорн Сташен

«Ми тут, у Середземному морі. Шойно сталахнула паніка, бо, схоже, проблеми з двигуном. Це точно (...) Де ми зараз? Де ми? (...)»

Група людей, включено із журналістом, у ситуації, що загрожує життю, — наживо через Регісворе. Без сумніву, тут перейдено всі межі та порушено всі загальноприйнятні правила журналістського ремесла. За словами репортера, стрим переглянули 90 000 людей. Репортер, який переходить межі, який стає безпосереднім очевидцем чи навіть частиною дії, сприймається добре.

У застосунках для стрим-трансляції немає фільтра, доопрацювання, що робить їх для деяких користувачів, мабуть, особливо привабливими та автентичними. Однак це також часто робить їхній контент досвідом на межі ризику — проблематичним, як засвідчують наведені вище приклади. Репортер, який розпочинає стрим-трансляцію, має усвідомлювати, що він сприймається як журналіст, а його заяви розцінюються як правдиві. Він також очевидець, але він є чимось більшим. Тож варто подумати про свою роль у стрим-трансляції: де пролягають (моральні, юридичні, технічні) межі? Які теми репортер може задовлати у стрим-трансляції, а які для нього надмірні? Які ситуації небезпечні, які — допустимі?

7.2 Правові рамки при стрим-трансляції

До прямих трансляцій застосовуються ті ж самі закони, що й до інших форм журналістики. Свобода висловлення поглядів також стосується репортерів Регісворе: журналіст, звичайно, має право вести стрим-трансляції під час поліцейської операції або пресконференції, але в тих само рамках, у яких ведуть репортажі класичні знімальні групи або пишуть репортери газет. Але той, хто за допомогою смартфона одним натисканням кнопки передає світлові наживо власні враження, має спочатку подумати про обмеження в журналістській роботі. Вони також однаковою мірою стосуються всіх репортерів, але про них у загалі «битви наживо», мабуть, легше забути.

Стрим-трансляції – що дозволено, а що ні

- Особисті права: право на власне зображення
- Питайте у людей дозволу!
Виняток: особи сучасної історії, збори, «атрибути»
- Право користувача (приміщення): стадіон, концертний зал, офісний будинок
- Запитайте організатора / власника.
- Авторське право: театр, кіно, музичний захід
- Просити у правовласників дозволу.
- Законодавство про мовлення: регулярний журналістський контент?
- Потрібна ліцензія на мовлення

На Facebook і Регісворе також поширюються особисті права, перш за все, право на власне зображення: кожен, хто передає наживо зображення людей, загалом потребує їхньої згоди, а у випадку дітей — згоди батьків. Виня-

тож становлять особи сучасної історії, наприклад, політики, а також люди, які беруть участь у мітингах чи публічних зборах або випадково потрапляють у зображення як «атрибути». І якщо хтось таємно знімає зображення, а особа, яку знімають, не помічає цього, той також порушує її особисті права. Це, зокрема, стосується тих випадків, коли стрим-трансляція ведеться з помешкання чи іншого захищеного простору. Особливо проблематично знімати оголених або беззахисних (наприклад, тіаних чи постраждалих у результаті нещасного випадку) людей без їхньої згоди. Сам «Рейсоре» виключає «порнографічний або сексуально відвертий», а також «брутальний» контент у своїх засадах щодо користування. У разі нещасних випадків або катастроф таких помічників, як пожежна команда чи бригада швидкої допомоги, теж слід знімати так, щоб їх не можна було впізнати, якщо вони не дадуть своєї згоди на стрим-трансляцію.

Право користувача (приміщення) також обмежує стрим-трансляцію: музεί, спортивні об'єднання або організатори концертів можуть регламентувати зйомки та фотографування, щоб, наприклад, дорозі спортивні права не втрачали своєї вартості, оскільки під час багатьох матчів Бундеслигі трансляються стрим-трансляції з приміщення для глядачів. Відповідні заборони також нерідко встановлюються в загальних умовах, яким футбольний уболівальник часто підпорядковується, куюючи квиток. Однак стосовно авторських прав спортивні організатори не мають засобів проти стрим-трансляції, на відміну від кінотеатрів або театрів: якщо відзнятий матеріал має художню і творчу цінність, то стрим-трансляція була б порушенням авторських прав. Правовласник мав би дати згоду, перш ніж, наприклад, театральна прем'єра з місцевого театру транслюватиметься наживо через Facebook.

Не жарт: стрим-трансляція також може бути «мовленням», що потребує ліцензії. Відповідно до Державного договору про мовлення (§ 2 та § 20, абзаци 1 і 3), ліцензії на мовлення потребують не лише класичні мовники, як-от ARD, ZDF або RTL. За певних умов цей принцип чинний також для інтернет-пропозицій («телемедіа»). Початальникам контенту потрібна ліцензія на трансляцію, якщо теоретично вони можуть охопити більше ніж 500 людей одночасно, а це стосується застосунків для стрим-трансляції. Крім того, контент повинен мати журналістсько-редакційне оформлення (§ 2 абз. 3 № 4 Державного договору про мовлення), що може застосовуватися до репортажів наживо, але не до відео з котами. Ліцензія на мовлення потрібна, якщо трансляції відбуваються регулярно за певним графіком, наприклад, щосереді після засідання парламенту. Хто транслює «час від часу» з прив'язкою до події, а не виходить в ефір стабільно в певний час, той ліцензії не потребує. Ще одним критерієм ліцензії є те, чи веде провай-

дер трансляції лінійно — це якраз стосується стрим-трансляції, але, наприклад, не збережених фільмів на YouTube або Vimeo, оскільки ці відео доступні в будь-який час (інше: прямі трансляції на YouTube, див. розділ 7.4).

Про значення стрим-трансляції з погляду законодавства про мовлення точиться багато дискусій. Серед стримінгових зірок є, безумовно, й такі, хто з правової позиції пропонує мовлення, але ніколи не чув про ліцензію на трансляцію, не кажучи вже про те, щоб подавати заявку на неї. Чинний Державний договір про мовлення не старий, та все ж він видається майже застарілим, коли йдеться про Livestreaming. Тут також викликають інтерес політичні дебати щодо змін до Державного договору про мовлення, який наразі регламентує діяльність ARD, RTL та інших лінійних компанії-мовників у Німеччині, але залишає певну свободу дій для Netflix, Facebook та індивідуальних провідсервісів потокового мовлення.

7.3 Змістовні поради і трюки при стрим-трансляції

Livestreaming — це щось більше, ніж просто «трансляція наживо». Як частина соціальних медіа, багато стримінгових застосунків розраховані на діалог — спілкування, розмову з аудиторією, яка зазвичай бере участь через текстові повідомлення, ставить запитання, дає поштовх. Це, зокрема, стосується Facebook Live або Рейсоре. Ті, хто регулярно займається стримінгом, можуть зібрати собі велику кількість фоловерів, стабільну публіку, яка регулярно використовує стрими.

Не кожен коментар доброзичливий — критику стример мусить також терпіти. На мій погляд, важливо також детальноше зупинитися на таких критичних коментарях і запитаннях. Я на власному досвіді переконався, що найкраще просто бути автентичним. Коли я не знаю відповіді на запитання, я так і кажу. Коли я не згоден, я теж це кажу. Часто користувачі реагують доброзичливо і дивовано — сьогодні багато людей не звикли до того, що їхню критику розглядають відкрито. Виняток становлять непристойні коментарі тролів: я звертаюся до них лише тоді, коли вони потребують виправлення або визначення, тому що вони, наприклад, расистські або образливі. Такі коментарі згодом можна видалити, а авторів заблокувати. У випадку стримів, які я роблю для tagesschau.de, телебачення NDR або ARD Morgenmagazin, редактор соціальних мереж зазвичай стежить за якістю передачі під час стрим-трансляції і, якщо потрібно, редагує коментарі.

Розрахунок часу важливий: якщо ви хочете транслювати пресконференцію, ви не повинні бути в мережі вже за пів години до цього, оскільки,

з одного боку, це з'їдає заряд батареї та обсяг даних, а з другого — ви витрачаєте багато глядачів у той час, коли нічого не відбувається — тоді ви зсуваєтеся все далі й далі донизу на таймлайн у Facebook, Periscope або Twitter. Коли ж нарешті на події все починається, то залишається лише половина глядачів — і стрим уже забувся десь там унизу під «тощо». З другого боку, занадто короткі стрими глядачі часто не знаходять — отож є сенс стежити за кількістю глядачів і бути онлайн не менше чотирьох або п'яти хвилин. Також може допомогти оголошення про стрим через твіт чи посилення на Facebook, наприклад:

«За 20 хвилин онлайн із пресконференції @hsv на @periscopetv, канал: @bjoerststa».

What's your story, morning Glory? Багато стримів на Periscope або Facebook Live не стосуються журналістики: у більшості своїй молоді чоловіки, які собі спілкуються в чаті — у деяких випадках цілком успішно, оскільки вони вважають Livestreaming каналом комунікації, — а не просто ведуть трансляцію. Якщо ви хочете транслювати наживо журналістський контент, вам слід чітко усвідомлювати історію відеопотоку: що складає його вміст? Безпосередньо з цього випливає назва — як хороши заголовок, тисло, чітко, зрозуміло. І годиться для використання у соціальних мережах, наприклад, у Twitter, оскільки багато стримінгових застосунків дають змогу надсилати твіт, щоб привернути увагу глядачів до стриму. Підбираючи заголовок для стриму, також важливо дотримуватися правил Twitter і використовувати хештеги, а ще важливіше: нікнейм для Twitter (@).

Обіцянки треба виконувати: під час стриму історія має відповідати назві. Якщо подія розгортається просто перед об'єктивом смартфона, тоді важливо вибирати між важливим і неважливим, у разі потреби змінити місце розташування, щоб отримати кращий вид на подію, або щоб уникнути сцен, яким зазвичай немає місця в стримі (наприклад, упізнавані поранені або й навіть загиблі після нещасного випадку). Якщо подія сама собою не достатньо «навантажена», якщо необхідно долати паузи, то допомагає хороша підготовка репортера, який може надати інформацію, упорядкувати та проаналізувати подію. Так само інтерв'ю, про яке перед прямою трансляцією чітко домовлено зі співбесідником, теж може допомогти й надати важливу інформацію.

Не базіка, а репортер. Хороший репортер на місці робить те, чого від нього вимагає його професія: він має «принести назад», репортувати (повідом-

⁷ «Яка твоя історія, ранкова слава?» — пісня американської джазової співачки Еллі Фіцджеральд — Прим. перекл.

ляти) про те, що він пізнає на місці. Репортер тоді сильний, коли він не описує те, що глядач і так уже бачить, а коли створює додаткові враження: що він чи вона чує, які запахи сприймає, що відчуває, що він чи вона принагідно куштує? Багатьом, хто стурбований тим, що не може вільно говорити на великій відстані, це нагадування допоможе відтворити чуттєві враження, і насамперед не візуальні. У випадку тривалих стримів це, до того ж, допомагає узагальнити та визначити місце перебування: де репортер? Що відбулося досі? Дуже багато глядачів знаходять стрим із затримкою в часі й почасті не знають, яку подію вони раптом бачать наживо на своєму смартфоні.

Lingua Franca застосунку Periscope — англійська, але це не повинно завважати нікому вести стрими німецькою мовою. Однак кожен автор має усвідомлювати, що аудиторія потенційно збільшується під час стрим-трансляції англійською мовою. При виборі між мовами релевантність події дає необхідні орієнтири: якщо, наприклад, ідеться про політичну подію на регіональному (або й федеральному) рівні, то німецький стрим охопить більше глядачів. У разі події, що має надрегіональне значення (наприклад, саміт G20 або авіакатастрофа), то для міжнародного сприйняття стрим англійською мовою, ймовірно, залучить більше глядачів. Але той, хто має багато фоловерів у німецькомовних країнах, зокрема у Facebook, навіть у цих випадках, мабуть, все одно транслюватиме німецькою мовою.

Поради щодо хорошого стриму наживо

1. Розрахунок часу: починати трансляцію з події, у разі необхідності заздалегідь повідомляти про це
2. Заголовок: зрозумілий, лаконічний, легко запам'ятовується — і сумісний з Twitter & Co.
3. Підготовка: отримати важливу інформацію для аналізу, за необхідності домовитися про інтерв'ю
4. Визначити мову відповідно до релевантності події та цільової групи
5. Репортаж: описувати чуттєві враження з урахуванням усіх почуттів
6. Інформація: періодично підсумовувати те, що відбувається, оскільки глядачі підключаються пізніше
7. Вміст зображення: якщо на зображенні нічого не відбувається, за можливості змінювати місце розташування

7.4 Важливий не лише вміст

Той, хто веде стрим-трансляції наживо, має стежити за обсягом даних. Такі застосування, як Periscope, Facebook Live або Meerkat, передають рухомі зображення у хорошій роздільній здатності: Sprague Online визначив, що, наприклад, Periscope передає потоки з роздільною здатністю 640 x 360 пікселів. У цьому разі виходить від 400 до 500 кілобайтів за секунду — LiveStreaming з'їдає обсяг даних, а тому варто перевірити власний договір на мобільний телефон і, якщо потрібно, збільшити зумовлений у ньому обсяг даних.

Важливе також покриття мережі: мінімум 3G, краще 4G, допомагає доправити потік до глядача більш-менш плавно і без перешкод. Тож якщо ви виявите, що у вас погано з мережею, вам слід краще вкласти свою енергію в хороші відозаплати для подальшого завантаження, ніж у пряму трансляцію. Іноді краще використовувати Wi-Fi або мобільну точку доступу, яка використовує іншу стільникову мережу. Часом достатньо навіть переміститися на кілька кроків: у будинках, наприклад, у напрямку вікна. Так звані застосування «SpeedChecker» допомагають перевірити якість з'єднання перед стримом. Однак у більшості випадків показові вже смужки стану мережі на стільниковому телефоні.

На Facebook Live, Periscope та інших застосуваннях репортер має надати свою GPS позицію. Тільки тоді застосування можуть відображати потік на чарсто наваній карті доступних стримів. І лише тоді його знайдуть, якщо зацікавлені шукатимуть. У випадку антитерористичної операції в Сен-Дені (див. 7.1.) власний потік інакше не з'явився б.

Книжковий чи альбомний формат? При стрим-трансляції також виникає питання про позицію зображення — ми вже обговорювали це в розділі 5 (Телебачення в дорозі. Зйомка). Коли на ринку потрапили Meerkat і Periscope, вони були розроблені виключно для вертикальних потоків. За цим стоїть усвідомлення того, що поточкові трансляції зазвичай переглядають на стільникових телефонах, а багато користувачів свої мобільні телефони не повертають. Сьогодні більшість застосунків (зокрема Periscope, Vineflake, Vambuser або LiveInFive) пропонує також горизонтальні потоки. Перевага: пізніше їх можна краще відтворити в класичних «альбомних форматах» (як у лінійному телебаченні). Крім того, так видно більш оточення, що може бути важливим, зокрема, під час стрим-трансляції подій, що розвиваються. З другого боку, є також кілька аргументів на користь вертикальних потоків: наприклад, якщо ви плануєте персональне шоу, вам, мабуть, більш корисним буде книжковий формат (недарма його англійською мовою також називають «фроттайт» — портретний). Facebook Live займає середню позицію і транслює (принаймні з оригінального застосування Facebook, але по-іншому при використанні режисерських застосунків, див. розділ 7.12) у квадратному форматі.

Спокійна рука себе виправдовує: картинка стає кращою і має більш професійний вигляд. Іноді є сенс працювати з напарником — один репортер тримає телефон, інший — говорить у кадрі. У будь-якому разі ідеально підходить ручний штатив: з другого боку, фіксований штатив робить репортаж у прямому ефірі дуже статичним, адже стрим-трансляція живе від руху репортера, від того, що він, якщо це можливо, «веде за собою» своїх глядачів крізь враження чи подію. Той, хто виробляє потік самостійно, може все ж використовувати штатив (можливо, невеликий магнітний штатив на даху автомобіля або на дорожньому знаку), щоб мати свободу дії перед камерою. Тоді важливо, щоб те, що відбувається на задньому плані, було видно якомога краще.

Транслювати потоки в нічний темряві важко. Невеликий ліхтарик на голові може допомогти освітлити хоча б репортера. Якщо його під рукою немає, можна пошукати вуличні ліхтарі, вітрини крамниць або спеціальні аварійно-рятувальні машини, які дають хоча б трохи світла. Однак тоді те, що відбувається на задньому плані, як правило, ледь видно або не видно взагалі. Тим важливіша хороша історія, сюжет. Той, хто може це запропонувати і висвітлити словами те, що поглинає темрява, зможе при всьому цьому запропонувати добрий потік.

Хороший звук має вирішальне значення також для прямих трансляцій. Тому, хто самотужки транслює потоки з тихого приміщення, непогано реузультати забезпечить вбудований мікрофон. Але той, хто висвітлює події «з місця» або бере інтерв'ю у співбесідника, швидко досягне меж своїх можливостей. Якщо потік пристосований радше до звуку репортера, то слід використовувати зовнішній мікрофон-лавальє (див. розділ 3.2). Якщо йдеться більше про оригінальний звук на місці, то спрямований мікрофон допоможе досягти хороших результатів. Водночас труднощі при цьому може становити контроль якості звуку, оскільки стримінгові застосування (поки що) не пропонують зворотного аудіоаналу для прослуховування звуку. Вирішенням такої проблеми можуть бути невеликі аудіомікшери, представлені у розділі 3.2. Трохи банально, але влучно: звук робить музику навіть під час стрим-трансляції.

Порада: якщо стрим-трансляція передивається через низьку якість з'єднання, то її не можна відновити, а треба перезапустити. З одного боку, це означає, що глядачі повинні знову знайти цей новий потік, і як наслідок — неминуча втрата глядачів. Тому я переважно покриття мережі перед потоком, зокрема, якщо у руху ось і під час трансляції переходжу з однієї мережі в іншу (наприклад, з бездротової локальної мережі в мережу LTE). Також я розмішую заголовки та опис потоку в буфері обміну, позначаючи та копіюючи заголовки і опис. Якщо потік обривається, я можу швидко відновити його через «Вставити» та без великих затримок розпочати нову передачу.

Live-Streaming: трюки й хитрощі

1. Зарядити телефон, взяти із собою зовнішню батарею
2. Увімкнути GPS
3. Перевірити якість мережі, у разі необхідності шукати Wi-Fi або знайти собі інше місце
4. Перевірити світло, у разі потреби знайти ліхтарик на голову або інше джерело світла
5. Використовувати зовнішній мікрофон, а також Travel light (подорожуйте порожнем)
6. Нерідко значний час очікування: враховувати затримку!
7. Скопіювати заголовок та опис потоку в буфер обміну

7.5 Стримінгві застосунки: Periscope

На цей час Periscope (iOS та Android) — один із найпопулярніших стримінгових застосунків. «Підзорна труба», що використовується на підводному човні (дослівний переклад), належить до групи Twitter і тісно пов'язана з пропозицією Twitter, хоча останнім часом стало можливим використання Periscope без облікового запису в Twitter. Однак доцільно пов'язати його з Twitter, щоб привернути увагу фоловерів до свого потоку. Крім того, у твіті з'являється скріншот Periscope, що повертає увагу до твіту, має гарний вигляд і не обов'язково стосується твітів щодо стрим-трансляцій через інші застосунки. Через зв'язок із Twitter Periscope швидко здобув велику кількість користувачів. Німецькі медіа, як-от VLD або stegl.de, експериментували насаперед з Periscope. Однак це не повинно заступати той факт, що база користувачів Periscope все ще надзвичайно мала — потокові трансляції в застосунку не стали масовим явищем: коли кількість глядачів виражається чотиризначним числом, то це вже виняток.

Periscope починається з вибору активних та завершених потоків (ілюстрація 07-04). У меню вгорі можна змінити форму представлення: окрім початкової сторінки (1), активні й збережені потоки можна сортувати за позицією на карті (2) або показувати у вигляді списку (3). Популярних користувачів Periscope можна викликати через символ людини (4), в якому праворуч угорі потім також можна викликати свій профіль зі своїми фоловерами та передплатченими каналами. Якщо ви хочете розпочати стрим-трансляцію, натисніть на червоний символ камери внизу праворуч (стрілка). У наступному вікні (ілюстрація 07-05) ще перед початком потокової дають заголовок.

До того ж, можна встановити різні атрибути, визначення положення можна викидати та вимикати (1). Ви також можете встановити, що лише користувачі, за якими ви стежите, можуть надіслати повідомлення під час Periscope-потому (2). Важлива пташка Twitter (3), яка при активній викладає твіт із заголовком у вашому Twitter-потюці. Тому важливо правильно використовувати у заголовку хештеги та маркер Twitter (див. вище). У верхній частині екрана можна встановити, чи зможуть потік бачити всі (4), чи лише вибрані користувачі (5). Тоді через червону кнопку починається стрим-трансляція з достатньою якістю з'єднання.

Під час потокової трансляції (ілюстрація 07-06) скраю в нижньому лівому куті (1) відображаються імена тих, хто дивиться потік, а також їхні повідомлення та запитання. Знову ж таки: Periscope (як і багато інших стримінгових застосунків) — це комунікація, отже, той, хто хоче успішно транслювати потоки, має за змоти відповідати на коментарі. Ці коментарі, до речі, зберігаються в записі для подальшого перегляду. Унизу праворуч видно поточну кількість глядачів. Завжди, коли вона під час потоку суттєво зростає або склад аудиторії суттєво змінюється, варто підсумувати та коротко систематизувати те, що відбулося досі: звідки та з якої причини пропонується потік? Потік можна зупинити за допомогою червоної кнопки (3), а символ камери (4) можна використовувати для перемикання між фронтальною камерою та камерою заднього виду. Під час потоку це може мати сенс: у Periscope & Co добре сприймають, що можна бачити як подію, так і журналіста-коментатора, не останньою чергою тому, що це передає автентичність, яка в соціальних мережах стає все важливішою. Опції можна показати та приховати за допомогою стрілки (5).

Ілюстрація 07-04, 05, 06

7.9 Інші стримінгові застосунки також для професійних користувачів

Ілюстрація 07-21

Стримінговий застосунок «Livestream»

Livestream для iOS та Android (Ілюстрація 07-21) теж активний на ринку з 2007 року. Застосунок Livestream удосконалювався протягом багатьох років і тепер став простішим у користуванні, ніж раніше, але все ще складнішим за Periscope або Facebook Live. Livestream надсилає потоки на власну платформу і, звичайно ж, пропонує також рішення для індивідуальних користувачів. Наразі основна увага приділяється технічним рішенням (включно з інструментами багатокамерного стримінгу на базі програмного забезпечення та апаратними концертів, переважно у США, і регулярно транслює там важливі події. Livestream щойно випустив на ринок мініатюрну камеру «Mevo». Вона запісує зображення 4K, на якому за допомогою застосунку у фрагментах можна змінювати план та здійснювати панорамування. У такий спосіб камеру можна використовувати для створення потоку (також і для інших платформ, як-от Facebook), що створює враження багатокамерної зйомки.

Ustream (Ілюстрація 07-22) був заснований майже одночасно, у 2007 році й, відповідно, потрапив на ринок раніше, ніж Periscope або Meerkat. Дев'ять засновників поглядали в тому, щоб дати змогу військовослужбовцям армії США спілкуватися з тими, хто залишався вдома. Тим часом такі політики,

як Барак Обама, Гілларі Клінтон чи співачка Торі Еймс, використовували Ustream для прямих відеотрансляцій. На початку 2016 року IBM придбала компанію з метою інтеграції UStream у відеохмарні сервіси IBM. Залишається з'ясувати, чи матиме це наслідки для окремих користувачів і якщо так, то які саме. Наразі, наприклад, НАСА та освітні заклади США використовують Ustream для навчальних відео — тут також акцент зроблено не на журналістських пропозиціях.

Новинка на небосхилі потокового мовлення — французький застосунок «plussh» (Ілюстрація 07-23). Він пропонує кілька варіантів використання: безкоштовно для простих користувачів на платформі plussh, а також паке-ти для компанії (від 250 євро на місяць). Останні можуть вести трансляцію на своєму сайті та замість знака plussh показувати власний логотип. Plussh може похвалитися високою роздільною здатністю зображення і потоками в альбомному форматі. Однією з причин цього може бути те, що plussh розробили три колишніх журналісти, які працювали на французькій медіа. Plussh ще не пропонує адаптивну швидкість передавання даних, яка б пристосовувала потік до якості з'єднання. Проте застосунок показує якість потоку за допомогою приладу, схожого на спідометр, тож користувачі можуть регулювати налаштування роздільної здатності зображення (наразі до Full HD 1920 x 1080) і швидкості передавання даних. Потенціал великий, проникнення на ринок незначне.

Ілюстрація 07-22 Стримінговий застосунок Ustream

Ілюстрація 07-23

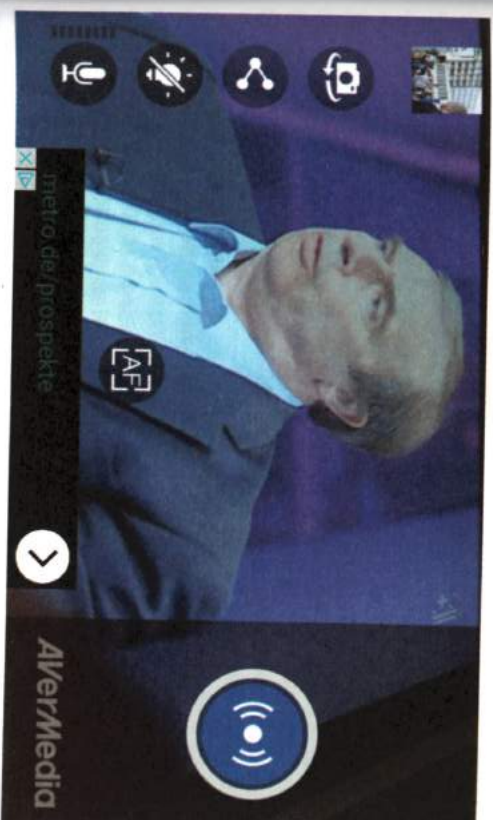
Стримінговий застосунок «rUSSH»

7.10 Стримінгові застосунки: потоки на Youtube

LiveInFive (iOS, Android) (Ілюстрація 07-24) останнім часом став дуже цікавою альтернативою для Live-Streams, оскільки LiveInFive передає потоки безпосередньо на власний YouTube-канал. Донедавна Youtube / Google блокував прийом цих потоків у Німеччині з посиланням на Державний догляд про мовлення (див. розділ 7.2). Однак на початку 2016 року Google відмовився від цієї обережності та розблокував потоки. У такий спосіб концерн переключив відповідальність та розблокував потоки. Як і щодо всіх інших стримінгових застосунків, тут діє правило: у Німеччині провайдеру потрібна ліцензія на мовлення від земельного органу з питань медіа, відповідального за послуги інтернету, якщо він передає трансляції через ефірне мовлення (регулярно «за програмою», для більш ніж 500 глядачів, з редакційним вмістом). Правава ситуація в інших країнах частково відрізняється від німецької.

Стрим-трансляція на власному YouTube-каналі має переваги: з одного боку, потоки доступні в записі після завершення, можна дати їм заголовок, їх можна редагувати й видаляти. Якщо власний YouTube-канал уже популярний і використовується, оскільки, наприклад, можна отримати до-

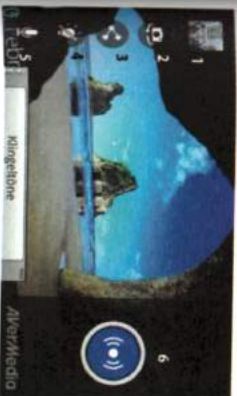
ступ до хороших матеріалів, то потік підтримує свій «медіабренд». Він не схований на спеціальній стримінговій платформі, якою користуються лише одиниці, а працює у більш популярному сервісі, як-от YouTube.

Ілюстрація 07-24

Стримінговий застосунок «Live in Five»

Перед першою прямою трансляцією на власному YouTube-каналі його потрібно розблокувати для прямих ефірів. Умовою для цього є верифікація власного облікового запису YouTube – процес, який можна здійснити за допомогою підтвердження, наприклад, через відправку SMS на власний смартфон. Крім того, канал має бути «в доброму стані». Це означає: кожен, хто неодноразово порушував авторське право або інші правила користування YouTube, не зможе активувати свій обліковий запис для стрим-трансляції. Активация здійснюється через настільний комп'ютер, тому спонтанна перша стрим-трансляція через «LiveInFive» неможлива — використання застосунку вимагає підготовки.

Ілюстрація 07-25, 26

Стартовий екран LiveInFive подібний до режиму Live (ілюстрація 07-25). У верхньому лівому куті користувач може авторизуватися на своєму YouTube-каналі (1). Після успішного з'єднання з'являється зображення профілю YouTube-каналу. У меню можна зробити подальші налаштування (ілюстрація 07-26): заголовок трансляції («Broadcast Title»), який згодом дає назву записові на YouTube, а також може використовуватися для твітів чи інших повідомлень у соціальних мережах. Роздільну здатність («Resolution») та якість відео («Video Quality») можна встановити в кілобайтах за секунду. Режим «Авто» регулює якість роботи мережі. До того ж, що вища роздільна здатність, то кращою має бути мережа. LiveInFive дає шодо цього кілька ориєнтирів у меню, наприклад, для повного HD-потoku в 1920 x 1080 пікселів рекомендується використовувати мережу 4G (LTE) (ілюстрація 07-27).

Як і в більшості інших застосунків, можна використовувати також фронтальну камеру (2). Крім того, до та під час потоку можна надіслати повідомлення (3) до соціальних мереж, які попередньо треба зв'язати із застосунком. Це корисно для того, щоб потенційні зацікавлені сторони могли дізнатися про потік. Чудова деталь застосунку — регулювання звуку (5).

LiveInFive запускає стрим-трансляцію за допомогою синьої кнопки (4). Після короткої підготовки екран змінюється (ілюстрація 07-28), у верхньому лівому куті з'являється невеликий таймер «Live», який показує час передачі, що минув до цього (1). Також LiveInFive показує, скільки глядачів має потік (2), а також скільки глядачів уподобали (і не уподобали) віст. Чудова особливість LiveInFive: коротке натискання на екран викликає ручне фокусування у відповідній точці, так що можуть бути сфокусовані навіть ті елементи, яких не міг би зафіксувати автофокус. Це до стрим-трансляції невеликий аудіометр унизу ліворуч (5) показує, чи рівень звуку достатньо добрий. LiveInFive навіть дає змогу збільшити рівень відданого сигналу (Gain): поруч із рівнем звуку за символом мікрофона ховається повзунок.

Ілюстрація 07-27, 28

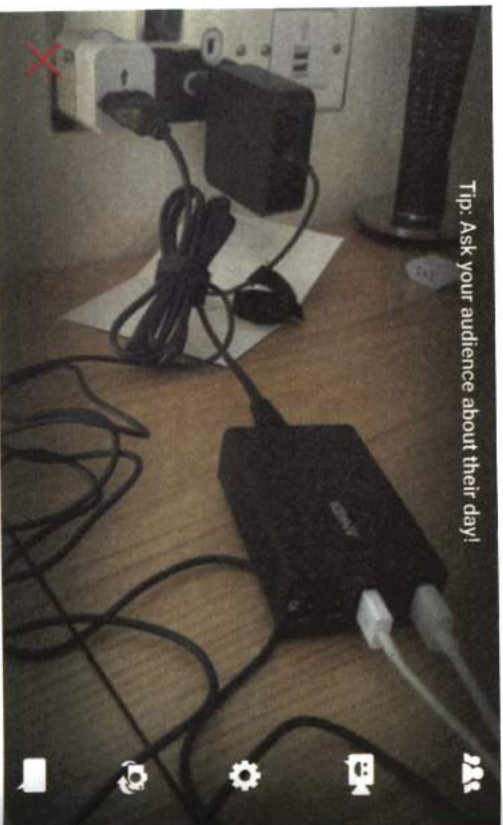
Однак реклама на екрані LiveInFive потребує звикання: також здається дещо абсурдним, що той, хто транслює стрим, під час свого відповідального репортажу в прямому ефірі ще має зважати на рекламу, тоді як багато глядачів при користуванні на YouTube мають зиск від застосунку без реклами. З другого боку, можна витерпіти цю дрібну недолугість, оскільки застосунок зрештою працює чудово — це практичний, зручний інструмент.

Після завершення потоку його можна відредувати в застосунку YouTube: наприклад, його можна позначити тегами (ключовими словами), щоб користувачам було легше його знайти. Його можна взяти зі списку або виділити, а також покращити за допомогою менеджера відео — наприклад, через стабілізацію або регулюючи колір та яскравість. Ці можливості доступні лише на YouTube — в інших стримінгових застосунках існує лише можливість зберегти потік, виділити його або поділитися ним. У країнцях застосунків (App-Stores) також є інші застосунки, які уможливають YouTube-потоки. Однак, наскільки мені відомо, жодного з них не можна порівняти з LiveInFive за регулюванням зображення та звуку.

Є й інші застосунки, які уможливають прості потоки з різними цілями: вони почасти пропонують різні відеоформати та роздільну здатність, працюють за різними протоколами, але іноді також вимагають більш високого рівня технічного розуміння. До цих застосунків належать BroadcastMe та Broadcaster, які доступні як для iOS, так і для Android.

7.11 Нежурналістські стримінгові застосунки

Ринок для стримінгових застосунків бурхливо розвивається: усе більше нових провайдерів і платформ виходять на ринок, оскільки, з одного боку, мобільні мережі стають більш продуктивними, а з другого боку, ціни на мобільний обсяг даних, який широко використовують у стрим-трансляціях, падають. На додаток до описаних вище сервісів, що орієнтуються як на користувачів-журналістів, так і на нежурналістів (Periscope, Meerkat) або сконцентровані на радше професійних цільових групах (Vamblers, Streams to YouTube), є пропозиції, які сьогодні майже не несуть журналістського контенту. Однак вони здобули почасті величезні бази користувачів, тож вони можуть бути досить цікавими як «мисливські угіддя» для потенційних цільових груп.

Ілюстрація 07-29
Стримінговий застосунок «YouNow»

YouNow (Android, iOS) (ілюстрація 07-29) надзвичайно популярний серед молодих цільових груп — домівка прямого ефіру багатьох підлітків. 70 відсотків користувачів у 2015 році були молодшими за 24 роки, близько 100 мільйонів потоків доступні на Younow щомісяця, тобто близько 150 000 щодня. Це значно більше, ніж пропонували Periscope та Meerkat разом у період їхнього розквіту, але більшість потоків із журналістського погляду нецікаві. Власний хештег спрямовує глядачів до спільних тинейджерів: #steeringquad. Платформа фінансується з того, що користувачі «дають на чай» за потоки, які їм подобаються, тобто платять реальні гроші, які вони внесли раніше. Працівники служби захисту молоді скаржаться на відсутність перевірки віку та постійні порушення законодавства щодо захисту молоді. Для мобільної журналістики Younow наразі майже нецікавий. Однак завдяки своїй величезній користувацькій базі застосунок являє собою явище, яке демонструє потенціал стримінгових застосунків.

EyetoK (iOS, Android) (ілюстрація 07-30) представлений на ринку віднедавна: на виставці Mobile World у Барселоні 2015 року застосунок знайшов багатьох прихильників та друзів. Особливості EyetoK: користувачі можуть самі передавати далі потоки, які їм сподобалися. І вони можуть через вказані стрілки підказувати автору, куди йому повернути камеру і що ще показати. Поки що застосунок існує радше як нішевий. Однак іспанські розробники

об'єдналися з винахідниками «Shoulderrod» (див. розділ 3.5), що може свідчити про спрямованість їхньої роботи — можливо, EyetoK цікавиться також і професійними потоками з частково журналістським контентом.

Ілюстрація 07-30 Стримінговий застосунок «EyetoK»

7.12 Стрим-трансляція з кількома джерелами зображень

Деякі застосунки дають змогу створювати майже повністю завершені передачі. Наприклад, вони можуть використовувати як джерела зображень кілька смартфонів, що перебувають в одній мережі Wi-Fi. Крім того, ці системи дають змогу використовувати нижні третини, наприклад, для позначення співрозмовників або відео як кліпи. Деякі застосунки недовезі, але всі вони можуть надсилати стрим-трансляції на різні платформи, наприклад, на Facebook або YouTube. На ринку є й доступні аналоги, зокрема TeraDeck, Witecast та SwitcherStudio, які націлені передусім на потоки у Facebook. Водночас Periscope також нещодавно відкрився для потоків із зовнішніх (так званих «сторонніх») застосунків — цікавий крок у конкурентній боротьбі з Facebook.

На мій погляд, відкритим залишається питання про те, наскільки взагалі може бути успішним трудомісткий і затратний у виробництві потік у Facebook із кількома камерами та кліпами: не забуваймо, що потоки з Periscope і Facebook використовуються насамперед мобільно. Дотримання деяких професійних правил, безумовно, правильне рішення. Однак несення у Facebook один до одного «мови телебачення», структури передачі з (недоступним) модератором, студійними дебатами та відеокліпами суперечить, на мій погляд, усвідомленню того, що соціальним медіа потрібна своя власна мова. У Facebook Live, Periscope та інших сервісах важливий діалог: як модератор реагуватиме на коментар, коли йому доведеться виконувати свою «класичну студійну роль»? Крім того, ми переконалися, що глядачі оцінюють автентичний погляд за лаштунки, адже який вигляд має студія, вони і так знають. У цьому плані представлені тут застосунок можна також розглядати як можливість створювати на ходу передачу для трансляції на лінійному телебаченні. Вони також можуть стати стимулом, щоб замислитися про нові форми — трудомісткий і затратний у виробництві багатоканальний потік, який у соціальних мережах працює, а не просто один до одного трансляє телебачення у соціальні мережі: я з нетерпінням чекаю результатів та експериментів.

Ілюстрація 07-31, 32

«Live Air» від Teradek (лише iOS) доступний навіть безкоштовно, якщо під час перших тестів вам не заважатиме водняний знак Teradek. Застосунок (який я подаю тут як приклад стосовно інших) має величезний обсяг функцій. Він транслює, серед іншого, на YouTube або Ustream. З іншого боку, підтримує Facebook Teradek у своєму застосунку для смартфонів змушений був викинути, оскільки компанія не є офіційним партнером Facebook. Передавати потоки з iPad на Facebook можна, як і раніше, за допомогою «Teradek VideoSwitcher». Це покаже ринкову силу Facebook: дуже перспективному застосунку більше не дозволено транслювати з мобільного телефона на канал із великою аудиторією — просто тому, що Facebook цього не хоче. У вікно камери (Ілюстрація

07-31) з трьох боків (стрілки) можна через «Swure»⁸ закочувати меню, в яких, серед іншого, ви можете вибрати та перемикаати між різними джерелами (1), наприклад, між іншими телефонами (iPhone як камерою, або між відеокліпами. Крім нерекомендованого зуму (втрата якості) нижче меню містять додаткові налаштування камери (3), перемикаання між фронтальною камерою та камерою заднього виду (4), а також рівень звуку. Основні налаштування застосунку можна змінити за допомогою копіїзатка (6).

Teradek дає змогу здійснювати переважно ручне керування камерою (Ілюстрація 07-32): фокус (1) можна встановити на фіксовану точку через приціл (а) або вручну. Те саме стосується апертури (2) та прицілу апертури (b). Біля цього можна визначити вручну баланс білого (3) і відтінок («Tint», 4). Однак, залежно від застосування, також може бути доцільним як виняток залишити автоматичну корекцію увімкненою, зокрема для триваліших потоків. Одна із сильних сторін застосунку Teradek — аудіообробка: кожне джерело зображення забезпечує також звук, який можна окремо від зображення у власному мікшері вмикати або вимикати та вирівнювати. Натомість коментарі користувачів у Teradek можна відстежувати лише обмежено: тут для підтримки важливого діалогу з аудиторією потік слід проводити на другому пристрої. Головність потоку від Teradek повністю залежить від хорошого маршрута, до того ж джерела зображень (iPhones) треба забезпечити живленням, наприклад, через подовжувач USB. Так що обладнання на місці буде трохи більше, ніж це характерно для #Mojo.

7.13 Професійні рішення за допомогою власного обладнання

Складність притаманна всім представленим стримінговим застосункам: успіх трансляції повністю залежить від якості стільникового або Інтернет-з'єднання (якщо використовувється Wi-Fi). У розділі 3 я описав деякі трюки та хитрощі щодо того, як за поганого стільникового зв'язку все ж таки можна передавати дані. При цьому я також згадав про Speedify — застосунок, що комбінує стільниковий зв'язок із з'єднанням Wi-Fi. Такий так званий «бандлінг» (зв'язок) забезпечує передавання даних двома способами. Це робить трансляцію надійнішою і менш залежною від коливань мережі. Крім того, «бандлінг» двох самих по собі недостатніх зв'язків може допомогти досягти бажаної мети — раз добре, а два краще. Кілька компаній скористалися

⁸ Swure (Змін. від англ. swire — проводити не відриваючи, ковзати і англ. sure — писати, набирати текст) — метод введення тексту, не відриваючи палець від «кнопки клавіатури» на сенсорному екрані — Прим. перекл.

цією «зв'язкою», щоб покращити потокове відео в прямому ефірі — зробити якість сумісною з телебаченням, а трансляцію більш надійною. При цьому відеозображення за допомогою апаратного або програмного енкодера перетворюється в потік даних, який двома шляхами надсилається на сервер, де зображення потім знову «збирається докупки».

Надійність передавання вища, затримка — менша: сьогодні застосунки настільки продуктивні, що можуть поєднувати до 8 стільникових мереж LTE та, за потреби, додаткові з'єднання Wi-Fi. Отож імовірність перебивання потоку менша. До того ж, набагато коротша й затримка: наразі застосунки забезпечують затримку менше 2 секунд, завдяки чому можливими стали розмови у прямому ефірі між модератором у студії та репортером на місці. Однак необхідні сервери коштують грошей, як і обладнання або ліцензії на використання програмного енкодера. Тому ця техніка не вигідна для окремого мобільного журналіста, а лише для великих телевізійних компаній, які готові інвестувати. Ціни за один передавальний пристрій, як-от сервер-приймач, починаються нині з рівня від 8 до 12 000 євро, деякі постачальники беруть понад 20 000 євро.

Кількість постачальників постійно зростає: у всьому світі їх на ринку близько пів дюжини. Найбільші з них — LiveU з Ізраїлю з великими частками ринку, насаперед у Європі, та Dejero з Канади, що має багато клієнтів передусім на ринку США, а також, наприклад, у Великій Британії. Іншими постачальниками є AvWest (з Бразилії), TVU або Comtex (обидва — США).

Ілюстрація 07-33

LiveU — вісім стільникових з'єднань на стійці, фото: LiveU

Усі компанії пропонують так звані рюкзаки прямого ефіру (ілюстрація 07-35), що комбінують до десяти стільникових модемів. Вони досягають швидкості передавання даних до 8 мегабіт за секунду. Поряд із ними є невеликі блоки з чотирма або двома модемами, які, наприклад, можна встановити безпосередньо на камери для передавання зображень наживо. Крім того, зараз усі компанії пропонують застосунки (ілюстрація 07-34, ілюстрація 07-35), що, як описано вище, можуть комбінувати Wi-Fi та стільникові з'єднання. Це уможливіло готові до трансляції в прямому ефірі потоки із затримкою близько 2-х секунд, що практично робить можливими розмови наживо. Ці програми хоч і безкоштовні для Android та iOS, але вони не працюють без дорогих серверів як приймачів.

Ілюстрація 07-34, 35

Застосунок Dejero, фото: Dejero (ліворуч); Застосунок LiveU, фото: LiveU (праворуч)

Пов'язані посилання

Maya Kosoff, „How to use YouNow app“. Business Insider Germany. Abgerufen am 20. Februar 2016. <http://www.businessinsider.de/how-to-use-younow-app-2015-11?r=US&IR=T>.

Periscope „Gemeinschaftsrichtlinien“. Abgerufen am 8. Februar 2016. <https://www.periscope.tv/content>

Frauke Schobert, „Live auf der Flucht mit Periscope und Twitter“. Wundv Online. Zuletzt abgerufen am 8. Februar 2016. http://www.wuv.de/medien/live_auf_der_flucht_mit_periscope_und_tw

Jörg Breithut, „Meerkat vs. Periscope: Das können die neuen Livestreaming-Apps“. Zuletzt abgerufen am 9. Februar. <http://www.spiegel.de/netzwelt/apps/meerkat-venus-periscope-livestreaming-apps-in-vergleich-a-1025738.html#hinter-den-polizisten-mitgezogener-waffe-der-terror-porno-des-stern/>

Stefan Niggemeier, „Ich steh direkt hinter den Polizisten mit gezogener Waffe: Der Terror-Porno des Stern.“ stefan-niggemeier.de. Zuletzt abgerufen am 8. Februar 2016. <http://www.stefan-niggemeier.de/blog/22247/ich-steh-direkt-hinter-den-polizisten-mitgezogener-waffe-der-terror-porno-des-stern/>

Michael Rosenblum, „Refections on Live Streaming with The BBC“. The VJ. Zuletzt abgerufen am 6. Februar 2016. <https://www.thevj.com/vjworld/reflections-on-live-streamingwith-the-bbc/>

Інтерв'ю з Філіппом Вебером

Філіпп Вебер працює редактором, репортером і відеожурналістом в «stem.de» — інтернет-виданні журналу Stern. Він вивчав журналістику в «Hamburg Media School», а раніше студіював театр- та медіазнавство в Байройті. Філіпп Вебер — один із небагатьох журналістів у Німеччині, які рано почали експериментувати зі стрим-трансляціями. Його трансляції з Парижа та Брюсселя після тамтешніх терактів у 2015/2016 рр. належать до таких, що мають найбільшу на сьогодні аудиторію в Європі і, зокрема, в Німеччині.

Коли ти почав транслювати в прямому ефірі, в якій ситуації?

Першу стрим-трансляцію я, власне, створив, коли був у Греції у розпал фінансової кризи. Тоді грекам можна було знімати в банкоматі лише до 60 євро на день. Я робив наживо стрим-трансляції черг перед банкоматами в Афинах, а потім сам показував, що як німець можу зняти 100 євро, на відміну від греків. Це було моє перше використання Periscope.

Чому Livestreaming цікаве для вас як інтернет-видання друкованого журналу?

Ми вперше отримали можливість конкурувати з великими телекомпаніями не лише з текстовим контентом, а й із рухомими зображеннями: застосунки на штаттл Periscope або Facebook Live дають змогу швидко висвітлювати через відео поточні події, такі як, наприклад, терористичні атаки в Парижі чи Брюсселі, адже у вас є в великій сушці те, що ARD, ZDF, VBS та Co. вивозять у величезній ПТС — пересувній телевізійній станції. Це, можливо, трохи перебільшено, але певною мірою це так і є.

Чому для вас взагалі важливі живі зображення?

У принципі, рухомі зображення на такому вебсайті, як stem.de, природно, відіграють важливу роль. Рухоме зображення — це одна зі значних тенденцій останніх кількох років, і ця тенденція триває досі. Ви можете це помітити за кількістю користувачів, за власними звічками, а також за тим, що вранці дорогого на роботу в метро ви, наприклад, бачите, як багато людей переглядають відео. І зараз уперше з'явилася можливість висвітлювати події наживо в рухомих зображеннях — чудовий шанс для онлайн-пропозицій, які хочуть і повинні бути швидшими за свої друковані видання.

Ти ж вів також трансляцію в прямому ефірі після терактів у Парижі. Передусім твій потік із місця події під час поліцейських рейдів у Сен-Дені зазнав і критики також. Що то була за ситуація, з якої ти транслював стрим наживо?

Ситуація, яка дивним чином зібрала одну з найбільших аудиторій користувачів на Periscope по всій Німеччині, виникла за кілька днів після терористичних нападів у Парижі, коли в Сен-Дені, в передмісті Парижа, під час облави шукали організаторів терактів. Там була оточена велика територія. Під час поліцейської операції я спостерігав, як осторонь кордону поліцейські контролювали вулицю. Я рухався у натовпі разом із приблизно 100 іншими журналістами, але — і це дійсно дуже важливо сказати — я не перешкоджав поліції і не переступав жодних вуличних заборон. Навпаки, я просто рухався за ними і фіксував наживо за допомогою свого мобільного телефона те, що робили поліцейські. Треба переглянути цей потік у контексті 15 інших потоків, які я зробив із Парижа: від нічного клубу Батаклан, перед церквою Нотр-Дам під час служби Божої, з площі Республіки під час хвилини мовчання. Цей інструмент, Periscope, встигає зафіксувати достеменність, яка дуже нагадує мені попередні репортажі у прямому ефірі по радіо, тільки ось тепер ви не лише чуєте в прямому ефірі, але й бачите. У Сен-Дені мені вдалося дуже достовірно зафіксувати розгубленість поліції. Можна, звичайно, критикувати потік, але можна також сказати: це було справжнім. Але що дуже важливо, і це має бути зрозумілим кожному: не можна викидати за борт свої журналістські принципи. Усе, що я можу сказати про себе, це те, що я в цій ситуації не вкинув їх за борт. Я невідступно спостерігав за поліцейською операцією. Я вважаю, що це було цілком доречно в журналістському плані, і, очевидно, багатьох людей це цікавило.

Наскільки значний журналістський виклик такої ситуації в прямому ефірі?

Я вважаю це досить делікатним. Для мене хороший потік знаходить баланс між справжнім «почуттям причетності» та журналістською дистанцією. Чисто технічно можна бути онлайн і в самій гущі подій менш ніж за 20 секунд, але питання не в цьому: для того щоб зберегти свою журналістську дистанцію та здатність до рефлексії, ти маєш підготуватися до цього ментально — бажано навіть у письмовій формі. Я сам окрім свого обладнання завжди маю при собі невеликий блокнот, щоб я міг записати всі важливі елементи поточної новинної ситуації. Тож треба готуватися так само, як і до всіх інших журналістських форм. Хто думає, що натисне кнопку трансляції, і тоді все запрацює, у того нічого не вийде.

Підготовка — це один бік справи. Як ти оцінюєш ситуацію в прямому ефірі, коли ти транслюєш наодинці, і, власне, більше нема нікого, хто б допоміг тобі або відредагував твою роботу — як написану статтю?

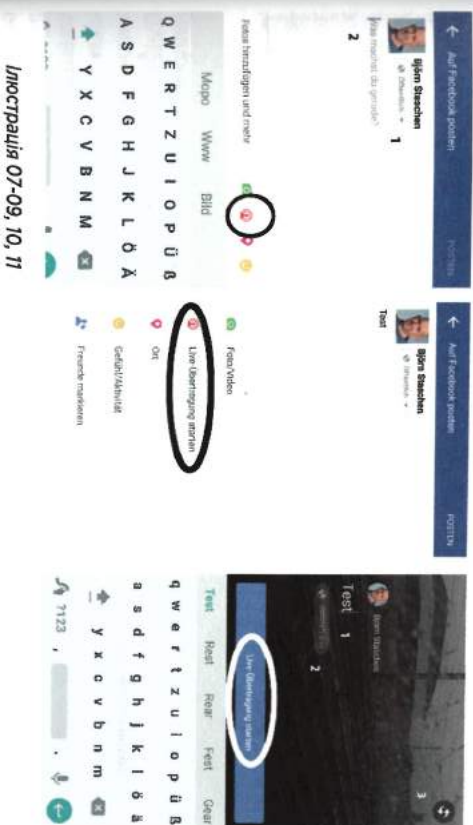
Важлива порада: не слід транслювати наживо самотужки, оскільки ризикеш пропустити багато речей. У принципі, вдома в редакції — у моєму

Facebook Live — найбільший конкурент Periscope після відходу Meerkat: донедавна функція «Live» (*Ілюстрація 07-08*) під назвою «Mentions» у Facebook була доступна лише для обраних зірок та зірочок. Однак наприкінці 2015 року Facebook спочатку відкрив її для всіх верифікованих профілів (позначених синьою галочкою), а пізніше й для всіх користувачів. Facebook потужно пропонує Livestreaming та відтворює трансляції у багатьох таймлайнах. Зараз також доступна LiveStream-карта, за допомогою якої можна шукати потоки, як у Periscope, за їхньою позицією.

Facebook усе більше і більше розбудовує всю свою пропозицію до «паралельного інтернету», коли у власному таймлайні є все — від статей у популярних газетах до «Instant Articles» та стрим-трансляцій. Це визначальний шанс для Facebook — і загроза наявним поточковим сервісам: завдяки Facebook Live потоки розподіляються безпосередньо до вже наявної, щонайбільшої бази фоловерів, яка вже й так підписана на контент відправника. До фотографій, фільмів та текстів тепер долучаються ще й прямі трансляції, тоді як Twitter хоч і відсилає до Periscope, але користувачам усе одно потрібно перейти на спеціальний Ivestreaming-сервіс. Це може дати Facebook Mentions вирішальну конкурентну перевагу та перетворити Livestreaming з нішевого бізнесу на масове явище.

Вирішальна відмінність від конкурентів — формат зображення: Тоді як Periscope передає горизонтально та вертикально, Facebook Live (поки що лише на iOS) можна тримати горизонтально, але потік завжди має квадратну форму. Потік Facebook залишається у своєму таймлайні — функціональність, яка змусила також Periscope більше не видаляти потоки через 24 години, а постійно тримати їх доступними.

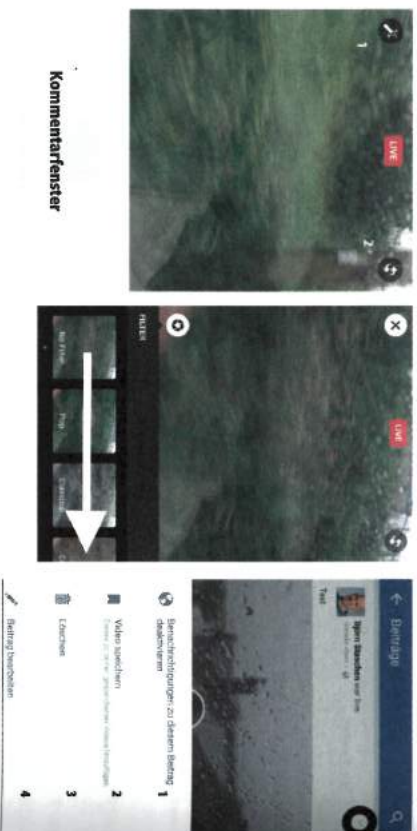
Функцією Facebook Live може керувати приблизно так само, як і стримінговими застосунками, описаними вище. У центральному застосунку Facebook у меню «Posten» (опублікувати) з'являється додатковий символ для стрим-трансляцій (обведений колом) (*Ілюстрація 07-09*). Уже в цьому меню можна визначити, хто може бачити потік: чи демонструється він публічно, тобто для всіх користувачів, чи лише для друзів або тільки для власного використання. Останнє корисно, наприклад, для тестових цілей, якщо ви не впевнені, чи правильно встановлений, наприклад, звук, спробуйте спершу транслювати «приватно». Цей приклад обраний не випадково: ні Facebook Live, ні інші поточкові сервіси не підтримують звуковий зворотний канал, який би давав змогу контролювати поданий сигнал. Уже в цьому першому вікні потік можна назвати й описати (2).

Ілюстрація 07-09, 10, 11

Якщо натиснути на символ «наживо», екран повідомлень змінюється (*Ілюстрація 07-10*). У нижній частині в більшому розмірі з'являються опції, які можна вибрати, включно із символом для стрим-трансляції. Адресат, заголовок та опис усе ще можна редагувати у вікні відправлення повідомлень. Потім «Почати пряму трансляцію» відкриває фактичне вікно прямого ефіру (*Ілюстрація 07-11*), навіть якщо пряма трансляція все ще не розпочалася. Тут теж поки що можна знову пряму трансляцію назву та опис (1), а також адресата (2). Крім цього, у сірому тоні спочатку відображається фрагмент зображення, з якого починається трансляція. Тепер його можна підігнати більш точно. Для цього Facebook Live дозволяє використовувати фронтальну камеру та камеру заднього виду (3). Також можна перемикатися між ними під час стрим-трансляції. Потім фактичний запуск прямої трансляції здійснюється натисканням спочатку сірої, а за умови достатньої якості з'єднання синьої кнопки «Почати пряму трансляцію» (обведено колом).

І тільки від цієї миті починається пряма трансляція на Facebook: забарвлення меню змінюється із синього на червоне (*Ілюстрація 07-12*). У нижній частині вікна (3) з'являються коментарі й запитання глядачів. Стрілки можна використовувати для перемикання між фронтальною камерою та камерою заднього виду (2). За допомогою чарівної палички (1) можна вибрати різні фільтри (прокручуються) для забарвлення зображення (*Ілюстрація 07-13*). Натисканням червоної кнопки трансляція завершується (4).

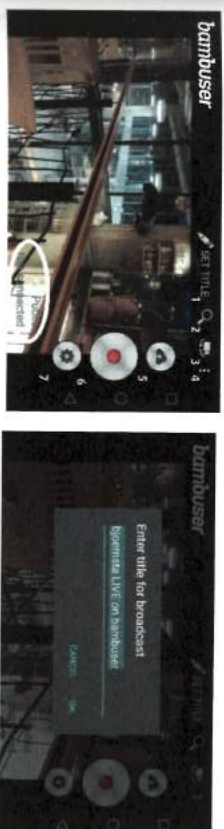
Комментаріа Fenster

Ілюстрація 07-12, 13, 14

Після завершення прямої трансляції відеозапис з'являється на таймлайні (Ілюстрація 07-14). Його, як і будь-який інше повідомлення, можна там редагувати через меню зі стрілкою (обведено колом): натрикнути, сповіщення про повідомлення можна деактивувати (1) або зберегти відео у телефоні (2). Останнє може бути використано для завантаження його на інші канали, наприклад YouTube. Повідомлення можна видалити (3) або текст повідомлення можна відредагувати пізніше (4): це може бути корисним, оскільки застосунок Facebook для смартфонів не розпізнає теги (посилання на інших користувачів Facebook через символ «@»), які можна додати пізніше на настільному комп'ютері. У такий спосіб, наприклад, можна згодом повернути на це увагу протегоністів потоку, щоб вони могли поділитися записом та збільшити охоплення.

7.8 Стримінгкові застосунки: Vambuser

Vambuser існує на ринку вже набагато довше, ніж згадані вище застосунки: ще 2007 року шведська компанія розробила свої перші застосунки, які нині доступні для великої кількості платформ (крім Android та iOS, також Symbian або Windows Mobile). Для приватних користувачів Vambuser безкоштовний, але з компаній стягується плата, яка варіюється залежно від кількості каналів та частоти використання. Vambuser не претендує на те, щоб бути соціальною мережею, хоча і має деякі соціальні функції: наприклад, глядачі можуть надіслати коментарі тому, хто веде трансляцію. А під час потоку в Vambuser можна навіть одночасно використовувати інші соціальні мережі, як-от Twitter чи по-дібні, щоб не лише посилатися на потік, але й доповнювати події.

Ілюстрація 07-15, 16

Vambuser починає з потокового монітора в режимі очікування (Ілюстрація 07-15). Угорі праворуч можна розмістити заголовок стрим-трансляції (1). З'являється нове вікно (Ілюстрація 07-16). Зручна деталь прихована за символом лупи (2): Vambuser може натисканням кнопки вручну «виглядувати» фокус — винятково для стримінгового застосунку. Vambuser також може використовувати обидві камери (3). Подальші опції (підсвітка смартфона, інформація про обліковий запис, режим офлайн-тощо) приховані за трьома крапками (4). Потім, створений в офлайн-режимі (який, наприклад, у разі поганого стільникового зв'язку спочатку записується на телефон), можна згодом завантажити до хмар Vambuser (5). Трансляція в прямому ефірі починається натисканням кнопки запису (6), а якість потоку можна встановити за допомогою коліщата (7).

Ілюстрація 07-17, 18

Vambuser пропонує більше можливостей налаштування, ніж Periscope або Facebook Live: у меню налаштувань (Ілюстрація 07-17) користувач може встановити, приміром, роздільну здатність зображення, режим стиснення (краще одиничне зображення або більш плавне відео) та якість звуку. Це можливіше і ризик одночасно: якщо ви за поганої мобільної мережі встановите занадто амбіційну трансляцію, ви запропонуєте своїм глядачам низьку якість потоку. Однак якщо ви виберете домірно високу роздільну здатність за хорошої мережі та низьку роздільну здатність за поганої мережі, ви здебільшого зможете забезпечити знаною країю зображення, ніж Periscope або Meerkat, особливо за хорошого покриття мережі. Vambuser задає орієнтир для якості стрим-трансляції («Stream Health», Ілюстрація

07-21): на лівому краю екрана з'явиться смуга, яка, залежно від пропускної здатності даних, покаже, наскільки добре передається відео сигнал.

Vambyser також можна сполучати із соціальними мережами. Однак облікові записи Twitter або Facebook перед першим потоком треба пов'язати з Vambyser на настільному комп'ютері. Інакше ці функції із застосунку для смартфона не можна буде використовувати. Під час потоку в Vambyser користувач може, наприклад, твітувати через символ «Поділитися» над кнопкою пуск / стоп. У нижній частині екрана прямого ефіру відображається інформація про потік, наприклад, адреса в інтернеті, за якою можна знайти потік, а також повідомлення в чаті від глядачів, які авторизувалися на платформі Vambyser. Vambyser запісує потоки у власній хмарі, де згодом їх можна видалити, повторно запустити або відредувати (заголовки, теги тощо).

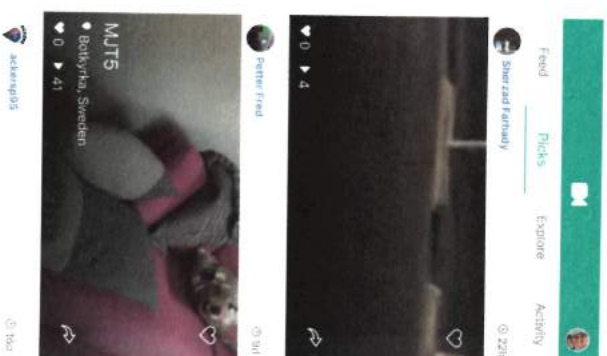
Vambyser орієнтується як на професіоналів, так і на аматорів, і це теж і можливість, і ризик водночас. На платформі рояться як стримери-аматори, так і телебачомовники. Дехто висловлюється критично, мовляв, застосунком насправді нікого не задовольняє. І справді, це своєрідний гібрид соціальної стримінгової платформи та професійного інструмента для журналістів, щоб вони могли оперативно транслювати наживо в хорошій якості з можливістю використання на лінійному ТБ. Разом із тим, Vambyser, очевидно, визнає цей недолік і вивів на ринок інші застосунки, що базуються на інфраструктурі Vambyser.

Ілюстрація 07-19

Стримінговий застосунок «Ірис»

Iris (iOS та Android) (Ілюстрація 07-19) — це версія Vambyser, яка насамперед орієнтована на професійне використання. Наприклад, Данська телебачомова корпорація підписала контракт з Vambyser на оснащення застосунком Iris чотиризначної кількості репортерів. Iris пропонує надійний Lifestreaming у якості, яка може бути використана в лінійному телебаченні. Однак для використання Iris з боку передавача потрібна інфраструктура із серверами Vambyser. Інші подібні рішення, які не розраховані на індивідуальних користувачів і не можуть бути запроваджені без значних інвестицій, розглядаються в главі 7.10.

Ілюстрація 07-20

Стримінговий застосунок «Vidbrilane»

Натомість Vidbrilane (лише iOS) (Ілюстрація 07-20) — це варіант Vambyser, який орієнтується на ширшу аудиторію і подібний до соціальних стримінгових платформ Periscope та Meerkat. Багато функцій збігаються. Одна з особливостей, яка багатьом подобається у Vidbrilane, — додаткова можливість для автора потоку брати участь у розмові зі своєю публікою за допомогою текстового повідомлення. Натомість у Periscope чат нагадує вулицю з одностороннім рухом: автор передає потоки, глядачі можуть брати участь через текстове повідомлення.

випадку це Інтернет-портал step.de у Гамбурзі — колеги мали б спостерігати за потоком. На мій погляд, передбачити щось на кшталт «супервайзера», який може долучитися до потоку, — то було б захопливим розширенням для стримінгових застосунків. Я також рекомендую завжди мати при собі другий стільниковий телефон, на який у разі чого вам можуть зателефонувати. Можна також подумати про те, щоб під час прямої трансляції залишатися на телефонному зв'язку зі своєю редакцією.

Отже, у стрим-трансляції ти не мав нікого, хто був би режисером, спрямовував би тебе, дивився б на якість зображення та вмісту?

Саме так. Наймовірно важко тримати в голові всі рівні одночасно. Ось чому так багато важить підготовка: треба знати факти, поєднувати повідомлення агентств і власні пошуки на місці — тобто цілком нормальне журналістське завдання. І при тому ти ще й повинен знімати, можливо, у цій ситуації наживо опитувати людей. Ти мав реагувати на коментарі глядачів свого потоку та пильнувати, щоб якісь тролі не робили сумнівних коментарів. У мене вже було так. І тобі треба дбати про те, щоб твоя техніка більш-менш працювала — дуже просто: чи не сіла ще батарея і чи стабільна стільникова мережа?

Ти вважаєш, що стрим-трансляція ставатиме для вас, журналістів, у Мережі важливішою?

Я думаю, що вона стане важливішою, тому що багато речей у журналістиці тісно пов'язані з технічними можливостями — навіть якщо ви не обов'язково хочете визнати це самі. Дружованний бренд, який тепер також доступний в Інтернеті, ралпом отримує можливості, які раніше мали лише класичні телеканали. Звичайно, стрим-трансляція теж важлива, і вона буде й надалі відігравати свою роль. З другого боку, зрозуміло, що вебсайт на кшталт step.de не за 3 роки буде пропонувати виключно потокові відео. І в такому не впевнений, що такий застосунок, як Reelscore — це вже межа. Спочатку був ще Meerkat, про який сьогодні майже не згадують. І Facebook потужно виходить на ринок стрим-трансляцій.

Кілька практичних запитань: як ти називаєш свій потік?

Я вибираю відносно конкретну назву: про що йдеться? І тоді зазвичай ще хештег вказує на те, що це журналістська пропозиція. Адаже сьогодні кожен може транслювати в прямому ефірі. Як правило, я додаю хештег «Step» або «Step-Reporter», щоб було зрозуміло, що я транслюю як журналіст, а не як приватна особа.

Що б ти порадив, яке обладнання слід взяти із собою?

Якомога менше. Я сам вважаю три речі надзвичайно важливими: по-перше, криглення. Різниця між ним і тим, щоб тримати мобільний телефон у руці, величезна. Якість буде набагато кращою, тому що він буде менше хитатися. Якщо ви вже зовсім божевільні, ви можете також звичайною відеокмерою або дзеркальною камерою знімати «звичайне» відео та закріпити на ній зверху свій мобільний телефон і транслювати в прямому ефірі. Я сам це часто робив, це працює досить добре. Але, зрештою, достатньо невеликого криглення. Я завжди використовую напільник (див. розділ 3.5). Можна також узяти палицю для селфі. По-друге, я рекомендую мати додаткову батарею, тому що ти не повіриш, як швидко така батарея розряджається під час стрим-трансляції; краще більшу, ніж меншу, і краще з маленьким гачком-карабіним, щоб можна було швидко прикріпити блок живлення до штанив або рюкзака. Третя проблема — це звук: я перестраховуюся і майже завжди використовую зовнішній мікрофон (див. розділ 3.5). Я знаю, що якість звуку стільникових телефонів сама по собі не така вже й погана, але шойно я виходжу із закритого приміщення, я вже не довіряю внутрішнім мікрофонам стільникових телефонів.

Які мікрофони ти використовуєш для стрим-трансляції?

Коли я знаю, що я сам говоритиму і стоютиму у фокусі, я використовую мікрофон-лавальє, наприклад Rode Smartlav+. Я засовую кабель під сорочку чи футболку задовго до потоку, щоб я міг під'єднати його будь-якої миті. Крім того, я маю направлений мікрофон Rode, який я також використовую. З ним можна порівняно добре брати у людей Інтерв'ю. Ось тільки якщо аудиторія не розуміє, що я кажу, на панелі коментарів протягом кількох секунд з'являються скарги: «голосніше» або «звук шурхотить!». Люди насправді менше вибачають поганий звук, ніж погану картинку.

На твою думку, чи добре матеріал Reelscore підходить для подальших повідомлень після стрим-трансляції?

Його після потоку можна використовувати лише умовно. Можна виключити матеріал у повідомлення, а потім позначити його вставкою, наприклад, «Зі стрим-трансляції». Це може внести трохи різноманітності в класичне повідомлення, якщо матеріал прямого ефіру особливо хорошиш чи автентичний. Можна також із різних потоків змонтувати щось на кшталт «Best Of» (найкраще з) або згодом зв'язати їх без монтажу. Однак останнє не вважаю оптимальним, оскільки потоки зазвичай відносно довгі. У будь-якому випадку важливо позначити, що йдеться про повідомлення у Reelscore або Facebook Live. Тому що лише тоді глядач зрозуміє, що це була стрим-трансляція і через те якість може бути трохи гіршою.

Ілюстрація Обладнання Філіппа Вебера

Обладнання Філіппа Вебера: Samsung Galaxy S5, наплічник S1 з кріпленням R1 Pro, Rode Videomic з вітрозахистом та адаптером TRRS-TRS, мікрофон Rode Smartlav+ петличний та запасна батарея EasyAcc з гачком-карабіном.

Вимоги до відео для соціальних медіа ґрунтовно відрізняються від вимог традиційного телебачення. (Але: чи б деякі з них працювали так само до-бре на лінійному телебаченні, якби ми не покладались на наші «звичайні» форми?) Як правило, вони коротші (часто лише 30 секунд), обходяться без звуку, але зі вставкою тексту (оскільки під час мобільного використання часто не чути звуку) і живляться ще дужче сильними образами та емоціями. Бірліг Клумпі, яка дуже успішно розробляє нові вебвідео для Tagesschau і Tagesshemen, виклала для мене свої найважливіші правила для відео в соціальних мережах. І оскільки вона зробила це за допомогою короткого повідомлення у Twitter, перелік надзвичайно стислий і точний.

Правила для вебвідео

1. Послідовність історії не має значення: починай з найкращого зображення.
2. Ніякого аудіо — лише текст на зображенні.
3. Де твоє око? Там має бути текст.
4. Менше (тексту) — це більше.
5. Чорний шриффт зажорсткий — краще білий і менший.
6. Шукай деталі, щось особливе.

Ілюстрація 08-01 Коннор МакНамара: Репортаж про мультимедійну гру через PlayStation

Історія має значення: з урахуванням усіх можливостей, які пропонують смартфони для цифрової розповіді, не слід залишати поза увагою зміст. Можливим може бути нескінченно багато чого, але не завжди воно неохідне чи доречне. Найголовніше питання: яку історію ти хочеш розповісти? Якщо «як» рідше заплутує або відволікає увагу, тоді це неправильне рішення. Два приклади «best practice»: спортивний кореспондент BBC Коннор МакНамара розробив дуже своєрідну форму для футбольних репортажів з британської «Прем'єр-ліги». У застосунку «PlayRost» (див. 8.3) він комбінує — паралельні зображення — статистичну гру, важливі сцени і зображення гравців, а також короткий, відзнятий коментар про гру. Він створив яскраве відео на своєму смартфоні та надсилав його через Twitter (*Ілюстрація 08-01*) незабаром після завершення гри — чудовий спосіб дати короткий огляд гри. Тут зміст ідеально відповідає обраній формі.

Не менш успішна і журналістка Ева Шульц (*Ілюстрація 08-02*), яка публікує великі пояснювальні історії під спарсчат-ім'ям «hitgaeua»: після терактів у Парижі вона, наприклад, відвідала брюссельський район Моленбек. Під час президентських виборів в Австрії у 2016 році вона уважно розглядала кандидатів, пояснювала дані опитувань та аналізувала результати виборів (*Ілюстрація 08-03*). Її пояснення і покроковий аналіз ідеально пасують до застосунку Sparshot.

Ілюстрація 08-02, 03 Ева Шульц на Sparshot (ліва); пояснювальні відео про вибори в Австрії (праваоруч), скріншоти: Вйонн Сташен

Існує безліч застосунків, які можна використовувати для подальшої обробки зображень, текстів і звуків. Далі я наведу кілька прикладів, які, на мій погляд, пропонують найкращі та найпростіші способи розповідати історії в цифровому форматі. Комусь бракуватиме того чи іншого застосунку, інші, звичайно, вважатимуть ту чи іншу пропозицію не вартою і згадки, тому що способи роботи у всіх різні. Варто стежити за публікацією нових програм у магазинах застосунків та доглядуватися на форумах і в Twitter про те, які застосунки уможливають ті чи інші нові форми.

8.1 Подальша обробка фотографій

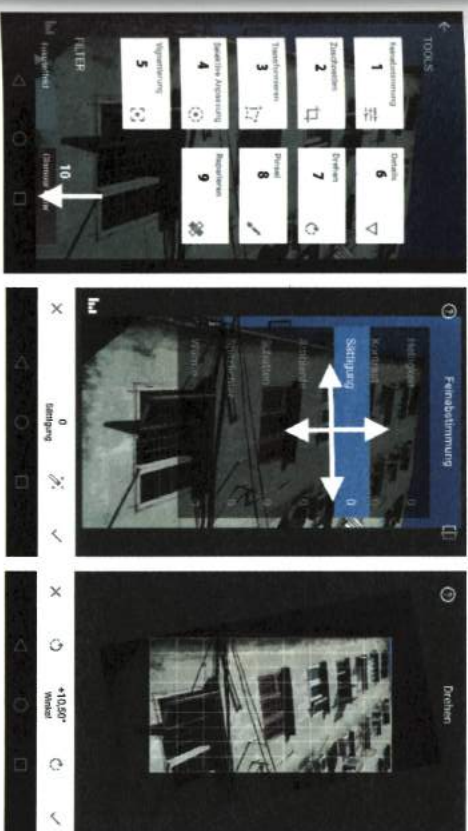
Смартфони — хороші камери: за допомогою ручного управління камерою часто можна зробити чудові знімки. В iPhone, додатково до вбудованого застосунку для камери, допомагають такі програми, як ProCamera, Camera+, VSCO Camera або «Маніакал». Подібну функціональність для телефонів Android пропонують ProShot, CameraFV5, Open Camera або «Маніакал Camera». Windows-Phone постається вже з універсальним застосунком для камери, яким значною мірою керують вручну.

Для редагування фотографій смартфони також пропонують дуже хороші інструменти та програми. Ринок надзвичайно багатий на варіанти (і відповідно ерозумілий). Тому надалі я обмежуся кількома дуже популярними або особливо придатними для журналістів застосунками.

На всіх платформах (Android, iOS, Windows) доступний «Sparseed». Застосунок безкоштовний і був приданий Google у 2012 році — ціна придбання невідома. Він містить надзвичайно велику кількість корисних функцій, які роблять редагування зображень можливим всього в кілька кроків, і часто з відмінними результатами. До управління треба трохи звикнути, але воно дуже практичне й адаптоване до смартфона: через символ олівця внизу праворуч відкривається меню з широким набором опцій редагування (*Ілюстрація 08-04*). Рух пальцем угору та вниз змінює різні опції редагування, переміщення вліво і вправо зменшує або збільшує відповідні значення (*Ілюстрація 08-05*).

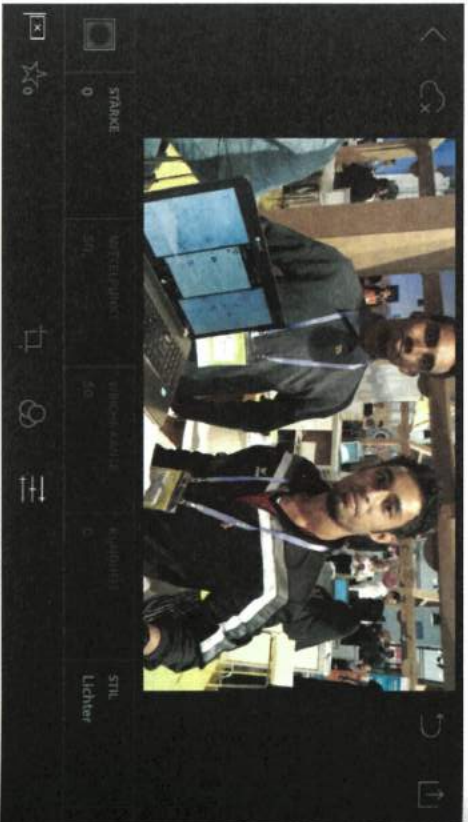
За допомогою Sparseed можна точно налаштувати зокрема яскравість, контраст, насиченість та значення кольору (1). У такий спосіб будь-яку картинку можна «підкачати»: трохи більше контрасту, насиченості та атмосфери часто мають таке велике значення. Крім того, застосунок може підігнати фотографії вільно або у визначених форматах (квадрат, 4:3) (2). Він також може їх трансформувати (3): двовимірне зображення можна повернути та

нахилити. «Вибірково припасовувати» (4) можна невеликі ділянки, в яких можна змінювати яскравість, насиченість і контраст — наприклад, злегка висвітлити недоекспоновані сегменти зображення. Sparseed може встановлювати віньєтки по краю екрана (5), а також збільшувати різкість деталей зображення (структури, лінії) та виділяти їх (6). Дуже корисна можливість — обернути малюнок (*Ілюстрація 08-06*), наприклад, якщо горизонт не прямий (7) (трапляється й з найкращими, чи не так?). За допомогою пальця (пензель) ділянки зображення можна припасовувати (8) і навіть вправляти (9), при цьому застосунок обчислює корекцію з довколишніх точок зображення (9). Далі внизу (прокрутка вгору) Sparseed також пропонує велику кількість фільтрів, деякі з яких чудові (10). Завдяки останнім нововведенням за допомогою Sparseed також можна писати текст на зображеннях, і в такий спосіб можна легко створити, наприклад, так звані «Quote Cards» (картки з цитатами) (*див. Ілюстрація 8:10*).

Ілюстрація 08-04, 05, 06

Окрім Sparseed, є й інші професійні програми для редагування зображень. Adobe робить свій «Lightroom» доступним для iPhone, і навіть безкоштовно. Розрахунок полягає в тому, що «Lightroom» спонукає користувачів починати редагувати зображення на смартфоні та завершувати його в платному програмному забезпеченні для настільного комп'ютера «Photoshop» — у, так би мовити, старшому браті «Lightroom». Діапазон функцій великий, якість відмінна — хороший варіант (*Ілюстрація 08-07*).

Ілюстрація 08-07

Скриншот: Бйорн Сташен

Ілюстрація 08-08, 09

VSCO (ліворуч); Instagram (праворуч)

Не менш популярний застосунок VSCO (Android та iPhone), який пропонує велику кількість (у тому числі й платних) фільтрів і можливостей редагування (Ілюстрація 08-08). Фільтри дають змогу досить реалістично імітувати вигляд різних типів плівки для фотографій, зроблених «звичайними»

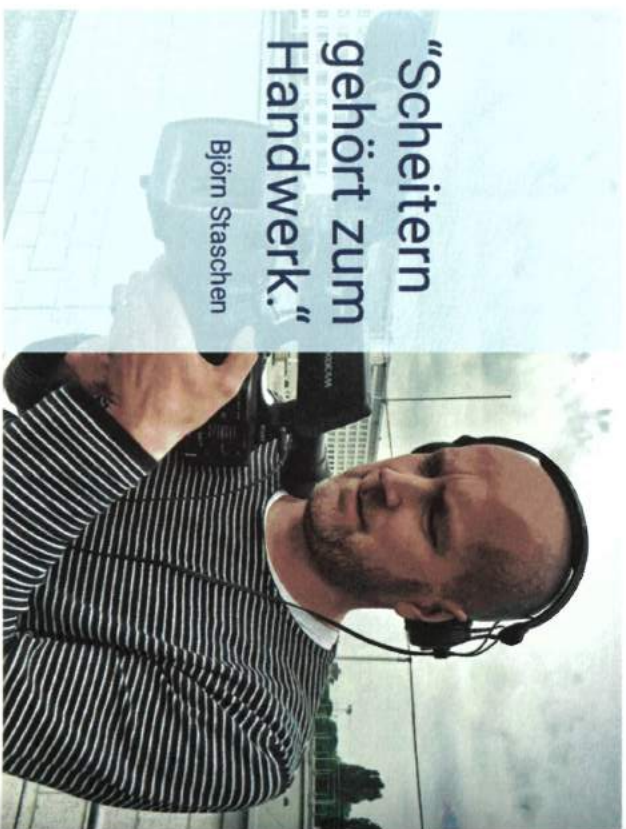
(наприклад, дзеркальними) камерами. Компанія «Visual Supply Company» (VSCO) спочатку заробляла гроші, розробляючи фільтри та пресети для таких програм, як Adobe Lightroom або Aerture. Відтоді як вона сама почала розробляти застосунки, дехто вже глумиться її як «наступний Instagram», тому що це одночасно і фотоспільнота.

Сам застосунок Instagram також пропонує багато можливостей подальшої обробки зображення (Ілюстрація 08-09). Однак він обмежує формат характерним для Instagram квадратом. Instagram — це більше, ніж фотоплатформа: кількість відео в Instagram стрімко зростає, як і кількість меда, що використовують Instagram як важливий канал поширення їх. Усе більшого значення набувають тексти, що супроводжують фотографії: дехто вважає Instagram альтернативою Facebook для публікації журналістського контенту, що складається з тексту та зображень. Водночас багато хто схильється до Photogene (iOS).

8.2 Оживити фотографії

Картинка скаже більше, ніж тисяча слів — ця банальність добре відома. Однак після редагування в смартфоні зображення здайте на ще більше: воно може розповідати історії, розкривати результати та шляхи досліджень або звертатися не тільки до очей, але й до вух. Для цього існують деякі застосунки, в яких зображення можна поєднати з іншими носіями інформації.

Популярними для використання у Twitter є, наприклад, так звані «Quote Cards» — фотографії (переважно головних героїв), які одночасно супроводжуються цитатами (Ілюстрація 08-10). З одного боку, цитата та її автор з першого ж погляду графічно привертатуть до себе увагу, а з другого — Quote Cards вважаємо хорошим інструментом, особливо при довгих цитатах, для передавання більше 140 дозволених у Twitter символів. Наведений тут приклад я, приміром, створив на телефоні Android за допомогою безкоштовного застосунку «Photosuite» за кілька хвилин. Photosuite — це комплексний редактор зображень, який також можна використовувати для редагування графіки. Іншими застосунками, які за кілька прийомів наклали б текст на зображення, є Photo (Android), Wordswag (iOS та Android), Textgram (Android), Turic (iOS), Over (iOS та Android) або представлений у розділі 8.1 застосунок Sparseed. Одним із застосунків, які з уривків тексту, що були прочитані та скопійовані в буфер обміну, виробляють прямі «Quote Cards», є, наприклад, Xcerpt (Android).

Ілюстрація 08-10

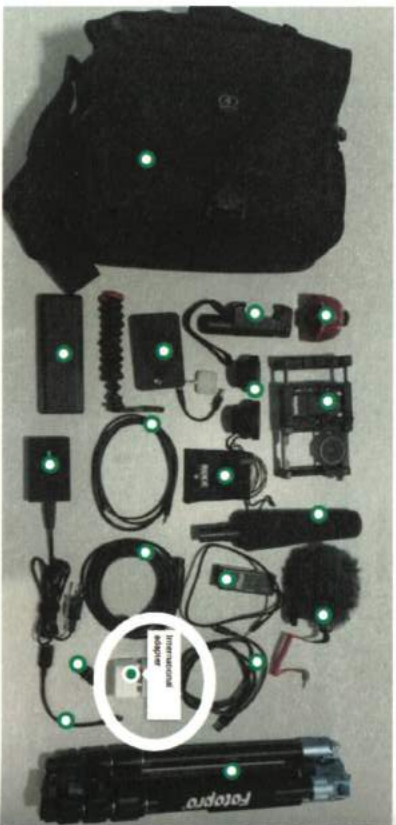
Приклад Quote Card, зробленої за допомогою PhotoSuite для Android

Кілька фотографій можна комбінувати через так звані програми «Grid». Я дуже ціную Twitter-сервіс своїх колег Ніка Саттона (BBC) і Філіппа Бромвелла (RTE), які кожного дня твітують перші шпальти щоденних газет з Великобританії або Північної Ірландії. Філіпп Бромвелл використовує для цього застосунок «Dirptic» (iOS та Android), але інші застосунки, як-от Photo Grid, PicGrid або подібні, виконують ту саму роботу. Вони гнучкі для створення різних форматів із різними композиціями. У застосунку «Dirptic» також можна перемішати й забарвлювати окремі рамки. Я сам почав твітувати німецькі перші шпальти під Twitter-ніком «Inpenntwee» (в одному твіті) — зображення в кожному випадку були зроблені за допомогою Dirptic (Ілюстрація 08-11). PicRulerPost (див. 8.3) теж може створювати такі фотоколажі.

Ілюстрація 08-11 Dirptic

Доступною для сприймання фотографію робить застосунок «Thinglink». На зображенні різний зміст можна позначити невеликими закладами, за якими зберігається інформація (описи, посилання). Глядач може торкатися різних місць на зображенні (на смартфоні пальцем, на комп'ютері: за допомогою миші) і викликати інформацію. Thinglink підходить для більш детального опису візту зображення. Прикладом є групова світлина біженців на пляжі острова Кос: за кожною точкою застосунку Thinglink криється історія втечі когось із зображених людей. Окрім того, в Мережі є багато Thinglinks, що наводять лад у «зображених з багатьма об'єктами», як, наприклад, мого об'єднання для «Мобільної журналістики» (Ілюстрація 08-12). Thinglink щойно активував свій сервіс також для 360-градусних фотографій та відео — захопливий варіант для цифрових оповідачів (див. розділ 9).

Ілюстрація 08-12
Thinglink пов'язує, що можна побачити, для кожної позначеної точки — інформація (обведено колом)

«**Thinglinks для вуху**» створює застосунок Jamspnar (лише iOS): тут можна позначити фотографії в місцях, за якими криються аудіозаписи. Jamspnar — це не суто журналістська пропозиція: є багато тих, для кого Jamspnar — хобі. З усім тим, пропозицію можна використовувати в журналістських цілях — ось кілька прикладів: фото з пресконференції з трьома промовцями, ключові повідомлення яких відповідно поєднані за допомогою аудіозаписів, збережених за точками зображення. Фото хрещення корабля, на якому поєднані «вирішальний момент» (плашка влучає в ніс судна) і короткий коментар для упорядкування. Або: демонстрація через VoxPops трьох упізнаних на фото учасників.

Jamspnar інтуїтивно зрозумілий і простий у використанні: новий матеріал починається з фотографії (ілюстрація 08-13). До того ж, Jamspnar забезпечує спалах (3). Також можна використовувати фронтальну камеру (4). Потім на готовій фотографії можна розмістити один або кілька аудіофайлів (див. стрілку) (ілюстрація 08-14). Їх можна записувати в застосунку, але можна також вставити з хмарного сховища на кшталт Dropbox або з Audioraste. Jamspnar можна відтворювати безпосередньо на Facebook, Twitter або Tumblr (обведено колом) (ілюстрація 08-15). Під час завантаження снейп отримує назву (1), а публікацію на сторінці Jamspnar можна скасувати (2). Потім через кнопку «Share» (3) снейп публікується.

Ілюстрація 08-13, 14, 15 Jamspnar

Такий застосунок, як Jamspnar для iOS, також доступний для Android і Windows: Foundbite. Ключова відмінність між цими двома застосунками полягає в тому, що Foundbite пов'язує декілька фотографій з одним ба-зовим аудіозаписом, тоді як Jamspnar (як показано на ілюстрації) пов'язує одну фотографію з кількома аудіозаписами. Foundbite — це теж не суто журналістська пропозиція, однак тут також звукові та відеодоріжки можна сполучити безпосередньо з Twitter або Facebook. Можна уявити записи ходи демонстрації з центральним елементом ледь чутного оригінального звучання, зображення з пекарні з коротким інтерв'ю, в якому пекар пояснює найважливіші кроки (впізнані на зображеннях) при випіканні хліба, або власне повідомлення про зустріч із яскравою людиною, фотографії якої можна побачити.

Foundbite також починається з підбирання фотографій: їх можна завантажити з галереї або зробити безпосередньо в застосунку. Потім відкривається вікно, в якому записується звукова доріжка до зображення (ілюстрація 08-16). На наступному етапі її можна «обрізати» (тобто скоротити на початку та в кінці). До цього можна додати більше зображень. При завантаженні (ілюстрація 08-17) користувач може вирішити, чи хотів би він надати Foundbite геодані (1). Крім того, фото-звукова комбінація може отримати заголовок (2) і можна сполучити її публікацію при завантаженні (5) на Facebook (3) або Twitter (4). У головному меню (1) (ілюстрація 08-18) опубліковані Foundbites можна проглядати за місцем розташування (2).

Ілюстрація 07-23

Стримінговий застосунок «rUSSH»

7.10 Стримінгові застосунки: потоки на Youtube

LiveInFive (iOS, Android) (Ілюстрація 07-24) останнім часом став дуже цікавою альтернативою для Live-Streams, оскільки LiveInFive передає потоки безпосередньо на власний YouTube-канал. Донедавна Youtube / Google блокував прийом цих потоків у Німеччині з посиланням на Державний догляд про мовлення (див. розділ 7.2). Однак на початку 2016 року Google відмовився від цієї обережності та розблокував потоки. У такий спосіб концерн переключив відповідальність та розблокував потоки. Як і щодо всіх інших стримінгових застосунків, тут діє правило: у Німеччині провайдеру потрібна ліцензія на мовлення від земельного органу з питань медіа, відповідального за послуги інтернету, якщо він передає трансляції через ефірне мовлення (регулярно «за програмою», для більш ніж 500 глядачів, з редакційним вмістом). Правава ситуація в інших країнах частково відрізняється від німецької.

Стрим-трансляція на власному YouTube-каналі має переваги: з одного боку, потоки доступні в записі після завершення, можна дати їм заголовок, їх можна редагувати й видаляти. Якщо власний YouTube-канал уже популярний і використовується, оскільки, наприклад, можна отримати до-

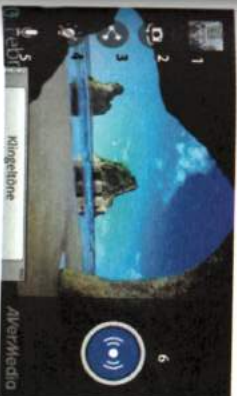
ступ до хороших матеріалів, то потік підтримує свій «медіабренд». Він не схований на спеціальній стримінговій платформі, якою користуються лише одиниці, а працює у більш популярному сервісі, як-от YouTube.

Ілюстрація 07-24

Стримінговий застосунок «Live in Five»

Перед першою прямою трансляцією на власному YouTube-каналі його потрібно розблокувати для прямих ефірів. Умовою для цього є верифікація власного облікового запису YouTube – процес, який можна здійснити за допомогою підтвердження, наприклад, через відправку SMS на власний смартфон. Крім того, канал має бути «в доброму стані». Це означає: кожен, хто неодноразово порушував авторське право або інші правила користування YouTube, не зможе активувати свій обліковий запис для стрим-трансляції. Активация здійснюється через настільний комп'ютер, тому спонтанна перша стрим-трансляція через «LiveInFive» неможлива — використання застосунку вимагає підготовки.

Ілюстрація 07-25, 26

Стартовий екран LiveInFive подібний до режиму Live (ілюстрація 07-25). У верхньому лівому куті користувач може авторизуватися на своєму YouTube-каналі (1). Після успішного з'єднання з'являється зображення профілю YouTube-каналу. У меню можна зробити подальші налаштування (ілюстрація 07-26): заголовок трансляції («Broadcast Title»), який згодом дає назву записові на YouTube, а також може використовуватися для твітів чи інших повідомлень у соціальних мережах. Роздільну здатність («Resolution») та якість відео («Video Quality») можна встановити в кілобайтах за секунду. Режим «Авто» регулює якість роботи мережі. До того ж, що вища роздільна здатність, то кращою має бути мережа. LiveInFive дає шодо цього кілька ориєнтирів у меню, наприклад, для повного HD-потoku в 1920 x 1080 пікселів рекомендується використовувати мережу 4G (LTE) (ілюстрація 07-27).

Як і в більшості інших застосунків, можна використовувати також фронтальну камеру (2). Крім того, до та під час потоку можна надіслати повідомлення (3) до соціальних мереж, які попередньо треба зв'язати із застосунком. Це корисно для того, щоб потенційні зацікавлені сторони могли дізнатися про потік. Чудова деталь застосунку — регулювання звуку (5).

LiveInFive запускає стрим-трансляцію за допомогою синьої кнопки (4). Після короткої підготовки екран змінюється (ілюстрація 07-28), у верхньому лівому куті з'являється невеликий таймер «Live», який показує час передачі, що минув до цього (1). Також LiveInFive показує, скільки глядачів має потік (2), а також скільки глядачів уподобали (і не уподобали) віст. Чудова особливість LiveInFive: коротке натискання на екран викликає ручне фокусування у відповідній точці, так що можуть бути сфокусовані навіть ті елементи, яких не міг би зафіксувати автофокус. Це до стрим-трансляції невеликий аудіометр унизу ліворуч (5) показує, чи рівень звуку достатньо добрий. LiveInFive навіть дає змогу збільшити рівень відданого сигналу (Gain): поруч із рівнем звуку за символом мікрофона ховається повзунок.

Ілюстрація 07-27, 28

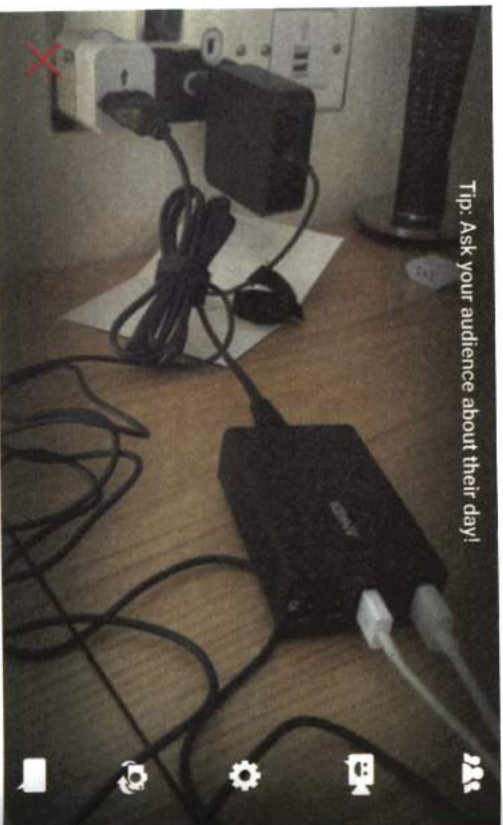
Однак реклама на екрані LiveInFive потребує звикання: також здається дещо абсурдним, що той, хто транслює стрим, під час свого відповідального репортажу в прямому ефірі ще має зважати на рекламу, тоді як багато глядачів при користуванні на YouTube мають зиск від застосунку без реклами. З другого боку, можна витерпіти цю дрібну недолугість, оскільки застосунок зрештою працює чудово — це практичний, зручний інструмент.

Після завершення потоку його можна відредувати в застосунку YouTube: наприклад, його можна позначити тегами (ключовими словами), щоб користувачам було легше його знайти. Його можна взяти зі списку або виділити, а також покращити за допомогою менеджера відео — наприклад, через стабілізацію або регулюючи колір та яскравість. Ці можливості доступні лише на YouTube — в інших стримінгових застосунках існує лише можливість зберегти потік, виділити його або поділитися ним. У країнцях застосунків (App-Stores) також є інші застосунки, які уможливають YouTube-потоки. Однак, наскільки мені відомо, жодного з них не можна порівняти з LiveInFive за регулюванням зображення та звуку.

Є й інші застосунки, які уможливають прості потоки з різними цілями: вони почасти пропонують різні відеоформати та роздільну здатність, працюють за різними протоколами, але іноді також вимагають більш високого рівня технічного розуміння. До цих застосунків належать Broadcaster та Broadcaster, які доступні як для iOS, так і для Android.

7.11 Нежурналістські стримінгові застосунки

Ринок для стримінгових застосунків бурхливо розвивається: усе більше нових провайдерів і платформ виходять на ринок, оскільки, з одного боку, мобільні мережі стають більш продуктивними, а з другого боку, ціни на мобільний обсяг даних, який широко використовують у стрим-трансляціях, падають. На додаток до описаних вище сервісів, що орієнтуються як на користувачів-журналістів, так і на нежурналістів (Periscope, Meerkat) або сконцентровані на радше професійних цільових групах (Vambusers, Streams to YouTube), є пропозиції, які сьогодні майже не несуть журналістського контенту. Однак вони здобули почасті величезні бази користувачів, тож вони можуть бути досить цікавими як «мисливські угіддя» для потенційних цільових груп.

Ілюстрація 07-29
Стримінговий застосунок «YouNow»

YouNow (Android, iOS) (ілюстрація 07-29) надзвичайно популярний серед молодих цільових груп — домівка прямого ефіру багатьох підлітків. 70 відсотків користувачів у 2015 році були молодшими за 24 роки, близько 100 мільйонів потоків доступні на Younow щомісяця, тобто близько 150 000 щодня. Це значно більше, ніж пропонували Periscope та Meerkat разом у період їхнього розквіту, але більшість потоків із журналістського поглядом нецікаві. Власний хештег спрямовує глядачів до спільних тинейджерів: #steeringquad. Платформа фінансується з того, що користувачі «дають на чай» за потоки, які їм подобаються, тобто платять реальні гроші, які вони внесли раніше. Працівники служби захисту молоді скаржаться на відсутність перевірки віку та постійні порушення законодавства щодо захисту молоді. Для мобільної журналістики Younow наразі майже нецікавий. Однак завдяки своїй величезній користувачській базі застосунок являє собою явище, яке демонструє потенціал стримінгових застосунків.

EyetoK (iOS, Android) (ілюстрація 07-30) представлений на ринку віднедавна: на виставці Mobile World у Барселоні 2015 року застосунок знайшов багатьох прихильників та друзів. Особливості EyetoK: користувачі можуть самі передавати далі потоки, які їм сподобалися. І вони можуть через вказані стрілки підказувати автору, куди йому повернути камеру і що ще показати. Поки що застосунок існує радше як нішевий. Однак іспанські розробники

об'єдналися з винахідниками «Shoulderrod» (див. розділ 3.5), що може свідчити про спрямованість їхньої роботи — можливо, EyetoK цікавиться також і професійними потоками з частково журналістським контентом.

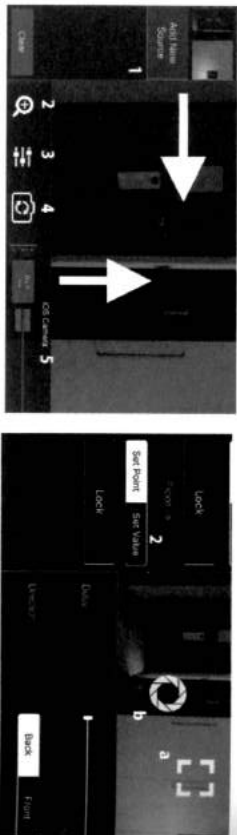

Ілюстрація 07-30 Стримінговий застосунок «EyetoK»

7.12 Стрим-трансляція з кількома джерелами зображень

Деякі застосунки дають змогу створювати майже повністю завершені передачі. Наприклад, вони можуть використовувати як джерела зображень кілька смартфонів, що перебувають в одній мережі Wi-Fi. Крім того, ці системи дають змогу використовувати нижні третини, наприклад, для позначення співрозмовників або відео як кліпи. Деякі застосунки недовезі, але всі вони можуть надсилати стрим-трансляції на різні платформи, наприклад, на Facebook або YouTube. На ринку є й доступні аналоги, зокрема TeraDeck, Witecast та SwitcherStudio, які націлені передусім на потоки у Facebook. Водночас Periscope також нещодавно відкрився для потоків із зовнішніх (так званих «сторонніх») застосунків — цікавий крок у конкурентній боротьбі з Facebook.

На мій погляд, відкритим залишається питання про те, наскільки взагалі може бути успішним трудомісткий і затратний у виробництві потік у Facebook із кількома камерами та кліпами: не забуваймо, що потоки з Periscope і Facebook використовуються насамперед мобільно. Дотримання деяких професійних правил, безумовно, правильне рішення. Однак несення у Facebook один до одного «мови телебачення», структури передачі з (недоступним) модератором, студійними дебатами та відеокліпами суперечить, на мій погляд, усвідомленню того, що соціальним медіа потрібна своя власна мова. У Facebook Live, Periscope та інших сервісах важливий діалог: як модератор реагуватиме на коментар, коли йому доведеться виконувати свою «класичну студійну роль»? Крім того, ми переконалися, що глядачі оцінюють автентичний погляд за лаштунки, адже який вигляд має студія, вони і так знають. У цьому плані представлені тут застосунок можна також розглядати як можливість створювати на ходу передачу для трансляції на лінійному телебаченні. Вони також можуть стати стимулом, щоб замислитися про нові форми — трудомісткий і затратний у виробництві багатоканальний потік, який у соціальних мережах працює, а не просто один до одного трансляє телебачення у соціальні мережі: я з нетерпінням чекаю результатів та експериментів.

Ілюстрація 07-31, 32

«Live Air» від Teradek (лише iOS) доступний навіть безкоштовно, якщо під час перших тестів вам не заважатиме водняний знак Teradek. Застосунок (який я подаю тут як приклад стосовно інших) має величезний обсяг функцій. Він транслює, серед іншого, на YouTube або Ustream. З іншого боку, підтримує Facebook Teradek у своєму застосунку для смартфонів змушений був викинути, оскільки компанія не є офіційним партнером Facebook. Передавати потоки з iPad на Facebook можна, як і раніше, за допомогою «Teradek VideoSwitcher». Це покаже ринкову силу Facebook: дуже перспективному застосунку більше не дозволено транслювати з мобільного телефона на канал із великою аудиторією — просто тому, що Facebook цього не хоче. У вікно камери (Ілюстрація

07-31) з трьох боків (стрілки) можна через «Swure»⁸ закочувати меню, в яких, серед іншого, ви можете вибрати та перемикаєти між різними джерелами (1), наприклад, між іншими телефонами (iPhone як камерою, або між відеокліпами. Крім нерекомендованого зуму (втрата якості) нижче меню містять додаткові налаштування камери (3), перемикання між фронтальною камерою та камерою заднього виду (4), а також рівень звуку. Основні налаштування застосунку можна змінити за допомогою копіїзатка (6).

Teradek дає змогу здійснювати переважно ручне керування камерою (Ілюстрація 07-32): фокус (1) можна встановити на фіксовану точку через приціл (а) або вручну. Те саме стосується апертури (2) та прицілу апертури (b). Біля цього можна визначити вручну баланс білого (3) і відтінок («Tint», 4). Однак, залежно від застосування, також може бути доцільним як виняток залишити автоматичну корекцію увімкненою, зокрема для триваліших потоків. Одна із сильних сторін застосунку Teradek — аудіообробка: кожне джерело зображення забезпечує також звук, який можна окремо від зображення у власному мікшері вмикати або вимикати та вирівнювати. Натомість коментарі користувачів у Teradek можна відстежувати лише обмежено: тут для підтримки важливого діалогу з аудиторією потік слід проводити на другому пристрої. Головність потоку від Teradek повністю залежить від хорошого маршрута, до того ж джерела зображень (iPhones) треба забезпечити живленням, наприклад, через подовжувач USB. Так що обладнання на місці буде трохи більше, ніж це характерно для #Mojo.

7.13 Професійні рішення за допомогою власного обладнання

Складність притаманна всім представленим стримінговим застосункам: успіх трансляції повністю залежить від якості стільникового або Інтернет-з'єднання (якщо використовувється Wi-Fi). У розділі 3 я описав деякі трюки та хитрощі щодо того, як за поганого стільникового зв'язку все ж таки можна передавати дані. При цьому я також згадав про Sreedify — застосунок, що комбінує стільниковий зв'язок із з'єднанням Wi-Fi. Такий так званий «бандлінг» (зв'язок) забезпечує передавання даних двома способами. Це робить трансляцію надійнішою і менш залежною від коливань мережі. Крім того, «бандлінг» двох самих по собі недостатніх зв'язків може допомогти досягти бажаної мети — раз добре, а два краще. Кілька компаній скористалися

⁸ Swure (Змін. від англ. swire — проводити не відриваючи, ковзати і англ. sure — писати, набирати текст) — метод введення тексту, не відриваючи палець від «кнопки клавіатури» на сенсорному екрані — Прим. перекл.

цією «зв'язкою», щоб покращити потокове відео в прямому ефірі — зробити якість сумісною з телебаченням, а трансляцію більш надійною. При цьому відеозображення за допомогою апаратного або програмного енкодера перетворюється в потік даних, який двома шляхами надсилається на сервер, де зображення потім знову «збирається докупки».

Надійність передавання вища, затримка — менша: сьогодні застосунки настільки продуктивні, що можуть поєднувати до 8 стільникових мереж LTE та, за потреби, додаткові з'єднання Wi-Fi. Отож імовірність перебивання потоку менша. До того ж, набагато коротша й затримка: наразі застосунки забезпечують затримку менше 2 секунд, завдяки чому можливими стали розмови у прямому ефірі між модератором у студії та репортером на місці. Однак необхідні сервери коштують грошей, як і обладнання або ліцензії на використання програмного енкодера. Тому ця техніка не вигідна для окремого мобільного журналіста, а лише для великих телевізійних компаній, які готові інвестувати. Ціни за один передавальний пристрій, як-от сервер-приймач, починаються нині з рівня від 8 до 12 000 євро, деякі постачальники беруть понад 20 000 євро.

Кількість постачальників постійно зростає: у всьому світі їх на ринку близько пів дюжини. Найбільші з них — LiveU з Ізраїлю з великими частками ринку, насаперед у Європі, та Dejero з Канади, що має багато клієнтів передусім на ринку США, а також, наприклад, у Великій Британії. Іншими постачальниками є AiviWest (з Бразилії), TVU або Comtex (обидва — США).

Ілюстрація 07-33

LiveU — вісім стільникових з'єднань на стійці, фото: LiveU

Усі компанії пропонують так звані рюкзаки прямого ефіру (ілюстрація 07-35), що комбінують до десяти стільникових модемів. Вони досягають швидкості передавання даних до 8 мегабіт за секунду. Поряд із ними є невеликі блоки з чотирма або двома модемами, які, наприклад, можна встановити безпосередньо на камери для передавання зображень наживо. Крім того, зараз усі компанії пропонують застосунки (ілюстрація 07-34, ілюстрація 07-35), що, як описано вище, можуть комбінувати Wi-Fi та стільникові з'єднання. Це уможливорює готові до трансляції в прямому ефірі потоки із затримкою близько 2-х секунд, що практично робить можливими розмови наживо. Ці програми хоч і безкоштовні для Android та iOS, але вони не працюють без дорогих серверів як приймачів.

Ілюстрація 07-34, 35

Застосунок Dejero, фото: Dejero (ліворуч); Застосунок LiveU, фото: LiveU (праворуч)

Пов'язані посилання

Maya Kosoff, „How to use YouNow app“. Business Insider Germany. Abgerufen am 20. Februar 2016. <http://www.businessinsider.de/how-to-use-younow-app-2015-11?r=US&IR=T>.

Periscope „Gemeinschaftsrichtlinien“. Abgerufen am 8. Februar 2016. <https://www.periscope.tv/content>

Frauke Schobert, „Live auf der Flucht mit Periscope und Twitter“. Wundv Online. Zuletzt abgerufen am 8. Februar 2016. http://www.wuv.de/medien/live_auf_der_flucht_mit_periscope_und_tw

Jörg Breithut, „Meerkat vs. Periscope: Das können die neuen Livestreaming-Apps“. Zuletzt abgerufen am 9. Februar. <http://www.spiegel.de/netzwelt/apps/meerkat-venus-periscope-livestreaming-apps-in-vergleich-a-10257338.html#hinter-den-polizisten-mitgezogener-waffe-der-terror-ropno-des-stern/>

Stefan Niggemeier, „Ich steh direkt hinter den Polizisten mit gezogener Waffe: Der Terror-Ropno des Stern“. stefan-niggemeier.de. Zuletzt abgerufen am 8. Februar 2016. <http://www.stefan-niggemeier.de/blog/22247/ich-steh-direkt-hinter-den-polizisten-mitgezogener-waffe-der-terror-ropno-des-stern/>

Michael Rosenblum, „Refections on Live Streaming with The BBC“. The VJ. Zuletzt abgerufen am 6. Februar 2016. <https://www.thevj.com/vjworld/reflections-on-live-streamingwith-the-bbc/>

Інтерв'ю з Філіппом Вебером

Філіпп Вебер працює редактором, репортером і відеожурналістом в «stem.de» — інтернет-виданні журналу Stern. Він вивчав журналістику в «Hamburg Media School», а раніше студіював театр- та медіазнавство в Байройті. Філіпп Вебер — один із небагатьох журналістів у Німеччині, які рано почали експериментувати зі стрим-трансляціями. Його трансляції з Парижа та Брюсселя після тамтешніх терактів у 2015/2016 рр. належать до таких, що мають найбільшу на сьогодні аудиторію в Європі і, зокрема, в Німеччині.

Коли ти почав транслювати в прямому ефірі, в якій ситуації?

Першу стрим-трансляцію я, власне, створив, коли був у Греції у розпал фінансової кризи. Тоді грекам можна було знімати в банкоматі лише до 60 євро на день. Я робив наживо стрим-трансляції черг перед банкоматами в Афинах, а потім сам показував, що як німець можу зняти 100 євро, на відміну від греків. Це було моє перше використання Periscope.

Чому Livestreaming цікаве для вас як інтернет-видання друкованого журналу?

Ми вперше отримали можливість конкурувати з великими телекомпаніями не лише з текстовим контентом, а й із рухомими зображеннями: застосунки на кшталт Periscope або Facebook Live дають змогу швидко висвітлювати через відео поточні події, такі як, наприклад, терористичні атаки в Парижі чи Брюсселі, адже у вас є в великій сушці те, що ARD, ZDF, VBS та Co. вивозять у величезній ПТС — пересувній телевізійній станції. Це, можливо, трохи перебільшено, але певною мірою це так і є.

Чому для вас взагалі важливі живі зображення?

У принципі, рухомі зображення на такому вебсайті, як stem.de, природно, відіграють важливу роль. Рухоме зображення — це одна зі значних тенденцій останніх кількох років, і ця тенденція триває досі. Ви можете це помітити за кількістю користувачів, за власними звічками, а також за тим, що вранці дорогою на роботу в метро ви, наприклад, бачите, як багато людей переглядають відео. І зараз уперше з'явилася можливість висвітлювати події наживо в рухомих зображеннях — чудовий шанс для онлайн-пропозицій, які хочуть і повинні бути швидшими за свої друковані видання.

Ти ж вів також трансляцію в прямому ефірі після терактів у Парижі. Передусім твій потік із місця події під час поліцейських рейдів у Сен-Дені зазнав і критики також. Що то була за ситуація, з якої ти транслював стрим наживо?

Ситуація, яка дивним чином зібрала одну з найбільших аудиторій користувачів на Periscope по всій Німеччині, виникла за кілька днів після терористичних нападів у Парижі, коли в Сен-Дені, в передмісті Парижа, під час обласування організаторів терактів. Там була оточена велика територія. Під час поліцейської операції я спостерігав, як осторонь кордону поліцейські контролювали вулицю. Я рухався у натовпі разом із приблизно 100 іншими журналістами, але — і це дійсно дуже важливо сказати — я не перешкоджав поліції і не переступав жодних вуличних заборон. Навпаки, я просто рухався за ними і фіксував наживо за допомогою свого мобільного телефона те, що робили поліцейські. Треба переглянути цей потік у контексті 15 інших потоків, які я зробив із Парижа: від нічного клубу Батаклан, перед церквою Нотр-Дам під час служби Божої, з площі Республіки під час хвилини мовчання. Цей інструмент, Periscope, встигає зафіксувати достеменність, яка дуже нагадує мені попередні репортажі у прямому ефірі по радіо, тільки ось тепер ви не лише чуєте в прямому ефірі, але й бачите. У Сен-Дені мені вдалося дуже достовірно зафіксувати розгубленість поліції. Можна, звичайно, критикувати потік, але можна також сказати: це було справжнім. Але що дуже важливо, і це має бути зрозумілим кожному: не можна викидати за борт свої журналістські принципи. Усе, що я можу сказати про себе, це те, що я в цій ситуації не вкинув їх за борт. Я невідступно спостерігав за поліцейською операцією. Я вважаю, що це було цілком доречно в журналістському плані, й, очевидно, багатьох людей це цікавило.

Наскільки значний журналістський виклик такої ситуації в прямому ефірі?

Я вважаю це досить делікатним. Для мене хороший потік знаходить баланс між справжнім «почуттям причетності» та журналістською дистанцією. Чисто технічно можна бути онлайн і в самій гущі подій менш ніж за 20 секунд, але питання не в цьому: для того щоб зберегти свою журналістську дистанцію та здатність до рефлексії, ти маєш підготуватися до цього ментально — бажано навіть у письмовій формі. Я сам окрім свого обладнання завжди маю при собі невеликий блокнот, щоб я міг записати всі важливі елементи поточної новинної ситуації. Тож треба готуватися так само, як і до всіх інших журналістських форм. Хто думає, що натисне кнопку трансляції, і тоді все запрацює, у того нічого не вийде.

Підготовка — це один бік справи. Як ти оцінюєш ситуацію в прямому ефірі, коли ти транслюєш наодинці, і, власне, більше нема нікого, хто б допоміг тобі або відредагував твою роботу — як написану статтю?

Важлива порада: не слід транслювати наживо самотужки, оскільки ризикеш пропустити багато речей. У принципі, вдома в редакції — у моєму

Існують перші підходи та проекти для VR-журналістики — віртуальні сценарії передавання контенту: наприклад, Wall Street Journal зімтував катання на американських гірках, яке люструє злетити й падіння індексу фондово-го ринку NASDAQ. Американська регіональна газета «Des Moines Register» зобразила життя сім'ї в Айові у минулому, сьогодні та в майбутньому у віртуальній реальності, тоді як Ілліноєвський журнал газети New York Times запрограмував стріт-арт-екскурсію у Мангеттені. Але не про те тут повинно йтися: це має мало спільного з «мобільною журналістикою», натомість багато більше з днями та тижнями роботи над програмуванням на екрані.

Відео 360 градусів — це не віртуальні світи, а реальний, знатий образ нашого світу: у круговому огляді, зафільмованій сфері у 360 градусів, горизонтально та вертикально, щось на зразок фото- чи відеокулі, яку можна розглядати зсередини. Це також можна виробляти на ходу, мобільно, з невеликими зусиллями: фотографії навіть за допомогою відповідного застосунку мобільним телефоном, відео — невеликими додатковими камерами. Хоча технічні засоби наявні й доступні, але багато професійних медіа в Німеччині ще не почали по-справжньому використовувати для себе 360-градусні відео (та фотографії).

Натомість кілька вдалих прикладів наводять «Ruot News»: за допомогою «Welcome to Aleppo» американський стартап створив 360-градусне відео зі руйнованих війною вулиць сирійського міста Алеппо. Голос молоді жінки розповідає недавно історію міста. Дещо проблематичним вважаю обходження з архівними матеріалами, які Ruot долучив до 360-градусного відео, але які руйнують занурення. Нещодавно видання Huffington Post придбало Ruot з метою донести 360-градусну журналістику до кожного відділення Huffington Post по всьому світові — ознака того, як сильно зростає кількість 360-градусних відео в журналістиці. Вісе зобразив «Марш мільйонів» 13 грудня 2014 року у Вашингтоні, де десятки тисяч людей виступали, щоб поліція визнала помилки під час операцій і взяла на себе за них відповідальність. Врешті і вебсайт Nonkonkulptest.com, який показує продемократичні протести в Гонконзі 2014 року в режимі 360 градусів. Німецький VLLD, який також був піонером у стрим-трансляціях, направив свого кризового репортера Пауля Ронцгаймера з 360-градусною камерою на судно з біженцями у Середземному морі: матеріал дуже насичено передає, у якій тисняві біженці подорожують на судні та наскільки небезпечна їхня подорож.

Guardian також провела цікаві експерименти з 360-градусним відео — наприклад, дуже скорочений проект «6 x 9», вид на ізолятор у в'язниці. Проект Guardian також виділяється різноманітними враженнями — ахіллесовою п'ятою 360-градусного відео, оскільки ринок сферичного звуку

набирає обертів дуже повільно. Це ускладнює сторітелінг на 360 градусів, оскільки глядач може постійно змінювати свій напрямок зору, не керуючись просторово сприйманим звуком.

360-градусні відео мають додаткову перевагу: на мій погляд, у найближчому майбутньому вони не замінять лінійне телебачення та онлайн-відео. Але вони можуть допомогти краще виконати важливі завдання в журналістиці, а саме — долати межі. Люди отримують глибоке, інтенсивне бачення світу, який інакше був би для них закритим, оскільки він доступний не для всіх (наприклад, кабіна управління портового крана або колективне житло для біженців). Тому що він занадто небезпечний (як воєнна чи кризова зона) або оточений соціальними кордонами (наприклад, квартири людей, які в Німеччині живуть за межею бідності).

Показати всю картинку: багато медіа бачать себе (принаймні в Німеччині) об'єктами дебатів щодо правдоподібності: їм у відповідь лунає «брехлива преса», і перед критиками знову і знову постає питання, чи показують медіа «всю картинку» — буквально на телебаченні та в інтернеті, але у фігуральному сенсі це питання стосується також радіо і преси. Насправді журналістська означає вибір — відокремлювати важливе від неважливого, враховувати факти, необхідні для повідомлення, та відкидати інші, зайві. Цей вибір, з одного боку, підпорядковується певним упередженим критеріям — наприклад, критеріям правдивості новин. Журналіст, який працює ретельно, буде вибирати так, щоб зробити застосовані критерії прозорими та зрозумілими для своєї аудиторії. Але з другого боку, завжди існують вихідні точки для критики цього процесу вибору.

Коли після нападів на французький сатиричний журнал «Charlie Hebdo» сотні тисяч людей вийшли в Парижі на демонстрацію за толерантність і проти терору, до Парижа також приїхали десятки політиків: вони теж проїшли ходом, хоча й не на чолі головної демонстрації, як то намагалися представляти перші повідомлення та фото. Політики зібралися на оточеній бичній вулиці та організували окрему ходу — з міркувань безпеки. Лише пізніше повідомлення проїлюстрували це. Тут і в багатьох інших випадках 360-градусні зображення можуть зробити процес створення повідомлення прозорим: глядач може сам собі скласти враження про те, як це насправді відбувалося на місці — і наскільки була обмежена робота журналістів, наприклад, коли президент США Обама відвідав Ганноверський ярмарок у 2016 році: у 360-градусному відео глядач побачив би не тільки Обаму, що махав рукою, а й журналістську зграю, затиснуту за бар'єрами безпеки.

Отже, 360-градусні відео (та фотографії) можуть сприяти прозорості й допомогти медіа та їхньому контенту досягти більшої правдоподібності.

Вони також дають змогу охопити нові цільові групи для журналістського контенту, наприклад, користувачів, які раніше цінували те саме обладнання і таку ж ситуацію занурення в іграх. Однак використання віртуальної реальності та 360-градусних зображень у журналістиці має здійснюватися відповідально, оскільки ефект від добре зробленого занурення може бути набагато сильнішим, ніж від звичайного відео. Це містить у собі можливість і ризик одночасно, позаяк ризик маніпулювання публікою, мабуть, набагато більший за використання 360 градусів / віртуальної реальності, ніж за лінійного телебачення. Міхаель Мадарі (Michael Madary) та Томас К. Метцігер (Thomas K. Metzger) розробили первісний кодекс поведінки щодо віртуальної реальності (див. «Пов'язані послання» в кінці цього розділу). Стосовно журналістського використання віртуальної реальності вони пишуть: «We should not give the illusion that immersive journalism will tell the whole story about a complex situation»¹³.

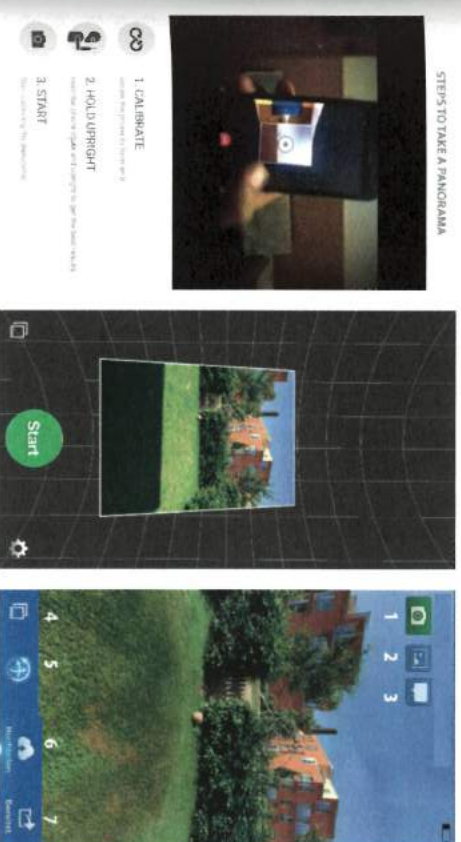
Крім того, залишаються відкритими ще багато практичних питань, зокрема стосовно структури 360-градусних відео, розповіді історії, червоної нитки та використання аудіо. Однак є багато аргументів на користь більш точної оцінки можливостей та обмежень 360-градусних відео, отже, варто випробувати цю техніку в різних ситуаціях та сценаріях. Це зробити тим простіше, оскільки необхідна техніка недорога (якщо обійтися без складних налаштувань з декількома камерами і прийняти компроміси щодо якості зображення), а Facebook та Youtube підтримують 360-градусні плеєри в Інтернеті (якщо ваша медіакомпанія не надає їх для власного вебсайту). 360 градусів — це також хайп, але я переконаний, що новий засіб має великі шанси знайти постійне місце в журналістському ландшафті, принаймні в деяких сферах.

9.1 360 градусів — через застосунок

Одного застосунку достатньо: 360-градусну фотографію тепер можна створювати без додаткового обладнання. Це означає, що 360-градусне зображення також можна знімати спонтанно, оскільки тема та місце для цього надаються. Процес виробництва займає кілька хвилин. Ситуація експозиції повинна бути достатньо збалансованою, щоб можна було розпізнати всі частини 360-градусного зображення. Android, iOS та Windows пропонують відповідні застосунки. Для Android, наприклад, на деяких телефонах навіть створений типовий застосунок для камери з режимом «Photo Sphere», який допомагає створювати 360-градусні зображення. Хороші результати забез-

¹³ англ. Ми не повинні створювати ілюзю, що журналістика занурення розкаже всю історію про складну ситуацію — Прим. перекл.

печує також застосунок «Рапогата 360» (ілюстрація 09-01): він починається з кількох інформаційних панелей перед тим, як користувач авторизується через Facebook, Google+ або адресу електронної пошти. Пробне використання можливе також без реєстрації. Результати прийнятні, але не приголомшливі.

Ілюстрація 09-01, 02, 03

Застосунки «Photosynth» (також доступний для телефонів Windows) та «360 Рапогата» (лише iOS) дають хороші результати. Для зйомки «360 Рапогата» показує хро-чорну сітку, на якій поступово розміщуються часткові зображення (ілюстрація 09-02). Застосунок викладає більшість фотографій навколо вертикальної осі для панорамного огляду, земля і небо заповнюються відносно швидко. Готову панораму можна переглянути в застосунку (ілюстрація 09-03). За допомогою символу камери (1) робиться новий знімок, символ фото перемікає між різними відображеннями — 360-градусним видом та стереографічним, стисненим круговим зображенням (дуже ефективно). Заголовок можна додати через бульбашку тексту (3). Серія зображень (4) відкриває огляд зроблених попередньо 360-градусних панорам, відображення яких можна варіювати за допомогою символів стрілок (5). Зображення можна завантажити на платформу застосунку (6) або зробити доступними для пересилання електронною поштою чи використання у власній галереї (7).

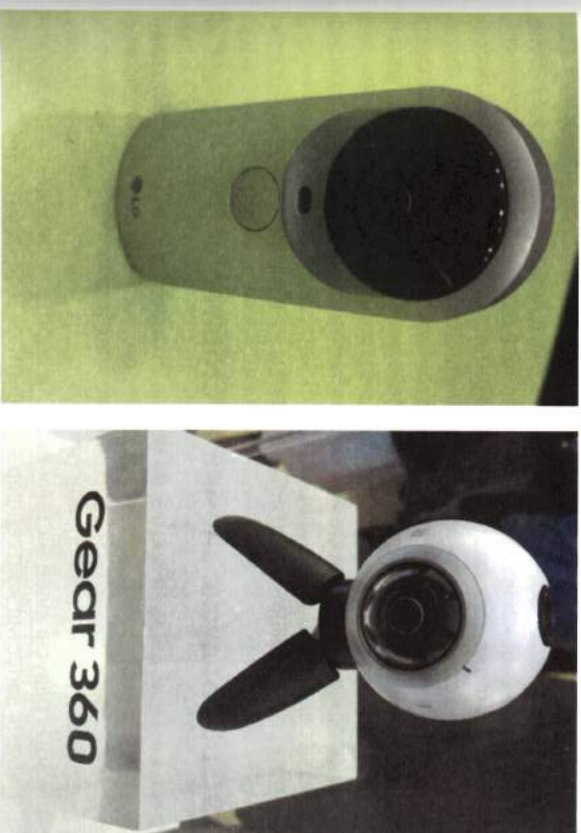
Зображення можна публікувати на платформах, які також підтримують перегляд 360-градусних фотографій. З одного боку, самі застосунки пропонують такі платформи, з якими можна з'єднатися через Twitter або

Facebook. Але й сам Facebook також відображає 360-градусні фотографії (у певних форматах). Водночас застосунок Thinglink (див. розділ 8.2.) пропонує, серед іншого, можливість завантажувати 360-градусні фотографії й додавати текстові та звукові нотатки.

9.2 360 градусів — через камеру

360-градусні камери знімають кругове відео — часто простим натисканням кнопки. Крім того, вони виробляють фотографії значно кращої якості, ніж описані вище застосунки, оскільки не десятки фотографій «зшиваються» («stitched»), а складаються в основному два-чотири знімки, зроблені дуже ширококутними лінзами, які узгоджуються один з одним. За останні два-три роки камери стали суттєво меншими та значно кращими. Перші моделі пропонують роздільну здатність 2К (або навіть 4К) менш ніж за 500 євро — ринок швидко розвивається. Оскільки ця книга описує «мобільну журналістику», я зосереджуюсь на цих невеликих недорогих камерах, якими можна керувати за допомогою смартфона і матеріал яких через смартфон часто можна публікувати безпосередньо на різних платформах. Якоїсь верхньої межі практично нема: штатив з шістьма екшн-камерами, записи яких пізніше потрібно з'єднати — це початок. На самому верху, наприклад, камера Ozo від Nokія приблизно за 60 000 доларів закриває сегмент.

Розробкою 360-градусних камер нині займаються також виробники смартфонів, які розширюють асортимент своєї продукції. На «Світовому конгресі мобільних технологій» 2016 року в Барселоні свої 360-градусні камери представили як LG, так і Samsung. Камера LG360Cam (*ілюстрація 09-04*) дуже схожа на Theta S, випущену на ринок виробником камер Ricoh, яку деякі німці новинні медіа використовували для своїх перших 360-градусних відео. Дві лінзи «риб'яче око» утворюють 360-градусну сферу, яка «зшивається» безпосередньо в камері. Це робить вистовлення відео швидким і легким. Обидві камери забезпечують хорошу роздільну здатність фото. Однак роздільна якість відео становить лише між FullHD та 2K — стосовно всієї сфери. Але оскільки під час відтворення на смартфоні, в окулярах VR або на настільному комп'ютері видно лише його частини (залежно від плеєра, 40-градусна секція 360-градусної сфери), видима роздільна здатність зменшується до значно нижчої від HD. Це все ще прийнятно на мобільному телефоні: у цьому плані камери добре підходять для коротких проєктів, що супроводжують програму. Однак виробленого матеріалу недостатньо для ідеального занурення за допомогою VR-окулярів.

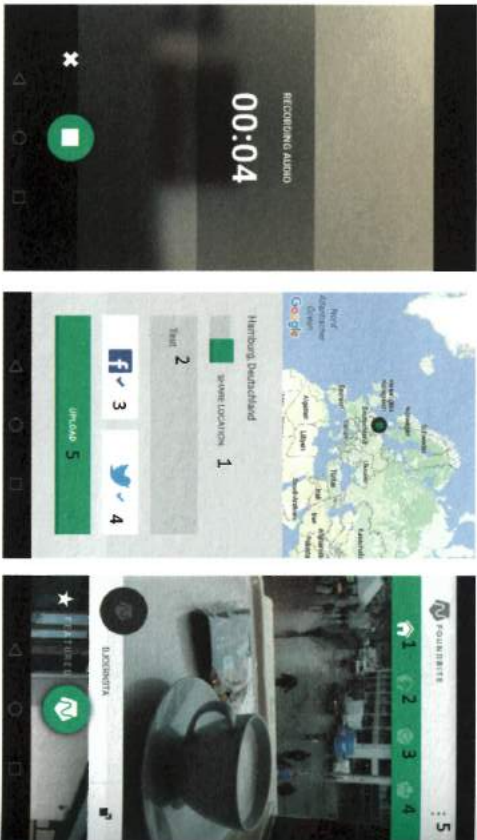

Ілюстрація 09-04, 05
LG360 Cam (ліворуч), зображення: Бйорн Сташен; Samsung Gear 360 (праворуч), зображення: Бйорн Сташен

Дещо кращу роздільну здатність обіцяє камера Samsung Gear 360 (ілюстрація 09-05) з 3840 x 1920 пікселів, яку, однак, під час її виходу на ринок можна було використовувати лише зі стільниковими телефонами Samsung. Але виробник обіцяє поширити й на інші моделі. Крім цього, є також кілька камер, які частково одержали підтримку через краудфіндингові кампанії, зокрема гігортіс 360Cam: вона не створює справжньої 360-градусної сфери, а пропускає ділянку внизу. Але це часто вже зайве, оскільки там штатив тримає камеру. Інші камери — це камера 360Fly, трохи більша Alliecam, виробники якої походять зі сфери охорони житла, та більш дорогі моделі від Kodak (поєднання 2-х екшн-камер із подальшим зшиванням). Камера «Insta360 Nano Smart Mini» підключається безпосередньо до iPhone і зрештою забезпечує сферу 3К.

Проблематичним для більшості камер є аудіозапис: Theta S або LG360Cam запісують звук одновимірно, так що слухове враження не може підтримати просторове сприйняття зображення і допомогти зорієнтуватися за допомогою звуку в 360-градусній сфері. Samsung Gear 360 хоча й має два вбудованих мікрофони, але створює ними лише стереозаписи без

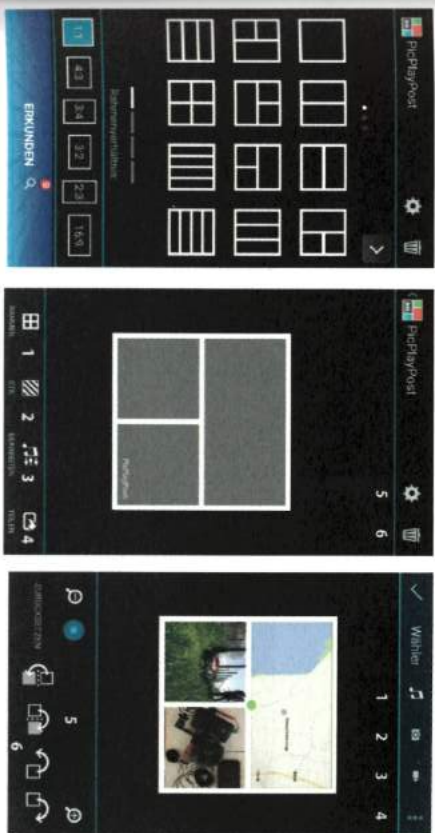
Водночас можна спілкуватися безпосередньо з учасниками (3) та редагувати свій профіль включно зі своїми Foundbites (4). Під точками меню (5) можна зробити основні налаштування й викликати допомогу.

Ілюстрація 08-16, 17, 18 Foundbite

8.3 Комбінація звуку, зображення та відео

Застосунок RісRlауRоst — це чудовий інструмент для використання сильних сторін смартфона. Вище (ілюстрація 08-01) я вже згадував репортажі Контора МакНамара з Прем'єр-ліги, для яких він у застосунку комбінує звук, фото та відео. RісRlауRоst доступний на всіх платформах (IOS, Windows, Android), що рідко трапляється — це також свідчення на його користь. Застосунок може створювати маленькі, яскраві мініатюри, наприклад, короткий коментар репортера на камеру про пожежу в будинку, зображення карти, що показує точне місце пожежі (скріншот з Google Maps або іншої картографічної програми), а також гасіння пожежі, з якого RісRlауRоst генерує слайд-шоу. Також можливі опитування серед перехожих у поєднанні з графікою поточного опитування громадської думки, спортивне повідомлення. RісRlауRоst можна створити для різних форматів (16 : 9, 4 : 3 або також квадратний для Instagram тощо).

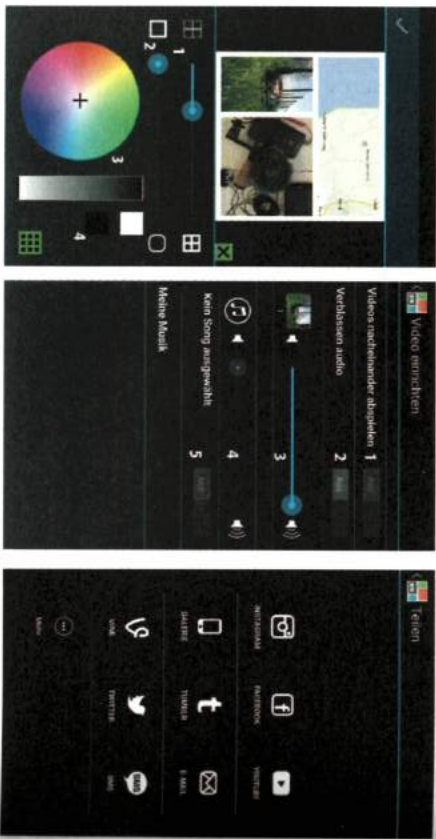

Ілюстрація 08-19, 20, 21 RісRlауRоst

RісRlауRоst запускається з вибору рамки (ілюстрація 08-19): тут вирішується, скільки медіа слід комбінувати і в якому порядку. Унизу сторінки також можна вибрати формати рамки — від квадратного та 4 : 3 до 16 : 9. Обрана рамка відкривається після вибору (ілюстрація 08-20), і її можна заповнювати та редагувати. Опція меню «Рамка» (1) повертає назад до вибору рамки; крім того, можна редагувати стиль рамки (2) та звукові опції (3). Унизу праворуч готову роботу можна поширити (4). Доступ до подальших налаштувань можна отримати через коліщатко налаштування, зокрема довікове меню. Також можна придбати платне розширення застосунку, яке видає водні знаки (натис «RісRlауRоst» у готовій продукції) та рекламу в застосунку. Фотографії, відео й аудіо можна вставити в рамки, просто торкнувшись поля. Відкривається нове вікно (ілюстрація 08-21), у яке можна додати аудіо (1), фотографії (2) або відео (3). Через пункти меню (4) також можна додавати слайд-шоу, серії GIF-файлів від Gіrlу або YоuTіbe-відео. До того ж, вставлений медіум можна знову видалити. Його розмір можна змінити за допомогою повзунків (5). Медіум можна перемістити в інше вікно, використовуючи пункти меню внизу сторінки (6).

За допомогою подальших налаштувань мультимедійний блок можна індивідуалізувати. Якщо ви хочете змінити «Стиль», відкрийте відповідне меню (ілюстрація 08-22). Тут можна встановити товщину рамки (1), заокруглення кутів (2), колір (3) або сірий тон ліній рамки. Також є можливість визначити деталі аудіо та відео (ілюстрація 08-23), наприклад, чи мають запускатися відео у різних рамках лише одне за одним (1). Аудіо можна

приховати (2), а ще — налаштувати гучність відео (3) та музики (3). Готовий продукт можете потім відтворювати безпосередньо на різних платформах (*Ілюстрація 08-24*), наприклад, Instagram, Facebook, YouTube або Tumblr. Крім того, мультимедійну комбінацію можна зберегти як відео чи GIF у галереї телефону.

Ілюстрація 08-22, 23, 24

Текст для відео можна анімувати за допомогою застосунку «Legend», що ідеально підходить для коротких заголовків відео, вступних і завершальних титрів або текстових вставок. Legend пропонує багато різних типів шрифтів та анімації, кольорових палітр і можливостей відтворення. Як тло застосунок використовує або кольорове поле, або наявну фотографію. Наразі Legend доступний для iOS та Android і за нього потрібно платити.

Legend запускається із введнням тексту (*Ілюстрація 08-25*): при цьому важливо у правильних місцях встановити розрив рядка за допомогою клавіші Enter. Якщо він пізніше визнається довільно, це часто порушує бажане наочне висловлювання. У меню вибору під вікном попереднього перегляду можна вибрати тло: фотографію можна загрузити із застосунку (1) або завантажити з галереї (2). Крім того, можна шукати зображення у Flickr (4) або видалити проект (5). Після завершення введення тексту анімація запускається через кнопку «Play» (3).

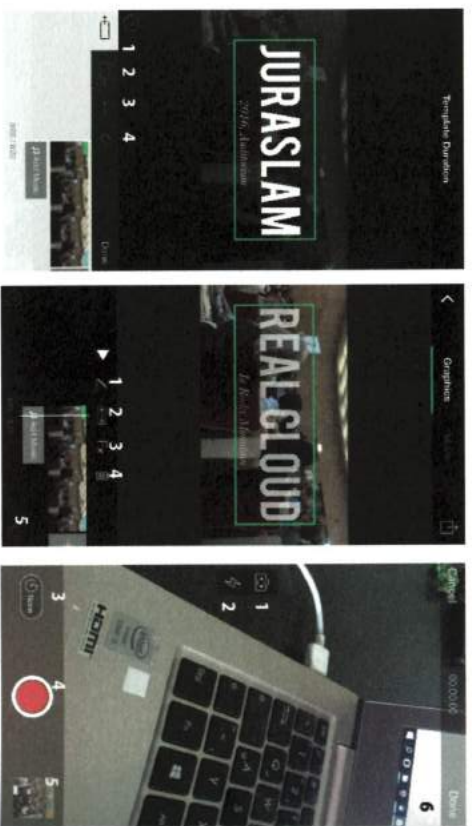

Ілюстрація 08-25, 26, 27

Legend створює відповідно вибраний попередній перегляд: це полегшує роботу, оскільки обрані ефекти відразу видно (*Ілюстрація 08-26*). Legend чудово підходить для розваг і тренування. Різні шаблони анімації можна вибрати за допомогою верхнього рядка меню (2), який через прокручування пропонує безліч варіантів. Нижче (3) можна вибрати різні кольорові палітри, також через прокручування. Через (3) анімацію можна надіслати безпосередньо на Facebook у вигляді GIF. Вона поширюється (4) — як відео або анімація GIF — за допомогою різних застосунків, або її можна завантажити безпосередньо в галерею телефону (5). Важливі налаштування застосунку можна здійснити за допомогою повзунок меню (1) (*Ілюстрація 08-27*). Тут встановлюється роздільна здатність зображення: 1080 р означає класичну роздільну здатність телевизора HD у 1920 x 1080 пікселів, якщо вище вибрано альбомний формат. Натомість квадратна анімація ідеально підходить для Instagram.

Тимчасом як Legend створює текст лише на нерухомому тлі, застосунок «Gravitee» (лише iOS) може розміщувати текст на відео, а ще він може набагато більше: за його допомогою можна було б повністю випустити невеликі фільми — від зйомки через грубий монтаж до музичного супроводу. Однак я б не рекомендував цього, оскільки представлені в розділі 6 застосунки передачають значно більше можливостей та варіантів для монтажу відео. Як правило, я закінчую монтаж відео, наприклад, у RipRap Studio, а потім за допомогою Gravitee накладаю заголовки на готовий фільм.

¹ 3 Fragen... 3 Antworten — 3 запитання ... 3 відповіді — Прим. перекл.

Ілюстрація 08-28, 29, 30

Новий проект Гравіе можна запустити через символ «Плюс». Спочатку варто вибрати шаблон для відображення заголовка, потім відкривається вікно камери (*Ілюстрація 08-28*), в якому можна безпосередньо записати відео. Через клік вибираємо між фронтальною камерою та камерою заднього виду (1), а також викаємо спалах (2). Крім того, перед зйомкою можна встановити тривалість (3); наприклад, якщо ви завжди хочете знімати трисекундні сцени, встановіть «3» — тоді камера щоразу автоматично зупинятиметься. Запис починається з натисканням червоної кнопки спуску затвора (4). Однак Гравіе використовує стандартну камеру, з усіма її проблемами під час виробництва відео — неможливо встановити фокус і діафрагму. У зв'язку з цим я раджу знімати відео за допомогою представлених у розділі 5 застосунків для камери. Потім їх можна імпортувати до застосунку через (5). Вибір вимагає певного звикання: можна або імпортувати все відео, або «записати» його частину, натиснувши червону кнопку «Record». Це замінило встановлення вхідних та вихідних позначок, відомих із програм монтажу. У такий спосіб у вікні можна також згрупувати кілька відеопослідовностей.

Після створення відеопослідовності її можна дати різні заголовки (*Ілюстрація 08-29*) — текст вводиться за допомогою клавіатури (1). Ефекти додаються через (3). Видаляється проект через кошик для сміття (4). Зміни Гравіе показує на таймлайні, куди також можна імпортувати музику. Важливі налаштування відео, наприклад, якість експорту чи накладання та викинення чорного/білого або у чорному/білому, можна зробити за до-

помогою зубчатого коліщатка (5). Позичивання заголовків у відео можна встановити через символ (2). Відкривається нове вікно (*Ілюстрація 08-30*), в якому можна встановити точки In (1) та Out (2) вставки. Заголовков також може поширюватися на ціле відео (3) або, відповідно, від монтажної позначки до монтажної позначки (4).

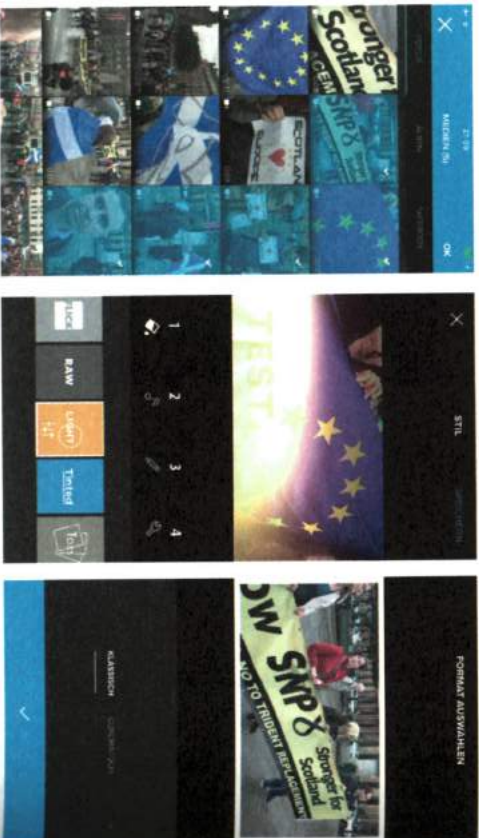

Ілюстрація 08-31

Гравіе також допомагає розв'язати велику проблему фільмів для соціальних медіа: оскільки багато фільмів переглядають на мобільному телефоні, користувачі часто не зважають на звукову доріжку. У метро шумно, а хто ж має із собою навушники? Коли я йду на зйомки, моєю метою, як правило, є «традиційний» фільм для лінійного телебачення. Так само у випадку, коли незадовго до референдуму щодо британського Брекзиту 2016 р. я зустрів Майка Смітсона, який відповідає за один із найбільш читаних блогів про політичні сфери. Зображення з його зйомок я використав для репортажу в спеціальній передачі на німецькому телеканалі Das Erste. Однак до цього я створив коротку версію без звуку за допомогою Гравіе та поширив її через Twitter (*Ілюстрація 08-31*). Отже, у такий спосіб матеріал можна використувати кілька разів без подвійної зйомки і без особливих зусиль.

Текст на відео накладає також застосунок Vont. Застосунок iOS менш зручний у використанні, ніж Gravic, але він має велику перевагу: Vont може імпортувати та застосовувати власні стилі шрифтів. Тож якщо відео виготовляється для великої медіакорпорації, то вже на смартфоні можна створювати заголовки та текстові накладки відповідно до специфікації «фрммового стилю».

Quik (iOS & Android) — це ще один застосунок, який поєднує в собі відео, фотографії та звук. Спочатку він був на ринку як платний застосунок «Reelz», доки його не перебрав GoPro. Відтоді він доступний безкоштовно. Як і Legend (див. вище), Quik пропонує різноманітні теми дизайну, в яких поєднуються медіа. Quik особливо підходить для швидкого (на ходу) створення відеоролика, який має складний вигляд, але його створення займає мало часу.

Ілюстрація 08-32, 33, 34

Quik запускається з огляду, в якому можна переглядати вибрані відео, створювати власні та керувати вже створеними. Меню «Створити» відкриває спочатку вибір засобів (Ілюстрація 08-32). Тут можна вибрати як фотографії, так і відео для подальшої анімації — Quik вимагає щонайменше 5 елементів. Порядок їх відбору визначає порядок їх подальшого використання у фільмі. Після того, як вибір було зроблено, користувач переходить до фактичного меню редагування, натиснувши «ОК» (Ілюстрація 08-33). Тут можна вибрати дизайн (1) або відредувати чи обмінити музику (2). Олівець (3) відкриває меню, в якому можна редагувати деталі: де містять-

ся «важлива частина» фотографії, яку в разі потреби слід збільшити? Чи слід відображати текст або накладати зображення? Формат відео (альбомний або квадратний) можна встановити через символ гайкового ключа (Ілюстрація 08-34). Готовим відео Quik можна поділитися безпосередньо із застосунком у Instagram, Facebook або через Twitter. Його також можна записати в каталог з фотографіями для подальшої обробки або для завантаження із застосунку.

Існує безліч застосунків, які роблять те саме, наприклад **Stouyo:** цей застосунок комбінує й анімує фотографії до музики та тексту в заданих варіантах і допомагає надзвичайно швидко створювати успішні відео. Результати, мабуть, радше не потраплять у лінійне класичне телебачення, але можуть бути більш успішними в соціальних мережах. На семінарі зі студентами школи ім. Генрі Наннена мене також запитали, чи вважаю я такі відео журналістським продуктом. Я, власне кажучи, радше пурист і використовую музику та ефекти, лише якщо це обгрунтовано з погляду змісту. З другого боку, представлені застосунки дозволяють за короткий час отримати на місці дивовижні результати, що може бути корисним для «мобільної журналістики». Зрештою, завжди має значення історія, story, а зображення та звук мають її підтримувати.

8.4 Snapchat та Instastories

Деяк між хайпом і містерією лежить Snapchat — принаймні, з погляду німецьких медіа. 35 відсотків німецької молоді використовують Snapchat (згідно з дослідженням молодіжного журналу Bravo). Таким чином, застосунок посідає четверте місце серед найпопулярніших застосунків після WhatsApp, Youtube та Instagram, але — перед Facebook! Німецьких журналістів — за деякими винятками, як-от Ева Шульц (Huggeva) або Ріхард Гутлар (Gutlar) — серед успішних користувачів Snapchat не знайти. Передача ZDF heute+ розпочала перші спроби Snapchat у травні 2016 року. «Fipk», молодіжна мережа каналів ARD і ZDF, через тележурнал «Hochkapit» розпочала нещодавно випуск власного орієнтованого на новини Snapchat-каналу. Натомість у США медіакорпорації інтенсивно використовують Snapchat. Слід зауважити, що при цьому інтернет-медіа значно успішніші щодо своїх пропозицій Snapchat, ніж традиційні медіа: BuzzFeed часто використовує 54% американських юзерів Snapchat у віці від 13 до 24 років (згідно з опитуванням, проведеним серед 117 користувачів для «Snapchat-Report» дослідницького інституту «Futurescaper», див. «Корисні послання» в кінці розділу). Тоді як, наприклад, CNN люблять використовувати лише 24 відсотки Snapchat-міленіалів.

Sparchat — важливий канал для молодих користувачів медала. Філіп Штоер пише у своїй книзі «Spar Me If You Can»¹⁰, яку пропонує безкоштовно завантажити в Інтернеті (з безлічно порад та трюків, до речі, хороша інструкція щодо використання Sparchat): «Публіка сприймає Sparchat як особливу молодіжний та крутий. Тоді як на Facebook тепер можна знайти власну бабуся, Sparchat своєю стратегією mobile-first¹¹ із самого початку орієнтувався на молоді покоління». «Mobile first» означає, що Sparchat зорієнтований виключно на використання зі смартфона — на відміну, наприклад, від Facebook. Штоер знаходить подальші відмінності між платформами: «На відміну від Facebook або Twitter, Sparchat набагато інтиміша мережа, в якій користувачі пошукують себе в більшій безпеці та менше під спостереженням. (...) Крім того, Sparchat — це мережа, сповнена уваги. Кожне зображення/відео свідомо клікається користувачами і тому, на відміну від інших мереж, не губиться в переповнених таймлайнах, що робить це особливо цікавим для компанії та брендів». Разом із тим в опитуванні, проведеному американським журналом Variety, більше ніж 30 відсотків користувачів Sparchat заявили, що користувалися мережею переважно тому, що їхні батьки не присутні на Sparchat. І будьмо чесними, хіба традиційні медала теж не є чимось на зразок «батьків»? Тож наскільки успішними можуть бути медалабренди на Sparchat?

Sparchat — це канал зі своєю дуже специфічною мовою та своїм способом функціонування. Дуже Sparchat насамперед орієнтується на спілкування в групах друзів: повідомлення Sparchat («spars») можна надсилати одному або декільком друзям. Крім того, spars можна постити у власній «storu» (історії) — щось на кшталт актуальної історії життя, актуального щоденника. Лише фолловери можуть їх проглядати, а пошук нових спелперів не робить платформу легкою: немає класичної функції пошуку, як у Twitter, немає хештегів, немає таймлайну, на яку контент змивається, як у Facebook. У цьому плані також досить складно створити спільноту власних фолловерів: користувачі повинні знати точне Sparchat-ім'я або «sparscode» (квадратний, жовтий, індикаторальний Sparchat-символ кожного користувача), щоб стежити за спелпером.

Spars саморуйнуються: Sparchat-повідомлення видно лише протягом короткого часу. Відправник встановлює, як довго вони відображатимуться на мобільному телефоні одержувача — від однієї до десяти секунд. Одержувачі можуть переглянути їх удруге (проте кількість повторних переглядів обмежена). Якщо одержувач не робить скріншот, spars назаважди зникають. Те саме стосується і власної «storu»: вони доступні лише протягом 24 годин, а потім будуть видалені.

¹⁰ англ. Зіими мене, якщо зможеш — Прим. перекл.
¹¹ англ. Мобільне понада все — Прим. перекл.

Sparchat любить вертикальний формат — це також його особливість. Застосунок комбінує короткі відео та фотографії з малюнками й текстами. Мені дуже подобається Sparchat, оскільки застосунок можна використувати для малювання та надсилання й отримання невеликих художніх творів. Однак Sparchat надзвичайно швидкоплинний, і журналістам для користування ним доводиться розробляти власну мову, особливий спосіб розповідати історії, тому що Sparchat-storu складається зі шматочків, які разом утворюють історію, але порядок яких вже більше змінити не можна. Spar у storu не можна змінити чи помінати згодом, тому варто spar-storu планувати, подумати про те, які думки викладаються, у якому порядку та в якій формі — за винятком випадків, коли поточна подія відбувається у вас перед очима/перед об'єктивом вашого мобільного телефону, не залишаючи часу на планування.

Sparchat потребує часу — робити spar-зйомку «між іншим» й одночасно знімати хороши телевізійні відео та змонтувати фільм, який би годився для телебачення, наврод чи вдається. До того ж через особливу мову та специфіку Sparchat (не в останню чергу тому, що він працює у вертикальному форматі) виготовлений матеріал практично не годиться для кількаразового використання. Отже, якщо ви робите spar-зйомку поточної події, що розвивається, як на мене, вам слід на цьому зосередитися.

Хороші приклади для spar-stories розробила вищегадана Ева Шульц (@hulgaeva). Ваші spars чудово працюють і дуже успішні: вони навіть принесли їй номінацію на премію Glimpe Online Award 2016. Чому? Ева Шульц розуміє мову Sparchat і розмовляє нею — короткі, лаконічні інформаційні блоки, які спіраються один на одного. Вона використовує всі медала — наприклад, відео з району Молгенбек у Брюсселі, де мешкали паризькі нападники. Вона показує вуличні сцени, враження. Але її історії також дуже персоналізовані: Ева часто сама в кадрі, коли висвітлює події. Це робить її spars автентичними, що так само важливо для успіху на Sparchat. Крім того, вона займається творчим упорядкуванням, подаючи, наприклад, великі анімації із вирізаних паперових символів, як, приміром, під час виборів в Австрії навесні 2016 року.

Sparchat запускається з вікна запису (*ілюстрація 08-35*: тут показана робота із застосунком для Android — Sparchat для iOS відрізняється кількома деталями): забудьте все, що ви чули досі про застосунки для камери та редагування фотографій — Sparchat працює зовсім по-іншому. Заспокоює, принаймні, те, що символ спалаху (1) і на Sparchat викиає та викиає спалах. Символ Sparchat (2) приведе вас до меню друзів/фолловерів та до налаштувань профілю (див. *ілюстрація 08-38*). Між фронтальною камерою та камерою заднього виду можна перемикатися через символ камери (3)

або за допомогою швидкого подвійного кліку на екрані. Квадрат (4) приведе вас до огляду попередніх бесід (те ж саме, якщо провести пальцем праворуч), до історії інших користувачів та куріруваних Snapchat пропозицій щодо Discover і прямого ефіру вас приведуть три риси (6) або ж проведення пальцем ліворуч.

Хороша Snapchat-story...

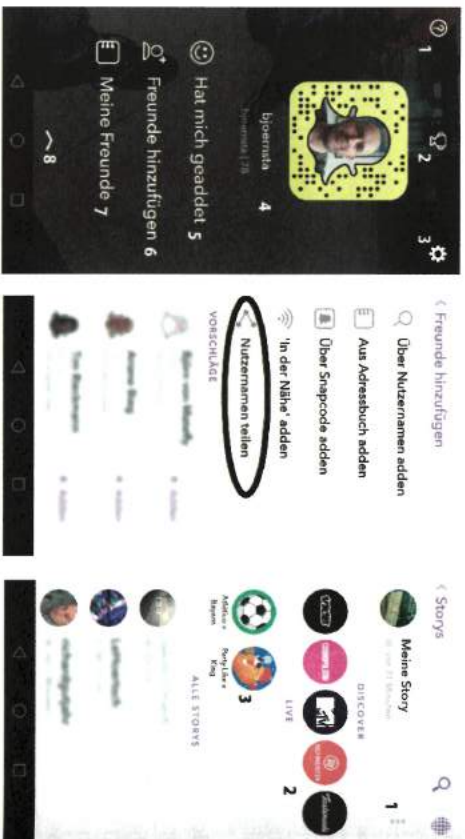
- ... Добре спланована: короткі думки ґрунтуються одна на одній
- ... Рідко буває довшою, ніж на дві-три хвилини
- ... Дуже персоналізована та автентична
- ... Використовує відео, фотографії і графічні елементи креативно та дотепно
- ... Виникає на місці
- ... Не надається до редагування пізніше, лише видаляється
- ... Самознищується за 24 години
- ... Може бути вратована й опублікована як відео на YouTube, Facebook чи Діңдє

Фактичне редагування snarps починається з пускової кнопки (5): тривалим натисканням Snapchat знімає відео, коротким — робить фото. Тривале натискання на екрані на своє обличчя (або на обличчя когось іншого) активує розпізнавання обличчя, через яке можна додавати маски та викривлення: із журналістського погляду, напевно, менш цікаво, але дуже весело. Колега по #Mojo Юсуф Омар (Yusufofmar) нещодавно доцільно використовував маски у Snapchat-репортажі про жертв жорстокого поводження в Індії: він зробив обличчя своїх співрозмовників невпізнаваними через маски й у такий спосіб анонімізував їх.

Ілюстрація 08-35, 36, 37
Snapchat!

Готовий запис потім можна відредагувати (Ілюстрація 08-36). Емодзі та інші символи додаються через стилізований аркуш (2), текст — через «Т» (3). Загалом існує три способи написання тексту на зображенні або відео (у сірій смузі, вільно вирівняне ліворуч або посередині) — просто натисніть «Т» один раз, двічі або тричі. Текст можна потім переміщати, торкаючись його та утримуючи. Через символ олівця (4) на зображенні можна малювати. Як для тексту, так і для функції малювання є вибір кольору з палітри. Якщо натиснути на кольорову палітру довше, то з'явиться більший вибір. Маленький секундомір (5) використовується для встановлення часу, протягом якого користувачі можуть переглядати snar (від 1 до 10 секунд). За допомогою стрілки (6) snar можна зберегти у галереї власного телефона. За допомогою «Глюса» (7) він додається до власної story, і в такий спосіб його можуть бачити всі користувачі протягом 24 годин. Якщо snar плануємо надіслати лише одній або кільком особам, це робиться за допомогою стрілки (8). Якщо по готовому snar провести пальцем горизонтально, то можна також розмістити на своєму зображенні кольорові фільтри, температуру, швидкість або зображення до відповідного географічного положення (Ілюстрація 08-37).

Ілюстрація 08-38, 39, 40

Snarchat також пропонує огляд власних друзів (Ілюстрація 08-38): хто нещодавно додав мене (5) і хто мої друзі (7). Нових друзів можна додати за допомогою (6), але лише за умови, що відоме точне Snarchat-ім'я (або жовтий «sparsocode»). Допомогу нові користувачі можуть отримати через знак питання (1). Snarchat також діє як гра та обіцяє трофеї за певні види діяльності (2). Важливі налаштування можна зробити за допомогою зубчатого коліщатака (3), наприклад, налаштувати сповіщення, або хто може переглянути твою історію, або скontaktувати з тобою на Snarchat. Важливо створити власну спільноту фоловерів: торкання власного sparsode відкриває його. Зображення профілю (серія з чотирьох знімків) можна зняти знову або поділитися ним за допомогою символу «Поділитися». Потім Snarchat генерує посилання, яке можна використовувати, наприклад, у Twitter. На це ж посилання можна перейти через меню «Додати друзів» (6) (Ілюстрація 08-39) — через «Поділитися іменами користувачів» (обведено колом). Управління власною story здійснюється в меню «Discover» (Ілюстрація 08-40). На додаток до підібраних знімків від медіапровайдерів (2) і подій наживо (3) можна побачити stories тих, на кого я підписаний. Крім того, я можу відкрити свою story через три крапки (1) і повністю або частини видалити або завантажити як відео, щоб її, наприклад, викласти на YouTube. У такий спосіб sparstories стають «безсмертними», хоча Snarchat видаляє їх через 24 години. Нещодавно Snarchat додав можливість зберігати spars та згодом вбудовувати їх в історію, а також пости фотографії та відео з галереї. Це робить застосунок трохи гнучкішим, а виробництво лінійних історій — трохи простішим.

Дуже схожі й водночас абсолютно відмінні «Instastories»: Instagram влітку 2016 року випустив на ринок конкурентний із Snarchat продукт. Крім фотографії та відео на платформі Instagram тепер також можна публікувати stories — концепція та інтерфейс застосунку досить схожі на Snarchat. Символ «плюс» у верхній частині застосунку для смартфона відкриває екран, через який можна робити фотографії і короткі відеоролики, а потім редагувати їх за допомогою тексту й малюнків. Їх можна публікуватися лінійно, послідовно, у власній «story».

Перевага Instastories перед Snarchat: stories — це не єдине, що може запропонувати Instagram. Хто вже має дієву присутність з багатьма фоловерами, той може запропонувати своїй аудиторії ще одну привабливу форму сторітелінгу (розповіді за допомогою історій). Спільнота Instagram також старша (і ширша), ніж спільнота Snarchat, і робить більший акцент на естетичних зображеннях, але також на багатих контентом пропозиціях, про що свідчить, наприклад, успіх відеороликів Tagesschau¹².

Недолік Instastories у порівнянні зі Snarchat: дотепер можливість для створення stories набагато обмеженіші. Instastories не пропонує ні фільтрів, ні безлічі смайлів та графіки, що складають Snarchat. Даніель Фіне порівняв переваги та недоліки Snarchat та Instastories для Rheinische Post (див. «Пов'язані посилання»).

8.5 Застосунки цифрового сторітелінгу

Цифрові оповідачі історій покладали на них багато надій: сторітелінг-застосунки поєднують фотографії, відео й текстові елементи в одну статтю з можливістю прокручування. Вони також практичні, оскільки відео, фотографії та тексти можна на ходу швидко без великого редагування об'єднати в історію. Кожен із різних уривків розповідає відповідній носій інформації, наприклад, історія про збірнішого колішнього професійного футболіста починається з фотографії його бідно обставленого помешкання, у тексті коротко викладається його історія, після чого йде відеоінтерв'ю, в якому він коротко розповідає про момент, коли усвідомив своє падіння. Далі слідує текстовий розділ з найважливішими етапами з моменту, коли залишив професійний футбол, можливо, фотографія з того часу, коли він був профіоналом, та ще одне висловлювання у відео, в якому головний герой згадує кращі часи. Можливість комбінувати фотографії, текст і відео дає змогу використовувати фрагменти відео без тривалого редагування — швидкий

¹² Новинна програма німецького телеканалу ARD — Прим. перекл.

спосіб розповідати історії, які на відповідних платформах формуються в чітку схему. Застосунок для розповіді історій можна використовувати як на смартфоні, так і на настільних комп'ютерах — це одна перевага. Нідерландський тележурналіст Вюте Феллінга, також один із піонерів #Моjo в Європі, завантажив деякі свої історії на платформу «Storehouse», виклавши захопливий погляд на повсякденне життя «мобільного журналіста».

Але по-справжньому ствердитися сторітелінг-застосунок не вдалося: мабуть, занадто велика конкуренція з боку всеосяжних платформ, таких як Facebook або Instagram, які також дають змогу комбінувати фотографії та відео з текстом. Можливо, також замало споживачів шукають ці особливі журналістські куточки Інтернету. Крім того, користувач постулається своїми правами на фотографії та відео частково операторам платформи — і його історії допомагають не його власному вебсайту, а сторонньому провайдеру. У часи, коли за допомогою Wordpress можна швидко створити простий блог і на ходу самому наповнити його контентом, концепція сторітелінг-застосунків, мабуть, не має великих шансів. Тому Storehouse, піонер сторітелінг-застосунків і лауреат премії Арле за дизайн у 2014 році, капітулював у 2016 році та припинив надавати послуги.

Facebook експериментує наразі під заголовком «Salvas» (голотно) з формою сторітелінгу, яка комбінує фотографії, відео й текст у лінійно розказану історію, яку можна прокручувати. Поки що Salvas можна використовувати лише в облікових записках компаній, а не в облікових записках осіб. Відкритим залишається питання, чи Salvas дасть розповіді історій новий поштовх, чи підтвердить, що форма радше животіє. Завдяки «Moments» Twitter створив можливість збирати на робочому столі з кількох твітів (можливо, за допомогою різних носіїв) невеликі історії.

Зараз існує ціла низка сторітелінг-застосунків — наприклад, на Mobile World Congress 2016 у Барселоні двоє молодих розробників із Шрі-Ланки презентували свій проєкт «Kawoo» (раніше тільки iOS), в якому користувачі можуть створювати історії разом — так звані «collaborative storytelling» (спільна розповідь історій). На тій же само виставці два програмісти з Великої Британії представили свій проєкт «Доко», в якому контент розміщується на різних сторінках, як у журналі, котрі споживач може гортати, а не скролити.

Однак провідне становище серед сторітелінг-застосунків після відходу «Storehouse» займає застосунок «Steller», який спочатку був доступним лише для iOS, але тепер також випущений для телефонів Android. Steller, на відміну від Storehouse, який до кінця покладався на класичний, простий дизайн прокручування, розвивався далі й усе частіше пропонує багато

графічних та шрифтових шаблонів. Історії Steller розповідаються на кількох сторінках, які користувач може гортати: зображення (із заголовком), відео чи текст.

Steller також може використовуватися через обліковий запис Twitter або Facebook і починається з огляду власних і чужих історій. Власна історія починається з вибору символу олівця внизу праворуч. Спочатку відкривається вікно для вибору оформлення (*Ілюстрація 08-41*). Шаблони відрізняються за типами та розмірами кроків, структурою, кольорами та елементами оформлення. Після вибору дизайну можна оформити різні сторінки (*Ілюстрація 08-42*) або титульну сторінку, як у нашому прикладі, із заголовком та підрядком, або текстові панелі, панелі зображень чи сторінки з відео. Вибір здійснюється за допомогою символу сітки (1). Сторінку можна додати за допомогою плюса (2), порядок сторінок можна легко змінити, використовуючи символ квадрата (3). Для подальшої обробки історію можна зберігти непублічною для інших (4) або опублікувати так, щоб вона була видимою для інших (5). Перед публікацією тривалий дотик до титульної сторінки дозволяє попередній перегляд готової історії (*Ілюстрація 08-43*).

Ілюстрація 08-41, 42, 43

Пов'язана література

Steuer, Philipp. Snap Me If You Can. Ein Buch für alle, die Snapchat endlich verstehen wollen. Eigenverlag. Zu beziehen kostenlos unter <http://snapmeifyoucan.net/>.

Пов'язані посилання

Let's snap! BRAVO präsentiert neue Daten zur mobilen Mediennutzung der Jugendlichen. Zuletzt abgerufen am 12. Mai 2016. <http://www.bauermedia.com/presse/newsroom/artikel/lets-snap-bravo-graesentert-neue-daten-zur-mobilen-medienutzung-derjugendlichen-controller/2016/4/25/>

How Traditional Media Companies Successfully Innovate On Snapchat. Zuletzt abgerufen am 12. Mai 2016. <http://www.futureescape.tv/media-innovation/how-traditional-media-companies-are-successfully-innovating-on-snapchat/>

Vellinga, Wytse. Mobile Storytelling: Tell Your Story. Anytime, Anywhere. Zuletzt abgerufen am 14. Mai 2016. http://mobile-storytelling.com/?page_id=10

Fiene, Daniel. Snapchat vs. Instagram-Stories — die Story-Apps im Reportertest. Zuletzt abgerufen am 3. September 2016. http://zeitgeist.gr-online.de/debatte/snapchat-vs-instagram-stories_696.html

9. 360 градусів — навкруги в дорозі

Резюме

Правдopodobність, «показати всю картинку»: на 360 градусів відео знімати, редагувати, публікувати. Які застосунки, яка техніка підходить для мобільного виробництва в дорозі? Як працює сторітелінг на 360°?

Використання 360-градусного матеріалу в журналістиці все ще перебуває в початковому стані. Кругові фотографії та відео до недавнього часу ні вироблялися у прийнятній якості, ані споживалися. Але це швидко змінилося: 360-градусні камери, які роблять дуже хороші фотографії та прийнятні відео, можна придбати менш ніж за 400 євро. Тимчасом продукція, що продається на ринку, орієнтована більше на широку масу споживачів, ніж на спеціалізовані медіа. «360 Grad» починає завоювання ринку «знизу», від замовника, фотографів чи з днів народження, весілля та сімейних відпусток. Зображення використовують на мобільних телефонах, дехто поміщає їх у «картонки» чи інші рамки для кращого сприйняття просторового враження, або через окуляри віртуальної реальності, як-от «Oculus Rift», «Samsung 360 Gear» чи «HTC Vive». Картонки та окуляри віртуальної реальності звужують поле зору й підсилюють враження «занурення», наче ти занурюєшся у світ і можеш пересуватися в ньому.

Грова індустрія довела це занурення до досконалості. Багато любителів ігор занурюються в окулярах у віртуальну реальність (VR), «VR» їде далі, ніж 360-градусне відео (і навіть далі, ніж 360-градусне фото): у віртуальному просторі користувач може вільно пересуватися, сновигати туди-сюди — він може (залежно від програмування) торкатися речей, підіймати їх, коротше — взаємодіяти. На мою думку, однак, використання окулярів VR не стане масовим явищем. Разом із тим використання смартфонів знайде більше користувачів — адже 360 градусів можна добре застосовувати там, де люди вже використовують новинний контент (а саме на телефоні). Утім у 360-градусному просторі глядач прив'язаний до знімальної позиції камери — він бачить простір з того положення, в якому його зняла камера. Він може озирнутися на цьому зображенні й може збільшити зображення, якщо втрачається якість, але він не здатен рухатися.

© Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH 2017
B. Staschen, *Mobiler Journalismus, Journalistische Praxis*,
DOI 10.1007/978-3-658-11783-2_9

Інтерв'ю з Мартіном Геллером

Мартін Геллер працює журналістом і репортером у Берліні. Він заснував компанію «InTVR», яка розробляє формати 360 градусів та VR. До того ж він керівник із відеоінновацій медіагрупи Weitz24 в концерні «Аксель-Шпрінгер-Ферлаг». Він створив світову віджей-команду і брав участь у розробленні нових форм «мобільної журналістики».

Чому 360-градусні відео та віртуальна реальність взагалі цікаві для журналістів?

Найближчими роками значення VR буде зростати й журналістиці в такому разі краще бути «всередині», ніж «зовні». Усе більше людей матимуть окуляри VR удома — чи буде це через один, через три або через п'ять років, мені важко сказати. Вони споживатимуть усе більше і більше контенту в таких окулярах: розваг, ігор, спілкування. І тут не можна без журналістського контенту: журналістика має бути присутньою на всіх платформах поширення. До того ж, VR має особливий ефект, особливу емоційну глибину. Занадто часто цитований вислів «машина емпатії» справді відповідає дійсності: люди ближчі до історій, бо вони живуть практично всередині самих історій. Ми можемо доправити людей туди, куди б вони нікше, мабуть, не могли потрапити. Ось про що мова, на мій погляд. Ідеться також про те, щоб розповідати історії про людину, але місце завжди має вирішальне значення. Перегляд 360-градусного контенту за допомогою мобільного телефона або настільного комп'ютера я вважаю приємною забавкою, добрим входженням у форму. Багато хто навіть вважає це дивовижним, але всю свою силу носії розвиває лише в окулярах VR.

Чи може 360 градусів також допомогти масмедіа в дискусіях щодо правдоподібності та автентичності, ключове слово: «брехлива преса»?

Безперечно. Я думаю, я впевнений, що віртуальна реальність може підвищувати правдоподібність у журналістиці та й насправді робить це. Ми постійно отримуємо реакцію глядачів, які пишуть: «Добре ми змогу дивитись і на Інший бік». Це схоже на стрим-трансляцію. 360 градусів також особливо чесний засіб, тому що ми показуємо всю картину навколо. Ми як журналісти усуваємося: хоча ми й вирішуємо, де стоїть глядач і звідки він на щось дивиться, але на що саме спрямований його погляд, як довго він на щось дивиться, залежить від глядача. Тож ми ведемо його значно менше, ніж у звичайних історіях. Глядач отримує більше самостійності.

Що це означає для сторітелінгу, якщо ми менше ведемо глядача: як можна структурувати та розповідати історії, коли наші глядачі можуть дивитися практично куди завгодно?

З одного боку, я маю дати глядачам набагато більше часу. Монтажний приєм триває не три чи п'ять секунд, а від 12 до 30 секунд. Це також означає, що нам треба ретельніше продумати, де відбувається ця картина, нам треба набагато точніше планувати. Тож 360-градусний запис трохи нагадує театр, наприклад, де ви плануєте декорацію, відкриваєте завісу і знову закриваєте її, а потім маєте іншу декорацію. Я не можу спрямовувати увагу аудиторії через операторську роботу чи монтажні прийоми, а лише через те, що, з одного боку, я вибираю місце, а потім у межах цих місць щось організую чи даю чомусь організуватися.

Є хитрощі, як можна трохи спрямовувати увагу глядачів, наприклад, через рух у кадрі: коли в кадрі рухається людина, яка активно присутня, значна частина глядачів дивиться цій людині вслід. Отже, тієї миті, коли сцена закінчується і починається наступна дія, я можу згодуватися, куди дивиться більша частина глядачів. Крім того, я можу багато чого вирішити за допомогою звуку: тієї миті, коли я стою в тюремній камері і двері голосно грюкають, я можу припустити, що глядач дивиться в бік цих дверей. Однак для сферичного звуку мені потрібні пристрої, які можуть його записувати, а глядачі повинні мати змогу його відтворювати.

Як редактор я можу працювати з начитаним текстом — завдяки цьому я також можу керувати увагою. Але зрештою глядач має повну свободу дивитись туди, куди хоче. Ось чому багато хто також каже після перегляду 360-градусного фільму, що вони могли б його переглянути ще раз, бо є багато такого, чого вони ще не бачили.

Де перебуває репортер при 360-градусних зйомках: у кадрі чи він повинен ховатися?

Я вже колись намагався як репортер стояти в кадрі і вести репортаж, горвочий прямо в камеру. Але я не думаю, що це найкраща форма VR-журналістики. Чому? У класичному репортажі репортер перебуває на місці як представник глядача і збирає враження, які передає. Однак у VR ми приводимо глядача на місце.

Тобто репортеру не потрібно ще й грати там якусь роль. Моя чітка порада майже в усіх ситуаціях: репортер повинен відступити і ніби «сховатися». Однак бувають ситуації, коли ви не можете залишити камеру наодинці.

Сферичне звучання все ще досить складна проблема як під час запису, так і під час відтворення. То що б ти порадив стосовно звукозапису?

Зазвичай я ховаяю невеликий пристрій звукозапису в кімнаті або на місці дії. Чому? Тому що звук самих камер часто недостатньо хороший. Зупинімося на прикладі тюремної камери: записувальний пристрій можна поставити під ліжком або за туалетом. Звук має бути правильним, щоб не руйнувався ефект занурення. Але він не обов'язково повинен діяти просторово, хоча це було б ідеально. Звук — це непросто, це проблема, але я вважаю, що наразі ми маємо працювати з невеликими пристроями звукозапису, які бажано ховати.

Ця книга насамперед стосується «мобільної журналістики», тобто нехитрої зйомки, матеріалів, які можна швидко завантажити за допомогою мобільного телефону. Тож акцент робиться на менших камерах, таких як Theta S або Samsung 360. На твій погляд, ці маленькі камери взагалі мають сенс?

Ricoh Theta S я б не рекомендував, поки вона має роздільну здатність лише «Full HD». За допомогою інших цих простих камер, які забезпечують 4K або майже 4K, можна створювати контент, який функціонує на вебсайті або в соціальних мережах, але за допомогою яких ви не отримаєте приз у галузі 360-градусного відео. Загалом я вірю, що можна побічно створювати 360-градусні відеоролики, якщо знаєш як, якщо маєш навички. Під час кризи біженців я послав одну репортерку на Балкани. Вона насамперед робила 360-градусні відео та за допомогою смартфона робила стрим-трансляції й невеликі мобільні відео. Вона забезпечувала високу якість в усіх дисциплінах — але лише тому, що робила це не вперше. Тобто зйомка побічно 360-градусного відео кожні шість місяців, як правило, не забезпечує тієї якості, яку я собі уявляю.

Яку ж якість ти собі уявляєш?

Найголовніше — це висока роздільна здатність — 4K в рівнопрямкутній панорамі. Переходи між окремими лінзами мають бути плавними. А камера завжди повинна стояти дуже спокійно, найкраще — на штативі. Рухи можливі, якщо глядач може їх зрозуміти: наприклад, поїздка на судні, машині або моторолері Vespa. Я орієнтую продукцію на те, щоб вона давала змогу отримувати хороши ефект від окулярів VR, як, наприклад, Samsung Gear VR. Я завжди кажу на семінарах: «Уявіть собі, що камера — це голова вашого глядача і, відповідно, наскільки обережно ви повинні поводитися з камерою».

У 80-х роках у деякого з нас на носі були картонні окуляри з червоним та зеленим. Це чудове тривимірне телебачення не прижилося. То чому ж має прижитися VR з набагато складнішою технікою як у виробництві, так і в споживанні?

Це питання часу, а не питання, чи приживеться VR. Різниця з хайпом навколо тривимірного телебачення велика, тому що ми маємо тут справу з новим етапом еволюції. Спочатку ми бачили рухomi зображення дуже далеко, разом із багатьма іншими людьми — у кіно. Потім рухоме зображення прийшло додому, в коло сім'ї — із телевізора. Зараз телебачення в руках окремих осіб — завдяки смартфонам. Наступним еволюційним кроком є те, що рухоме зображення сприймаємо очима. Глядач пірнає в рухоме зображення. Цей елементарний етап еволюції так чи інакше настане. Питання в тому, чи через три, п'ять або десять років, 360 градусів будуть цілком нормальною частиною медіаіксу, як і інші форми, наприклад, стрим-трансляція. Я вважаю, що це буде одна з багатьох дисциплін, яку ми не повинні ні переоцінювати, ні недооцінювати.

Ілюстрація: оснащення Мартіна Геллера © Martin Heller / IntoVR.de

Оснащення Мартіна Геллера: легкий штатив («максимально вузький, щоб ніжки не закривали занадто багато зображення» — «використання штатива обов'язкове»), роз'єм USB з кількома гніздами («вам потрібно підзаряджати в дорозі, і не лише камеру»), криплення Freedom 360 із шістьма екшн-камерами «GoPro Hero 4 Black Edition» («якщо приміщення не занадто тісне, я насаджую на нього, якість зображення на вищому рівні — звичайно з викруткою, щоб можна було міняти батареї»), криплення Kodak SP 360 («також може використовуватися в трюхи тісніших приміщеннях»). Запасні батареї, лінія радіозв'язку Senhiser EW 100 з мікрофоном, що закриплюється, звукозаписувач Zoom H2N («тому що він досить малий, його часто можна легко сховати під час відеозапису»), набір камер «спина-до-спини» (back-to-back) на основі камер GoPro з надзвичайно ширококутними об'єктивами «Eterna 250» («великий кут огляду камер під час зйомки надає більшу гнучкість, особливо в процесі постобробки. Не забудьте про дві кришки для захисту прикріплених ліній»), смартфон («для контролю зображень у застосунках або також для фотографій як ескізів / попереднього перегляду зображень»).

ПІСЛЯМОВА

«Мобільна журналістика» означає свободу, особливо в країнах, де немає вільних, незалежних медіа. Але й тут «mobile reporting» створює нові проблеми для журналістської свободи: бути більше зовні як репортери, на місці, разом із тими, про кого ми робимо репортажі. Від Йобста Плотта, колишнього директора NDR і голови ARD, я дізнався, як важливо щодня заново відстоювати цю свободу і так забезпечувати нашу незалежність. Прикро, що сьогодні все частіше про це забувають.

Написати книгу про #Mojo — це майже все одно, що написати книгу про небо, повне хмар, або прибити пудлинг до стіни: технічні зміни відбуваються швидше, ніж будь-який друк книги. А тому я намагався не описувати в деталях найновіший застосунок чи обладнання, а подати чорнові лінії та, насамперед, ідеї щодо того, як можна реалізувати «Mobile Reporting». Я нетерпляче чекаю на будь-які доповнення або виправлення: bioern@bioernsta.de.

Друзі в дорозі: цієї книги не було б без Глена Б. Малкені (RTE), який відкрив мені очі на мобільну журналістику (#Mojo), і не тільки мені: він поширює своє вчення з невгамовною енергією, насамперед шляхом організації щорічної «Конференції з мобільної журналістики» в Дубліні. Він вірив у потенціал #Mojo ще до того, як я взягали про це почути. І разом з іншими він просував #Mojo та допомагав розробляти програми забезпечення й обладнання. Прикладами для наслідування у #Mojo є також Ніколас Гарнет (BBC), Марк Бланк-Сеттл (BBC) та Філіп Бромвелл (RTE).

Багато порад та хитрощів у цій книжці походять від моїх приятелів по Мою, таких як Вютсе Феллінга (Omgor Frieslan), Бернгард Ліль (Гамбург), Юсуф Омар (Nindustan Times), Флоріан Райхардт (Smartfilming), Філіп Вебер (stern.de), Пол Гейлі, Марк Ієн, Корінн Поджер, Маттіас Слун, Анджела Кей, Б'янка-Марія Ратай та багатьох інших. Тут слід також зауважити: коли в цій книжці згадуються «мобільні журналісти» (#MoJos), завжди маються на увазі як чоловіки, так і жінки. Дякую за численні обговорення, ідеї та пропозиції. Без Norddeutscher Rundfunk і моїх керівників там я не мав би ні місця, ні можливостей експериментувати з Мою. І останнє, але не менш важливе: команда NDR "NachtNewsLab", а також багато колег з NDR та ARD Aktuell (включно з Біргіт Клумп, Міхаелем Вегенером та іншими) дали багато імпульсів та ідей. Моделями послужили зокрема Зузанне Штіхлер, Фредерік Койнеке. Бенямін Унгер надав мені хороші фотографії для прикладів. Дякую!

Навіть важливішою за журналістику в цьому житті є моя сім'я. Без Джессіки не було б цієї книги (як і багатьох інших речей). Вона присвячена моїм синам Лассе, Йоону і Маартену, щоб вони могли відчутти смак свободи, цінувати й захищати її — і завжди вірити в себе.

Гамбург, вересень 2016 року

Бйорн Сташен

Практичний посібник

Бйорн Сташен

МОБІЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА

Переклад з німецької — Віталій Клименко

Редагування — Ірина Мариненко

Макетування — Юлія Ліщук

Формат 60x90/16. Друк офсетний.

Умов. друк. арк. 14,72. Гарнітура Gotham Pro.

Наклад 2000 пр.

Віддруковано в друкарні ФОП ПАЛІВОВА В. Б.

03061, м. Київ, просп. Відрадний, 95 Е;

тел: (044) 351-21-90

просторового ефекту. Sennheiser розробляє з «Амбео» невеликий усе-спрямований мікрофон, який може записувати просторові звукові ефекти. Другий підводний камінь для 360-градусного аудіо — це відтворення: той, хто використовує короткий новинний контент на 360 градусів на своєму мобільному телефоні, часто взагалі не чує аудіо. Якщо ж чує, то в нього, ймовірно, немає при собі дорогих навушників, які можуть відтворювати 360-градусний звук — якщо використовуваний ним плеєр взагалі підтримує просторове звучання. До того ж, даєко не всі плеєри підтримують також сферичні аудіокодеки, які можна транслювати у звичайних відеоконтейнерах (наприклад, у форматі MP4).

9.3 360 градусів: зйомки та сторітелінг

Точаться жваві дискусії про те, як можна розповісти історію на 360 градусів. „What’s your story?“ (див. прим. ³). Хороші матеріали й тут найбільш ходові: часто переглядаються зображення, яких користувач не сприймав би у своєму життєвому середовищі (наприклад, із зон війни чи кризи). Популярні 360-градусні відео на теми екшн та спорту — передвечірній журнал NDR «Das!» залутили кайтсерфера серфіти по ісландських айсбергах. Ми в NDR також провели кілька експериментів, «зааірунувши за лаштунки» нашого медіабізнесу: який вигляд має студія, як створюється новина передача? Це також цікавило користувачів. Оскільки 360-градусні відеоролики з «мобільного виробництва» в сучасній журналістиці споживають радше на смартфонах, ніж у 360-градусних окулярах та на дорогому обладнанні, то й довжину також слід вибирати помірну: багато виробників мали позитивний досвід із коротшими фільмами тривалістю до 3 хвилин.

Незважаючи на затратне виробництво, ARTE також обрав тільки семи-хвилинне відео, яке супроводжує документальний фільм про Арктику канадського режисера Томаса Вальнера (rolargsa360.com). Вальнер, який має німецьке походження, разом зі своєю канадською компанією «Deer Inc.» уже давно працює над проблемою, як можна розповідати історії в режимі 360 градусів. Він розробив власний плеєр, який дає змогу глядачеві панорамно розглядати пейзаж, сцени, зображення. Однак коли говорять головний герой (в арктичному документальному фільмі Вальнера, наприклад, Inuit), Вальнер відмовляється від 360 градусного враження і підводить глядача «класично» впритул до головного героя, який саме говорить — цікавий підхід до скеровування глядача за допомогою 360-градусного відчуття, навіть якщо занурювальний ефект час від часу порушується.

Про те, наскільки важкими були зйомки, Томас Вальнер розповів на дискусійному заході: він та його команда встановили камеру, а потім швидко сховалися, тому що у 360-градусних відео немає такого поняття, як «за камерою». Технічно це можливо, оскільки більшість камер можна дистанційно керувати за допомогою застосунку на смартфоні або просто запустити їх натисканням кнопки (а потім сховатися). Натомість етичну дилему вбачає в цьому Сара Редол, яка працювала над кількома 360-градусними проектами в Школі журналістики в Міссурі: чи доречно знімальній групі ховатися, або ж чи повинна команда бути видимою, щоб зробити умови зйомки прозорими? Сара Джонс, яка викладає журналістику в Університеті Ковентрі у Великій Британії, також багато працювала з віртуальною реальністю: для неї ситуація, коли репортер у картинці пояснює її зміст, порушує імерсивне (занурювальне) відчуття і відвертає увагу — репортер у картинці позбавляє 360-градусне відео, так би мовити, його ядра — імерсивного відчуття бути наодиноці в незнайомому середовищі.

Без репортера в картинці буде, однак, важко вести глядача: куди він має дивитися? Чи може передаватися контент, коли кожен глядач вільно дивиться довкола — і, можливо, він пропусає вирішальні події в зображенні, тому що саме дивиться в «неправильному» напрямку? Вище я описав підхід Ruot News, який полягає в тому, щоб головні герої передавали повідомлення з-поза екрана через голосову трансляцію, що може спрацьовувати у спокійних, документальних уривках. В іншому випадку з технічних причин (принайміні у виробництві «яленькими» камерами), як описано вище, аудіо виключається як напрямний елемент, оскільки сферичний звук поки що задовільно ні записується, ні відтворюється.

Особливості 360-градусного фільму

1. Положення камери – досить фіксоване, рідко рухається
2. Тривалість фокусування – довга (часто 30 секунд і більше)
3. Послідовність монтажу – досить спокійна, мало монтажних з’єднань
4. Загальна тривалість – досить коротка, до 3 хвилин
5. Архівний матеріал – радше ні, оскільки він порушує імерсивне враження

Положення камери відіграє важливу роль: оскільки з усіх боків щось має бути «видно», в ідеалі всі 360 градусів навколо камери мають містити інформацію, яка робить свій внесок у зміст фільму. Тому найбільшого камера опиняється в середній події, а не спиною до стіни або на краю події

(ілюстрація 09-06). Крім того, камера буде залишатися там протягом довшого часу. З іншого боку, репортер рідко буде тримати її в руці й ходити з нею, тому що при такому репортерському русі залишається значадо мало часу для руху глядачів у зображенні. Рух у процесі ходіння до того ж робить зображення надзвичайно неспокійним і важким для перегляду глядачем, який бачить це «хитання» не на телевізорі з безпечної відстані, а сам заурений і як би хитається з камерою крізь усю подію.

Ілюстрація 09-06 Маленька камера з круговим оглядом: Ricoh Theta S майже не схожа на камеру, але бачить все

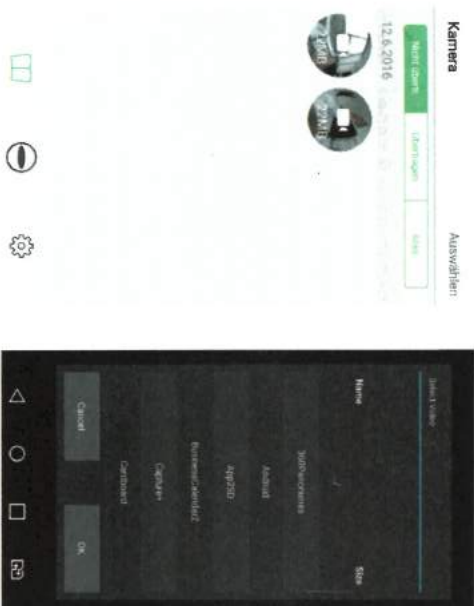
Під час зйомки в режимі 360 градусів особливо увагу слід приділяти приватній сфері зображуваних людей, тому що тут немає команди з класичним телевізійним обдлананням, яка знімає фільм лише в одному напрямі. Це означає, що люди сприймають зйомки та інколи виступають проти них або покидають місце зйомок. 360-градусний фільм створюється за допомогою камери, яку багато людей не сприймають як таку, але яка їх відворює у кожному куточку приміщення чи території. Щодо цього журналістам слід ретельно уважити, наскільки близько, наприклад, з'являються сторонні і чи повинні вони інформувати їх про свою роботу.

Тривалість фокусування також відрізняється від «звичайного» неімерсивного фільму: для того, щоб глядач міг огледітись у картинці та сприйняти всі деталі на 360 градусів, сцена повинна демонструватися протягом

тривалого часу, зазвичай не менше 30 секунд. Тому 360-градусне відео має дуже плавну послідовність монтажу — 3-хвилинний кліп може містити десь від п'яти до восьми різних планів. Крім того, у 360-градусному фільмі, як правило, не використовується архівний матеріал, оскільки його поява може знищити ефект заурення.

9.4 360 градусів: публікування

Редагування 360-градусних відео зазвичай виконується за допомогою застосунків, що постачаються з камерою. Theta S (ілюстрація 09-07) дає, наприклад, змогу публікувати матеріали безпосередньо із застосунку на платформі Theta або звідти ділитися ними у Facebook або Twitter. «Samsung 360 Gear» пропонує щось подібне. Однак часто виникає бажання опублікувати знятий матеріал безпосередньо на власних платформах або каналах,

наприклад, на YouTube або Facebook. Для цього матеріал потрібно спочатку завантажити з камери, а нерідко й відредагувати.

Ілюстрація 09-07, 08

При завантаженні з камери матеріал часто конвертується для того, щоб відтворювати його переважно у форматі «MP4», який багато програм для редагування та плеєрів розуміють. Подальшу обробку можна здійснити за

допомогою багатьох програм, наприклад, Premiere Pro пропонує хорошу функціональність для 360-градусних відео. Windows MovieMaker також може монтувати сферичний матеріал MP4, навіть якщо він під час монтажу і відображається викривленим. Щоб підкласти саундтрек під відео, загалом достатньо MovieMaker. Після редагування відбувається його завантаження на відеопортал, але не кожен із них годиться.

Для 360-градусних відео потрібен плеєр, який може передавати сферичне враження, тобто який «розуміє» 360-градусне зображення. YouTube і Facebook запровадили такі плеєри. Інші відеопортали (як-от Vimeo) (поки що) цю функціональність не пропонують. Під час завантаження дуже важливо забезпечити 360-градусні відео відповідними метаданими, своєрідним ключем від дверей: якщо файл MP4 принесе із собою цей ключ від дверей, YouTube або Facebook знають, що їхній плеєр повинен показувати відео у 360 градусах. Тому після завершення обробки файл MP4 треба забезпечити метаданими. На настільному комп'ютері це робить безкоштовний застосунок «360 Video Metadata».

Нагомість редагування на смартфоні все ще перебуває в зародковому стані. Однак відео можна повністю відредувати й через смартфон: після того, як його зняли за допомогою 360-градусної камери, воно переноситься на смартфон. Потім через застосунок воно конвертується і зберігається в галереї зображень. Там його можна редагувати — наприклад, за допомогою PowerDirector (див. розділ 6.3.). Готовий фільм знову відтворюється, і його слід забезпечити метаданими. У Google Play Store є застосунок «Vrfix», який виконує роботу вже на телефоні. Його запрограмував Пол Гейлі — завзятий «мобільний журналіст». Але програма все ще досить громіздка і потребує певного доопрацювання (інструкція 09-08). На мій погляд, насамперед важко знайти готові відеоролики на телефоні, оскільки файлове меню застосунку дуже повільно реагує та не показує ескізів.

На iPhone і телефоні Windows редагувати 360-градусні фільми поки що неможливо: хоча тут програми для монтажу дозволяли б редагування, але я поки що не знаю жодного застосунку для iOS або Windows, за допомогою якого на смартфоні можна було б додавати метадані.

Пов'язані посилання

Vice. „Marsch den Millionen“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <https://news.vice.com/article/chris-milk-spike-lonze-and-vice-news-bring-the-first-ever-virtual-reality-news-cast-to-sundance>

BLD. 360-Grad-Video von einem Flüchtlingsboot im Mittelmeer, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <http://www.bild.de/politik/ausland/fluechtlingskrisse/das-dramatische-360-grad-video-von-der-fluechtlingsrettung-44571444.bild.html>

Ryot News. „Welcome to Aleppo“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: https://www.youtube.com/watch?v=Nxxb_7wzylI

Immersiv.ly. „Hongkong Unrest“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: www.hongkongunrest.com

Wall Street Journal. „Is the Nasdaq in another Bubble?“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <http://graphics.wsj.com/3d-nasdaq/New-York-Times-Mag.„Walking-News-York“>, zuletzt abgerufen am 10. Juni: <http://vrse.com/watch/hyt-mag-vr-walking-new-york/>

Des Moines Register. „Harvest of change“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <http://www.desmoinesregister.com/pages/interactives/harvest-of-change/>

The Guardian. „6 x 9: A Virtual Experience of Solitary Confinement“, zuletzt abgerufen am 10. Juni 2016: <http://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2016/apr/27/6x9-virtual-experience-of-solitary-confinement>

Miguelicz, Geri & Zacharia, Janine. Stanford Journalism Program's guide to using virtual reality for storytelling — dos & don'ts. Zuletzt abgerufen am 4. September. <https://medium.com/@StanfordJournalism/stanford-journalism-programs-guide-to-using-virtual-reality-for-storytelling-dos-don-ts-f6ca15c7ef5c#.1hzen8v6p>

Madary, Michael & Metzger, Thomas K. „Real Virtuality: A Code of Ethical Conduct. Recommendations for Good Scientific Practice and the Consumers of VR-Technology“. In: Frontiers in Robotics and AI. Zuletzt abgerufen am 26. Oktober 2016: <http://journal.frontiersin.org/article/10.3389/frobt.2016.00003/full#>